

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНІЙ
УНІВЕРСИТЕТ

МАТЕРІАЛИ

Міжнародного науково-методичного семінару
«Сучасні проблеми викладання іноземних
мов у закладах освіти»

ХАРКІВ

21 січня 2022 р.

Сучасні проблеми викладання іноземних мов у закладах освіти : матеріали міжнародного науково-методичного семінару (Харків, 21 січня 2022 р.). Харків : ХНАДУ, 2022. 304 с.

У збірнику розглядаються актуальні питання педагогіки, психології та лінгвістики стосовно викладання іноземних мов, надаються пропозиції щодо підвищення ефективності іншомовної підготовки у закладах освіти.

Матеріали семінару можуть зацікавити вчителів та викладачів іноземних мов, аспірантів, докторантів та спеціалістів, які опікуються проблемами та перспективами іншомовної підготовки у закладах освіти.

Усі опубліковані в збірці матеріали подаються в авторській редакції з незначними коректорськими правками. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори.

ЗМІСТ

Anisenko O. V., Ryzhenko M. V. Using the latest information technologies in foreign language teaching	8
Барановская Е. В. Направления разработки и использования ИКТ в обучении иностранному языку	11
Бойчук Ю. Д. Комунікативний менеджмент в системі забезпечення якості реалізації освітніх програм	16
Борзенко О. П., Шамрай О. В. Професійна підготовка викладачів іноземних мов в країнах Євросоюзу	19
Борисенко Н. О. Міжкультурна комунікація майбутніх учителів	24
Боярська-Хоменко А. В. Розвиток критичного мислення для ефективної міжкультурної комунікації.....	28
Брич О. В. Опытная проверка эффективности использования учебных интернет-ресурсов в обучении иностранному языку	31
Вишняк М. В. Іншомовна підготовка студентів-філологів у закладах вищої освіти Нідерландів	36
Ворожбіт-Горбатюк В. В. Ціннісні орієнтації молоді в контексті теорії ортобіозу.....	39
Гаврилова М. Н. Особенности обучения иностранным языкам в неязыковом вузе	42
Gladkikh I. O. Projektunterricht in den Hochschulen.....	47
Голубнича Л. О. Міжкультурна компетентність: її сутність та складові.....	50
Гончарук О. М. Метакогнітивне усвідомлення і процеси комунікації	53
Гребінник Л. В. Оптимізація роботи з дисципліни «Друга іноземна мова (німецька)» у вищій школі в умовах дистанційного навчання	56
Дегтярьова К. О., Кібенко Л. М., Єлісеєнко А. П. Деякі питання щодо навчання лексиці іноземної мови студентів немовних закладів вищої освіти	60
Yemelyanova Ye. S. Word Formation Analysis On English Agricultural Terms	65
Zelinska O. Hybrid Learning in Higher Education	68
Зінковська В.П. Інструменти і заходи навчальної мотивації сучасних здобувачів	

загальної середньої освіти.....	70
Ігнат'єва Н. В. Формування «soft skills» при навчанні англійської мови.....	74
Ігнатюк О. А. Психолого-педагогічні особливості та умови успішності професійного формування іноземних здобувачів вищої освіти другого та третього рівнів підготовки при викладанні педагогічних дисциплін українською мовою як іноземною	78
Kachmarchyk S. Linguistic features of english advertising texts and slogans	83
Keran Xie. Навчання через дослідження як ресурс міжкультурної комунікації: Україна і КНР	86
Korniush N. V. Educational potential of social media in foreign language teaching .	90
Kuznetsova O. Yu., Shtefan L. A. Towards Multilingualism in the European Education Area	95
Карась А. В., Живолуп В. І., Єлісеєнко А.П. Актуалізація навчання іноземної мови в іншомовній аудиторії.....	101
Kaspiarovich N. G. Developing presentation skills in English as a way to increase professional competence of future engineers.....	103
Коляда А. В. Використання елементів STEM-освіти на уроках англійської мови	106
Кондратюк М. В. Аспекти імерсивного методу викладання іноземної мови....	110
Кочукова А. С. Развитие метапредметных умений и качеств личности студентов лингвистических специальностей на рефлексивном этапе формирования метапредметной компетенции.....	113
Макаренко И. П. О трудностях перевода текстов по агрономии.....	119
Макарська Є. Г. Інноваційні технології у навчанні іноземній мові здобувачів ВНЗ	121
Morokhovska K. V. Communicative features of teaching a foreign language in higher education institutions.....	124
Му Веньлун. Вплив інформаційно-комунікаційних технологій на процес міжкультурної комунікації.....	127

Nesterenko K. V. To the issue of students' active engagement during on-line learning	130
Нікіфорова С. М., Гутник О. Є. Лексичні засоби вираження експресивності у мовленні викладача англійської мови	133
Новікова Є. Б., Понікаровська С. В. Як навчати студентів покоління Z	138
Носкова С. А., Саскевич А. С., Саскевич П. А. Использование методов и приемов активного обучения на занятиях по иностранному языку в вузе	144
Osipova I. V. New technologies in studying and teaching foreign languages	148
Овсюк Д. Р. Роль іноземних мов у професійній самореалізації майбутнього психолога.....	150
Очкур К. С. Розвиток візуалізації мислення здобувачів освіти під час навчання англійської мови	153
Павліщева Я. О. Комунікативні методики викладання англійської мови: загальні особливості та нагальні питання	156
Перепелица Л. А. Основные принципы обучения иностранному языку профессионального направления.....	160
Перепелица Л. А., Барановская Е. В. Особенности обучения IT-специалистов иностранным языкам в высших учебных заведениях	164
Подворна Л. А. Особливості професійно-орієнтованого навчання іноземної мови студентів економічного профілю	169
Подрезенко В. В. Аналіз інтернет-ресурсів для створення тестових завдань з французької мови	174
Полякова Т. Л. Проблеми віртуального жанрознавства у зарубіжній інтернет-лінгвістиці	177
Ponikarovska S. V., Fandeieva A. Ye. Boosting students' inventiveness and incentive at English classes.....	182
Попова Н. О., Бесараб Т. П. Вплив інформаційно – технологічного прогресу на психологічний стан суспільства.....	186
Потапова О. В. Формування громадської думки використанням евфемізмів у	

засобах масової інформації	190
Прокопенко С. Л., Серафимович Н. А. О некоторых аспектах профессионально-ориентированного обучения иностранному языку на неязыковых факультетах высших учебных заведений	192
Прокопова О. В. Использование виртуальной интерактивной доски Padlet при обучении иностранному языку	195
Pryanitska V. Wilfred Owen as the one of the most leading poets of the First World War.....	199
Rudenko N. V., Saienko N. V. Implementation of current methods and approaches in teaching foreign languages in higher education.....	203
Саєнко Н. В., Созикіна Г. С. Підхід «перевернутий клас» у навчанні іноземних мов у ЗВО	207
Селіверстова І. С. Проблеми концентрації уваги учнів старших класів під час аудіювання.....	213
Серафимович Н. А., Прокопенко С. Л. Актуальность проблем межкультурной коммуникации в современном мире.....	215
Скриннік Н. А. Організація дистанційного навчання студентів коледжу іноземної мови в умовах карантину	219
Скрипин С. В. Типы интернет-сообществ, полезных при изучении иностранного языка.....	223
Скрипник Н. С., Новікова Є. Б. Методичний потенціал використання графічних органайзерів у викладанні іноземних мов	227
Собченко Т. М. Модель дослідження англійських лексичних засобів номінації та дескрипції ювелірних прикрас.....	231
Созикіна Г. С., Борзенко О. Б. Стимулювання студентів до інформальної освіти під час вивчення іноземної мови	233
Старцева Н. М., Сапрун І. Р. Возможности застосування свободи дії студента у навчальному процесі	236
Тагієв М. Медіа для навчання англійської мови: погляд майбутнього вчителя	241

Тимошук О. О. Професійно-орієнтоване навчання міжкультурній комунікації у підготовці майбутніх фахівців немовних закладів вищої освіти	245
Тихонова М. Є. Розширення мовного запасу у викладанні іноземних мов у технічному ВНЗ за допомогою mind map	249
Тищенко Т. І. Тренди послуг провайдерів освіти дорослих.....	251
Фандеева А. Е., Чевичелова О. О. Некоторые аспекты компетентностного подхода в преподавании иностранного языка студентам в университетах	256
Фоменко В. В. Лексико-фразеологическое поле в языковой картине мира	261
Ходцева А. О. Групова проектна робота як засіб формування комунікативної професійної компетентності студентів економічного профілю.....	264
Христюк С. Б. Сучасні інноваційні технології в умовах комунікативних трансформацій вищої освіти	269
Цимбал С. В. Основи опанування людиною іншомовним мовленням.....	273
Чевичелова О. О., Скрипник Н. С. Формування граматичної компетенції студентів при вивченні іноземної мови у ЗВО.....	277
Шамрай О. В., Руденко Н. В. Нові формати навчання студентів у мультимедійному середовищі навчання.....	282
Шаповалова Т. М. Особливості організації навчання іноземних мов у закладах дошкільної освіти.....	287
Шинкевич А. И. Дидактические возможности ИКТ в обучении иностранному языку при дистанционном обучении.....	291
Шинкевич А. И. Использование ИКТ в преподавании иностранного языка при дистанционном обучении	295
Шмулич А. А. Використання новітніх технологій у викладанні іноземних мов у закладах вищої освіти	300

Anisenko O. V., Ryzhenko M. V.

Using the latest information technologies in foreign language teaching

O. M. Beketov National University of Urban economy in Kharkiv

Nowadays the purpose of foreign language teaching is the development of communicative skills and abilities of students, that is, practical knowledge of a foreign language. The main goal of teaching is also a knowledge of a foreign language that allows you to use it for oral and written communication, both in the process of future professional activity and for further self-education. Together with other competencies of foreign language communication, the educational competency in the future will give each of the graduates the opportunity to be successful in the professional field.

It is necessary for the modern process of teaching foreign languages to create optimal conditions in order to make this process meaningful, effective and interesting for students. For this purpose, teachers use various methods and techniques that help to activate the work of students. At the same time, the use of computer technologies and Internet resources provides invaluable assistance in this process.

New technologies are developing together with the growing use of the English language and are changing the nature of intercultural communication. Today, knowledge of foreign languages opens a door to many opportunities in the world. In recent years, the question of the application of innovative technologies in English learning has become important. Since the main goal of teaching foreign languages is the formation and development of the communicative culture of students, teaching the practical mastery of a foreign language, the use of computer technology and Internet resources is the best approach to learning [2, p. 55-56].

Quite a few years have passed since the computer entered our lives, and we no longer imagine a modern lesson without the use of information technology. The use of these technologies in the learning process provides an opportunity to activate the

cognitive, mental and independent activity of students. They make it possible to change the forms and methods of educational work [1, p. 33–41].

Today, for all teachers, a computer is an effective assistant that improves the quality of teaching and the effectiveness of control. Nowadays, the use of computer in the educational process is very important.

The most common form of organization of distance education are: video lectures, video conferences and forums. Most of the universities in our country in 2020 were able to find ways to record or conduct lectures in this format. Lectures were presented online when they were broadcast live, as well as offline when they were recorded in advance. Lectures could be recorded using only a webcam and microphone. But recordings on professional equipment were also popular for a brighter and clearer video picture and good sound quality. These factors are very important when conducting lectures in this format, as students do not have the opportunity to ask again or come closer to the blackboard. When learning English, it is extremely important to hear the pronunciation, intonation of the teacher, as well as the explanation of the grammatical material, which is presented in an easy-to-learn format.

Thus, speaking about the advantages of students working with a computer, we can mention its advantages:

- general cultural development of students;
- improving computer skills;
- improving the language level;
- creating a favorable psychological climate;
- increasing the motivation of students and their interest in the subject;
- the possibility of implementing the individualization of education;
- implementation of the feedback principle;
- great opportunities for visual presentation of the material;
- combination of control and self-control; objective and timely assessment of the actions of students;

- activation of students' independent work skills.

The computer can be effectively used to introduce, train and consolidate new language knowledge, skills, and at the stage of their control. The use of modern pedagogical technologies makes it possible to move from learning as a function of memorization to learning as a process of mental development; from a static model of knowledge to a dynamic system of mental actions; from external motivation of learning to internal moral and volitional regulation. The use of information and communication technologies in the process of teaching a foreign language reveals the enormous potential of the computer as an effective learning tool. Computer training programs allow you to train various types of speech activity and combine them in different combinations, realize linguistic phenomena, contribute to the formation of linguistic abilities, create communicative situations, automate language and speech actions, and ensure the implementation of an individual approach and intensification of students' independent work [3; p. 301-307]. It is important that each teacher should understand a simple idea: a computer in the educational process is not a mechanical teacher, but an active means of student development, enhancing and expanding the possibilities of his cognitive activity. The computer provides the teacher with the opportunity to free up time for creative activity and create individual educational routes for students.

Література:

1. Владимирова Л.П. Интернет на уроках иностранного языка. ИЯШ. № 3, 2002. С. 33–41.
2. Матвеева Н.В. Применение компьютерных технологий при обучении иностранным языкам. М., 2006. № 6. С. 72-76.
3. Methods of Increasing the Activity of Students in Teaching Information Technologies. International Journal of Research. Volume 7. Issue 5. May 2020. <https://www.edupediapublications.org/journals>

Барановская Е. В.

**Направления разработки и использования ИКТ в обучении иностранному
языку**

*Белорусский государственный университет информатики и
радиоэлектроники, Минск, Беларусь*

Образование является одной из уже давно сложившихся общественных систем. Однако, в настоящее время педагогический процесс подвергается значительным трансформациям. Современное цифровое общество требует внедрения инновационных информационно-коммуникационных (ИКТ) технологии в систему обучения. Эффективное владение технологиями и информацией, вырабатывает новый стиль мышления, принципиально новый подход к оценке возникшей проблемы, к организации деятельности. Информационные технологии адаптируют учебный процесс к нуждам отдельного обучаемого, позволяют быстро реагировать на необходимые изменения, способствуют реализации разнообразия культур в обучении, а также развитию системы гибких индивидуальных учебных программ. ИК-технологии позволяют оптимизировать процессы понимания, запоминания и усвоения учебного материала. Одной из важнейших задач современного образования также является повышение педагогического мастерства посредством внедрения в процесс обучения современных технологий обучения. Использование ИК-технологий дают преподавателю возможность моделировать альтернативные стратегии обучения, позволяющие учитывать психологические особенности учащихся, эффективно сочетать аудиальный, визуальный и кинестический стили обучения [1].

Существует множество факторов, обуславливающих ориентацию современной системы образования на построение учебного процесса на базе ИКТ. Традиционный учебник, являвшийся основным средством обучения в

течение многих десятилетий, уступает место электронному и другим информационно-образовательным ресурсам.

Однако, изучив состояние проблемы использования средств ИКТ в сфере обучения иностранным языкам, можно сделать вывод о том, что эффективность применения ИКТ зависит от способов и форм применения этих технологий, от того, насколько грамотно преподаватель владеет методикой работы с ними, от используемых им электронных ресурсов.

Применение ИКТ в обучении эффективно только в том случае, если технологии применяются в рамках определенной модели обучения, разработанной с учетом решаемых задач, специфики обучаемых, их потребностей, условий обучения. Только грамотный выбор компьютерных технологий, соответствующих данной модели, образовательный процесс будет иметь поистине инновационный характер, расширит образовательные возможности, позволит индивидуализировать и дифференцировать обучение, повысит мотивацию студентов, создаст условия для самообразования и самосовершенствования в течение всей жизни (life-long learning) [2].

Современные исследования в области применения ИКТ в обучении развиваются в нескольких направлениях:

- интеллектуальные обучающие системы, которые являются наиболее перспективными в области компьютерного обучения. Они основаны на технологии искусственного интеллекта (ИИ). ИОС реализует адаптивное и двустороннее взаимодействие, которое направлено на эффективную передачу знаний. Одним из перспективных направлений развития ИОС является создание самообучающихся систем;
- учебные мультимедиа и гипермедиа, которые представляют направление развития технологии программированного обучения. Благодаря современным графическим и звуковым возможностям, основной акцент в этих системах делается на иллюстративно-наглядную сторону;

- учебные среды, микромиры и моделирование, где под управлением компьютера система мультисред может производить объединение текста, графики, звуков, видеообразов. Технологии компьютерной виртуальной реальности являются основным направлением развития идеи мультимедиа.

- новые технологии для обучения конкретным дисциплинам.

Современные ИКТ являются уникальными по своим техническим и функциональным возможностям инструментами обучения. Так, в процессе обучения, благодаря сочетанию различных видов работ с использованием информационных технологий можно решить проблему развития мотивации учащихся. При наличии новейших технических средств, легче осуществить личностно-ориентированный подход к обучению разно-уровневых учащихся, появляется возможность рациональнее организовать весь учебный процесс и решить извечную проблему слабый/сильный ученик [3].

В процессе обучения реализовываются следующие функции ИКТ:

- активизация учебного процесса, что связано с диалоговым характером работы;
- смещение акцента с теоретических знаний к практической деятельности;
- индивидуализация обучение;
- повышение наглядности изучаемого материала;
- повышение заинтересованности обучаемых к изучаемому предмету и в самом процессе обучения в целом.

Отдельным направлением использования ИКТ в обучении языку является интегрированное изучение самого предметного учебного курса и информационных технологий. Вид учебной деятельности на занятиях в этом случае приближается к стандартам современной научной, технологической и управленческой деятельности. Другим перспективным направлением является использование компьютерных телекоммуникаций, локальных и глобальных компьютерных сетей. Использование ИКТ в обучении лежит в основе такого широко известного метода обучения, как метод проектов. Использование ИКТ

в обучении лежит в основе такого широко известного метода обучения, как метод проектов. Благодаря совокупности различных учебно-познавательных приемов, обучаемые самостоятельно решают ту или иную проблему, но с обязательной презентацией результатов [4].

Разработка и использование ИКТ в обучении иностранному языку дает не только возможность получать нужную информацию на иностранном языке, но и модернизировать и интенсифицировать процесс обучения языку и культуре, создать реальные условия для развития у обучающихся как традиционных речевых умений и языковых навыков, так и дополнительных. Следует отметить, что ИКТ являются не только средством подачи материала, но и средством контроля. Они обеспечивают высокое качество презентации материала и используют различные коммуникативные каналы (текстовый, сенсорный, графический, звуковой и т.д.). Еще одним положительным аспектом применения ИКТ в процессе обучения иностранному языку является его способность сделать оценивание ученика более объективным (задания с заранее оговоренными оценочными критериями позволяют избежать субъективности оценки). Использование ИК-технологий способствует снятию психологического барьера обучаемого, так называемая боязнь ошибки, на пути к использованию иностранного языка как средства общения. Кроме того, могут эффективно применяться на всех этапах урока: для ознакомления с новым языковым материалом, на этапе тренировки, на этапе применения сформированных знаний, навыков, умений и на этапе их контроля. Также могут быть использованы в различных коммуникативных заданиях и ситуациях с учетом индивидуальных возрастных и личностных особенностей обучаемых.

Применение ИКТ на уроках иностранного языка (ИЯ) повышает познавательную активность учащихся, расширяет их кругозор и позволяет применить лично ориентированную технологию интерактивного обучения ИЯ, т.е. обучение во взаимодействии. ИКТ активно используются

современными учителями. Среди наиболее используемых учителя назвали чаты, онлайн-словари, блоги и виртуальные обучающие среды [5].

Таким образом, на современном этапе развития ИКТ и методики обучения иностранным языкам обучение иностранному языку на основе ИКТ должно восприниматься не только, как дополнительное, но и альтернативный вариант обучения. Использование средств ИКТ при обучении иностранному языку способствует повышению интереса обучающихся к предмету и активизации их речемыслительных процессов, способствует эффективному формированию всех видов речевой деятельности. Кроме этого, овладению навыками как самостоятельной работы, так и в сотрудничестве. Устойчивые навыки самостоятельной работы приводят к сокращению времени на выполнение стандартных заданий, что в дальнейшем позволяет увеличить время на выполнение работ, требующих креативного и неординарного подхода. Информационные технологии создают условия для самовыражения личности обучаемого, а результаты их творчества могут оказаться востребованными и полезными для других.

Литература:

1. Современные информационные и коммуникационные технологии: дидактические свойства и функции [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [sovremennye-informatsionnye-i-kommunikatsionnye-tehnologii-didakticheskie-svoystva-i-funksii.pdf](#) – Дата доступа: 14.01.2022

2. Использование информационно-коммуникационных технологий на уроках иностранного языка в старшем звене [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://stud.center/2270/ikt-inostrannogo-yazyka> – Дата доступа: 12.01.2022

3. Перспективные направления разработки и использования икт в образовании [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://studfile.net/preview/7461309/page:13/> – Дата доступа: 12.01.2022

4. Использование ИКТ при обучении английскому языку [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://pedsovet.su/publ/164-1-0-851> – Дата доступа: 12.01.2022

5. ИКТ в обучении иностранному языку: от традиционного учебника к виртуальной обучающей среде [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.hse.ru/data/2013/01/21/1305681531/text.pdf> – Дата доступа: 13.01.2022

Бойчук Ю. Д.

**Комунікативний менеджмент в системі забезпечення якості реалізації
освітніх програм**

*Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
Харків*

Комунікативний менеджмент як міждисциплінарний феномен в сучасному освітньому просторі набуває нового методологічного обґрунтування [1], кристалізації змістового забезпечення, методичного інструментарію з урахуванням новітніх розробок ІКТ і цифрових застосунків, які розширюють кордони ділового спілкування, у тому числі з особами з особливими освітніми потребами.

Аксіоматичне значення комунікативного менеджменту в системі забезпечення якості реалізації освітніх програм. У Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди здійснюється підготовка здобувачів третього освітньо-наукового рівня за різними спеціальностями [4]. Університет має досвід успішних акредитацій. Серед завдань оновлення і модернізації змістової частини освітньо-наукових програм у контексті викликів людинознавчих наук і технологій метаважливим є піднесення престижу педагогічного фаху, утвердження високого статусу педагога-дослідника,

викладача-ученого. На це спрямовано роботу проєктної і групи забезпечення нормативних освітніх компонент, стейхолдерів і молодих науковців освітньо-наукової програми «Освітні, педагогічні науки», третій освітньо-науковий рівень вищої освіти, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки [4].

Маючи досвід успішної акредитації названої освітньо-наукової програми, ініціативи керівника відділу аспірантури і докторантури І. Разуменко, Гаранта професора Л. Рибалко, завідувача кафедри освітології та інноваційної педагогіки А. Боярської-Хоменко, керівників центрів ліцензування і акредитації, міжнародної, інноваційної та проєктної діяльності спрямовано на втілення ключових положень Стратегії розвитку університету до 2025 року [3], зокрема на підвищення якості підготовки фахівців – громадян інших країн. Для досягнення цього стратегічного завдання використовуються ресурси комунікативного менеджменту. Зазначимо тут, серед цінностей університету визначено ідею Сквородинівської родини [3]: наша альма-матер гостинно і побатьківськи піклується про кожного здобувача. Особливо така підтримка цінна для тих, хто у прагненні фахової підготовки і за потребою спільних наукових розвідок проживає за межами своєї Батьківщини. Науково-педагогічні працівники, представники наукових шкіл у своїй професійній діяльності синтезують традиції і новації, опікуються дотриманням академічних свобод і створюють комфортні умови для навчання і проведення ґрунтового дослідження кожним здобувачем, послідовно реалізують авторські стратегії комунікативного менеджменту. З-поміж спільних характеристик таких стратегій можна виокремити такі:

- у визначенні тематики авторського дослідження, яке здійснює здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, важлива опора на системний відкритий моніторинг і вивчення академічних досягнень здобувача, сфери його професійних і особистісних інтересів, сформованих мотивів,

компетентностей когнітивної діяльності через відкриті інтерв'ю, інтерактивне спілкування, опитувальники із застосуванням цифрових сервісів;

➤ під час розроблення змісту консультування з науковими керівниками, гостьових лекцій, інтерактивних заходів з популяризації академічної доброчесності створено умови для навчання через дослідження, єдиного дослідницького простору, презентування перед широкою компетентною аудиторією поточних результатів авторського дослідження здобувачем третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Це дає змогу використовувати ресурси комунікативного менеджменту для розкриття нового, незвіданого в дослідницьких і культурних практиках;

➤ у проектуванні й реалізації міжкультурних взаємодій авторитетних і молодих дослідників технології і техніки навчання використовуються за принципом трудності і доступності. Акцентуємо увагу, що підтримуються прагнення і бажання здобувачів виступати в ролі експертів, критиків, систематиків процедурних моментів проведення різних етапів дослідження. Це дає змогу зберегти стабільний тонус дослідницького партнерства;

➤ під час аналізу і самооцінки очікуваних результатів, систематичної підсумкової атестації здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти враховуються результати інформальної освіти.

Кожен науковий керівник є носієм цінностей Сковородинівської родини, відкритий для неконфліктного спілкування, суворо дотримується ділової етики, демонструє наукову харизму, подає взірці інтелект-дозвілля [2].

Серед перспектив розроблення проблематики комунікативного менеджменту в системі забезпечення якості реалізації освітніх програм у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди визначаємо: обґрунтування і реалізацію проєктів зі створення безбар'єрного безпечного середовища дослідницької діяльності, розширення участі осіб з особливими освітніми потребами в роботі наукових шкіл університету,

міжнародну співпрацю у цьому напрямку із закладами освіти, які мають відповідний досвід.

Література:

1. Бебик В.М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рилейшнз: монографія. К.: МАУП, 2015. 438 с.

2. Відділ аспірантури і докторантури Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Аспіранти – іноземні громадяни. URL : <http://hnpu.edu.ua/uk/division/aspiranty-inozemni-gromadyany> (дата звернення 27.12.2021)

3. Освітні програми Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди URL : <http://smc.hnpu.edu.ua/osvitni-prohramy> (дата звернення: 10.01.2022)

4. Стратегія розвитку Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди на 2021-2025 роки. URL : http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Strategiya.pdf

5. Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. Вебсторінка: <http://hnpu.edu.ua/uk> (дата звернення 14.01.2022)

Борзенко О. П., Шамрай О. В.

Професійна підготовка викладачів іноземних мов в країнах Євросоюзу

Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Харків

Сьогодні саме освіта стає могутнім засобом міжкультурних відносин представників різних культур. Європейські країни ведуть пошук нових форм міжкультурної комунікації у поліпшенні взаєморозуміння та спілкування між країнами, тому що розмаїтість європейських культур означає різноманітність

підходів, методів, засобів, форм здобуття знань, тобто підготовка викладачів іноземних мов в кожній європейській країні має свою специфіку.

Навчання іноземних мов у вищій школі обумовлюється багатьма чинниками, такими, як: цілі навчання, принципи та зміст навчання, характер соціального замовлення на сучасному етапі розвитку суспільства та ін. Спілкування носіїв різних ідіоетнічних мов – це не лише знання засобів мовного коду, володіння елементами і категоріями чужої мови, але також і те, що людина, яка хоче вільно і невимушено комунікувати з носіями іншої мови, повинна оволодіти також їх культурою, що знайшла своє втілення в цій мові.

Ще античні філософи зверталися до мови як засобу вивчення основ буття, законів та форми мислення. Специфіка кожної мови визначається системою символів, образів, етикетних форм спілкування, співвідношенням житлових аспектів комунікації тощо.

До основних типів навчальних закладів країн Євросоюзу, що здійснюють підготовку викладачів іноземних мов, належать: державні університети, університети, педагогічні інститути, інститути, академії, вищі професійні школи, вищі педагогічні школи, нормальні школи, загальні вищі школи, спеціалізовані коледжі; педагогічні коледжі та колегіуми.

Так, у Німеччині професійну підготовку викладачів іноземних мов надають: університети, загальні вищі школи, вищі педагогічні школи, спеціалізовані коледжі (п'ятдесят один заклад вищої освіти). Найпоширенішою іноземною мовою є англійська [1, с. 11].

Майбутні викладачі іноземних мов опановують дві мови. Студенти також вивчають дисципліни науково-професійного профілю: лінгвістику, практику мови та країнознавчого циклу. Підготовка викладачів іноземних мов забезпечується багаторівневою системою, яка передбачає три етапи навчання: бакалаврат – вивчення двох основних мов, з послідовною практикою; магістратура – охоплює чотири семестри та закінчується державним іспитом і

написанням магістерської роботи; підвищення кваліфікації – викладач свою професійну компетенцію удосконалює впродовж усієї діяльності.

У Франції професійна підготовка викладачів іноземних мов здійснюється університетами, вищими педагогічними школами або нормальними школами та визначається: фундаментальною базовою підготовкою, що охоплює досконале володіння комунікативними й технічними вміннями, обізнаність із процесом пізнання, знання із загальної й вікової психології, культурології, теорії педагогіки, системи національної освіти, гуманітарних дисциплін, кількох іноземних мов; якісними характеристиками особистості [3, с. 193].

За кількістю випускників – майбутніх викладачів іноземних мов, Франція триває світовий рекорд. Професійної підготовки викладачів іноземних мов сприяють різноманітність форм і методів навчання: практичні заняття переважають над лекційними, використовуються сучасні інформаційні технології, а також закордонне стажування.

Професійна підготовка викладачів іноземних мов у Швейцарії здійснюється державними університетами, до складу яких входять класичні кантональні університети в Базелі, Берні, Женеві, Лозані, Невшателі, Цюриху та два невеликих кантональних виші у статусі університету в Санкт - Галені. До переваг професійної підготовки належить організація педагогічної практики. Практичні навички підкріплюються теоретичним навчанням, яке реалізується через відвідування семінарів [6, с. 19].

Один з ключових аспектів підготовки викладачів іноземних мов в Італії – є співвідношення лінгвістичного та методичного, що передбачає володіння лінгвістичною, методичною, психологічною, міжкультурною компетенціями. Застосування традиційних форм навчання і сучасних інтерактивних технологій сприяють набуттю компетенцій та знань з історії культури тих країн, мову яких вивчають та розвитку мотивації до самовдосконалення [7, с. 35].

В Угорщині підготовка майбутніх викладачів іноземних мов здійснюється на базі університетів, педінститутів та інститутів. У країні запроваджено

систему єдиних вимог галузевих стандартів вищої педагогічної освіти. Значна увага при професійній підготовці приділяється профорієнтаційній роботі з молоддю. Діагностика професійної придатності та професійного відбору викладачів іноземних мов в Угорщині вирішена шляхом складання вступного іспиту до магістратури, головною метою якого є перевірка мотивації майбутніх викладачів іноземних мов [4, с. 130].

Тобто, головною особливістю викладачів у професійній діяльності є компетентнісний підхід до викладання іноземної мови, що дає змогу сформувати професійну якість, передусім глибокі знання мови, потужний науковий потенціал, методичну гнучкість і фахову відповідальність, дотримання концепції саморозвиватися, самореалізовуватися в продовж життя та інноваційний характер викладання іноземної мови завдяки впровадженню інноваційних технологій [2, с. 54].

В Греції велику увагу приділяють підготовки викладачів іноземних мов, яку забезпечують виключно університети, що пов'язана з: отриманням на законодавчому рівні всіма університетськими відділеннями повної автономії в організації й здійсненні навчального процесу; збільшенням завдань підготовки (удосконалення мовних навичок, формування високого рівня комунікативної компетенції тощо); збагачення змісту новими дисциплінами (психолінгвістика, лінгвістика тексту, соціолінгвістика, теорія літератури); спрямованістю практичного курсу іноземної мови на розвиток і вдосконалення іншомовної комунікативної компетенції; удосконалення методів, форм і засобів підготовки викладачів іноземних мов (зокрема додалися лекції у формі діалогу, лекції з мультимедійною презентацією, метод гри, метод мікрвикладання, театральні методики, проведення конференцій, семінарів, круглих столів, диспутів, дебатів, організація спільних дослідницьких проектів мовних відділень з іншими вітчизняними та зарубіжними) [5, с. 105].

Питання про сутність і структуру комунікативної компетенції, формування якої є головною метою у навчанні іноземної мови, знайшло своє

відображення в працях вітчизняних і зарубіжних учених таких, як: Я. Басліс, І. Бім, А. Василюк, І. Воробйова, Д. Враун, В. Гаманюк, К. Годлевська, А. Гривко, М. Гулей, В. Деркач, Ван Єк, І. Канакіс, О. Копусь, Ю. Короткова, Н. Мітсіс, С. Савінйон, О. Семенов, Є. Спіцин, А. Просколі, В. Токатліу та ін.

Грецький вчений А. Просколі, послуговуючись термінами «багатомовна», «полікультурна», зазначає, що це дає можливість не просто користуватись різними мовами в різних ситуаціях спілкування, а й допомагає у вирішенні одного з найголовніших завдань Єдиної Європи – виховання взаєморозуміння і толерантності в умовах багатоманіття європейських мов та культур. На думку експертів Ради Європи, такий підхід передбачає: спроможність особистості сприймати та відповідати на індивідуальні та соціальні потреби: комплекс ставлень, цінностей, знань, навичок [5, с. 101, 124, 128].

Було розроблено провідні документи з мовної освіти, які виражають не тільки єдність європейських країн в цьому питанні, але й складають теоретичну основу формування навчальних моделей, форм, процесів, підходів, інноваційних педагогічних технологій при викладанні іноземної мови.

Викладачі кафедр іноземних мов активно почали вивчати та впроваджувати в освітню практику різноманітні європейські документи з мовної освіти (рекомендації, резолюції, рішення тощо). Європейські документи з питань мовної освіти: Рекомендація (82) 18 Кабінету міністрів Ради Європи з сучасних мов (1982 р.); Рекомендація (98) 6 Кабінету міністрів Ради Європи «Про сучасні мови» (1998 р.); Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти (2001 р.); План дій з вивчення мов і збереження мовного різноманіття (2003 р.) тощо [5, с. 49].

Таким чином, багатий спадок різних європейських мов і культур є цінним спільним джерелом для розвитку та організації такої підготовки викладачів іноземних мов, яка відкрила нові орієнтири удосконалення систем вищої освіти інших країн.

Література:

1. Базова В. І. Організаційні засади у підготовці викладачів іноземних мов у ВНЗ Німеччини в умовах Болонського процесу. Вісник післядипломної освіти : зб. наук. праць. Київ, 2011. Вип. 5(18). С. 9-18.
2. Годлевська К. Професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів у коледжах та університетах Угорщини : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2017. 322 с.
3. Голотюк О. В. Підготовка вчителів іноземних мов в університетах Франції : монографія. Херсон : Айлант, 2009. 224 с.
4. Козубовська І. В., Леврінц М. І. Порівняльний аналіз професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов в Україні та Угорщині. Порівняльна професійна педагогіка : наук. журнал. Хмельницький : ХНУ, 2011. Вип. 1. С. 127-135.
5. Короткова Ю. Теорія і практика підготовки філологів в університетах Греції другої половини ХХ– початку ХХІ століття : дис. ... докт. пед. наук: 13.00.01. Харків : ХНПУ, 2018. 542 с.
6. Мархева О. Є. Стандартизація професійної підготовки вчителів іноземних мов в умовах Болонського процесу : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2015. 20 с.
7. Calabrese R., Dawes B. Early language learning and teacher training: a foreign language syllabus for primary school teachers. Studi di Glottadidattica. 2008. Vol. 1. P. 32-53.

Борисенко Н. О.

Міжкультурна комунікація майбутніх учителів

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,

Харків

Сучасний стан освіти позначився тенденцією неперервності, аксіологічного утвердження цінності міжкультурної комунікації. Світові

наукові і професійні спільноти опікуються проблематикою професійного спрямування, опори на компетентнісний підхід в практиках міжкультурної комунікації. Міжкультурна комунікація як психолого-педагогічний феномен, залежить від об'єктивних та суб'єктивних чинників, тематичних трендів і вікових особливостей комунікантів, традиційних ментальних особливостей і структури вербальної і невербальної комунікації, організації конструктивної діяльності на рівні міждисциплінарної інтеграції, підтримки академічної активності і індивідуальної траєкторії розвитку здобувача (В. Ворожбіт-Горбатюк, Н. Борисенко, 2017) [1].

Концепція є основним нормативним документом, який регламентує організацію виховної роботи в Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди на період до 2025 року [6]. Увагу в цій Концепції зосереджено на систему внутрішньої мотивації до неконфліктного оптимістичного, професійно спрямованого спілкування у середовищі здобувачів – представників різних культур, етносів, націй, науково-педагогічних працівників, стейхолдерів, інших осіб, зацікавлених в якості вищої педагогічної освіти. Априорними цільовими орієнтирами визначено формування критичного мислення, набуття позитивного досвіду академічної соціалізації, збереження і продукування духовних здобутків українського народу, досягнення високої культури міжнаціональних взаємовідносин, формування цінностей громадянина незалежної держави, відчуття самодостатності у майбутніх учителів.

В реалізації Концепції виховної роботи куратори академічних груп, представники студентського самоврядування, науково-педагогічні працівники груп забезпечення освітніх програм послуговуються принципами

виховання в активній діяльності, який передбачає розмаїття видів діяльності для розвитку психічних новоутворень і критичного мислення здобувачів; неперервності, який передбачає синтез усіх форм, видів навчальних, навчально-пізнавальних комунікацій, волонтерської, науково-

дослідної та інших видів роботи учасників освітнього процесу в університеті; професійної спрямованості, який орієнтує міжкультурну комунікацію на піднесення статусу і соціального престижу професії вчителя у світі, підтримку високої репутації університету в національному і світовому вимірі.

Професійна спрямованість міжкультурної комунікації майбутніх учителів передбачає формування у здобувачів психологічної готовності працювати в ринкових умовах; особистої відповідальності за усі проявлені ініціативи; відкритість для новацій наук, технологій, методик.

Найбільш трендовими напрямками практичної реалізації Концепції здобувачами визначено: ознайомлення першокурсників із традиціями університету, трудовими здобутками найкращих викладачів та випускників; робота Клубу відмінників університету; проведення «Днів кар'єри», «Ярмарку вакансій»; організація зустрічей студентів із діловими людьми, підприємцями, керівниками підприємств, випускниками університету, які досягли успіхів у роботі та кар'єрі; організація в університеті Днів відкритих дверей, залучення до їх проведення найкращих студентів; проведення Днів факультетів; участь у професійних конкурсах, роботі бізнес-клубів; волонтерська співпраця з громадськими організаціями і самотійно, допомога безпритульним дітям та дітям-сиротам, дітям-інвалідам; роботи студентської юридичної клініки, участь в роботі інклюзивного АРТ-хабу [3]. Багато уваги в університеті приділяється створенню середовища активних міжкультурних комунікацій здобувачів вищої педагогічної освіти у контексті реалізації ідеї навчання через дослідження. Уже традиційним став науково-педагогічний семінар у формі круглого столу онлайн «Навчання через дослідження», ініційований кафедрою освітології та інноваційної педагогіки [4; 7]. Здобувачі практикуються у створенні стендових доповідей за матеріалами і поточними результатами досліджень (другий (магістерський), третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти) з розміщенням цих доповідей на інтерактивній дошці Padlet, набуваючи досвіду комунікації із пасивними переглядачами доповідей і реагуванні на коментарі і поради [2].

Також позитивно сприйнято ініціативу д.п.н. Т. Твердохліб організації наукового гуртка «Педагогіка і мистецтво», долучення здобувачів мистецьких спеціальностей до створення педагогічних коміксів [5].

Література:

1. Ворожбіт-Горбатюк В.В., Борисенко Н.О. Конструктивне освітнє середовище у контексті сучасних новацій у вищих навчальних закладах. *Збірник наукових праць ХНПУ імені Г.С. Сковороди «Теорія та методика навчання та виховання»*. Харків, 2017. Вип. 43. С. 5-15. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=znpkhnpu_ttmniv_2017_43_3
2. Дайджест науково-педагогічного семінару «Вектори інноваційної діяльності учасників освітнього процесу в закладах освіти» : стенд. доп. кр. столу (10 листопада 2021 р.). ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Укладачі: Боярська-Хоменко А., Ворожбіт-Горбатюк В., Собченко Т. Харків, 2021. 60 с.
3. Інклюзивний АРТ-хаб. URL: <http://pu.ac.kharkov.ua/uk/news/inklyuzyvnyu-art-hab-u-harkivskomu-nacionalnomu-pedagogichnomu-universyteti-imeni-gsskovorody>
4. Кафедра освітології та інноваційної педагогіки. Вебсторінка : <https://www.kaf-pedagogy-hnpu.com/>
5. Науковий гурток «Педагогіка і мистецтво». URL : https://www.facebook.com/%D0%9F%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B0-%D1%96-%D0%BC%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%BE-282615246880417/?ref=pages_you_manage
6. Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. Вебсторінка : <http://hnpu.edu.ua/>

7. Хижняк І.А., Ворожбіт-Горбатюк В.В. Міжуніверситетські комунікаційні заходи як спосіб формування регіонального дослідницького середовища. *Наукове електронне видання: «Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти»*. Слов'янськ, 2021. С. 5-18. <http://profped.ddpu.edu.ua/article/view/236444/234962>

Боярська-Хоменко А. В.

Розвиток критичного мислення для ефективної міжкультурної комунікації

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,

Харків

Інтернаціоналізація освітнього процесу у закладах освіти, поширення практик міжнародних дослідницьких і навчальних проєктів актуалізували проблеми розвитку критичного мислення для ефективної міжкультурної комунікації. Власне, сам термін міжкультурної комунікації, уведений Г. Трейгером і Е. Холлом [3], передбачає використання засобів вербального і невербального спілкування для кращого, більш точного, розуміння комунікантів – представників різних культур, етносів. Без ефективної міжкультурної комунікації неможливо досягти успіху у спільних навчальних і дослідницьких проєктах, які стали вже традиційним складником освітнього процесу закладів усіх рівнів. Загальновідомим є факт про те, що мультикультурні спільноти, професійні чи галузеві об'єднання, дослідницькі колективи пропонують і реалізують більш креативні рішення і бізнесові проєкти, бо в своїй діяльності послуговуються принципами диверсифікації і толерантності.

Критичне мислення є важливою наскрізною компетентністю [4] у програмах підготовки здобувачів першого (бакалаврського), другого (магістерського) і третього (освітньо-наукового) рівнів вищої освіти. Критичне мислення визначено в переліку обов'язкових загальних компетентностей

Професійного стандарту на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти» [5].

У Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди створено умови для формування цієї та інших компетентностей через опанування освітньо-професійних і освітньо-наукових програм [6].

За ініціативи здобувачів і науково-педагогічних працівників кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, які проводили моніторингове дослідження, [1] розроблено програму дисципліни вільного вибору для здобувачів другого (магістерського) і третього (освітньо-наукового) рівнів вищої освіти, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка «Техніки розвитку критичного мислення» [2]. Його метою визначено: створити умови для осмисленого свідомого опанування методологією і практиками різних технік критичного мислення, що забезпечать здатність особи розв'язувати складні професійні задачі забезпечення якості навчання і викладання у закладах освіти. Зміст курсу зосереджує увагу на міждисциплінарному підході щодо тлумачення та інструментарію технік розвитку критичного мислення здобувача освіти (різних рівнів). Цікавим і логічним видається звернення розробників до історико-педагогічного дискурсу технік критичного мислення, зокрема через призму досвіду Піфагорійського братства, кодексів честі філософів-енциклопедистів, теорію ортобіозу тощо. Актуальним і затребуваним є виокремлення у запропонованому курсі способів самодіагностики навичок критичного мислення здобувачами із застосуванням як традиційних опитувальників (Е. Майєр-Бріґс, Дж. Бруннера, вербальні і числові тести визначення здібностей критичного мислення) [7], аналіз системи мислення, запропонованої Д. Канеманом, опанування техніками дивергентного, креативного та інших типів мислення [4; 7]. Методичний інструментарій курсу представлено з-поміж традиційних дискусій і технології «перевернутого класу», флеш-практикумами визначення та інтерпретації інформаційної кулі

(наприклад, на прикладі професійних сторінок у соцмережах), навчальними проектами з аргументації, проведення дебатів.

Здобувачі можуть випробувати рівень розвитку критичного мислення під час розроблення лайхаків «Як бути зрозумілим», «Як бути переконливішим», підготовки творчого проекту з культури навчання або «Екосистеми навчання». Також здобувачі орієнтуються на підготовку і долучення до просвітницької роботи: складання повчальних історій «Шлях героя», розроблення фрагментів занять з опорою на виявлення і розуміння феноменів реального життя, створення ментальних карт, покрокових інструкцій реалізації технології 3 П (процес → проблема → програма).

Зазначимо тут, що ефективність курсу «Техніки критичного мислення» в контексті міжкультурної комунікації істотно залежить від чітких, зрозумілих для представників різних етнічних груп, культур критеріїв оцінювання, самооцінювання, взаємного оцінювання і контролю навчального прогресу здобувачів, які обрали відповідну дисципліну.

Перспективним напрямом розроблення заявленої теми вважаємо розроблення методичного забезпечення використання технік розвитку критичного мислення для реалізації індивідуальної траєкторії успіху здобувача, виконання індивідуального плану тощо.

Література:

1. Зеленська Л. Д., Ворожбіт-Горбатюк В. В. Алгоритм моніторингу запитів цільової аудиторії магістерських програм спеціальності «Освітні, педагогічні науки». *Абітурієнтське середовище періоду глокалізації: шляхи формування та тенденції розвитку* : Матеріали XIX Міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 12 лют. 2021 р. Харків: Вид-во НУА, 2021. С.78-81.
2. Кафедра освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г.С. Сковороди. URL : <https://www.kaf-pedagogy-hnpu.com/>
3. Кучмій О. Міжкультурні комунікації. Українська дипломатична

енциклопедія: У 2-х т. К.: Знання України, 2004. Т.2. 812 с.

4. Пометун О.І. Критичне мислення як педагогічний феномен. *Український педагогічний журнал*. 2018. № 2. С. 89–98.

5. Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». URL : https://osvita.ua/doc/files/news/819/81950/610_Vikladachi_zakladiv_vishoyi_osviti.pdf

6. Освітні програми Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди URL : <http://smc.hnpu.edu.ua/osvitni-prohramy> (дата звернення: 29.12.2021)

7. Технології розвитку критичного мислення учнів / Кроуфорд А., Саул В., Метьюз С., Макінстер Д.; Наук. ред., передм. О. І. Пометун. К.: Пляда, 2006. 220 с. <http://firstedu.com.ua>

Брич О. В.

Опытная проверка эффективности использования учебных интернет-ресурсов в обучении иностранному языку

Белорусский государственный университет, Минск, Беларусь

Проблема формирования у учащихся учебно-познавательной компетенции (УПК), т.е. выработки личностных способов познания, способности самостоятельно учиться, эффективно управлять своей учебно-познавательной деятельностью не теряет актуальности и обуславливает переориентацию образовательного процесса по иностранным языкам с знаниевой на компетентностную парадигму образования.

С целью решения вышеуказанной проблемы нами был разработан комплекс учебно-познавательных заданий (УПЗ), предполагающих использование учебных интернет-ресурсов «Поиск сокровищ» (*Treasure Hunt*),

«Коллекция примеров» (*Subject Sampler*), веб-квест (*WebQuest*) и вики (*Wiki Spaces Classroom*) и способствующих формированию УПК у учащихся старших классов.

Эффективность разработанного комплекса проверялась в 2019-2020, 2020-2021 учебных годах в 10 классах ГУО «Лицей № 2 г. Минска». Опытная проверка проводилась с учетом требований образовательного стандарта и учебной программы по иностранным языкам для учреждений общего среднего образования Республики Беларусь.

Целью опытной проверки было определить, в какой степени разработанный комплекс заданий способствует формированию УПК у учащихся III ступени учреждений общего среднего образования.

В ходе данной проверки использовались следующие исследовательские методы: анкетирование учащихся, беседа, наблюдение, тестирование, пробное и экспериментальное обучение, а также математические методы описания для обобщения и интерпретации результатов исследования [2, с.36].

Опытная проверка включала:

- подготовительный этап;
- анкетирование, диагностирующий и итоговый срезы;
- экспериментальное обучение;
- статистико-математическую обработку экспериментальных данных;
- анализ результатов экспериментального обучения.

Поскольку экспериментальное обучение было направлено на формирование УПК учащихся в процессе обучения иностранному языку с использованием интернет-ресурсов, образовательный процесс предусматривал как развитие умений речевой деятельности, так и умений поисковой и проектной деятельности.

На *подготовительном этапе* была сформулирована гипотеза исследования, отобраны необходимые материалы, определены составы экспериментальной и контрольной групп.

Экспериментальное обучение проводилось по модели параллельных групп: экспериментальной и контрольной. *Неварьируемыми условиями* обучения стали: требования учебной программы, условия обучения, количество учебных часов, количественный состав групп, исходный уровень сформированности у учащихся учебно-познавательной компетенции. В качестве *варьируемых условий* обучения выступали комплекс заданий и дидактические материалы, предлагаемые учащимся экспериментальной группы.

Сбор данных, их статистическая обработка и анализ предварительных результатов проводился на каждом этапе экспериментально-опытного обучения, что позволяет обеспечить достоверность результатов обучения.

Далее был проведен *анкетный опрос*. Предполагалось, что разработанная анкета поможет учащимся субъективно оценить успешность организации своей учебно-познавательной деятельности, а учителю получить первичное представление о возможных трудностях в организации образовательного процесса, вызванных несформированностью тех или иных учебно-познавательных умений. Анкета была разделена на 3 блока в соответствии с группами учебно-познавательных умений, входящих в состав деятельностного и оценочного компонентов УПК: 1) общеучебные умения, необходимые для овладения иностранным языком (учебно-управленческие, учебно-логические и учебно-информационные умения); 2) специальные умения по всем видам речевой деятельности; 3) оценочные умения. Учащимся предлагался список из 26 умений, отобранных эмпирически как наиболее часто используемых в учебно-познавательной деятельности. Учащиеся оценивали степень сформированности данных умений, продолжая фразу «Я умею/могу...» вариантами «да», «не всегда».

Результаты анкетирования показали, что учащиеся очень высоко оценивают уровень сформированности у них УПК; средний коэффициент составлял 0,84-0,9.

С учетом данных анкетного опроса был проведен *диагностический срез*, который был нацелен на объективную оценку уровня владения составляющими УПК. Учащимся было предложено выполнить учебно-познавательные задания (УПЗ), отражающие уровень сформированности у них умений, входящих в структуру УПК.

Следует отметить, что деление общеучебных умений на три группы – учебно-управленческие, учебно-логические и учебно-информационные, является достаточно условным, т.к. на практике все умения взаимосвязаны и тесно переплетаются. Поэтому каждое УПЗ было направлено на выявление уровня владения несколькими умениями. Диагностический срез состоял из трех частей, каждая из них проводилась отдельно. В частности, учащимся предлагалось оказать помощь другу в написании эссе, организовать и провести виртуальную экскурсию и т.п.

Кроме того, в беседе с учителем учащимся предлагалось оценить результаты собственной учебно-познавательной деятельности, определить возникшие трудности и попытаться выявить причины их возникновения.

Количественные результаты диагностического среза подсчитывались при помощи критериев, выделенных М.И.Константиновой (адекватность выбора способов учебно-познавательной деятельности; эффективность применения выбранного способа УПД; временные рамки применения выбранного способа УПД; результат решения УПЗ). За каждое УПЗ учащийся мог набрать от 0 до 4 баллов.

Результаты математической обработки полученных данных показали, что субъективный коэффициент сформированности УПК значительно выше объективного, полученного в результате выполнения диагностирующего среза (0,86 и 0,65 соответственно). Учащиеся склонны преувеличивать свои возможности и переоценивать результаты и эффективность собственной учебно-познавательной деятельности, что свидетельствует о несформированности у них оценочных умений.

Что касается уровня сформированности основных групп умений, результаты эксперимента позволяют констатировать, что лучше всего у учащихся сформированы специальные умения (0,76-0,8), и значительно ниже уровень сформированности оценочных (0,54-0,59) и общеучебных умений (0,5-0,57).

Собственно экспериментальное обучение (3 этап эксперимента) осуществлялось на основе программного учебного материала 10 класса, с использованием в образовательном процессе учебных интернет-ресурсов, организованных в форматах «Поиск сокровищ» (*Treasure Hunt*), «Коллекция примеров» (*Subject Sampler*), веб-квест (*WebQuest*) и вики (*Wiki Spaces Classroom*).

С учетом компонентного состава УПК и структуры учебно-познавательной деятельности (УПД) были выделены следующие этапы формирования УПК: *вводно-мотивационный, процессуальный* (полностью управляемая УПД; частичноуправляемая УПД; самостоятельная УПД) и *рефлексивно-оценочный* [1, с.47].

Постэкспериментальный срез (4 этап эксперимента) был направлен на контроль динамики уровня сформированности УПК у учащихся.

Как и в диагностирующем срезе, задания носили полифункциональный характер и были направлены на контроль уровня сформированности сразу всех учебно-познавательных и оценочных умений, входящих в структуру УПК.

Результаты постэкспериментального среза свидетельствуют о том, что коэффициент сформированности УПК значительно повысился лишь в экспериментальных группах (прирост составляет 0,07-0,1), в то время как в контрольных группах остался неизменным, либо повысился незначительно (0-0,03).

Следовательно, результаты экспериментального обучения доказывают эффективность использования учебных интернет-ресурсов «Поиск сокровищ» (*Treasure Hunt*), «Коллекция примеров» (*Subject Sampler*), веб-квест (*WebQuest*)

и вики (*Wiki Spaces Classroom*) в процессе формирования УПК у учащихся III ступени общего среднего образования.

Литература:

1. Брич, О. В. Основные этапы формирования у учащихся учебно-познавательной компетенции на основе использования учебных интернет-ресурсов. *Вестн. МГЛУ. Сер.1. Педагогика. Методика. Психология*. 2019. №1. с.46-55.

2. Ведрученко В.Р., Крайнов В.В., Кокшаров М.М., Галимский Е.В. О системном подходе в методологии научных исследований. *ОНВ*. 2002. №19. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/o-sistemnom-podhode-v-metodologii-nauchnyh-issledovaniy> (дата обращения: 12.01.2022).

Вишняк М. В.

Іншомовна підготовка студентів-філологів у закладах вищої освіти

Нідерландів

Харківський національний педагогічний університет імені

Г. С. Сковороди, Харків

Питання мовної компетентності здобувачів вищої освіти є актуальним для багатьох країн, тому що процес їх розвитку є невіддільним від іншомовної освіти, оскільки особистість та її вміння адаптуватися до потреб ринкової економіки, зокрема спілкуватися різними мовами, стають рушійним мотиваційним чинником суспільства.

Загальновизнано сьогодні, що завданням вчителів-філологів іноземних мов на будь-якому освітньому рівні не є лише формування чотирьох мовленнєвих навичок. Важливим пріоритетом є також інтелектуальний розвиток, формування толерантності та людяності, а також освіта того, хто

навчається. Більш того, особливу увагу привертає той факт, що вивчення мов допомагає розвивати уміння необхідні для повсякденного життя: вивчення мови вимагає проведення операцій аналізу, висування гіпотез, міркувань, аналізу мовних явищ, що веде до формулювання висновків, усвідомлення помилок, тренування і вправляння у мовних і мовленнєвих структурах.

Така ситуація зумовлює важливі акценти і впливи у питаннях підготовки вчителів іноземних мов. Сьогодні конкурентоздатним може бути лише фахівець, який готовий до викладання щонайменше двох іноземних мов. З одного боку, у європейських вищих навчальних закладах, зокрема і в Нідерландах, це є вже усталеною традицією, з іншого, – це є об'єктивною умовою працевлаштування таких фахівців на ринку праці.

Система іншомовної підготовки студентів у ВНЗ України знаходиться на етапі розвитку та пошуку нових шляхів інтеграції вітчизняної освіти до європейського та світового освітнього простору, тому досвід Нідерландів у цьому сенсі може бути надзвичайно корисним для системи вищої освіти України.

Навчання англійською мовою у вищих учбових закладах Нідерландів має співвідносний з іншими країнами триваліший період розвитку. Вже в 1950-і роки в країні були створені так звані вузи міжнародної освіти (International Education Institutes - IE). Сьогодні 15 інститутів міжнародної освіти, що працюють як самостійні установи, або що входять до складу інших вузів, пропонують велику кількість спеціальностей, що викладаються англійською мовою.

Взагалі більшість населення Нідерландів володіє двома і більше іноземними мовами. Англійська мова викладається з початкової школи. Всі фільми та телепередачі англійською транслиуються мовою оригіналу із субтитрами. Всі ці фактори зумовили важливість професійної іншомовної підготовки вчителів у вищих навчальних закладах.

У викладанні іноземних мов у Нідерландах система освіти сьогодні спрямована на комунікативне-орієнтоване навчання іноземних мов, сфокусоване на студенті; активний розвиток дистанційного навчання та застосування інформаційно-комунікативних технологій; розробку нових дидактичних і технологічних навчальних мовних ресурсів; відповідність професійної підготовки філологів в університетах Нідерландів вимогам загальноєвропейського простору вищої освіти.

Систему іншомовної підготовки у Нідерландах відрізняють всі ті риси, що характерні освітній системі та країні в цілому – відкритість, демократичність, новаторство, доступність. Вищі навчальні заклади готують вчителів, які здатні до самонавчання, застосовують різні альтернативи до виконання дій, уміють співпрацювати і знаходити творчі рішення, що є важливим для формування іншомовної компетентності і передачу знань іншим.

Новітні підходи в організації системи іншомовної освіти із задоволенням впроваджуються у багатьох європейських країнах та в усьому світі.

Література:

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Майборода В.К., Манько В.М., Іванова Н.Г. Підготовка магістрів у контексті Болонського процесу: історія та сучасність. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2010. № 94-96. С.108-112.
3. Reviews of National Policies for Education Netherlands 2016 Foundations for the Future, https://www.oecd-ilibrary.org/education/netherlands-2016_9789264257658-en
4. Тадеєва М.І. Сучасні тенденції розвитку шкільної іншомовної освіти в країнах-членах Ради Європи (порівняльний аналіз): дис. доктора пед. наук: 13.00.01. Луганськ, 2011. 522 с.

5. Тезікова С. В. Підготовка вчителя іноземної мови у контексті реформ, орієнтованих на стандарти : вітчизняний та зарубіжний досвід. *Наукові записки Ніжинського держ. ун-ту ім. М. Гоголя. Серія «Психолого-педагогічні науки»*. 2007. № 5. С. 158–163.
6. Weert E.d., Boezeroy P., Higher education in the Netherlands. Country report. 2007. 75p.[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://doc.utwente.nl/60259/1/Weert07netherlands.pdf>
7. Netherlands organisation for international cooperation in higher education. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.studyinholland.nl/education-system/degrees/masters>
8. VSNU (Association of Universities in the Netherlands). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.vsnul.nl/Universiteiten.html>
9. Ускова Б. А. Особенности общепедагогической подготовки преподавателей профессиональной школы в системе высшего образования Бельгии и Нидерландов: дис. канд. пед. наук. : 13.00.01. Екатеринбург, 2000. 152 с.

Ворожбіт-Горбатюк В. В.

Ціннісні орієнтації молоді в контексті теорії ортобіозу

Харківський національний педагогічний університет імені

Г.С. Сковороди, Харків

Сьогодення і перспективні психолого-педагогічні розвідки в Україні і світі зосереджені навколо проблеми створення умов і системи мотивів для навчання особистості упродовж життя. Знання, компетентність, освіченість стали динамічними ціннісно-смысловими концентрами. З прогресуванням дистанційної освіти, змішаного навчання, актуалізацією андрагогічного підходу

на перший план виступили також питання емоційного комфорту в онлайн едукаціях, ретельного вивчення ціннісних орієнтацій молоді, яка вчиться.

Ми стоїмо на позиції: навчання упродовж життя є синтезуючою ідеєю, свідчить про прогрес академічної соціалізації особистості, яка живе в гармонізованому безпечному і комфортному середовищі. Освіта, навчання розкривають нові грані цього синтезу. У цьому вбачаємо методологічний базис теорії ортобіозу, започатковані І. Мечниковим [3].

Послугуючись висновками, презентованими Н. Дмитрук [1], визначено пріоритети ціннісних орієнтацій української молоді: родинне щастя і реалізація кар'єрних амбіцій, збереження і підтримка фізичного і психічного здоров'я, прагнення матеріального достатку.

З огляду на це, вбачаємо доцільність акцентуації уваги психолого-педагогічної спільноти на такі методологічні позиції: розроблення і реалізація принципів співпраці психологів і освітян щодо підтримки, збереження психічного здоров'я людини: розвивальний (зміна мотивації до персональної і соціально значимої безпечної діяльності), інтеграційний (взаємодія всіх соціальних інституцій), управлінський (оптимізація умов комунікування молоді), захисний (створення ситуацій співчуття, співпереживання, взаєморозуміння), компенсувальний (безпечне творче самовираження і самореалізація потенцій молодої людини), комунікативний (позитивний емоційний фон усіх контактів і взаємодій молоді), корекційний (корегувальні прийоми конструктивних взаємодій молоді із схильністю до ризикової поведінки).

У контексті теорії ортобіозу комунікативна активність виступає базисом психологічного і фізичного здоров'я.

Колективом авторів – науково-педагогічних працівників Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди за підтримки видавництва Ранок (Україна) було підготовлено навчальне видання з питань онлайн безпеки освітнього процесу в умовах дистанційного і змішаного

навчання [2], в якому матеріали представлено у тому числі й через призму ідей ортобіозу.

Зазначимо тут, що ціннісні орієнтації молоді в контексті теорії ортобіозу у виданні запропоновано формувати поетапно[2]:

1 - ознайомлення молоді із загальними нормами, алгоритмами, правилами безпечної поведінки. Особистість має чітко знати, як поводити в небезпечних ситуаціях і чому саме так.

2 - формування ставлень. Педагогам, психологам необхідно викликати позитивне ставлення молоді до норм і правил безпечної життєдіяльності, сприяти готовності їх сприйняти їх як значущі для себе.

3 - формування поглядів і переконань. Характеризується сприйняттям і перетворенням норм, правил безпеки, алгоритмів дій в особисте надбання.

4 - формування аксіологічної спрямованості особистості.

Тренди творення безпечного середовища, розкриті у презентованому навчальному посібнику:

- ⊙ принципи співпраці психологів і освітян щодо підтримки, збереження психологічного здоров'я дитини,
- ⊙ комунікативна активність як базис психологічного здоров'я,
- ⊙ формування у підлітків безпечної поведінки в інтернет-мережі,
- ⊙ мережевий етикет учасників форумів та чатів,
- ⊙ безпека користування електронною поштою,
- ⊙ етика електронного спілкування,
- ⊙ корисні поради щодо використання соціальних мереж,
- ⊙ Інтернет-маркетинг,
- ⊙ рекомендації для учасників освітнього процесу щодо організації роботи за комп'ютером без шкоди для здоров'я [2].

Література:

1. Дмитрук Н. Між матеріалізмом і постматеріалізмом: ціннісні орієнтації сучасної української молоді URL : https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Visnyk_3_2017-57-67.pdf
2. Онлайн-безпека учасників освітнього процесу в умовах дистанційного і змішаного навчання : навч.-метод. посіб. / Світлана Доценко, Вікторія Ворожбіт-Горбатюк, Тетяна Собченко. — Харків : Вид-во «Ранок», 2021. 198 с.
3. Родіна Н.В., Чернявська Т.П., Кононенко О.І. та ін. Дослідження психології ортобіозу людини: монографія. Київ. Ліра-К, 2021. 234 с. URL : <https://lira-k.com.ua/preview/12838.pdf> (дата звернення: 10.12.2021)

Гаврилова М. Н.

Особенности обучения иностранным языкам в неязыковом вузе

*Белорусская государственная сельскохозяйственная академия, г. Горки,
Беларусь*

Самый главный тренд последних десятилетий – мощные мировые интеграционные процессы, охватывающие все сферы общественной жизни, включая высшее образование.

В условиях постоянного расширения и совершенствования международных связей и международной деятельности нашей страны в различных сферах (экономика, культура, образование и др.) владение иностранным языком становится обязательной составляющей профессионального обучения современных специалистов. Глобализация образования требует модернизации содержания существующих учебных программ, в том числе учебных программ для иностранных языков, разработки новых курсов, дополняющих традиционные, и внедрения активных методов в

высшем образовании, поскольку они по своей сути адекватны его целям и содержанию, и являются реальным способом его интенсификации.

Современный работодатель отдает предпочтение преимущественно специалистам с продуктивными навыками. И одним из приоритетных является знание иностранного языка. Умение читать со словарем отходит на второй план, а умение применять знания, навыки и умения для решения поставленных задач становится первостепенным. Важно уметь получать профессионально значимую информацию на иностранном языке с помощью информационных технологий, сети Интернет. Таким образом, требования к выпускнику вуза оправданно высокие, поскольку их соответствие обеспечивает конкурентоспособность на рынке труда.

Изучение иностранного языка (английского) в неязыковом вузе должно быть неотъемлемой частью профессиональной подготовки будущего специалиста. Успешное знание иностранного языка, а особенно знание профессиональной терминологии, способствует формированию грамотных, мобильных, конкурентоспособных профессионалов, способных работать на уровне мировых стандартов. Однако реалии таковы, что большинство обучающихся не владеют иностранным языком в объеме, необходимом для профессионального письменного и устного общения, в том числе интерактивного общения с использованием современного оборудования.

Проблема преемственности связана с тем, что выпускник общеобразовательной школы не владеет иностранным языком в достаточной степени. Отсутствие школьной базы, навыков самостоятельной работы со специализированной литературой и Интернет-ресурсами негативно сказывается на процессе обучения иностранному языку в вузе, затрудняет подготовку к занятиям, конференциям, а также работу над докладом или эссе по заданной теме. Как следствие, разный уровень владения иностранным языком поступающих заставляет преподавателя ориентироваться на среднего

учащегося, что снижает мотивацию студентов с более высоким уровнем знаний.

Говоря об образовательном процессе, необходимо отметить недостаточную техническую оснащенность аудиторий для занятий иностранным языком. К сожалению, в неязыковом вузе не уделяется должного внимания материально-технической базе аудиторий кафедры иностранных языков, отсутствуют современные литературные источники для обучения иностранным языкам.

Для оптимизации учебного процесса следует делать упор на самостоятельную работу обучающихся. Она дает возможность овладеть иностранным языком с нужной профессиональной составляющей, помогает формировать навыки непрерывного обучения и самосовершенствования, навыки приобретения знаний и развития информационной культуры. Для помощи формированию навыков самостоятельной работы может служить составление списка литературы для занятий; работа с англо-русским, русско-английским, англо-английским словарем; обязательное обучение студентов работе с электронными словарями; регулярный мониторинг литературных и интернет-ресурсов преподавателем.

При отборе тренировочных упражнений для аудиторных занятий преподавателю следует избегать подстановочных упражнений, не требующих активного мышления, ведь подобная монотонная работа притупляет внимание, формирует формальное отношение к задаче, снижает интерес к предмету. Если целью является привитие навыков самообучения, следует отдавать предпочтение более творческим заданиям, направленным на преодоление возможных трудностей и достижение ощутимых результатов (поиск информации в тексте, обратный перевод, составление реферата, аннотации).

Одна из самых эффективных структурных составляющих профессионально ориентированного иностранного языка – обучение студентов сжатию текста. Сжатие текста связано с обработкой содержащейся в нем

информации на основе оперирования лингвистическими и логическими аспектами языка, в результате чего появляется новый текст, содержащий важную информацию и построенный в соответствии с языковыми и стилистическими особенностями исходного текста.

Методика получения и обработки информации, характерная для сжатия текста, развивает творческие способности студентов, улучшает навыки самостоятельной работы с литературой; сжатие текста лежит в основе таких процессов, как реферирование, аннотирование, рецензирование.

Обучение студентов сжатию текста подразумевает формирование у них сильных навыков анализа текста, определения ключевых семантических узлов, отделения важной информации от избыточной и последующего семантического синтеза, в результате которого создается новый текст.

Что касается речевых навыков, в процессе формирования и совершенствования способности к свободному самовыражению на иностранном языке центр тяжести процесса изучения языка, и в частности устной речи как коммуникативной инициативы, должен постепенно смещаться с процессов запоминания и обучения на использование творческого мышления учащихся, так как проактивная речь опирается в первую очередь на мышление и эмоции. Развитие выразительной иноязычной речи наиболее эффективно, если оно сочетается с развитием мышления, то есть основано на принципе единства сознания и деятельности. Прекрасно здесь работают майндкарты, позволяющие с визуальной опорой на схематически представленные систематизированные ключевые понятия построить непротиворечивое, последовательное и обоснованное устное высказывание.

Помимо самостоятельной дифференцированной работы, решением проблемы разного уровня владения иностранным языком может быть и комплексная работа в малых группах. Примером такой работы может быть проектная деятельность, подготовка к внутривузовским, республиканским и зарубежным конференциям, которая позволяет каждому работать на пределе

своих возможностей при содействии и под контролем преподавателя, формирующего зону их ближайшего развития. Зачастую, наряду с подготовкой доклада к выступлению на пленарном заседании, от учащихся требуется создание мультимедийной презентации. Для подготовки такой презентации необходимо провести исследовательскую работу, использовать большое количество источников информации, научиться взаимодействовать и отстаивать свою точку зрения. А при заочном участии – подготовить и организовать видеозапись своего выступления.

Интерактивное обучение на базе информационно-коммуникационных технологий и интернет-ресурсов позволяет не только разнообразить учебный процесс, но и реализовать комплекс методических, педагогических и дидактических задач. Одна из основных задач преподавателя – стимулировать активность каждого учащегося и создать условия для его творческой деятельности. Очевидно, что использование компьютеров и мультимедиа помогает не только реализовать индивидуальный подход к обучению, но и обеспечить индивидуализацию и дифференциацию с учетом уровня знаний студентов.

Таким образом, неоспорима эффективность использования самостоятельной работы и инструментов ИКТ в обучении иностранным языкам, хотя отсутствие оборудования в вузах не позволяет в полной мере реализовать педагогические задачи, стоящие перед преподавателем.

Проблема нехватки литературных источников может быть компенсирована за счет Интернет-ресурсов, которые предоставляют современную информацию в области технологий в открытом доступе и не требуют регистрации. Это дает каждому студенту возможность получить необходимую информацию, при условии валидности и надежности данного Интернет-ресурса. Конкретными задачами самостоятельной работы студентов являются следующие: научить студентов усваивать языковой материал, предложенный преподавателем, творчески использовать его в устной и

письменной речи с целью общения, работать над совершенствованием своей речи, использовать средства самоконтроля результатов своей работы, в том числе в дальнейшей деятельности после окончания учебы.

Литература:

1. Кузьмина Н.В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения.– М., 1990. – 234с.

2. Umaraliev Zokhidjohn Bakhodirjohn O'G'Li, To'Ychiev Isfandiyor Kodirjon O'G'Li, Akramova Nozima Muzaffarovna Problems encountered in learning English for specific purposes // Вопросы науки и образования. 2019. №3 (47). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/problems-encountered-in-learning-english-for-specific-purposes> (дата обращения: 04.01.2022).

Gladkikh I. O.

Projektunterricht in den Hochschulen

Державний біотехнологічний університет, Харків

Projekte bringen Abwechslung in den Fremdsprachenunterricht und geben für Studenten eine Möglichkeit, gemeinsam und auf kreative Weise zu zeigen, was sie schon gelernt haben. In unserer Forschung werden die Kriterien und Merkmale der Projektarbeit, Grundformen, Phasen und mögliche Themenbereiche von Projekten beschrieben.

Das Wort Projekt kommt aus dem Lateinischen „proicere“ und bedeutet „entwerfen, planen, sich vornehmen“. Den Ursprung der Projektarbeit kann man im 19. Jahrhundert bei den nordamerikanischen Reformpädagogen John Dewey und William Heard Kilpatrick finden.

Damit es sich tatsächlich um ein Projekt handelt, muss man folgende Kriterien erfüllen:

- Zielvorgabe;
- zeitliche Begrenzung;
- begrenzte Ressourcen;
- projektspezifische Organisationsform;
- Neuartigkeit und Einmaligkeit;
- Komplexität.

Der Projektunterricht soll folgende Merkmale besitzen:

1. Handlungsorientierung, wobei körperliche und geistige Arbeit gefragt sind und möglichst alle Sinne angesprochen werden sollen;
2. Selbstorganisation und Selbstverantwortung der Studenten;
3. Situations- und Umweltorientierung;
4. Orientierung an den Interessen der Beteiligten;
5. Zielgerichtete Projektplanung;
6. Interdisziplinarität / fächerübergreifende Projekte;
7. Gesellschaftsrelevanz.

Man kann folgende Grundformen von Projekten unterscheiden: Stunden- oder Miniprojekte (1-2 Stunden); Kleinprojekte (2-6 Stunden); Mittelprojekte (1-2 Tage, max. eine Woche) und Großprojekte (mindestens eine Woche).

Eine große Herausforderung der Projektarbeit liegt in der festgelegten Reihenfolge der Lernschritte, die sich ganz natürlich aus der Projektaufgabe ergeben.

Der Ablauf einer Projektarbeit lässt sich in folgende Phasen einteilen:

1. **Vorbereitungsphase**
2. **Einstiegsphase** (genaue Rahmenbedingungen, Wahl des Themas, Ideensammlung, Gruppenbildung)
3. **Planungs- und Organisationsphase** (Zielsetzung und Arbeitsplanung, Wahl von entsprechenden technischen Hilfsmitteln)
4. **Durchführungs- und Produktionsphase** (Bestimmung von Subthemen und Aufgaben, Probleme und ihre Lösungen, Austausch von Zwischenergebnissen, Wahl von Material für das Endprodukt und die Präsentation)

5. **Präsentationsphase**

6. **Abschlussphase** (das Ergebnis des Projekts als „ein gemeinsames Produkt“, Feedback und Bewertung).

Idealerweise handeln die Studenten bei der Projektarbeit völlig selbstständig, d.h. sie wählen in Gruppen ihr Thema, finden die Interviewpartner und Recherche-Orte, führen die Projektarbeit durch und erstellen das Endprodukt.

Jede Projektarbeit muss vom Lehrer gut geplant werden. Eine Checkliste ist dabei hilfreich und dokumentiert, wann welche Arbeitsschritte wie eingeführt werden sollen und was vorzubereiten ist. Folgende Fragen sind zu beantworten:

1. Welche sprachlichen und inhaltlichen Ziele verfolgt der Projektunterricht?

2. Haben Sie für die Projektarbeiten die Bewertungskriterien vorgesehen? Man soll sie in der Einstiegsphase vorlesen.

3. Welche Arbeitsblätter müssen Sie vorab für ihre Studenten erstellen und kopieren?

4. Welche Materialien benötigen die Studenten bei der Projektarbeit (Scheren, Klebstoff, Stifte, Pack- und buntes Papier, alte Zeitschriften...)?

Sie können ihren Studenten mögliche Themenbereiche anbieten: Meinungsumfragen zu einer Diskussion aus dem Sprachkurs/ zu aktuellen Themen/ zu einem Land und dessen Bewohnern, Biografien von berühmten Menschen, Berichte über Ereignisse/ Situationen/ Persönlichkeiten, Erforschen von Lebensstilen/ Lebensgewohnheiten verschiedener Personen, Nationalgerichte usw. Als Endprodukt können Wandzeitungen, Homepage, Textreportagen, Foto-, Audio-, Video-Reportagen, verschiedene Rollenspiele, Feste sein.

Es gibt „Goldene Regeln“ für eine erfolgreiche Projektarbeit:

1. Das Projekt muss von allen Studenten akzeptiert werden.

2. Das Projekt sollte viele Optionen enthalten, so dass alle Teilnehmer interessante Aspekte finden können.

3. Das methodische Verfahren sollte auch nichtsprachliche Elemente wie Musik, Kunst, Theater, Fotografie etc. enthalten.
4. Jede Lerngruppe soll genügend Zeit haben.
5. Stehen Sie immer zur Verfügung, wenn die Studenten Ihre Hilfe brauchen, aber achten Sie auf selbstständige Arbeit.
6. Achten Sie darauf, dass die Arbeit in den Gruppen gut verteilt ist.
7. Bei der Auswahl des Themas achten Sie darauf, dass das Projekt mit den zur Verfügung stehenden Mitteln realisierbar ist.
8. Nehmen Sie sich viel Zeit für die Evaluierung.

Jedes Projekt beginnt mit einer Projektinitiative der Lehrperson, die an realen, aktuellen Problemen der Lerner anknüpft. Idealerweise geht die Initiative sogar von den Lernern aus. Projekte gelingen nur dann, wenn sie zielgerichtet geplant und durchgeführt werden. Es ist für die Lehrer auch wichtig, darüber zu reflektieren, welche Lernziele erreicht werden können.

Literatur:

1. Apel Hans Jürgen, Knoll Michael Aus Projekten lernen. Grundlegung und Anregungen. München: Oldenbourg, 2001. 208 S.
2. Minuth Christian Fremdsprachenlernen in Projekten entdecken, kommunizieren, verstehen, gestalten. Bad Heilbrunn: Klinkhardt, 2012. 206 S.

Голубнича Л. О.

Міжкультурна компетентність: її сутність та складові

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Харків

Налагодження контактів між представниками різних народів і культур завжди ставало джерелом розвитку та сприяло впровадженню інновацій. Сучасний же процес глобалізації, розширюючись, потребує взаємодії держав та

їхніх культур як для спільного розвитку, так і для вирішення глобальних проблем. Крім того, оскільки реальністю сьогодення стали дипломатичні контакти, торгівля й туризм, а також численні культурні та студентські обміни, освіта та стажування за кордоном, наукове співробітництво тощо, науковці наголошують, що: «У нинішньому світі, в якому все відбувається глобально, міжкультурне спілкування є «обов'язковим». У контексті недавньої європейської інтеграції ми більше не обмежені державними кордонами, і таким чином ми стали частиною міжнародної мережі» [1, с. 23].

Отже, сучасна людина має володіти міжкультурною компетентністю, тобто здатністю досягати взаєморозуміння в процесі міжкультурної комунікації з урахуванням відмінності мов, культур і стереотипів мислення [2].

Найактивніший розвиток міжкультурної компетентності відбувається в студентські роки, коли свідомо створюється особистість, компетентна в міжкультурному спілкуванні. Відтак завдання розвивати міжкультурну компетентність покладається здебільшого на вищу школу й, зокрема на іноземну мову [4].

Щоб успішно вирішити зазначене завдання, перш за все, потрібно зрозуміти, з якими особливостями розвитку міжкультурної компетентності доведеться зіткнутися викладачеві закладу вищої освіти. Для визначення таких особливостей важливо усвідомити, сутність цього феномену так само, як і його складові.

Аналіз численних визначень поняття «міжкультурна компетентність» показав, що його сутність полягає у здатності до успішної, ефективної та доцільної міжкультурної комунікації. Це здатність спілкуватися в різних культурних контекстах, включаючи деякі когнітивні, емоційні та поведінкові навички людей з різних культур. Іноді це співвідноситься з різними культурними нормами [3].

Вивчення зазначеного феномену щодо його складових дозволило встановити, що міжкультурна компетентність має численні загальні

компоненти: це мотивація; самопізнання; толерантність до незрозумілого та нового, відмінності у поведінці та світогляді; культурний світогляд; кроскультурні навички. Для розвитку міжкультурної компетенції та міжкультурної комунікації важливі дві базові компетенції, це лінгвістична компетентність та лінгвокультурна компетентність.

Власний досвід та спостереження студентів дозволяють виявити три складові міжкультурної компетенції, які можна розглядати як: 1) знання іноземної мови, 2) культурні знання, 3) певні м'які навички (так звані soft skills). Усі ці компоненти, на нашу думку, є основою розвитку міжкультурної компетентності.

Отже для розвитку міжкультурної компетентності у студентів зазначений феномен слід розуміти як здатності до успішної, ефективної та доцільної міжкультурної комунікації, яка складається зі знання іноземної мови, знання культури та певних м'яких навичок.

Література:

1. Ciolăneanu, R. (2007). Teaching Intercultural Communicative Competence in Business Classes. *Synergy*, 3(1), 22-28. <http://www.synergy.ase.ro/issues/2007-vol3-no1/06-teachingintercultural-communicative-competence-in-business-classes.pdf>

2. Holubnycha, L., Kostikova, I., Soroka, N., Shchokina, T., & Golopych, I. (2021). Intercultural Competence Development at Universities. *Postmodern Openings*, 12(1Sup1), 200-214. <https://doi.org/10.18662/po/12.1Sup1/279>

3. Holubnycha, L., Kostikova, I.I., Leiba, O., Lobzova, S., & Chornovol-Tkachenko, R. (2019). Developing Students' Intercultural Competence at the Tertiary Level. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 11(3), 245-362. <https://doi.org/10.18662/rrem/149>

4. Голубнича Л.О. Полікультурність вищої освіти як європейський ціннісний орієнтир // «Освіта і доля нації». І.Кант та Г.Сковорода: уявний

діалог у сучасних соціокультурних контекстах: Матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (26-27 вересня 2014 р.) / Харк. нац. пед. ун-т ім. Г.С.Сковороди. – Харків: ХНПУ, 2014. – С. 77-79.

Гончарук О. М.

Метакогнітивне усвідомлення і процеси комунікації

Харківський національний університет внутрішніх справ, Харків

Метакогнітивні стани, процеси, операції відрізняються від власне когнітивних трьома суттєвими моментами: 1) вони мають рефлексивний характер; 2) поділяються на прототипові та похідні; 3) відіграють особливу роль у мові, пізнанні та комунікації, що пояснюється їх інтенційним характером.

Природна мова демонструє, що усвідомлення суб'єкта свого розумового стану та розумової діяльності виокремлює метакогнітивні процеси та стани від власне когнітивних. Вихідним об'єктом усвідомлення при цьому виступають прості, найзначніші і тому прототипічні когнітивні стани. На відміну від інших когнітивних характеристик суб'єкта пізнання, його вихідні метакогнітивні стани містять у структурі протиставлення, яке, власне, і є об'єктом усвідомлення.

Елементарним, головним та фундаментальним об'єктом усвідомлення виступає стан «знати». Разом із протилежним йому – «не знати» – і суміжними станами воно відбивається за допомогою прямо, опосередковано, похідно чи синкретично присутніх смислів у значенні великої кількості лексичних і навіть граматичних одиниць та виразів найрізноманітнішої якості, порівняйте: пам'ятаю – не пригадаю, думаю – не замислювався.

Багато дискурсивних моделей і висловів з дієсловом знати свідчить про те, що в подібних конструкціях дієслово знати перетворюється на частинку або

утворює кліше: Знаєш що, давай не жартувати на ці теми; Знай, що вона тебе кохає; Так знай же, що не буде тобі спокою! Ти питаєш, чи можна йому довіряти? Не знаю не знаю...; розмовне: А він знай собі заливається; Знати, любити не до руки / Мужику-вахлаку та дворянську дочку. Порівняйте: знати негативного ставлення (недовіри) того, хто говорить до об'єкта: Знаю я його, Знаю я вас; Знаю я це Горєлове. О, ведмежий кут! (М. Булгаков); порівняйте: наративне знати: Ці племена не знали лука і стріл; Наша наука знала часи піднесення та занепаду, не знати коливань, не знати поразок, Історія знає чимало таких випадків [1].

Взаємозв'язок між подібними і суміжними (мета)когнітивними станами, а також «континуальність» самих ментальних станів та операцій виявляється, зокрема, у випадках, коли одне багатозначне слово у різних контекстах відображає і тим самим інтегрує різні (мета)когнітивні стани, як, наприклад, англійське Mind [2], порівняйте: absent-minded – “forgetful”,

keep / bear smth in mind – “in memory”,

pay sb / smth no mind – “attention”,

to set / change one's mind – “opinion”,

be in two minds about smth – “be doubtful”,

“On reflexion you will change your mind – thinking”,

You are always on my mind – in my thoughts.

Наведені приклади показують, що всі метакогнітивні стани і процеси, як прототипові, так і похідні, тісно між собою пов'язані, визначають одне одного і прямо чи опосередковано пов'язані з вихідним протиставленням «знаю-не знаю», а також мають на увазі певні психологічні стани, порівняйте: “You are always on my mind”.

Показово, що у тлумаченні висловлювань з англійської mind містяться компоненти, що явно відображають рефлексію суб'єкта над своїми станами свідомості [2]. Так, у тлумаченні виразу get sb/smith out of your mind – “to stop yourself thinking about sb/smith” – рефлексія експліцитно виражена за допомогою

фрагмента “stop yourself (thinking)”); у тлумаченні виразу put smth out of your mind – to deliberately try to forget about smth – за допомогою фрагмента “to deliberately try”; у тлумаченні виразу take your mind off smth – make yourself stop thinking about smth – за допомогою фрагмента “make yourself stop (Longman)”.

Вербалізація метакогнітивних станів та референція до них у мові є невід’ємним компонентом майже всіх видів комунікації та виконує в них різноманітні функції: 1) усвідомлення, регуляцію, контроль, прогнозування, експлікацію поточних ментальних станів, а також екстраполювання своїх ментальних станів на стан іншого учасника комунікації; 2) усвідомлення своїх когнітивних станів у минулому, тобто їхню ретроспективну інтерпретацію.

Відбиваючи усвідомлення суб’єктом (промови, знання та пізнання) свого поточного когнітивного стану, мовні засоби, що містять у своєму складі зміст «знати» або «рахувати (вважати)», дозволяють йому, зокрема, екстраполювати свої (мета)знання та думки на когнітивні стани іншого учасника комунікації, і, зокрема, змушувати виробляти його операції усвідомлення (рефлексії) своїх ментальних станів.

Таким чином, рефлексія, яка носить свідомий характер і найбільше властива таким специфічним «когнітивним» типам одночасно комунікативної та інтелектуальної (пізнавальної) діяльності, як освіта, наука та ін. [2], властива й усім іншим видам комунікації: художній, поетичній тощо.

Література:

1. Апресян Ю. Д. Смысли «знати» і «розуміти» в мовній лексиці. МДУ, 2018, № 3. С. 5–26.
2. Рябцева Н. К. Метакогнітивні стани в мові, мовленні та пізнанні // Науковий діалог. 2017, № 5. С. 83–95.

Гребінник Л. В.

**Оптимізація роботи з дисципліни «Друга іноземна мова (німецька)» у
вищій школі в умовах дистанційного навчання**

Київський національний торговельно-економічний університет, Київ

З переміщенням навчальних процесів у онлайн площину найбільш обговорюваними темами у вітчизняній фаховій періодиці стали проблеми надання освітніх послуг в умовах цифровізації, упровадження дистанційного навчання, цифрова компетентність учасників освітнього процесу. Справжнім викликом для закладів вищої освіти, а зокрема і кафедр мовознавчого профілю, став пошук оптимального онлайн середовища для проведення занять у дистанційній формі та визначення ресурсу, комунікативний інструментарій якого повністю задовольнив би потреби викладання мовних дисциплін і дозволив ефективно реалізувати концепцію компетентісно орієнтованого підходу до мовної освіти.

У нашій публікації ми пропонуємо власне бачення організації дистанційної роботи з дисципліни «Друга іноземна мова (німецька)», яке базується виключно на емпіричному досвіді автора. Ключовим принципом організації дистанційного навчання, яким керується кафедра іноземної філології та перекладу КНТЕУ і, зокрема, секція німецької мови, є використання єдиного навчального онлайн середовища. Це пояснюється, перш за все, потребою у дотриманні чіткого розкладу занять, організації самостійної роботи, оцінюванні результатів навчальної діяльності та, найголовніше, налагодженні взаємодії учасників навчального процесу. Якщо ж одночасно застосовуються різні ресурси та онлайн інструменти, це матиме швидше негативний вплив на освітній процес, на що також указують фахівці: «...використання учнями такого розмаїття ІКТ ... ускладнює засвоєння нових знань і вмінь учнями», «перевантажує їх, дезорганізовує», «розсіює сконцентрованість, знижує мотивацію до навчання», «підвищує рівень

психічної напруженості, що, зрозуміло, негативно впливає на результати навчання» [2, с. 48].

З дидактичних міркувань потреби викладання дисципліни «Друга іноземна мова (німецька)» задовольняють онлайн ресурси з можливістю синхронного використання складних конференц-інструментів зі спільним доступом. Досвід використання навчальної платформи Office365 переконує у тому, що навчальний інструментарій, пропонує цією платформою, має низку переваг в різних аспектах:

- *організації навчання* (створення курсу, приєднання учасників до курсу, створення групи, автоматичний пошук зареєстрованих учасників, додавання учасників групою та по одному, відправлення текстових повідомлень і файлів як у групі, так і особистих текстових повідомлень і файлів, збереження повідомлень, файлів, посилань, приміток);

- *навчального інструментарію* (відсутність обмеження дискового простору, створення теки файлів, прикріплення файлів, створення URL (вебпосилання), створення тестових завдань, проведення занять у режимі реального часу за допомогою системи відеоконференцій, спільна робота над навчальним матеріалом, запис, трансляція та збереження відео, віртуальна дошка);

- *аналітико-оцінювальний аспект* (відображення онлайнприсутності на занятті, журнал оцінок, статистика діяльності учасників).

Порівнюючи можливості традиційного аудиторного заняття та онлайнуроку, можна з'ясувати, чи обидві форми навчання однаково ефективно дозволяють реалізувати концепцію компетентісно орієнтованого підходу до мовної освіти. Дистанційне навчання передбачає максимальну автономізацію студента під час вивчення курсу, у той час як аудиторна форма вивчення іноземної мови пропонує переважно перманентні можливості отримання індивідуального консультаційного супроводу викладача. Тому в аспекті *індивідуалізації* бачимо очевидні переваги дистанційної форми [1].

Традиційне аудиторне заняття поступається онлайнзаняттям і в аспекті втілення критерію *автентичності* проблемної ситуації. Так, у додатку Teams, призначеному для проведення відео-конференцій, викладач має змогу продемонструвати на екрані коротке відео чи презентацію або поділитися посиланням на німецькомовний ресурс, що й створює, фактично, іншомовне оточення. Як знаємо з практики, в умовах аудиторної роботи не завжди є технічні можливості для реалізації вказаних видів навчальної діяльності.

Критерій *прозорості очікуваних показників* також ефективно реалізується у процесі дистанційного навчання. Якщо у традиційних підручниках із німецької мови всі вимоги чітко сформульовані на початку та в кінці кожної теми, то онлайнкомунікація дозволяє викладачеві оперативно інформувати студентів про вміння, які будуть сформовані на кожному окремому онлайнзанятті шляхом використання інструментарію у додатку Teams: протягом навчально-тренувального етапу студенти мають можливість попрацювати з прикладами модульного контрольного завдання і ознайомитися зі змістовими та технологічними особливостями інтерактивного контролю, зрозуміти принципи оцінювання. Максимально забезпечують візуалізацію очікувань щодо рівня знань студентів інтерактивні додатки типу Forms.

У фаховій літературі часто згадується як особливий критерій компетентнісно орієнтованого навчання так звана «вихідна орієнтація», іншими словами *прямий зворотний зв'язок* через видимі результати діяльності [3]. У названому аспекті вбачаються певні переваги онлайннавчання перед традиційним аудиторним заняттям. Так, додаток Teams (вкладка «Оцінки») передбачає, що після виставлення викладачем балів, студент бачить свій результат у сформованому чек-листі. Студенти бачать як свої бали за окремо виконане завдання, так і накопичення балів у системі, тому самостійно мають можливість підрахувати свої бали за модуль.

Дистанційне навчання з використанням платформи Office365 розширило можливості технології мовного портфоліо: у додатку Sway пропонується

доступ до численних шаблонів портфоліо, включаючи презентації, проекти, фото. Також додаток SharePoint можна використовувати для створення власної веб-сторінки. До того ж, будь-яка онлайнактивність студента автоматично фіксується його акаунтом, а отже систематизація результатів протягом семестру не потребує особливих зусиль. Переваги технологій портфоліо очевидні: студенти мають змогу самостійно відстежувати прогрес власної мовної освіти, для викладача портфоліо студента стає доповненням традиційних контрольних оцінних інструментів.

Поступається дистанційна форма навчання традиційному аудиторному заняттю, на нашу думку, у такому аспекті, як *кооперація*. Попри наявність інструментарію для колективної роботи над презентацією чи текстом (наприклад, додаток OneDrive, де кожен член команди, маючи доступ до документу, виконує свою частину роботи), відсутність живого спілкування, спонтанного, швидкого обміну інформацією між членами команди не дозволяють ефективно реалізувати критерій кооперації у онлайнпросторі.

Перенесення навчального процесу в онлайнплощину дозволило повному осмислити традиційний дидактичний інструментарій, а його практичне застосування виявило низку переваг: активізація комунікативної взаємодії учасників навчального процесу, інтерактивність, що стимулює навчальну мотивацію, автономність та актуалізація вектору самоосвіти. Порівняння можливостей онлайннавчання та традиційних аудиторних занять у вищій школі виявило низку переваг дистанційного навчання. Вважаємо, що вдосконалення інструментарію онлайнплатформ з урахуванням потреб іншомовної підготовки фахівців є актуальною потребою на сучасному етапі.

Література:

1. Гребінник Л.В. Інструментарій та вимоги до студента й викладача при застосуванні змішаного навчання іноземним мовам. *Використання моделі змішаного навчання при викладанні іноземних мов: тези доповідей*

міжвузівського науково-методичного семінару (Київ, 21.03.2018). Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2018. С. 26-29.

2. Спирін О.М., Колос К.Р. Технологія організації масового дистанційного навчання учнів в умовах карантину на базі платформи Moodle. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Вип.79(5), С. 29-58. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v79i5.4090> (дата звернення: 27.12.2021)

3. Boldrini E. Zentrale Bedeutung und Potenzial des Kompetenzkonzepts im Bildungsbereich. *EP – Education permanente. Schweizerische Zeitschrift für Weiterbildung – Revue suisse pour la formation continue – Rivista per la formazione continua*. 2010.

Дегтярєва К. О., Кібенко Л. М., Єлісеєнко А. П.

Деякі питання щодо навчання лексиці іноземної мови студентів немовних закладів вищої освіти

Державний біотехнологічний університет, Харків

Не секрет, що розмір словникового запасу є зручним показником цілої низки освітніх досягнень і здібностей – не лише навичок читання, письма, аудіювання і говоріння, але й загальних знань у галузі науки, історії та мистецтва [1].

Словниковий запас є основою для спілкування. Головною причиною вивчення іноземних мов, загальною для всіх людей, є спілкування в будь-якому режимі. Це двосторонній процес, який вимагає навичок розуміти один одного, уміти кодувати повідомлення, яке хтось хоче передати комусь іншому зрозумілим способом, а також відповідає конкретній ситуації та статусу всіх учасників [2, с. 14].

Словниковий запас – це те, що ми продовжуємо вивчати і розвивати упродовж усього нашого життя, це необмежена навичка. Тоді як частина

лексики засвоюється через повсякденні взаємодії, більш складну й технічну лексику важливо вивчати цілеспрямовано. Ми не можемо покладатися на долю й чекати, що студенти самостійно вивчать більше 50 000 слів, необхідних їм для успішної комунікації у закладі вищої освіти, а також за межами освітньої установи.

Навчання лексиці – це контекст і повторення – саме ці два чинники студенти повинні знати про слова, які вони вивчають і згодом використовують у спілкуванні.

При навчанні лексиці, необхідно враховувати декілька ключових моментів. За останні два десятиліття було визнано, що існує три рівні лексики. Усвідомлення цих рівнів має вирішальне значення для того, щоб допомогти викладачеві обрати правильні слова для навчання на своєму занятті – від першого дня заняття до останнього.

Перший рівень містить основні слова повсякденної мови – високочастотні слова, а саме *table, breakfast, to read, to write, good, happy* тощо. Звичайно більшість студентів знають ці слова ще зі школи або запам'ятовують їх без особливих зусиль, не прибігаючи до виконання яких-небудь особливих вправ. Проте для того, щоб запам'ятати слова-омофони або багатозначні потрібно виконувати додаткові вправи.

Слова другого рівня – це слова, необхідні для розуміння й вираження складних ідей в академічному контексті. До цього рівня належать такі слова, як *definition, to recognize, to formulate, information, foundation, thesis* тощо. Ці слова досить часто використовуються у багатьох темах і предметних галузях, тому їх ефективне використання може відображати зріле розуміння академічної мови.

Слова третього рівня вживаються не часто, зазвичай вони зарезервовані для конкретних тем або предметів, інакше кажучи використовуються в контексті наукової мови – наприклад, *orthography, morphology* і *etymology* зустрічаються в галузі лінгвістики або *reproduction, intravenously* і *catheterization*, слова, характерні для світу біології та медицини. Деякі з цих

слів можуть бути словами як першого рівня, так і другого, але мають особливе використання і призначення. Ці слова повинні викладатися в контексті їх значення й призначення в конкретній навчальній одиниці.

Успішність навчання лексиці англійської мови залежить від багатьох чинників, а саме врахування професійної спрямованості, грамотний відбір лексичного матеріалу, вибір ефективних методів на всіх етапах роботи з ним, розвиток внутрішньої мотивації [3, с. 96].

Важливим чинником, який сприяє ефективному і швидкому запам'ятовуванню лексики, є активна участь усіх видів пам'яті: зорової, яка тренується шляхом читання і написання слів; слухової, яка розвивається при сприйнятті іноземної мови на слух і в процесі усної мови; моторної, яка пов'язана з роботою органів вимови й актом письмової фіксації слів; і, нарешті, логічної, за допомогою якої відбувається повне осмислення засвоєного матеріалу.

Можна запропонувати учням пройти тест з метою визначення який вид пам'яті у них розвинений більшою мірою, щоб зробити процес запам'ятовування слів результативнішим. Завдання кожного викладача полягає в тому, щоб навчити студента володіти найбільш продуктивними прийомами роботи з засвоєння лексики, які максимально мобілізують усі види пам'яті.

Ефективне навчання лексиці також полягає у можливості мотивувати, моделювати, освоювати, збільшувати й підтримувати лексичні знання з осмисленим зворотним зв'язком. Студенти повинні розуміти переваги багатого словникового запасу. Як і під час будь-якого навчання, деякі студенти можуть проявляти допитливість, тоді як іншим треба буде надати певну мотивацію.

Дуже ефективним при опрацюванні нової лексики є користування електронними словниками, оскільки вони не лише значно перевершують за об'ємом книжні, але й знаходять потрібне слово або словосполучення за декілька секунд. Електронні словники містять величезну кількість неологізмів, оскільки мова є відображенням реального життя людей, їх культури. Уся нова

лексика не може бути адекватно представлена в друкованих словниках з тієї простої причини, що вони занадто довго розробляються. Фактично багато словників, які сформувалися в мовній атмосфері двадцять-десять років тому, сильно застаріли. У них не вказані сучасні значення старих слів, а багато нових слів просто відсутні. Це стало особливо очевидно у зв'язку з розвитком Інтернету: велика частина веб-сторінок містить тексти, написані живою сучасною англійською мовою, з використанням розмовної лексики та сленгу. Вирішити це завдання може тільки застосування електронних словників. Для масових програмних продуктів, якими є електронні словники, характерні часта зміна версій і наявність постійного зворотного зв'язку з тисячами користувачів [4].

Електронні словники містять не лише транскрипцію, але й можуть вимовляти слова, а також надати приклад словосполучення або речення з тим або іншим словом.

Надайте студентам можливість опанувати розуміння нової лексики в контексті за допомогою аудіювання, говоріння, читання й письма. Адже найкращим способом запам'ятовування нових слів є активне користування ними.

Дієвий спосіб допомогти студентам запам'ятати нові слова, з якими вони познайомилися, – це зв'язати їх з об'єктом у реальному світі. Картинки й картки – добре, але реальні предмети – ще краще. Більш складно з абстрактними словами, але, витративши більше часу та поміркувавши, ви зможете знайти відповідний образ або об'єкт і допомогти студентам зрозуміти й усвідомити значення нового слова.

Для закріплення нового матеріалу необхідно дати студентам можливість попрацювати зі словами й виразами. На занятті можна застосовувати такі вправи, як *fill in the blank* і *word bingo*, які допомагають студентам встановити міцні зв'язки між новими словами.

Психологами доведено, що засвоєння нових слів досягається лише після того, як студенти використають їх у різних вправах не менше шести-восьми разів. Тому вправи мають бути різноманітними і сприяти застосуванню лексичних значень у мовній практиці студентів.

Такі види діяльності, як використання слова в реченні, ментальні карти, заповнення пропусків (без надання вибору), розвивають у студентів бажання користуватися словами як інструментами утворення змісту й комунікації.

Ефективність застосування методів навчання англомовної лексики залежить від того, наскільки успішно викладачі опанують ідеї сучасної освіти і чи будуть вони застосовувати ці ідеї у практиці викладання іноземної мови [5, с. 283].

Література:

1. Hirsch E. D. *Cultural Literacy. What Every American Needs to Know*. New York: Random House, 1988. – 253 p.
2. Eshonqulova M. T. Vocabulary teaching strategies in English. *Archivarius*. 2020. No 9 (54). P. 14-15.
3. Жеребкіна О. С. Стратегії та методи навчання лексиці іноземної мови студентів немовних напрямків / О. С. Жеребкіна, Г. З. Зайцева // *Перспективи науки*. – 2019. – № 9 (120). – С. 96-100.
4. Філеши, І. В., Самаріна В. С. Інтерактивні методи навчання як активізація і мотивація навчально-професійної діяльності студентів / І. В. Філеши, В. С. Самаріна // *Навчання іноземним мовам в контексті модернізації сучасної вищої освіти: Збірник матеріалів V-ї щорічної науково-практичної конференції Північнокавказького федерального університету «Університетська наука регіону»*. – Ставропіль: Північнокавказький федеральний університет, 2017. – С. 89-93.

5. Губанова, Л. Г. Традиції та інновації в методиці викладання іноземної мови / Л. Г. Губанова // Філологія, журналістика і міжкультурна комунікація в діалозі цивілізацій. – Ставропіль, 2014. – С. 283-284.

Yemelyanova Ye. S.

Word Formation Analysis On English Agricultural Terms

State University of Biotechnology, Kharkiv

The different aspects of the English used in the field of agriculture (agricultural practices, agricultural systems) and in some fields related to agriculture (agricultural zoology, agri-tourism, biology, botany, ecology, entomology, gastronomy, land measurement, plant pathology, and zoology) are analysed from several points of view. A continuous extension of human knowledge relates to the formation of new communication spheres, where language use takes on specific registers (professional and scientific jargon), e.g. English for agriculture. L.Bloomfield assumes that professional and scientific jargon reveals such characteristics as a precision, a continuous exchange with standard language, an exact definition of terms, a large use of different linguistic structures, use of terms, figures, symbols and signs [2, p. 82 - 89].

English for Agriculture is characterized by its professional vocabulary, in particular, its terminology which makes it more informative and recognizable. Most of the newly-formed words are, naturally, learned coinages (67%) that continue the long-lasting tradition of renewing scientific vocabulary “to supply new needs for technical vocabulary that arose partly from the revival of learning in western Europe in the fifteenth and sixteenth centuries known as the Renaissance, and partly from the industrial revolution of the eighteenth century and its scientific spin-offs” [3, p.125]. English for specific purposes relies on several morphological ways of building up its own inventory of terms – abbreviation, affixation (prefixation, suffixation, and

multiple affixation), backformation, change of morphological accent, composition / compounding, conscious / deliberate coinage, contraction, conversion, corruption, deflection, derivation from proper or personal names, folk / popular etymology [4, p. 48]. Only two of these procedures seem to be extremely productive in Agricultural English: affixation and combination. But the large share of words formed with combining forms extracted from existing free words or with developing combining forms (33%) shows that agricultural English can also appeal to unorthodox means of enriching its vocabulary in its seek for new words to designate new realities in agriculture, i.e. new agricultural concepts and practices associated with sustainable agricultural systems, proving, once again, “the versatility and vigour of English wordformation processes” [3, p. 67].

The results of the carried out research prove agricultural terminology to be polyfunctional. It should be mentioned that many terms belong to different language subsystems, e.g.: *mature* is used in standard language as adult, grown-up; ripe; in medicine as mature fetus; in genetics as morphological resistance of plants. Terminological units are characterized by hypero-hyponymy relations. The origin of motivated terms is based on metaphor, metonymy and transfer of function. The semantic way of creation of new terms is the most productive in the creation of nouns. In the process of determinologization the terms loose their exactness and sometimes obtain emotionality.

There are three types of combining forms:

1) forms borrowed from Greek or Latin that are derivatives of independent nouns, adjectives, or verbs in those languages: these combining forms, used in the formation of learned coinages, often semantically parallel independent words in English;

2) forms of free-standing English words: such combining forms usually have only single, restricted senses of the free words, and may differ from the words phonetically;

3) forms extracted from existing free words and used as bound forms, typically maintaining the meaning of the free words, or some facet of them [1, p.54].

In word formation, a combining form may conjoin with an independent word, another combining form or an affix. The main ways of term-building fall into affixation (e.g.: *fertilizer, infiltration, irrigation, seeder, separator*); abbreviation (e.g.: *AIMS - Agricultural Information Management Standards*); word-composition (e.g.: *washer-shredder, windrower, grassland, smallseed (box)*); conversion (e. g.: *motor - to motor, to fall out - fallout, empty – to empty*) etc.

The most frequent units among multicomponent terms are two-component terms (about 78 %, e.g.: *corn combine, fruit duster, vegetation crusher*). The three-component terms have second place (about 21 %, e.g.: *drum root cutter, grain cleaning machine, high speed cultivator, selectiv flame weeding*). The special terms of compound structure form the major part of the analysed term subsystem.

The concrete terms of Agriculture form microfields. The onomasiology structures of these microfields are formed on the basis of integration of three basic frames: object frame, possession frame and action frame. Each microfield can be composed by term groups and subgroups which are formed on the basis of lingual or extra lingual criteria. Synonymic, antonymic, hyper-hyponymic relations in these groups are revealed. The presence of considerable number of synonyms is a salient feature of English Agricultural Terminology.

References:

1. Жук Л. Я., Ємельянова Є. С., Ільєнко О. Л. Academic and professional Communication. Харків: Міськдрук, 2011. 225 с.
2. Bloomfield, L. Linguistic Aspects of Science: Scientific Words: their Structure and Meaning. 4th Ed. Oxford: Pergamon, 2000. 158 p.
3. Carstairs-McCarthy, A. An Introduction to English Morphology. Words and Their Structure. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2020. 321 p.

4. Griffith, Andrew P. Cattle and Beef Market Definitions, 2019. <https://extension.tennessee.edu/publications/Documents/W801.pdf>

5. Plag, I. Word-formation in English. Cambridge: Cambridge University Press, 2019. 180 p.

Zelinska O.

Hybrid Learning in Higher Education

Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv

The pandemic has upended the entire face-to-face education system and structure worldwide. During COVID-19, drastic measures had to be taken, schools and universities, as we knew them, were out. They had to adopt new (and sometimes already existing, old) methods of teaching and learning in order to overcome the difficulties faced during these times.

The ongoing and unpredictable pandemic challenges forced educational institutions to get creative – finding new ways to facilitate learning at a distance, sustain student engagement and deliver consistent success. Given unfamiliarity of universities and schools with virtual learning at this scale, substantial confusion remains around effective application across online environments – and what this solution means for schools going forward in 2022.

Reforming and restructuring the educational process involves hybrid and blended learning that are now in use for remote instruction.

Hybrid learning is defined as “education in which the face-to-face classroom experience is combined with or replaced by an online experience that includes synchronous and asynchronous interactions with peers and instructors, and lessons and assessments that can be completed digitally or in person” [3].

The term ‘hybrid learning’ is sometimes used interchangeably with the term ‘blended learning’ which is defined by Cambridge Dictionary as “a way of learning

that combines traditional classroom lessons with lessons that use computer technology and may be given over the internet” [1] but the meanings of the terms are not identical.

In practice, blended learning often takes the form of new initiatives such as project-based learning that add multimedia resources to common coursework and allow students to self-direct some of their learning to explore the results of differing educational disciplines.

Hybrid classes, meanwhile, take these online tools and provide them to students through remote learning portals and online learning management systems for use outside of the traditional school environment.

According to Doug Bonderud “when it comes to hybrid learning vs. blended learning, here’s a good rule of thumb: If tools augment face-to-face frameworks, they’re blended learning models. If they facilitate the replacement of in-person instruction, they’re hybrid” [2, p. 1].

“Hybrid learning absolutely will continue past the pandemic,” says Lee Webster, director of learning and production environments at Georgia State University. “With the number of adult learners entering higher education and the need for more flexible schedules, we were anticipating growth in hybrid learning even before COVID-19. The pandemic just accelerated the whole thing.”

Hybrid education is a learning and teaching model where the needs of the instructors and students are met through computer educational tools. These tools are utilized to provide education to both in-person and online learners. Hybrid education offers flexible scheduling and can be tailored to the students in a way to close the learning gap and suit everyone. Additional tools are utilized to boost and support student educational needs. This type of education offers a chance for students to be a little more flexible on their education, while also incorporating active learning, as their responsibilities to catch up with the class and the materials are higher. Teachers have to work together and develop training materials, online resources to design the

best possible live virtual learning environment not only to engage students remotely but to make it a more natural engagement.

Cub Kahn, Blended Learning Coordinator, Center for Teaching and Learning and Ecampus, Oregon State University is of opinion: “This form of learning will continue to grow, and likely at an accelerated rate.”

References

1. Blended learning definition. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/blended-learning>
2. Bonderud D., What Role Will Hybrid Learning Play in the Future of K–12 Education? URL: <https://edtechmagazine.com/k12/article/2021/02/what-role-will-hybrid-learning-play-future-k-12-education-perfcon>
3. Hybrid learning definition. URL: <https://www.dictionary.com/browse/hybrid-learning>
4. Stone A., Making Hybrid Learning Happen in Higher Ed . URL: <https://edtechmagazine.com/higher/article/2021/05/making-hybrid-learning-happen-higher-ed>

Зіньковська В.П.

Інструменти і заходи навчальної мотивації сучасних здобувачів загальної середньої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені

Г.С. Сковороди, Харків

Двадцять перше століття відкриває перед учнями безліч можливостей: участь у міжнародних олімпіадах, відкритий і постійний доступ до будь-якої інформації, можливість переймати досвід від людей з усього світу, проте,

чомусь велика кількість учнів, особливо підліткового віку, не користуються такими можливостями.

Важливість і актуальність проблеми мотивації навчання підтверджується великою кількістю наукових праць, у яких педагоги і психологи приділяють особливу увагу вивченню становлення мотиваційної сфери в учнів, серед них Л. Божович [1], Д. Леонтьєв [2] та інші.

Напевно, кожен учитель стикався із відсутністю мотивації з боку учнів. Адже це насправді одна з найпоширеніших проблем, через яку учні не можуть досягти успіхів у навчанні. У цій роботі ми розглянемо особливості мотивації учнів підліткового віку, оскільки саме у цей період відсутність мотивації може досягати свого піку, і розглянемо можливі шляхи вирішення даної проблеми.

Спочатку ми розглянемо ідею мотивації і чому ж вона виникає. За Д. Леонтьєвим «...джерелом людської мотивації є потреби. Потреба є об'єктивною необхідністю організму в чомусь зовнішньому — предметі потреби. До зустрічі з предметом потреба породжує лише ненаправлену пошукову активність» [2, с. 5]. Тобто, мотивація виникає і керується мотивами, які у свою чергу, створенні потребами.

Розглядаючи мотивацію підлітків, ми маємо більш чітко розуміти, як формується їх мотиваційна сфера. Савчин М.і Василенко Л. виділяють наступні стадії:

першій стадія – мотивація вчинків є відтворювальною (підлітки прямо наслідують ровесників і старших);

другій стадія – розвиток інтересу до своєї особистості, а саме прагнення утвердитися в товаристві ровесників, небайдужі до оцінок їхньої особистості іншими, тощо;

третьої стадія – головне значення має саморегуляція, підлітки намагаються аргументувати свої вчинки, передбачати наслідки ухвалених рішень, що свідчить про цілісніше і глибше усвідомлення процесу мотивації [3, с.224].

Таким чином, основою підліткової мотивації є соціальна складова. Буває, що підліток, потрапляючи до поганої компанії, втрачає мотивацію, яка підпорядкована цінностям самого підлітка, його родини, суспільства, намагаючись наслідувати погані звички своїх товаришів. У такому випадку дії учителя мають бути оперативними і спрямовуватися на відновлення навчальної соціалізації.

Проте буває і навпаки: серед широких соціальних мотивів може стати прагнення учнів знайти місце серед товаришів у класному колективі. Л. Божович зазначає, що бажання добре вчитися у підлітків часто визначається їх прагненням завоювати якістю своєї навчальної праці авторитет товаришів. [1]. У даному випадку мотивація, викликана соціальним фактором, сприяє навчанню.

Як відомо, підлітки мають за мету утвердитися у первинному суспільстві, серед однокласників та інших ровесників. Вони також хочуть бути прийнятими дорослими як рівні. Учитель має це розуміти і використовувати як ресурс мотивації до навчання.

Як же учитель може допомогти підліткам створити мотивацію до навчання? Керуючись знаннями про стадії розвитку мотивації у підлітків, ми можемо зробити наступне.

На перших двох етапах учитель може підтримкою і прийняттям думок учнів-підлітків задовольнити їх потребу бути на рівні із дорослими. Таким чином учитель може заручитися авторитетом серед підлітків, при цьому, подаючи позитивний приклад дорослої людини, учитель зможе викликати в учнів бажання наслідувати і переймати свої позитивні якості. Якщо учитель добре освічений і показує бажання вивчати щось нове, регулярно заохочує до цього учнів, то учитель зможе створити мотивацію учнів до навчання на базисі свого власного прикладу.

Якщо вести мову про третю стадію розвитку підліткової мотивації, то учитель може керуватися вже більш дорослим баченням світу підлітків. Вони

все ближче до старшого шкільного віку і починають вбачати цінність отриманих знань, відділяти головне і другорядне. На даному етапі учителю важливо показати, що все, що роблять учні, має наслідки і впливає на прийдешнє. У нагоді також може стати метод зв'язку навчання із життям. Так учні будуть краще розуміти важливість того, чого вони навчаються.

Отже, мотивація підлітків найбільш усього керується соціальними мотивами: знайти своє «Я», утвердитися серед товаришів, або, навпаки, не виділятися із натовпу. Учителю важливо побачити перехід учнів на стадію підліткового віку і бути до них більш уважними, сприймати їх як рівних, чути їх і надавати можливості працювати у колективі, де усі зможуть бути рівними і навчатися без страху бути відокремленим. Заохочення учителем усього класу до навчання матиме велике позитивне значення, адже у такому колективі учні зможуть не тільки навчатися, але і підтримувати один одного.

Література:

1. Изучение мотивации поведения детей и подростков Под ред. Л.И. Божович и Л.В. Благоннадежиной [Электронный ресурс]. М., 1972, с.22-29 URL: <http://www.persev.ru/book/li-bozhovich-problema-razvitiya-motivacionnoy-sfery-rebenka> (дата звернення: 17.11.2021)

2. Леонтьев Д. А. «Понятие мотива у А.Н. Леонтьева и проблема качества мотивации» [Электронный ресурс]. *Вестник Московского университета*. 2016. Серия 14. № 2. Психология. – с. 3-18. URL: http://msupsyj.ru/pdf/vestnik_2016_2/vestnik_2016-2_03-18.pdf (дата звернення: 10.11.2021)

3. Савчин М. В., Василенко Л. П. *Вікова психологія: Навч. посіб.* [Електронний ресурс]. К.: Академвидав, 2006. – с.224-226. URL: https://wiki.cuspu.edu.ua/index.php/%D0%94%D0%B6%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BB%D0%BE:_%D0%A1%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B8%D0%BD_%D0%9C._%D0%92.,_%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D0%B5%

*D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%9B._%D0%9F._%D0%92%D1%96%D0%BA%
D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0
%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F* (дата звернення: 10.11.2021)

Ігнат'єва Н. В.

Формування «soft skills» при навчанні англійської мови

ВСП « Харківський фаховий коледж інформаційних технологій

Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського ХАІ», Харків

У ході соціологічних досліджень, що були проведені останніми роками, легко простежити тенденцію, що сучасні роботодавці оцінюють майбутніх працівників не стільки за їхніми професійними навичками, отриманими в середній чи вищій школі, скільки за їх володінням «м'якими навичками» – «soft skills».

Що це таке «м'які навички»? «М'які навички» - це комплекс неспеціалізованих, важливих для кар'єри надпрофесійних навичок, які відповідають за успішну участь у робочому процесі, високу продуктивність і є наскрізними, тобто не пов'язані з конкретною предметною областю. «М'які навички» можна умовно поділити на 4 види:

1. Соціальні: вміння спілкуватися, вміння взаємодіяти з людьми, вміння домовлятися, вміння сприймати критику, вміння виступати на публіці.

2. Лідерські: вміння приймати самостійні рішення, вміння надавати підтримку, вміння вирішувати конфлікти, відповідальність, самовдосконалення.

3. Інтелектуальні: неабиякий розум, уміння знаходити рішення у проблемних ситуаціях, багата уява, логічне мислення.

4. Вольові: цілеспрямованість, стресостійкість, готовність до виконання нової роботи.

Ці навички може розвинути будь-яка людина. Розглянувши перелік soft skills / м'яких навичок стосовно предмета «Англійська мова» можна виділити такі:

- вміння аналізувати, синтезувати та оцінювати матеріали англійською мовою;
- шанобливе ставлення до представників інших культур, уміння працювати у полікультурному середовищі;
- уміння організувати свій час та самодисципліна, які необхідні для самостійного вдосконалення мови;
- вміння сформулювати свою точку зору з тієї чи іншої проблеми та висловити її англійською;
- вивчення матеріалів та вирішення завдань, складених англійською мовою;
- готовність експериментувати та бажання вирішувати нові комунікативні завдання, пов'язані з вивченням англійської мови;
- вміння орієнтуватися в англійськомовному цифровому контенті та використовувати програмне забезпечення з інтерфейсом англійською мовою.

Щоб розвинути «soft skills» / «м'які навички», тим, хто навчається, необхідно дотримуватися низки правил:

- брати приклад із тих, хто має добре розвинені ці «м'які навички»;
- розвивати вміння знаходити правильний вихід у конфліктних та стресових ситуаціях, тобто гнучкість, спокій, уміння знаходити компроміси;
- займатися хобі та творчими заняттями, а також спортом;
- розвивати обидві півкулі мозку за допомогою музики та малювання, що дасть поштовх до розвитку всіх інтелектуальних компетенцій;
- розвивати логічне мислення.

Особливо це можна успішно робити в рамках проектної роботи у команді, яка дозволяє розвивати соціальні, лідерські та інтелектуальні компетенції. Проект дає можливість прожити реальну роботу у колективі, де є керівник,

спеціалісти, комунікатор, інноватор та ін. На кожній стадії розробки проекту тренуються різні види компетенції: розподіл ролей (лідерство), обговорення (соціальні компетенції), дослідження (інтелектуальні компетенції), презентація проекту (соціальні компетенції).

Щоб розвинути гнучкі компетенції кожен викладач англійської мови, використовує різноманітні форми аудиторної та позааудиторної діяльності: парна, групова, командна робота; заняття-диспут, дискусія, рольова гра; індивідуальна чи спільна проектна діяльність. Ці форми роботи дозволяють розкрити творчі здібності учнів, дають можливість для самовираження. Найбільш, напевно, актуальними та цікавими для студентів є заняття-дискусії. Дискусія дозволяє розширити можливості гнучких компетенцій учнів. Цю форму роботи можна проводити як наприкінці теми, для узагальнення лексико-граматичного матеріалу, так і як фрагмент відпрацювання та закріплення нової теми.

Проектна робота є одним із найкращих видів роботи для розвитку «soft skills». По-перше, у студентів завжди є можливість вибору матеріалу. По-друге, робота з підготовки презентації дозволяє розвинути навички користування технічними засобами. По-третє, розвивається вміння виступати перед аудиторією, підвищується впевненість у собі, розвиваються особистісні якості. Регулярна робота над проектом наприкінці кожної теми стає звичною, знімається психологічне хвилювання при виступі на публіці. При захисту проекту деякі студенти можуть намагатися бути сторонніми спостерігачами. Щоб уникнути цього, всім учасникам можна запропонувати оцінити кожен із проектів, обравши найкращий. У цьому випадку студенти вчаться критично слухати та аналізувати інших, підвищують свій рівень володіння англійською мовою. Робота над проектом також сприяє розвитку пізнавальних навичок, вміння студентів орієнтуватися в інформаційному просторі та шукати методи вирішення проблем, розвиває критичне мислення. Регулярна робота над проектами дозволяє сформувати дослідницькі вміння: визначати проблему,

формулювати завдання дослідження, висувати гіпотезу, обговорювати методи дослідження, оформляти кінцеві результати, аналізувати отримані дані, підбивати підсумки. Робота над проектом може бути колективною, що дає чудову нагоду для розвитку соціальних, лідерських та інтелектуальних компетенцій.

На закінчення необхідно зазначити, що сучасне суспільство потребує розвитку «soft skills», разом з розвитком комунікативної компетенції, що стає одним із пріоритетних завдань навчання іншомовному спілкуванню. Так звані «soft skills» забезпечують соціальну компетентність та враховують позиції інших людей, партнерів по спілкуванню чи діяльності, розвивають уміння слухати та чути, вступати у діалог, брати участь у колективному обговоренні проблем, інтегруватися в групу і будувати продуктивну взаємодію та співпрацю.

Література:

1. Joshi, Manmohan. 2017. *Soft Skills*. ISBN 978-87-403-1905-7
2. Joynes, C., Rossignoli, S., & Fenyiwa Amonoo-Kuofi, E. (2019). *21st Century Skills: Evidence of issues in definition, demand and delivery for development contexts (K4D Helpdesk Report)*. Brighton, UK: Institute of Development Studies.
3. Robles, Marcel M. (12 August 2016). "Executive Perceptions of the Top 10 Soft Skills Needed in Today's Workplace". *Business Communication Quarterly*. 75 (4): 453–465. doi:10.1177/1080569912460400.
4. <https://www.english.com/blog/21st-century-skills/>

Ігнатюк О. А.

Психолого-педагогічні особливості та умови успішності професійного формування іноземних здобувачів вищої освіти другого та третього рівнів підготовки при викладанні педагогічних дисциплін українською мовою як іноземною

*Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
Харків*

Згідно Національної стратегії розвитку освіти на період до 2030 року [1] наголошується на важливості підвищення якості підготовки іноземних фахівців у ЗВО України відповідно до змісту укладених міжурядових і міжвідомчих угод про співробітництво з іноземними державами в галузі освіти та науки. Стратегічною метою розвитку професійної освіти сьогодні [2] є забезпечення найбільш повного задоволення потреб країни у висококваліфікованих фахівцях, створення механізму узгодження актуальних потреб науки й виробництва та можливостей професійної підготовки майбутніх фахівців різних напрямів і спеціальностей (фахівців системи «людина-людина», «людина -техніка» тощо).

Важливо відзначити, що в останнє десятиріччя у вітчизняних ЗВО (технічних, педагогічних, медичних тощо) значно зросла кількість іноземних студентів та аспірантів. Цей висновок ґрунтується також на 70-річному досвіді підготовки фахівців в НТУ «ХПІ» для країн Європи, Азії, Африки, Близького Сходу, Латинської Америки та ін. [3]. При цьому якість професійної підготовки іноземців значною мірою залежить від їх готовності до навчання і реалізації своїх потенційних можливостей, розвитку і реалізації особистісно-професійного потенціалу, від змістовного наповнення структурних компонентів готовності до особистісно-професійного розвитку і самовдосконалення: мотиваційно-цільового, емоційно-ціннісного, когнітивно-дієвого, особистісно-творчого [4].

Метою роботи вбачаємо визначити психолого-педагогічні особливості та умови успішності професійного формування іноземних здобувачів вищої освіти другого та третього рівнів підготовки у процесі викладання педагогічних дисциплін українською мовою як іноземною в умовах технічного університету.

Не викликає сумнівів, що період навчання у ЗВО – унікальний період [5]. На цьому віковому етапі людина демонструє оптимум абсолютної й розпізнавальної чутливості всіх аналізаторів і розвитку інтелектуальних функцій, найбільшу пластичність кори головного мозку. Отже, це найбільш сенситивний період. Здобувачі, як правило характеризуються критичним ставленням до поглядів інших людей і намагаються шукати нестандартні підходи до вирішення наявних проблем, демонструють самостійність і незалежність у своїх судженнях. У майбутніх фахівців спостерігається активний розвиток моральних якостей та естетичних почуттів, становлення та стабілізація характеру, перетворення зовнішніх, оцінних еталонів на внутрішні, індивідуально-особистісні.

Важливим фактором становлення молодих людей – майбутніх фахівців у студентському віці є включення у середовище професіоналізації, що значною мірою впливає на формування в майбутніх фахівців професійної свідомості, розвиток у них професійно важливих особистісних якостей. На підставі врахування визначених вище основних вікових переваг старшого юнацького віку можна підсумувати, що роки навчання у ЗВО є найбільш плідним етапом для професійного навчання і самовиховання особистості [6].

Теорія і практика підготовки фахівців у вищій школі, педагогічний досвід власний і колег, дозволяє відзначити, що іноземці у більшості випадках навчаються в академічних групах відповідно до рівня підготовки разом з українськими студентами або аспірантами, а тому їхня життєдіяльність підкоряється загальному для конкретного вищу режиму організації освітнього процесу, із можливістю побудови індивідуальної траєкторії підготовки за ОП (1-2 рівень підготовки) або ОНП (3 рівень підготовки). Це дає змогу широко

впроваджувати різні технології, методи та засоби організації освітнього процесу, що спрямовані на професійний розвиток майбутнього фахівця, і до яких залучаються спільно українські й іноземні здобувачі вищої освіти різних рівнів підготовки. Проте, організація освітнього процесу іноземних здобувачів має свою специфіку. Цей факт пояснюється тим, що перед іноземцями після вступу до українських вишів постає ціла низка серйозних проблем (побутових, харчових, кліматичних, безпекових, освітніх, психологічних, комунікативних, соціокультурних тощо), які негативно впливають на їхній фізичний і психічний стан, а також на проходження професійної підготовки. При цьому вираження цих проблем у конкретного здобувача залежить від його психологічних особливостей, від країни походження й етнічної належності, що значною мірою зумовлює ступінь відмінностей між звичними для молодшої людини умовами життєдіяльності й тими умовами, у які вона потрапляє після вступу до українського вишу [3, 5].

У зв'язку з цим у процесі фахової підготовки майбутніх фахівців значного підвищується роль умов і новітніх технологій, які дають змогу здобувачам вищої освіти різних рівнів підготовки системно розвивати свої професійні якості та властивості відповідно до динамічних змінюваних вимог із боку суспільства.

Далі зупинимося на розкритті умов успішності професійного формування іноземних здобувачів вищої освіти другого та третього рівнів підготовки у процесі викладання педагогічних дисциплін українською мовою як іноземною у період 2010-2022 рр в умовах нашого технічного університету.

Перша умова – важливо забезпечити відповідний педагогічний супровід.

Аналіз літератури засвідчує, що поняття «педагогічний супровід» має широке трактування і визначається вченими як: метод, що забезпечує створення умов прийняття суб'єктом оптимальних рішень у різних ситуаціях життєвого вибору; складний процес взаємодії того, хто супроводжує, і того, кого супроводжують, результатом якого є прогрес у розвитку особистості

(І. Сладких [3]); навчально-виховна взаємодія, у процесі якої здобувач діє заздалегідь відомими нормами, а педагог створює умови для ефективного здійснення цієї дії (І. Семененко [6]); підтримка, стимулювання, розвиток позитивної активності, ініціативи, соціальної творчості (О. Ігнатюк [4] тощо).

Тож, в контексті досліджуваної проблеми під педагогічним супроводом професійного формування іноземних здобувачів вищої освіти другого та третього рівнів підготовки розуміється підтримка й стимулювання їхньої діяльності в цьому напрямі, а також за необхідності надання їм допомоги в подоланні труднощів і проблем, що виникають у процесі професійного й особистісного розвитку й самовдосконалення.

Друга умова – посилення професійної спрямованості, яка передбачає прояв здобувачами розуміння та внутрішнє прийняття цілей і завдань професійної діяльності, інтересів, настанов, переконань і поглядів, а також прагнення знайти свою життєву й професійну траєкторію, досягти стану власної інтелектуальної й етичної цілісності та самобутності (В.Бабіна, В.Головко, Л.Подаяк, В.Юрченко та інші дослідники) [3,5].

Варто зазначити, що на підставі вивчення індивідуальних особливостей кожного іноземного студента або аспіранта та умов його життєдіяльності викладачам і кураторам груп, гарантам ОП або ОНП, важливо формулювати своєчасні прогнози стосовного того, які труднощі можуть виникнути в майбутніх фахівців у процесі проходження підготовки, які негативні наслідки для особистості можуть спровокувати некеровані зовнішні фактори та як їх попередити, які рішення треба прийняти для того, щоб усунути чи послабити причини імовірних кризових станів суб'єкта.

Третя умова – забезпечення реалізації превентивного (попередження адаптаційних труднощів іноземців, прогнозування подальшого професійного розвитку й самовдосконалення) й оперативного (розвиток відповідної мотивації, допомога в розробці програми професійного розвитку й самовдосконалення, проведення оперативних консультацій тощо) напрямів.

Викладачі повинні своєчасно реагувати на будь-які зміни в переконаннях, діях іноземних здобувачів, спонукаючи їх закріплювати соціально-корисні моделі поведінки й поступово позбавлятися від своїх негативних звичок і недоліків. Педагоги мають адекватно діяти в усіх обставинах і за необхідності оперативно змінювати тактику впливу на іноземних здобувачів вищої освіти.

На думку іноземних студентів і аспірантів [3, 5, 7] (65 % респондентів) індивідуальна допомога з боку педагогів, що спрямована на послаблення проблем соціокультурної адаптації та вдосконалення процесу їх професійного розвитку, з боку педагогів була доцільною і була їм у пригоді.

Література:

1. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року (проект). [Електронний ресурс]. Доступно: https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/ UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf. Дата звернення: Січень, 12, 2022.

2. Верховна Рада України. *Закон України Про вищу освіту (документ 1556-VII, зі змінами)*. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws /show/1556-18>. Дата звернення: Січень, 12, 2022.

3. Сладких І. А. Формування готовності студентів-іноземців груп довузівської підготовки до навчання у вищих технічних навчальних закладах. Автореферат дис. здобуття наук. ступеня к.пед.н. зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2014. 20 с.

4. Ігнатюк О.А. Формування готовності майбутнього інженера до професійного самовдосконалення: теорія і практика: [монографія]. Харків: НТУ «ХПІ», 2009. 432 с.

5. Формування психологічної готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності: монографія/ за ред. О. Г. Романовського та О. С. Пономарьова. Харків: Видавець Савчук О.О.; НТУ «ХПІ», 2011. 336 с.

6. Розвиток позитивної особистісної мотивації як шлях до активізації

професійного саморозвитку: тематичний збірник праць семінару-тренінгу соціальних педагогів закладів освіти / упоряд. А. А. Волосюк; за заг. ред. Т. В. Абрамович. Рівне: РОІППО, 2014. 20 с.

7. Ігнатюк О.А. Компетентнісний підхід в організації підготовки здобувачів освітньо-наукового рівня «доктор філософії» усіх спеціальностей технічного університету до педагогічної діяльності. *Компетентнісний підхід в освіті та професійній діяльності: Всеукраїнська наук.-прак. конф.: 14-20 квітня 2018 р.: матеріали.* - Харків: ХНУ ім.В.Н.Каразіна, 2018. С. 74-76.

Kachmarchyk S.

Linguistic features of english advertising texts and slogans

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

In the simplest sense, the word advertising means «to attract attention», notifying or informing the potential buyers. If you want to tell people a lot of about something, you need to advertise with a public announcement. It is certain that the language of advertising affects people and their behavior. Advertising should attract the attention of readers and impress them in a very limited time and space. Therefore, the language of advertising should be attractive and easy to remember. The language of advertising is characterized by the function of attracting attention so that buyers buy a product or service. But this is not the only function. The language of advertising can also entertain, inform, misinform, excite or warn [3, p. 17]. Appealing to recipients and persuading them to buy is often hidden or accompanied by other functions, such as descriptive, narrative, expressive or poetic, and aesthetic functions of language.

The descriptive function of advertising texts is performed only in a few cases. Narrative elements are fundamental to so-called advertisements, where pseudo-users report their experiences of using the product. The language of advertising acquires an

expressive function when the sender of the message, for example the company that advertises its products or services, makes statements about its history, philosophy and vision. A fully written advertisement consists of five parts: the title, the main text, the slogan, the trademark and the illustration, the first three of which are oral and the other two are non-verbal. Among the linguistic and stylistic features of advertising text that distinguishes it from other functional language styles, we can highlight:

- expressiveness of language as a means of attracting the reader's attention;
- high degree of standardization of language means used;
- use of phraseology and idiomatic vocabulary (as well as: word games, puns, proverbs and sayings);
- use of other stylistic means, techniques and figures of speech (figurative comparison, hyperbole, metaphor, metonymy, allegory, etc.).

Since these language features mainly determine the specifics of the translation of advertising text, the translator must be familiar with them before starting to work on the translation of the text. There are four main features of successful advertising [1, p. 22]:

1. *Attracting attention.* Advertising should attract attention and arouse interest. At the linguistic level, this can be achieved by using incorrect spelling, neologisms, puns, rhymes, semantic deviations and placing the language in an inappropriate or unorthodox context. An example is the slogan of Carlsberg, which is quite loud and clearly arouses the interest of potential buyers: ***Probably the best beer in the world.***

2. *Readability.* As soon as advertising has been able to attract the reader's attention, this interest must be maintained, always keeping in mind that the reader is looking for quick and easy information. Therefore, the style of advertising is mostly colloquial, using simple and familiar vocabulary. Moreover, phrasal verbs, idioms and abbreviations are characteristic features of advertising language, which indicates its strong degree of colloquialism. An example of a simple and clear advertising appeal is the slogan of the McDonalds fast food chain: ***I'm lovin it.***

3. *Ease of memorization.* The message of the ad must be remembered by the recipient. Repetition is one of the most common techniques used in advertising to achieve this. Moreover, the constant repetition of slogans, brands and product names equally helps to remember the product and related advertising messages. For example, here is the advertising slogan of the sportswear and footwear brand Nike: ***Just do it.***

4. *Truthfulness and accuracy.* Advertising must not contain inaccurate or misleading statements, illustrations, hidden statements about the product or service. An example of such advertising text is the slogan of the M&M's brand: ***Melts in your mouth not in your hands.***

The language of advertising often contains techniques similar to techniques in poetic texts, such as rhyme, rhythm, alliteration and assonance. This ensures that the recipient of the ad remembers the text better and remembers it at the right time. An example of the use of rhyme is the slogan of the company-manufacturer of animal feed Eukanuba: ***Eukanuba gives their teeth the strength they need.*** Alliteration is a literary technique in which consecutive words, more precisely stressed syllables, begin with the same consonant sound or letter. An example of the use of alliteration is the slogan of the watch brand: ***Performance. Prestige. Passion for Innovation.***

Thus, advertising text is a type of text that has its own pragmatic attitude, which is to influence the consumer in order to change or enhance a positive attitude towards the goods or services being advertised. Means of linguistic imagery, such as rhyme, rhythm, alliteration and assonance, as well as various means of persuasion help to positively influence the buyer [2, p. 122]. Advertising is not just an announcement, message, acquaintance, reminder, but also a means of attracting attention, creating image and popularity. The advertising process is aimed mainly at the formation and consolidation in the minds of the addressee of stable stereotypes of life, thinking, which is an integral part of the formation of social consciousness. The language of advertising can be considered as a separate, independent style, it should be borne in mind that it consists of elements of different styles.

General communicative tasks and private pragmatic attitudes determine the functional and stylistic status of the advertising text and the specifics of its semantic organization. Thus, despite the creativity of advertising language, it adheres to a rather narrow scheme of linguistic features that make advertising easily recognizable.

References

1. Cf. Geoffrey Leech. English in Advertising, London, Longman, 1966, p. 23.
2. Hughes, G. Words in time, London, Blackwell, 1987, p. 159.
3. Gieszinger, S. The History of Advertising Language, Frankfurt / Main, Lang, 2001, p. 232.
4. <http://www.eukanuba-eu.com/>
5. http://www.clevelandjewishnews.com/pdf/MANN_Jewelers.pdf

Keran Xie

Навчання через дослідження як ресурс міжкультурної комунікації:

Україна і КНР

Харківський національний педагогічний університет імені

Г.С. Сковороди, Харків

Міжкультурна комунікація має вирішальне значення для створення спільного дослідницького простору відповідно до рекомендацій і конструктивних практик Еразмус+ [2].

У Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди в останнє десятиріччя прогресують практики обміну культурним і педагогічним досвідом з КНР. З 2016 року успішно функціонує Китайський культурний центр [4]. Завдяки ініціативам адмінів університету налагоджено науково-педагогічну комунікацію, створено умови для навчання здобувачів з КНР на усіх рівнях вищої педагогічної освіти.

Вирішального значення для розвитку обох держав є створення умов для проведення якісних досліджень на актуальні теми у сфері освіти, педагогіки, мистецтва. Безсумнівно, значим у цьому плані є дотримання і розвиток конструктивних практик міжкультурної комунікації, коли комуніканти для достовірного розуміння виявляють розуміння, рефлексію у сприйнятті різниці національних культур. З поширенням дистанційної освіти, розвитком інформаційно-комунікаційних технологій розкрилися нові можливості для синтезування вербальних і невербальних способів міжкультурної комунікації учасників освітнього процесу. Так, наприклад, уже кілька років поспіль за ініціативи кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г.С. Сковороди організовується івент міжкультурної комунікації і представлення поточних результатів досліджень здобувачів другого (магістерського) і третього освітньо-наукового рівнів освіти – круглі столи онлайн навчання через дослідження з використанням розвивального ресурсу інтерактивної дошки Padlet, технік створення інфографіки і стендових доповідей, організації дискусій в стилі Q-A інтерв'ю [3]. Такий підхід дає змогу підтримати і використати потенціал вербального спілкування і технік візуалізації представників різних національних та лінгвокультурних спільнот [5].

Сучасна освітня практика спрямована на підвищення якості реалізації освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії. Круглі столи онлайн навчання через дослідження – прекрасна альтернатива науково-практичних конференцій і семінарів, коли здобувачі – молоді дослідники комунікують у спільності фахівців за обраною галуззю і на міждисциплінарному рівні, вчать ся використовувати для презентування поточних результатів авторських досліджень творчі завдання, роботу в парі чи мікро-групі, гру-імітацію, проектну діяльність.

Під час проведення круглих столів онлайн навчання через дослідження фахівці з ХНПУ імені Г.С. Сковороди влучно використовують традиційних для

дослідницького простору у КНР ресурс суспільної уваги: запрошення відомої впливової авторитетної персони, яка має солідні наукові досягнення. Так, наприклад, мотивуючі виступи на круглих столах презентували начальник управління Державної служби з якості освіти у Харківській області С. Вольянська, випускниця університету, успішний молодий науковець в.о. завідувача кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г.С. Сковороди А. Боярська-Хоменко, проректор з науково-педагогічної роботи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» С. Чайченко, проректор з наукової, інноваційної і міжнародної діяльності С. Бережна.

Проблематика зазначеного івенту презентує спільні наукові інтереси здобувачів третього освітньо-наукового рівня – громадян КНР і України, а саме: «Навчання через дослідження у процесі підготовки здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка», «Переваги і виклики змішаного навчання. Стратегії успіху в системі «здобувач – педагог – зацікавлені особи». Здобувачі презентували стендові доповіді з таких тем, як: комунікативна компетентність в умовах змішаного навчання, інтерактивний плакат та інші інноваційні практики активної навчальної співпраці, проблеми корпоративної освіти, співпраця здобувача і наукового керівника на засадах паритетності, електронний образ сучасного дослідника тощо.

Здобувачам особливо цінно набути досвіду міжкультурного спілкування. Для цього використано техніку обговорення Q-A інтерв'ю. Здобувачі за два тижні отримують доступ до перегляду стендових доповідей на інтерактивні дощці Padlet, можуть залишати коментарі в техніці «3-2-1» (три позитивних оцінки доповіді, два проблемних питання за змістом доповіді, 1 порада до використаного візуального контенту) і готуються висловитися своєю позицією за темою однієї доповіді з опорою на питання. Наприклад, 10 листопада 2021 року, коли до роботи круглого столу було залучено понад 20 здобувачів громадян з КНР були запропоновані питання: «Як Ви вважаєте, що має бути

пріоритетом у практиках інноваційної діяльності: персоніфіковані взаємодії і спілкування між здобувачем і викладачем, чи – чіткі попередньо розроблені алгоритми самостійних навчально-пізнавальних ініціатив? Які дисципліни допомогли Вам систематизувати значні обсяги інформації про інновації в освіті? Які інновації Ви вже апробувати в своїй навчальній і дослідницькій роботі? Поділіться своїм баченням сильних сторін і перспектив цієї інновації» [1].

За результатами роботи круглого столу учасники, стендові доповіді яких отримали більшу кількість схвальних відгуків, отримали 55 сертифікатів про підвищення кваліфікації (10 год, 0,3 кредити ЄКТС) [3]. Також сформовано дайджест стендових доповідей «Навчання через дослідження» за результатами онлайн круглого столу зі здобувачами другого (магістерського) і третього освітньо-наукового рівня вищої освіти, гарантами, представниками груп забезпечення ОПП і ОНП галузі знань 01 Освіта/Педагогіка [1].

Серед перспектив вбачаємо розширення спектру учасників круглого столу онлайн навчання через дослідження, введення китайської і англійської мов спілкування між учасниками.

Література:

1. Дайджест науково-педагогічного семінару «Вектори інноваційної діяльності учасників освітнього процесу в закладах освіти» : стенд. доп. кр. столу (10 листопада 2021 р.). ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Укладачі: Боярська-Хоменко А., Ворожбіт-Горбатюк В., Собченко Т. Харків, 2021. 60 с.

2. Еразмус+ URL : <https://erasmusplus.org.ua/novyny.htm> (дата звернення: 31.12.2021)

3. Кафедра освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г.С. Сковороди URL : <https://www.kaf-pedagogy-hnpu.com/%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D1%87%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B7->

%D0%B4%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F

4. Китайський культурний центр ХНПУ імені Г.С. Сковороди. URL : <http://hnpu.edu.ua/uk/division/kytayskyy-kulturnyy-centr>

5. Хижняк І.А., Ворожбіт-Горбатюк В.В. Міжуніверситетські комунікаційні заходи як спосіб формування регіонального дослідницького середовища. Наукове електронне видання: «Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти» Слов'янськ, 2021. – С. 5-18. <http://profped.ddpu.edu.ua/article/view/236444/234962>

Korniush H. V.

Educational potential of social media in foreign language teaching

Ukrainian Engineering Pedagogics Academy, Kharkiv

The present paper deals with the benefits of using social media as a computer-mediated means of communication in education. Although the idea of social media assisted language learning (SMALL) is attracting more attention, studies relevant to the use of social media in education, and foreign language teaching in particular, are still scarce.

There is no longer a strict divide between online and offline worlds. Harry Dyer emphasizes that “we all exist in multiple realms at any given time”, meaning that modern people are always both offline and online and are able to adapt and communicate effectively within any environment [2, p. 213]. The fact that offline and online realms of interaction do not merely coexist but are currently merging together requires teachers to accept the situation and take advantage of it with the aim of modernizing the educational process and widening a range of instructional tools. Harry Dyer says that keeping educational institutions purely offline means depriving students of the chance to boost their creativity, digital and communication skills as

well as other skills related to self-presentation and identity building. At the same time, learners are more willing to study what they are expected to if an educational environment is comfortable to them. Obviously, today's students, being "digital natives", derive much satisfaction from working in the "safe zone" of social media they are perfectly accustomed to.

Obviously, social media can effectively be used to *optimize communication and information exchange within an education institution*. Channels can be created for students to get latest campus news or announcements regarding upcoming academic events. Education institutions can support, motivate and connect with students through group interactions or live videos held online via any appropriate social networking platform, which leads to a stronger students' involvement in what is happening around them. Social media, with their potential to reach millions of people, can be used *when doing research and conducting surveys* by both teachers and students who may create an online questionnaire and address their followers asking them to complete it. Moreover, social media give every opportunity to read newest information published by leading experts, find out about opportunities to study abroad or distance learning courses. Obviously, an important role of social media belongs to the issue of *internationalization of education*. The use of social media allows teaching professionals and students to connect with other universities and organizations, researchers or learning groups with the aim of getting brand-new content, exchanging information and experience, following experts from all over the world and, consequently, getting to know them, working together on research projects, raising their own intercultural awareness, which creates great opportunities to establish beneficial connections for teachers' current and students' future careers.

Sibel Ergün Elverici and Şirin Karadeniz consider "social media in education [...] to be a tool that would help to reach the aim of the lessons while supporting students' social presence" [3, p. 175]. Guiding students through social media allows *building a trustworthy image* and social credibility online, which can positively influence their reputation, employability and networking. We believe that the same is

true not only with regard to students but also teachers and education institutions in general, so Khanyie Dlamini is right to claim that it is essential for education institutions to boost their social media presence because this “helps create better student training strategies and shapes student culture” [1].

What is more, bringing social media to the classroom can favour students’ intellectual and moral development as it has a profound effect on students’ skills (especially their high-orders skills and 21st century skills), digital, communication and professional competences as well as their socio-cultural awareness.

Texting, e-mailing, using social networking websites and chat-rooms greatly affects students’ literacy, written communication and reading skills. Therefore, all the above-mentioned mediums of online interaction should be wisely used to teach vocabulary, spelling, grammar and punctuation as well as to enhance reading and writing skills. Growing popularity of voice messaging and abundant use of recorded and live videos can help students improve their speaking and listening skills. Admitting the fact that students read articles, messages, commentaries and news posted online more willingly than textbooks can dramatically change the ways teachers give materials for independent study. Social media can be used as online classrooms for posting assignments, lecture materials, answering students’ messages. Such a virtual classroom may serve as a “bonus” to the standard curriculum.

Students’ writing and reading skills can be greatly enhanced if *blogs* are implemented in the process of teaching foreign languages. Foreign language teachers can use blogs to meet two basic educational goals: develop students’ receptive skills through reading and boost students’ writing skills by means of asking them to create various blog posts. Therefore, other people’s blogs (in case they are carefully selected by the teacher with regard to students’ language proficiency, official curriculum and learners’ individual interests) can be effectively used as reading materials, vocabulary boosters and discussion points as well as for text analysis (for example, to check whether the style of the post is formal or informal, to look for slang expressions or neologisms) and teaching of English for specific purposes (which means helping

students get acquainted with real-life expressions and terminology used in their future professional field). Students get more motivated to do a writing task better when its product is displayed online and can be accessed, read and evaluated by anyone else than when a piece of writing is simply submitted for the teacher to check. Such an approach to organizing writing changes the whole learning perspective: now students focus not only on the form and compliance of the work with the requirements set by the teacher but also pay much attention to the content of their piece of writing and meaningful language use as they know that many people may read it. Getting students to read and comment on each other's blog posts can lead to strengthening their relationships and learning more about each other as even shy and introverted students tend to open up in writing.

Social networking sites (including less formal ones such as Facebook, Instagram, Pinterest, Skype, Twitter and the ones used for professional and academic purposes like LinkedIn, ResearchGate, LabRoots, Ning, Academia.edu, etc.) can meet educational requirements in a number of ways. For example, foreign language teaching can greatly benefit from using social networking websites as an extension to the classical classroom because they can help see real English and get plunged in the atmosphere of this language as a means of global communication.

Nowadays, more and more attention of educators and learners is drawn to *Wikis*, which are becoming an increasingly powerful form of technology use in education since Wikis enhance and facilitate interaction between learners, creating better conditions for students to work together on a project or problem that needs solving. Christopher Pappas defines Wiki as “an online application that allows users to contribute to or edit its content” [4], with Wikipedia being the most widely known example of a Wiki website. Wikis can be used as instructional tools for research projects, e-portfolios, debates, various discussion activities, story-telling, solving riddles through group discussions online, peer reviewing, book and film reviewing, sharing ideas and materials, etc. Grammar, spelling and vocabulary can be much improved if students are asked to use Wikis to edit texts containing different

mistakes, turning the process of practicing grammar into an interesting and close-to-life activity. More and more universities are beginning to use Moodle (a free open-source learning management system), with Wikis being inbuilt there, which means they are recognized by the educational community as a tool for collaborative work.

One more computer-mediated tool of foreign language teaching is *podcasting*. A podcast, being a topic-related digital stream of audio files that can be downloaded to a computer or any other media device, provides an opportunity for teachers to broadcast engrossing audio content which students may listen to at any time convenient. Lectures can be recorded and presented as podcasts giving students a chance to go through the material again or to listen to a lecture in case it has been missed. In education there are recognized *authentic podcasts* (which are not specifically created for language learning so they become a precious source of authentic listening material), *teacher podcasts* (the ones that are made by teachers with the aim of facilitating language acquisition), and *student podcasts* (produced by students). Both authentic podcasts and teacher podcasts may be found on YouTube which is a great source of listening materials. As creating a podcast needs learners merely to have a digital device, a microphone, the Internet connection and an engaging topic to speak about, podcasting may beneficially be used in foreign language teaching. Students can be asked to create a podcast in which they give a tour around their city, town or education institution, speak about cultural events and traditions, share the latest news in any sphere they are interested in or depending on the topic, conduct an interview with each other, their friends or even strangers, give presentations. Recorded and live videos can also be made and streamed via YouTube, Vimeo and Instagram, enhancing learners' listening, speaking, creative thinking and digital skills, raising their cultural awareness and boosting their online presence.

In conclusion, it is worth saying that the use of social media in education performs a number of important functions: it helps develop high-order thinking skills and communication skills, improve digital literacy, build a strong social presence, as well as improve interaction among and between students, teachers and universities.

Implementing social media in the process of foreign language teaching and learning promotes and facilitates language acquisition and stimulates natural development of language-related skills.

References:

1. Dlamini, Kh. The Role of Social Media in Education. *London College of International Business Studies*: website. Retrieved from: <https://lcibs.co.uk/education/the-role-of-social-media-in-education/>.
2. Dyer, H. T. All the Web's a stage: The effect of design and modality on youth performances of identity. *Technology and Youth: Growing Up in a Digital World*. 2015. Vol. 19. P. 213-242.
3. Elverici, S. E. & Karadeniz, Ş. The effects of social media on social presence in teaching a foreign language. *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*. 2018. Vol. 4. №. 2. P. 174-185.
4. Pappas, Ch. How to use Wiki in the classroom. *ELearning Industry*: website. Retrieved from: <https://elearningindustry.com/how-to-use-wiki-in-the-classroom>.

Kuznetsova O. Yu., Shtefan L. A.

Towards Multilingualism in the European Education Area

Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv

H.S.Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Kharkiv

The European Union considers multilingualism as one of the important priorities. It funds a number of programmes and projects in order to promote multilingualism as an aspect of Europe's competitiveness [7]. The role of foreign language competence in present day world is reflected in a number of documents prepared by the EU institutions.

The European Commission documents "Framework Strategy on Multilingualism" (2005) and "European Strategy on Multilingualism" (2008) identified three main areas of the EU policy in this area: - emphasizing the significant role played by languages and multilingualism in the European economy and looking for the ways to enhance this role; - encouraging all citizens to learn more languages and promoting their ability to speak foreign languages to improve mutual understanding and communication; - providing all citizens with access to the EU legislation and information in their own language [4].

In May 2014, the Council adopted a number of conclusions on multilingualism and the development of language competences, with EU Member States committing to enhancing cooperation in the field of multilingualism and improving the effectiveness of language teaching in schools.

Language skills are at the heart of the ambitious vision to create a European Education Area. The European Commission made a set of proposals for a comprehensive approach to the teaching and learning of languages, aiming to: boost language learning by focusing on achieving specific competence levels, based on the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR); introduce the concept of language awareness; ensure that more language teachers have the opportunity to learn and study abroad; identify and promote innovative, inclusive and multilingual teaching methods [5].

In 2017, the Commission published the 'renewed EU agenda for higher education' (COM (2017) 0247). It focuses on four priority areas: aligning skills development in higher education with the needs of the labour market; making higher education widely accessible and more inclusive and increasing its societal outreach; boosting the innovation capacity of higher education; increasing the effectiveness and efficiency of higher education [2].

A Council Recommendation on a comprehensive approach to the teaching and learning of languages was adopted by education ministers at a Council meeting in May 2019 [11].

Most Europeans share the European Union's position that the EU citizens should be able to speak at least two foreign languages; more than seven out of ten (72%) agree that EU citizens should be able to communicate in more than one language other than their mother tongue. The vast majority of Europeans (81%) believe that languages within the EU should be treated equally. Even the fact that seven out of ten respondents (72%) believe that Europeans should be able to communicate in a common language does not mean that any language should take advantage over others [6].

According to the existing data, the most common way to master a foreign language is to learn a foreign language at school. Over two-thirds of Europeans (68%) acquire a foreign language competence this way. A much smaller number of Europeans have learned a foreign language, communicating it informally with native speakers (16%), with a teacher outside an educational institution on one-to-one basis or in a group (15%). Europeans tend to believe that learning foreign languages at school is the most effective way to master them.

However, the subject of debates is the issue of the choice of a foreign language for learning in institutional education. In 2011 in the EU countries 83% of primary school students and 94% of upper secondary school students were learning English as a foreign language. In 2011 English was the most widely learned foreign language in primary and lower secondary schools. It was learned by more than 90% of students: in Malta and Austria - 100%, in Spain and Italy - 99%, in Greece - 97%, Croatia - 95%, in France - 93%, in Poland - 91%. The second most widely learned language as a foreign language at both primary and secondary school levels was French (19% at the primary school level and 23% at the upper secondary school level), followed by German (9% and 21%) and Spanish (6% and 18%) [9].

In 2019, 96.4 % of students of the given level across the EU were studying English as a foreign language, compared with 26.4 % studying Spanish, and slightly more than one fifth studying French (21.8 %) or German (20.3 %) [5].

In higher education language teaching is implemented as a mandatory component of education only in the process of professional training of students of philology, in some dual specialization programmes and within the disciplines offered to students for elective study.

In order to implement the concept of lifelong language learning within non-institutional education a flexible system of "certified" and "non-certified" language courses is proposed. However, the main task of providing foreign language teaching and learning is assigned to official institutions of secondary education.

At the same time the scholarly studies claim that language education in many respects does not keep up with the current processes as in this educational sphere changes are implemented slowly and inconsistently. On the one hand, traditional methods and means of teaching and learning languages are ineffective any longer, on the other hand, the educational system fails to adequately and timely respond to the needs of various social institutions and provide for an appropriate learning process for language acquisition. At the same time social, economic, political and cultural changes put forward new requirements for the use of languages and language proficiency.

The situation increasingly demonstrates a direct relationship between linguistic diversity and the labour market in the knowledge-based economy. On the basis of analysis of labour market data, researchers point out that in the knowledge economy, different languages are constantly used and different of them dominate in a particular environment. Therefore, scholars believe that the focus in foreign language teaching and learning does not have to be on the language knowledge and correctness but it has to be on teaching students how to achieve mutual understanding [12].

The study allows us to draw a conclusion that there is an understanding in the EU that the aspects that have to be addressed to promote multilingualism cover foreign language teaching and learning goals, the choice of languages for learning, innovative methods of teaching allowing for teaching communication in a foreign language, teacher training models, the learning environment, ensuring consistency in

language teaching at different educational levels, students' needs and their individual psychological learning styles, pedagogically justified use of technology in language teaching and learning, etc.

The basis for the development of new models of foreign language teaching and learning makes the assumption that language education should provide a person with skills and abilities that will allow him/her to exist effectively in the society. Thus, the attempts are made to identify adequate forms of language learning and ways to acquire communication skills in social institutions of different levels - at schools, in higher education institutions and within the labour market (the implementation of the concept of "lifelong learning") and provide for ensuring consistency in obtaining foreign language education.

It is worth pointing out that scholarly studies of Ukrainian researchers of the issues of foreign language teaching (T.Besarab, O.Borzenko, L.Golubnycha, O.Iliencko, K.Nesterenko, Ya.Pavlishcheva, O.Petrova, N.Popova and others) are in line with the modern trends in this education sphere in the European Union and are directed at working out the models of foreign language teaching and learning that will equip students with foreign language communicative skills essential for effective functioning in the global environment [1;3;8; 10;13;14].

References:

1. Borzenko O., Pavlishcheva Ya. Educational Games with an Interactive Whiteboard at Professional English Lessons. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2019. Vol. 11. Issue 2. P.18-37.
2. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee of the Regions on a renewed EU agenda for higher education. COM_COM (2017)0247 / FULL / EN. URL: <https://www.europarl.europa.eu/RegistreWeb/search/simple.htm?r>
3. Contemporary Issues in Philology. Innovative Methods of Teaching Foreign Languages: monograph: in 2 vol. / edit. O. L. Iliencko; O. M. Beketov

National University of Urban Economy in Kharkiv, Tesol-Ukraine. Kharkiv : O. M. Beketov NUUE, 2021. Vol.2. 386 p.

4. Council Resolution on a European Strategy for Multilingualism. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32008G1216%2801%29>

5. Eurostat Statistics Explained. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php>

6. Europeans and their Languages: report /Special Eurobarometer 386 / Eurostat News Release. URL: http://ec.europa.eu/public_opinion/index_en.htm

7. Fact Sheets on the European Union. URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/140/higher-education>

8. Holubnycha L. O. Case studies as one of the communication methods of foreign language teaching law students. *Проблеми законності*. 2016. Вип.135. P.246-256

9. Key Data on Teaching Languages at School in Europe. 2012. URL: <http://eacea.ec.europa.eu/education/>

10. Popova N, Petrova O. English for law university students at the epoch of global cultural and professional communication. *Проблеми законності*. 2017. Вип. 138. P. 237-246

11. Recommendation on a comprehensive approach to the teaching and learning of languages. URL: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality-equity/multilingualism/comprehensive-approach-teaching-learning>

12. Williams G., Strubell M., Williams G.O. *Trends in European Language Education*. *The Language Learning Journal*. 2013. Vol. 41. Issue 1. P. 5–36

13. Бессараб Т.П. Изучение лексики профессионального направления студентами-юристами как способ активного метода обучения иностранным языкам в вузе. *Молодой ученый*. 2015. № 20. С.590-593

14. Лінгвоправова картина світу: сучасні проблеми лінгвістики та іншомовної дидактики: монографія/ В. П. Сімонок, Г. А. Сергєєва, І. А.

Семьонкіна, О. О. Ходаковська, К. В. Нестеренко, О.Ю. Кузнецова. Харків: Видавництво " НТМТ", 2012.

Карась А. В., Живолуп В. І., Єлісеєнко А.П.

Актуалізація навчання іноземної мови в іншомовній аудиторії

Харківський державний біотехнологічний університет, Харків

Одним із найактуальніших питань сьогодення є вирішення проблем, що виникають в освітній галузі та вимагають від майбутнього спеціаліста активного володіння іноземною мовою. Студенти мають бути підготовленими до використання іноземної мови в подальшому житті та професійній діяльності, адже мова виступає як засіб комунікації. Якісна мовленнєва підготовка студентів неможлива без професійно-орієнтованого навчання, де застосовуються інформаційні технології та інтернет-ресурси тощо.

Питання підвищення ефективності професійної підготовки спеціалістів набувають особливої актуальності. Це стосується вивчення дисципліни «Іноземна мова» в іншомовній аудиторії, у результаті чого підвищується інтелектуальний потенціал, розширюється кругозір майбутнього спеціаліста.

Мотивація вивчення мови здійснює стимулюючий вплив на протікання розумових процесів, стає джерелом інтелектуальної та творчої активності особистості та позитивно впливає на якість знань; вона є найважливішою внутрішньою умовою розвитку прагнення до самоосвіти та має діагностичне значення, тобто є показником багатьох важливих якостей особистості [1].

Велику увагу цьому питанню приділяли відомі вчені В. Г. Асєєв, Є. П. Ільїн, В. І. Ковальов та інші.

Перед викладачами вишів стоїть ціла низка проблем: навчити студентів умінню працювати в колективі, використовувати термінологію, застосовувати на практиці різні типи комунікацій, вміння працювати з текстами наукового

характеру, які призведуть до певного рівня володіння іноземною мовою на різних етапах професійного спілкування і вони є сучасним методичним арсеналом кожного викладача.

При вивченні іноземної мови навчальна діяльність завжди є полімотивованою. У системі навчальних мотивів переплітаються зовнішні (навчання як вимушена поведінка; навчання заради лідерства і престижу; прагнення опинитися в центрі уваги) і внутрішні (пізнання нового, невідомого; саморозвиток у процесі навчання) мотиви, які характеризуються різним ступенем усвідомлення й спрямованості впливу на характер і результати навчального процесу[2].

При вивченні даного питання також має велике значення активізація діяльності викладача і студента, що полягає в організації навчального процесу, де студент не тільки сприймає інформацію, а й разом з викладачем розв'язує завдання в різних мовленнєвих ситуаціях. Використання таких методів навчання сприяє пізнавальній діяльності студентів та активізації творчого засвоєння матеріалу при вивченні іноземної мови.

Сьогоднішня студентська аудиторія потребує формування нового типу культури. Співпраця викладача і студента проходить у ракурсі навчання один одного, що викликає та мотивує освітньо-пізнавальну активність. Практика показує, що кожен викладач створює свою навчальну програму, в якій може використовувати індивідуальні форми навчальних комунікацій, що є актуальними ситуаціями для нього і студента. Існує певна модель викладання іноземної мови, яка сприяє формуванню мовленнєвої компетенції, культури усного та писемного мовлення.

Навчальна діяльність студентів немовних спеціальностей з вивчення іноземної мови детермінується системою мотивів, яка пов'язана з її професійними характеристиками. Найбільш впливовим при вивченні мови є мотив досягнення – прагнення досягти успіху в професійній діяльності.

У той же час активність студентів зменшується через наявність недостатнього досвіду у професійній діяльності. Позитивна роль мотивів навчальної діяльності виражається у постановці чітких і ясних інструкцій щодо подальшої праці. На актуалізацію та мотивацію цієї діяльності впливають тематика занять, методика викладання іноземної мови, інтерес студентів до навчання та особистість викладача.

Усе вищезазначене сприяє розвитку умінь і навичок відстоювати свою думку, знаходити варіанти вирішення питань, що виникають, а це є однією із важливих умов підготовки майбутнього спеціаліста при вивченні іноземних мов.

Література:

1. Вилюнас В.К. Психологические механизмы мотивации человека/ В.К. Вилюнас. - М.,1986.
2. Ячина А.С. К вопросу об уровнях соотношения мотивов, целей и способов самостоятельной работы студентов, направленной на усвоение учебного материала студентами/ А.С. Ячина// Вестник ХГУ. – Х., 1989.-№ 320.
3. Поливанова Е.Е. Некоторые особенности мотивационного профиля личности студентов/ Е.Е. Поливанова.- Вісник ХДУ. Психологія. – Х., 1999.- № 432 doi.org/10.34142/23128046.2019.46.06

Kaspiarovich N. G.

Developing presentation skills in English as a way to increase professional competence of future engineers

*Belarusian State University of Informatics and Radioelectronics, Minsk,
the Republic of Belarus*

The importance of the ability to give effective presentations in English among engineering students is acknowledged in today's globalised world. It is also the way

to increase their competence and communication skills for future professional success which proves the importance of teaching presentation skills in the English language in a technical university within an ESP environment.

However, at the stage of training at a non-linguistic university, students do not have any subjects designed to develop the skills of this type of activity, which leads to the incompetence of future professionals to speak publicly when interacting with colleagues in terms of professional communication. In this regard, in our opinion, it is within the framework of the “Foreign Language” discipline aimed at forming foreign language communicative competence that students can master the skills of delivering public presentations.

This approach was implemented at the Department of Cross-Cultural Professional Communication of the Belarusian State University of Informatics and Radioelectronics, where in the process of studying the language of specialisation, students of the Faculty of Engineering and Economics were offered to master the art of public speaking in English. In this case, oral presentation acts as a separate type of speech activity.

The methodology of presentation skills development was based on the principle of stage-by-stage formation of skills and development of foreign language speech activity skills, which implies the passage of such stages as the formation of skills, their subsequent improvement and further development. Extensive scientific and methodological materials on teaching presentation skills [1, 2] allowed us to identify several stages of learning, each of which corresponds to a certain skill of delivering a presentation and is conditioned by the structure of a presentation itself, including the introduction, the main part of the presentation, conclusion, and answers to questions.

The following skills have been identified as core presentation skills: starting a presentation, welcoming an audience, introducing oneself and the topic of the presentation, arousing interest in the audience; conveying the main message, pointing out key details, explaining complex points, providing additional facts; using different

presentation tools, operating with various exact and approximate numbers, measures of calculation, using comparison to highlight similarities and differences, describing results; presenting and analysing.

Based on the identified skills, the training course was presented in the following six sections: Opening a presentation, Communicating the main information, Using presentation tools, Dealing with different types of visuals, Concluding a presentation, and Handling questions. Each section, in its turn, included several stages of work in accordance with the stages of foreign language skills development. The first stage involved acquainting students with certain speech clichés. Authentic audio materials were used for this purpose, followed by the actualisation of the necessary speech patterns. The next stage was devoted to intensive practice based on substitution tasks such as filling the gaps, matching the words to make collocations, completing the phrases, etc., and transformation tasks such as expanding phrases using new words, paraphrasing the ideas, combining separate phrases into a dialogue/text, proving something basing on the ideas given, etc. In the final stage, which corresponded to the stage of skill development, students were encouraged to employ the knowledge and skills acquired in the context of preparing and delivering their presentations or parts of presentations through communicative tasks, such as using the plan build up the opening for a talk, speaking/bringing arguments according to the plan, expand the ideas on the topic, etc. These tasks were also used to assess students' language competence and the level of their presentation skills development. Each section concluded with a self-performance task aimed at the development of students' acquired presentation skills flexibility.

It should be noted that the use of interdisciplinary approach, on the one hand, and the principle of stage-by-stage foreign language communicative skills development, on the other hand, allows us to make the process of skills development learner-centred and action-oriented [3] motivating students to increase their English language competence in giving efficient presentations and contributing to achieving

high results in learning English for specific purposes and their sustainable professional development into the future.

References:

1. Грибан О. Н., Применение учебных презентаций в образовательном процессе: виды, этапы, структура презентаций // Историко-педагогические чтения. 2016. № 20–3. С. 23–32.

2. Щербакова О. Ю., Особенности структуры деловой презентации // Повышение академической мобильности преподавателей и студентов в рамках сотрудничества РЭУ им. Г.В. Плеханова с международной образовательной корпорацией Pearson : междунар. науч.-практ. конф. : сб. науч. тр. Москва, 2016. С. 255–261.

3. Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives [Electronic resource]: Mode of access: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247444> (date of access: 12.01.2022).

Коляда А. В.

Використання елементів STEM-освіти на уроках англійської мови

Харківський національний педагогічний університет імені

Г.С. Сковороди, Харків

Ми живемо в епоху інформації, комп'ютерів, супутникового телебачення, мобільного зв'язку, інтернету. Наше повсякденне життя вже неможливо уявити собі без інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ). Сучасні діти ще задовго до навчання в школі знайомляться з цими технологіями. Учитель повинен урахувати те, що інформаційно-комунікаційні технології навчання міцно увійшли в життя. Використання нових інформаційних технологій підвищує якість навчання. Сучасний педагог має передусім опікуватися

питанням ефективного навчання, вдумливого використання ІКТ і методів навчання, використання яких витрималол випробування часом [2].

Інформаційно-комунікаційні технології навчання на уроках англійської мови є ефективним педагогічним засобом вивчення іноземної культури і формування комунікативних навичок. Погоджуємося з позицією педагогів, які відзначають, що застосування ІКТ сприяє прискоренню процесу навчання, зростанню інтересу учнів до предмета, покращують якість засвоєння матеріалу, дозволяють індивідуалізувати процес навчання і дають можливість здійснити формувальне оцінювання. Уроки іноземної мови з використанням ІКТ відрізняються різноманітністю, підвищеним інтересом учнів до іноземної мови.

Останнім часом набуває популярності STEM-освіта. STEM-освіта — це об'єднання наук, що спрямоване на розвиток нових технологій та інноваційного мислення. STEM — це аббревіатура зі слів Science + Technology + Engineering + Mathematics. Аббревіатура «STEM» була вперше запропонована американським бактеріологом Р. Колвелл (R. Colwell) в 1990-х рр. XX ст. Вона активно почала використовуватися Національним науковим фондом (National Science Foundation) США як конгломератний термін, який об'єднує природні науки, техніку, інженерію і математику. З тих пір навчальна програма, орієнтована на STEM-освіту, поширена в багатьох країнах світу [4].

Вчитель повинен пам'ятати, що STEM — це не окремий предмет, а синтез наук. На уроках англійської мови можна застосовувати засоби використання STEM в проєктній діяльності більш результативно. Цей підхід розкриває цю низку потреб і мотивацій вивчення мови. Дітям цікаво пізнавати все нове через математику, географію, мистецтво, технології, через практичні дослідні завдання. Навчальний проєкт дозволяє учням самостійно одноосібно чи в групі вивчити питання, тему, наапрям. Діти самі формують навчальну ситуацію. Кожен може себе спробувати в різних видах діяльності.

Наприклад, нам імпонує пропозиція: як зі старшокласниками можна організувати вивчення теми про Шотландію? Проєкт називається «Welcome

Scotland». Дітям ставиться проблемне запитання: «Як зможу я зацікавити туристів відвідати Шотландію?». Вони поділяються на групи за своїми вподобаннями. Здобувачі освіти спочатку розшукують інформацію про історію, традиції, звичаї, видатних людей, улюблені страви, національні костюми мешканців цієї країни, використовуючи Інтернет-ресурси. Ці відомості досліджуються та систематизуються. Для майбутнього дітей стають все більше важливими не тільки знання, а особливі навички, які дозволять їм легко адаптуватися до нових умов. Тому створюється буклет для реклами туристам цієї країни, презентації найцікавіших місць (наприклад озеро Лох-Несс, гора Бен Невіс, замки та ін.). Підсумком такої діяльності є захист своїх проєктів. Такий вид роботи розширює знання дітей про Шотландію, формує навички роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями, збагачує словниковий запас, активізує пошуково-дослідницьку діяльність, виховує вшанування історії та культури інших народів [3].

У наш час погіршився стан екології в світі. Тому обізнаність підростаючого покоління з цієї теми дуже актуальна на сьогоднішній день. Деякі модулі при вивченні англійської мови містять теми, пов'язані з екологією. Наприклад, в 8 класі є тема «Паперові пакети проти пластикових», «Екологічний одяг». Ці теми мають міжпредметні зв'язки англійської мови з екологією і хімією. В рамках теми «Екологічний одяг», учні роблять презентацію про різні типи тканин, їх особливості та в якому одязі вони використовуються, також виготовляється наочний матеріал з різними шматочками тканин. Наприклад, бавовна, бамбук, нейлон, вовна тощо.

Оригінальним, на наш погляд, є використання Papier-Mâché Globe під час підготовки дебатів у старшій ланці школи, тема «Travelling». Учні можуть виготовити глобус з газет, а потім обирають країну та доводять аргументами, чому треба подорожувати саме в це місце. Учні самостійно шукають інформацію, чітко формулюють пошукові запити, застосовують критичне мислення, набувають дослідницьких навичок [5].

Корисно і цікаво проходять уроки, де треба створити проєкт на тему: «Чи потрібна мені англійська мова в подальшому житті?» За допомогою Інтернет-ресурсів діти готують повідомлення на тему: «Роль англійської мови в сучасному житті», «Успішна кар'єра-знання англійської мови», «Чому потрібно вивчати англійську мову?» [6]. З допомогою програми PowerPoint учні створюють цікаві презентації. Для їх створення вони займаються пошуковою роботою в Інтернеті, де підбирають фони, тексти, варіанти дизайну та будови проєкту. Здобувачі освіти самостійно складають план дій, розподіляють обов'язки. Вони розповідають про власний досвід, радяться один з одним, навчаються знаходити спільні рішення. Так формується навик роботи в команді. Закінчується вивчення теми захистом проєктів і вікториною.

Використання елементів STEM-освіти на уроках – це не просто віяння часу, а потреба і пошук нового сенсу навчання, за допомоги чого реалізуються принципи НУШ.

Список використаних джерел

1. Використання елементів STEM-освіти на уроках англійської мови. (2021, 23 жовтня). URL: <https://naurok.com.ua/vikoristannya-elementiv-stem-osviti-na-urokah-angliysko-movi-162658.html> (дата звернення: 10.11.2021)
2. Ворожбіт-Горбатюк В. В. Ефективне навчання – педагогічні інновації і традиції. Теорія та методика навчання та виховання. 2021. № 51. С. 57–66. DOI: 10.34142/23128046.2021.51.06
3. Савицька А. З досвіду STEM-освіти у початкових класах. Педрада: портал освітян України. Київ, 2018. URL :<https://www.pedrada.com.ua/article/1915-z-dosvdu-stem-osviti-u-pochatkovih-klasah> (дата звернення: 12.11.2021).
4. Хабло Н. 5 питань про STEM-освіту: що воно таке і чому змінює долю наших дітей. URL : <https://hobbytech.com.ua/> (дата звернення: 24 жовтня 2021)

5. Чийпеш І. Використання елементів STEM-освіти на уроках англійської мови. URL : <http://teach-engl.blogspot.com/p/stem.html> (дата звернення:24 жовтня 2021)

6. Яріш А.А. (2021, 23 жовтня) Стем освіта на уроках англійської мови. URL: <https://naurok.com.ua/stem-osvita-na-urokah-angliysko-movi-11999.html> (дата звернення:28 жовтня 2021)

Кондратюк М. В.

Аспекти імерсивного методу викладання іноземної мови

Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця

Імерсивний метод (метод мовного занурення) – це інтенсивний освітній досвід, який дає компетенції та навички, необхідні для комунікації. Якщо раніше заради мовного середовища потрібно було проводити час в країні, мову якої вивчаєш, то зараз можливо створити таке середовище штучно і досягти ефекту занурення, який дає більше активної та пасивної практики. Традиційний підручник доповнюється онлайн ресурсами, відео та аудіо. Метод заохочує використовувати ігри, пісні, творчі завдання. Англomовні інтернет ресурси – є ключовими для викладання англійської мови в ХХІ столітті. Розширений список стратегій, практик та порад для вчителя, що практикує імерсивний метод, зібрано в списку Immersion Teaching Strategies Observation Checklist [3].

Завдяки інтернет ресурсам, студенти мають змогу почути, говорити і вивчати іноземну мову в повсякденних контекстах і у знайомому оточенні. Таким чином, вони мають змогу освоювати нову мову природно, без будь-якого тиску чи напруження.

Інформаційне суспільство породило феномен «кліпового мислення». Все більше і більше студентів мислять монтажно і «віддають перевагу нетекстовій, образній інформації...», не здатні до «сприйняття тривалої лінійної послідовності – однорідної і одностильної інформації, в тому числі книжкового

тексту» [1]. Імерсивний метод буде набувати все більшого поширення через розвиток цифрових технологій доповненої та віртуальної реальності.

Досягти повного 24/7 штучного занурення в англійську мову в неангломовній країні – неможливо, а от створити мовне середовище під час занять — реально. Це вимагає технологічних ресурсів і висококваліфікованих викладачів. Ербан [2] зазначає, що окрім знання іноземної мови, викладачам необхідні знання психології, соціології, філософії освіти, прикладної лінгвістики, педагогіки та методики іноземних мов, культурології. Також він робить наголос на здатність до планування, управління класом, оцінювання/оцінювання, створення навчальної програми.

Імерсивність (від англ. *immersive* - «той, що створює ефект присутності, занурення») - це спосіб сприйняття, що визначає фактор зміни свідомості, в сучасному світі є важливим і частим об'єктом вивчення [4]. В загальній теорії поняття імерсивності визначають як занурення в штучно сформовані умови.

З методичної точки зору, розрізняють декілька типів занурення на заняттях іноземної мови. При повному зануренні весь час заняття використовується англійська мова. Перевага в тому, що студенти звикають до спілкування на англійській мові. Проблема в тому, що студентам важко оперувати складними та абстрактними поняттями, і вони часто переходять на свою рідну мову. Часткове занурення – це коли частина часу занять проводиться на англійській і на рідній мові. Цей підхід дієвий, якщо основна задача ознайомити студентів з культурою англомовної країни. Ще є двостороннє занурення, коли у групі є деяка кількість носіїв англійської та іншої мови і вони служать мовними моделями один для одного. Обидві групи з часом стають двомовними. Проблема в тому, що в українських умовах такі групи – рідкість.

Когнітивна психологія стверджує, що у середовищі мовного занурення відбувається багато випадкового фонового навчання за типом імітації, студентам не доводиться постійно працювати на рівні

інтерпретації. Автоматичне і фонове засвоєння забезпечує гнучке пізнання. Словниковий запас вводиться і розширюється за допомогою карток, фотографій, відео та за допомогою інших стратегій залучення, наочних посібників та програм. Ефективність досягається за допомогою операцій автоматизму і реструктуризації. Автоматизм досягається за допомогою drilling, а реструктуризація відноситься до зміни шаблонів. Використання дискусій, журналів, культурних та сімейних звітів дає студентам можливість помірковувати над знаннями та інформацією, які вони вже мають, щоб створити щось новою мовою. Жести, мова тіла, наочність, TPR, зображення, вираз обличчя та голосові звороти та інтонація допомагають зрозуміти сенс спілкування. Загалом, повне занурення в англійську мову в неангломовній країні залишається малоімовірним, а от часткове занурення необхідно створювати в аудиторних та домашніх умовах.

Література

1. Ярхо Т.О. Ретроспективний аналіз феномену кліпового мислення та його врахування в дидактиці сучасної математичної підготовки у технічних ЗВО. Портал наукових конференцій Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка. URL: <https://www.cuspu.edu.ua/en/konferen-2018-2019-arhiv/viii-mizhnarodna-naukovo-praktychna-onlain-internet-konferentsiia-problemy-ta-innovatsii-u-pryrodnycho-matematychnii-tekhnologichnii-i-profesiinii-osviti/sektsiia-6-aktualni-problemy-osvity-ta-tekhnologii-u-serednii-ta-vyshchii-shkoli/9458-retrospektyvnyy-analiz-fenomenu-klipovoho-myslennya-ta-yoho-vrakhuvannya-v-dydaktytsi-suchasnoyi-matematychnoyi-pidhotovky-u-tekhnichnykh-zvo>
2. Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus. Cambridge University Press. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/immersive>
3. Erben T. (2004). Emerging research and practices in immersion teacher education. *Annual Review of Applied Linguistics*, 24, 320-338.

4. Fortune T. Immersion teaching strategies observation checklist.2000.

URL:<https://carla.umn.edu/immersion/acie/vol4/Nov2000.pdf>

Кочукова А. С.

**Развитие метапредметных умений и качеств личности студентов
лингвистических специальностей на рефлексивном этапе формирования
метапредметной компетенции**

Минский государственный лингвистический университет, Минск,

Беларусь

В настоящее время формирование у обучающихся способности самостоятельно осуществлять учебно-познавательную деятельность является одним из приоритетных направлений в высшем образовании. Эта идея также положена в основу получения высшего лингвистического образования. Обучающимся необходимо развивать умения планирования учебно-познавательной деятельности в процессе овладения иностранным языком, ее организации и реализации, а также контроля, оценки и коррекции процесса и результата самостоятельной деятельности, осуществляемой как в индивидуальной, так и коллективной формах. Одним из способов развития у обучающихся способности осуществлять учебно-познавательную деятельность в процессе изучения иностранного языка выступает разработка методики развития метапредметной компетенции (МПК) студентов.

В нашем исследовании мы рассматриваем развитие МПК у студентов лингвистических специальностей в процессе обучения устному иноязычному общению. Мы определяем *метапредметную компетенцию* как способность и готовность студентов лингвистических специальностей осуществлять учебно-познавательную деятельность по овладению предметом изучения (например, фактами и явлениями иной культуры, вербальными и невербальными

особенностями межкультурной коммуникации, стратегиями воздействия на партнера по общению и др.) за счет активизации их метакогнитивных процессов и метапознания, с учетом социально-значимых качеств и индивидуальных свойств личности, с целью приращения учебного, когнитивного и коммуникативного опыта [2, с. 146]. *Компоненты МПК* в рамках нашего исследования включают метапредметные умения и метапредметные знания, опыт их применения, а также социально-значимые качества личности и индивидуальные свойства обучающихся. Остановимся подробнее на выделенных компонентах.

Одним из наиболее важных компонентов МПК являются метапредметные умения, которые основываются на декларативных и процедурных метапредметных знаниях. *Метапредметные умения* обуславливают способность обучающихся осуществлять учебно-познавательную деятельность на основе приобретенных знаний и опыта в учебной, познавательной и социальной сферах деятельности, необходимых для организации и реализации процесса овладения устным иноязычным общением [3, с. 218]. Для эффективного развития у обучающихся метапредметных умений, студентам необходимо также владеть совокупностью метапредметных знаний. Например, метапредметные умения оценки собственной учебной деятельности базируются на декларативных знаниях обучающихся о критериях оценки процесса учебно-познавательной деятельности по овладению устным иноязычным общением, а также процессуальных знаниях о способах самооценки процесса осуществления этой деятельности (в т.ч. с использованием Интернет-технологий).

В нашем исследовании метапредметные умения представлены в 3-х группах: регулятивные, информационные и коммуникативные умения. Развитие регулятивных метапредметных умений представляется необходимым для формирования способности обучающихся самостоятельно конструировать собственное представление о предмете изучения. Субъектность и

рефлексивность студентов лингвистических специальностей, которые лежат в основе формирования их МПК в процессе овладения УИО, обусловили выделение ряда регулятивных метапредметных умений рефлексивного характера, которые способствуют развитию способности к самоанализу учебно-познавательной деятельности. Развитие у обучающихся коммуникативных метапредметных умений осуществляется с целью формирования способности и готовности субъектов учебно-познавательной деятельности вступать в учебное сотрудничество с другими обучающимися и, как следствие, осуществлять активный обмен опытом коммуникативной, социальной и познавательной деятельности. Информационные метапредметные умения в нашем исследовании выделены на основе необходимости овладения студентами способностью и готовностью осуществлять мыслительные операции по анализу информации в рамках изучаемого предмета, необходимой им для дальнейшего применения в различных ситуациях устного иноязычного общения. Обучающимся важно развивать умения ориентироваться в постоянно вырастающем потоке информации, в том числе из различных дисциплин, структурировать и категоризировать ее, выявлять закономерности, использовать межпредметные связи [3, с. 217–222].

Следующим компонентом МПК выступает совокупность *социально-значимых качеств личности обучающихся*, которые определяют эффективность развития их способности реализовывать учебно-познавательную деятельность с опорой на приобретенный ранее опыт. В нашем исследовании мы основываемся на теориях метакогнитивизма и конструктивизма в определении совокупности таких качеств. Активность обучающихся, их адаптивность и инициативность выделены как качества личности, включенные в структуру МПК и способствующие оптимизации учебно-познавательной деятельности. Во-первых, обучающийся является активным участником учебного процесса по овладению УИО, который проявляет эту *активность* через способность и готовность устанавливать собственные границы в процессе общения с

представителями иной культуры, прибегать к применению совокупности стратегий для достижения цели коммуникации, а также самостоятельно поддерживать мотивацию к овладению предметом изучения. Во-вторых, обучающийся должен уметь проявлять гибкость и *адаптивность* к условиям, в которых он оказывается. К числу таких условий можно отнести, например, учебно-познавательную деятельность в формате дистанционного обучения, необходимость адаптироваться к разным партнерам при работе в малой группе, выполнение нестандартных творческих заданий и др. В-третьих, выступая самостоятельным субъектом учебно-познавательной деятельности, студент берёт на себя роль *инициатора* учения, который обладает развитыми умениями организации и координации учебно-познавательной деятельности индивидуально и в сотрудничестве с другими обучающимися, эффективного контроля и коррекции этой деятельности, ее оценки как в отношении процесса, так и результата.

Нами были выделены 4 этапа формирования МПК:

I. систематизирующий этап;

II. этап управляемого развития метапредметных умений и качеств личности;

III. этап самостоятельного развития метапредметных умений и качеств личности;

IV. рефлексивный этап [2, с. 146–149].

На *систематизирующем этапе* формирования МПК происходит актуализация метапредметных знаний обучающихся (декларативных и процессуальных), а также развитие их самопознания. *Этап управляемого развития метапредметных умений и качеств личности* предполагает взаимодействие обучающихся и преподавателя как субъектов учебной деятельности. В процессе овладения УИО развитие метапредметных умений (регулятивных, информационных и коммуникативных) и качеств личности обучающихся происходит через приобретение студентами опыта

использования учебных стратегий. На *этапе самостоятельного развития метапредметных умений и качеств личности* студентам предлагается полностью автономная работа по созданию продукта учебной деятельности посредством актуализации ранее сформированного опыта овладения предметом изучения самостоятельно, в соответствии с целями учения [2, с. 146–149]. Например, обучающиеся самостоятельно создают аудио- или видеоподкасты и выкладывают их на подкаст-платформах в сети Интернет, прибегая при этом к применению приобретенного ранее опыта по организации и реализации процесса создания подкаста, презентации собственного продукта в соответствии с особенностями аудитории, которой он адресован, и т.д.

Последний этап формирования МПК обучающихся, *рефлексивный*, направлен на развитие у обучающихся способности и готовности осуществлять рефлексию в отношении своей учебной деятельности. Рефлексию понимают, как форму критического мышления обучающихся в отношении собственной роли, результатов и ощущений, полученных в процессе социальной, познавательной и учебной деятельности (Л.Ю. Хафизова). В процессе рефлексии субъекты (т.е. студенты) выражают свою инициативность, они концентрируются на оценке собственной деятельности, при этом проявляют активность в выборе критериев и способов ее оценки. Они выходят за пределы собственно учебной деятельности для осуществления ее мониторинга, контроля и коррекции, опираясь на приобретенный ранее опыт анализа осуществления учебно-познавательной деятельности и сопоставления целей учения с достигаемым результатом и т.д. [1, с. 144–153].

Развитие рефлексивности студентов лингвистических специальностей в процессе овладения устным иноязычным общением необходимо осуществлять посредством совершенствования их регулятивных метапредметных умений рефлексивного характера. К примерам таких умений мы относим умения оценивать собственную учебно-познавательную деятельность, вносить необходимые коррективы в соответствии с результатами этой оценки, а также

переносить положительный опыт оценки и коррекции собственной учебно-познавательной деятельности в новый контекст этой деятельности, избегая допущенных ранее частых ошибок.

Средствами развития у обучающихся рефлексии могут служить различные электронные образовательные ресурсы (замещающие, конструктивные, коммуникативные и др.) [4, с. 11–13]. Например, применение конструктивных образовательных ресурсов, к которым относятся размещенные в сети Интернет шаблоны для их заполнения преподавателем или обучающимися, может способствовать развитию рефлексивности обучающихся посредством конструирования ими схем, ментальных карт, графических организаторов (Mindmeister, Mindmapper, Freemind). Коммуникативные электронные образовательные ресурсы также могут содействовать развитию рефлексивности студентов в процессе само- и взаимооценки. Так, такие сервисы веб 2.0, как электронные онлайн документы (Google Docs, Buzzword), подкаст-площадки (voicethread, podomatic и др.) и виртуальные платформы (linoit, padlet, scrumb1) позволяют фиксировать результаты рефлексии обучающихся в отношении собственной учебно-познавательной деятельности и действий других обучающихся, например, в форме журналов (само)оценки, а социальные сети и блоги – организовывать непосредственное устное общение в процессе взаимооценки средствами онлайн-опросов и комментирования.

Таким образом, рефлексивный этап развития метапредметной компетенции студентов лингвистических специальностей в процессе овладения устным иноязычным общением имеет важное значение в формировании и развитии автономии обучающихся.

Литература:

1. Зимняя И.А. Самоконтроль как компонент речевой деятельности и уровни его становления / И.А. Зимняя, И.И. Китросская, К.А. Мичурина //

Общая методика обучения иностранным языкам: Хрестоматия / сост. А.А. Леонтьев. – М.: Русский язык, 1991. – С. 144–153.

2. Кочукова, А.С. Основные этапы формирования метапредметной компетенции у студентов лингвистических специальностей в процессе обучения устному иноязычному общению / Кочукова А.С. // Вестник МГЛУ. Серия 2. «Педагогика, психология, методика преподавания иностранных языков». – №1 (39). – 2021. – С. 145–154.

3. Кочукова А.С. Характеристика метапредметных умений, развиваемых у студентов лингвистических специальностей в процессе обучения устному общению / А.С. Кочукова // Материалы ежегодной научной конференции преподавателей и аспирантов университета, 15-16 апреля 2021 г.: в 5 ч., Ч.1 / отв. ред. Н.П. Баранова. – Минск: МГЛУ, 2021. – С. 217–222.

4. Соловьёва, О.А. Разработка и внедрение электронных образовательных ресурсов в целях обучения иностранным языкам / О.А. Соловьёва // Замежные мовы. – 2019. – № 1 (71). – С. 10–15.

Макаренко И. П.

О трудностях перевода текстов по агрономии

*Белорусская государственная сельскохозяйственная академия, Горки,
Беларусь*

Терминологическая лексика текстов по агрономии представляет собой сложное собирательное единство, единицы которого принадлежат к разным предметным областям. Это объясняется тем, что агрономия представляет собой целый комплекс прикладных наук о возделывании сельскохозяйственных культур, рациональном использовании сельскохозяйственных угодий, повышении плодородия почвы и урожайности сортов культурных растений. Основными разделами этого комплекса являются земледелие, растениеводство,

агрохимия, агрофизика, селекция, семеноводство, фитопатология и сельскохозяйственная мелиорация. Вместе с тем, в текстах по специальности «агрономия» присутствуют основные термины базовых наук, на которые опирается агрономия, таких как ботаника, почвоведение, физиология растений, генетика и др. Наряду с терминами в передаче специальных знаний участвует нетерминологическая лексика общенаучного и общелитературного слоев, обозначая различные параметры специальных понятий и связанные с ними процессы и состояния.

Характерной особенностью агрономической терминологии является то, что ряд терминов был позаимствован из общеупотребительной лексики, получив новое содержательное наполнение, и, следовательно, требует переосмысления в процессе перевода. Например: *returns* ‘недомолот (молотильного аппарата)’; *resting* ‘залужение (пастбища)’; *raising* ‘выращивание; разведение; выведение’; *rank* ‘плодородный, тучный (о почве)’; *to put* ‘засеивать, засаживать (какой-либо культурой)’; *transparent apple* ‘наливное яблоко’; *ball of soil* ‘земляной ком (на корне растения)’; *band* ‘ловчий пояс, ловчее кольцо (на дереве)’; *bay* ‘пролет теплицы’; *bed* ‘рассадочная гряда’; *dry belt* ‘сухая зона земледелия’; *to begin to ear* ‘заколоситься’; *heading beginning* ‘начало завивания кочанов капусты’; *course* ‘порядковая культура в севообороте’; *knee* ‘корневой вырост’ и др.

К факторам, усложняющим процесс перевода агрономических текстов можно отнести наличие таких явлений, как омонимия и полисемия.

Омонимию можно проследить на примере таких терминов, как: *chisel* 1. отруби; 2. тяжелый культиватор; 3. нож ботвореза; *layer* 1. слой, пласт; 2. черенок, отводок; размножать отводками; *solution* 1. раствор; 2. решение; *husbandry* 1. сельское хозяйство; 2. экономия, бережливость; *intake* 1. всасывание; 2. огороженная земля; *pen* 1. средняя жилка листа; 2. загон для скота; и др.

Полисемия весьма широко распространенное явление среди агрономических терминов по причине того, что агрономия является комплексной наукой и многие термины используются различными предметными областями. Например: *budding* 1. почкование; 2. окулировка (прививка глазком); 3. бутонизация; *butt* 1. основание листа; 2. комель дерева; 3. гребень борозды; *crown* 1. крона, верхушка дерева; 2. венчик; розетка листьев; 3. корневая шейка; *plantation* 1. плантация; 2. посадка; 3. возделывание, культивирование.

В текстах по агрономии можно также встретить так называемых ложных друзей переводчика: *pulse* ‘боб (плод бобовых растений)’; *resin* ‘смола’; *basin* ‘вдавленность (у верхушки или ножки плода)’; *biological control* ‘биологическая борьба (с болезнями, вредителями и сорными растениями)’; *articulation* ‘стеблевой узел, место прикрепления листа на стебле’; *brand* ‘твердая головня пшеницы’; *cabinet* ‘камера’; *campaign* ‘рабочий сезон’ и др.

Лексическое наполнение текстов по агрономии отражает междисциплинарность данной специальности и в силу этого характеризуется сложностью. Процесс перевода затрудняют такие явления как полисемия, омонимия, наличие «ложных друзей переводчика» в различных слоях лексики, приводя к ошибочной интерпретации, нарушению лексической сочетаемости или стилистического оформления. Адекватное и точное раскрытие значений лексических единиц требует опоры на широкий контекст и актуализации фоновых знаний.

Макарська Є. Г.

Інноваційні технології у навчанні іноземній мові здобувачів ВНЗ

Державний біотехнологічний університет, Харків

На сьогодні навчальний процес вимагає постійного вдосконалення, тому що відбувається зміна пріоритетів і соціальних цінностей. Темпи впровадження

інформаційно-комунікаційних технологій у процес навчання неймовірно стрімкі. Застосування інтернет-технологій на заняттях з іноземної мови є ефективним фактором для розвитку мотивації здобувачів. Комп'ютерні програми є джерелом інформації. Вони стимулюють самоосвіту, формують навички самостійної діяльності та сприяють швидкісному навчанню. Здобувачі можуть отримувати будь-яку інформацію з питання, над яким працюють: новини з життя відомих людей, статті з газет і журналів, необхідну літературу, фільми тощо. Класичні та інтегровані заняття у вигляді мультимедійних презентацій, онлайн-тестів дозволяють здобувачам поглибити свої знання. Робота з Інтернет-ресурсами цікава здобувачам своєю невичерпністю, актуальністю, креативністю. Однак не можна забувати про те, що Інтернет – лише допоміжний технічний засіб навчання, і для досягнення оптимальних результатів необхідно грамотно інтегрувати його використання в процес навчання. Інформатизація є необхідним компонентом і умовою загальної модернізації освіти, оновлення змісту і форм навчальної діяльності, управління освітою. Без інформатизації виконати в повному обсязі програму модернізації неможливо. Навчання іноземній мові як частина освітнього процесу не може залишитися осторонь цих глобальних змін. Не тільки новизна роботи з комп'ютером, яка сама по собі підвищує інтерес до навчання, а й можливість регулювати навчальні завдання за ступенем складності, заохочення правильних рішень позитивно позначаються на мотивації.

У навчанні іноземним мовам Інтернет є незамінним помічником. Адже, як відомо, на цей час пріоритет надається комунікативності, інтерактивності, автентичності спілкування, вивченню мови у культурному контексті, автономності та гуманізації навчання. Першочергове значення надається розумінню, передаванню змісту і вираженню сенсу, що мотивує вивчення структури і лексики іноземної мови. Таким чином, увага здобувачів концентрується на використанні форм, ніж на них самих, і навчання граматиці

здійснюється непрямим чином, у безпосередньому спілкуванні, виключаючи чисте вивчення граматичних правил.

Використання комп'ютерів та Інтернет-ресурсів сприяє оптимізації управління навчанням, підвищенню ефективності навчального процесу, значно економить час викладача на роботу з навчальними матеріалами, спрощуючи їх пошук, аналіз та відбір, і забезпечує можливість впровадження нових організаційних форм навчання. Але воно є ефективним лише якщо зміст поданого матеріалу пов'язаний з майбутньою професійною діяльністю здобувачів. Важливо, щоб теоретичні знання в процесі активного навчання отримували практичне значення, щоб здобувач мав можливість розвивати і удосконалювати знання з іноземної мови та використовувати їх у майбутній професійній діяльності.

Отже, комп'ютери та Інтернет служать одним з необхідних і найважливіших умов реалізації змісту освіти та розвитку здобувачів у процесі навчання. Інноваційні технології дають можливість застосувати індивідуальний підхід, сприяють розвитку самостійності здобувачів, забезпечують сучасний та автентичний матеріал, що відповідає їх інтересам і потребам.

Література:

1. Бурлімова Б.М. Інноваційні технології вивчення іноземної мови у ВНЗ// ISSN 2522-9133. Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2018. № 1 (15). С. 223 – 227.
2. Дудченко В.С. Основи інноваційних методологій / В.С. Дудченко. М.: Інститут соціології РАН, 2007. 150 с.
3. Москалева И.С., Голубева С.К. Использование компьютерных технологий для профессиональной подготовки учителей иностранного языка // Иностранные языки в школе, 2005. №1. С. 83 – 87
4. Морська Л.І. Інформаційні технології у навчанні іноземних мов: навчальний посібник. Тернопіль: Астон, 2008. 256 с.

5. Подопригорова Л.А. Використання Інтернету у навчанні іноземним мовам / Л.А. Подопригорова // ІМШ. 2003. № 5.

Morokhovska K. V.

Communicative features of teaching a foreign language in higher education institutions

Separate Structural Subdivision Kharkiv Professional College of Information Technologies, Kharkiv

In the process of teaching any foreign language, an important factor is the use of communicative methods, a set of speech competencies, using functions, grammar, vocabulary, syntax and others. The best way to learn a language is to interact. The process of communication is the basis of the communicative method of learning. To accomplish this, it is necessary to model the basic, fundamentally important, essential parameters of communication, which include the personal nature of the communicative activity of the subject of communication, interaction of language partners, situations as forms of communication, content basis of communication process. The functional nature of acquirement and use of language tools, novelty of communication, take a significant part in communication situations etc.[1,c.4].

In the process of learning by communicative method, students acquire communicative competence - the ability to use language depending on the specific situation. They learn to communicate in the process of communication itself. Accordingly, all exercises and tasks must be communicatively justified by the lack of information, choice and reaction. The most important characteristic of the communicative approach is the use of authentic materials, i.e those that are actually used by native speakers. Speech interaction of the learners sometimes, though not always, takes place with the participation of the teacher in various forms: pairs, triads, small groups, with the whole group. From the very beginning, the students

master all four types of speech activity. The object of evaluation is not only correctness, but also speed of oral speech and reading. In the framework of speech training by communicative methods, supports of various types are widely used:

1. verbal and pictorial, which help to manage the content of the statement (text, microtext, plan, logical-syntactic scheme), as well as to learn grammatical material;
2. language games that allow to communicate in different social contexts and in different roles [2, p. 100].

Since the communicative competence of the learner is most closely related to the linguistic and socio-cultural competence, the teacher needs to determine the specific purposes of using the opportunities and resources of the Internet in preparation for classes. For example: to select and include materials on the Internet in the content of classes (integrate them into the study program); for independent search of information by the students within the framework on the project; for independent study of lexical and grammatical phenomena of a foreign language by the students and elimination of gaps in knowledge, skills and abilities; for independent preparation and delivery by the students of certain thematic vocabulary [1, p. 146]. In this case the learners will need not only language skills, but also computer literacy.

The teacher language in the lesson must meet many requirements, and above all - the learning functions, which are the purpose of language use. There are the following functions that may be used by a teacher:

- ✓ attracting the students` attention. This feature is important at different stages of the lesson;
- ✓ providing instructions. The teacher gives instructions to the students during all stages of learning: before and during the performance and at the end as a reminder. Instructions are usually given in a commanding manner - even with upper-level but they must be polite.
- ✓ encouragements that contribute to their positive perception of how they perform tasks and can reduce anxiety.

✓ nominating the students, attracting their attention but making them feel comfortable.

✓ prompting. The teacher can help a student to continue the activity by suggesting some ideas, stimulating a response, giving an opportunity to elicit what is necessary.

✓ teacher's language should be logical and structured so that the students have the opportunity to learn.

Thus, the communicative method develops speech, reading, writing and perception skills. The aspect of grammar is included in all types of the learning process. Current trends in the course of teaching a foreign language in educational institutions involve primarily the introduction and implementation of a communicative approach, which contributes to its widespread dissemination. Increasingly, communicative teaching is being implemented in educational institutions that specialize in language learning. Institutions that have always used traditional methods are gradually supplementing them with interactive ones. Some educational institutions try to combine traditional methods with a communicative approach. The efficient combination and reproduction of these activities entitle the learners to speak correctly and fluently.

References:

1. Горелова Л. М. Використання Інтернет-ресурсів у навчанні іноземної мови для підвищення соціокультурної компетенції студентів / Л. М. Горелова // Наукові праці : наук.-метод. журн. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П.Могили, 2003. – Т.25, Вип. 12 : Сер. Педагогічні науки. – С. 144 – 148.

2. Люта А. В. Сучасні методи вивчення іноземних мов / А. В. Люта // Держава та регіони. Сер.: Гуманітарні науки. – 2012. – № 2. – С. 98–106.

3. Л.В. Биркун. Комунікативні методи та матеріали для викладання англійської мови (Communicative methods and materials) / Перекл. і адапт.– Oxford University Press, 1998. – 49 с.

4. Пассов Е.И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению / Е.И. Пассов. – Москва : Русский язык, 1989. – 276 с.

5. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посіб./ Пометун О.І., Пироженко Л.В; за ред. О. І. Пометун. – К. : А.С.К., 2004

6. Король С. В. Комунікативний підхід у навчанні мови / С. В. Король. // Педагогічний дискурс. – 2012. № 11.- с. 133-136.

Му Веньлун

Вплив інформаційно-комунікаційних технологій на процес міжкультурної комунікації

*Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди,
Харків*

Швидкоплинний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій мають потужний вплив на глобалізацію, яка поширюється на всі сфери життєдіяльності. Міжкультурна взаємодія в суспільстві завдяки унікальності та функціональності інформаційно-комунікаційних технологій вийшла на значно якісніший рівень, оскільки сучасні технології дозволяють комунікувати різними способами в синхронному та асинхронному режимах, здійснювати колоборації.

Досить поширеними є можливості персоналізації повідомлення в процесі взаємодії [1, с. 224]. Як зазначає В.Тинний, знання іноземних є ключовим засобом міжкультурної комунікації, що дозволяє здійснювати ефективну взаємодію з представниками інших країн, культур тощо [1, с. 225].

Нам імponує думка науковця, оскільки досконале володіння іноземною мовою дозволяє:

- уникнути багатьох непорозумінь у спілкуванні з людьми інших культур;
- забезпечити ведення ефективного діалогу;

- розширити аудиторію співрозмовників;
- вільно обмінюватися думками, досвідом, інформацією;
- створювати та реалізовувати спільні проєкти;
- долати бар'єри в міжкультурній адаптації тощо.

Проте, слід зазначити, що також значну роль у здійсненні міжнародної комунікації відіграють і такі фактори, як от:

- сформованість інформаційно-цифрової компетентності, яка, наразі, є ключовою у суспільстві;
- вміння презентувати себе, свою культуру, цінності;
- дотримання правил нетикету в онлайн-спілкуванні, прояв толерантності;
- знання невербальних форм спілкування тощо.

Сучасні інформаційно-комунікаційні технології мають такі особливості:

- динамічність;
- переконливість;
- взаємопов'язаність;
- гібридність;
- потужність;
- цифровий характер;
- конвергентність;
- інтерактивність тощо [2].

Проблема різноманітних аспектів впливу інформаційних технологій на процес становлення міжкультурної комунікації в сучасному глобалізаційному просторі є предметом дослідження багатьох сучасних вітчизняних та зарубіжних учених. Науковцями визначено види інформаційних технологій (виробничі, дистрибутивні, подання інформації, зберігання інформації) [3, с. 257], охарактеризовано напрями оптимізації формування культури

міжкультурної комунікації, доведено, що міжкультурна комунікація сприяє постійному розширенню культури комунікації [4; 5].

Слід відмітити, що затребуваними засобами комунікації у світовому кіберпросторі є: Facebook, Youtube, Twitter, Messenger, Telegram, WeChat, Google тощо.

Отже, інформаційно-комунікаційні технології значно впливають на процес міжкультурної комунікації, зокрема, здійснюється вплив на глобалізаційні процеси в усіх сферах людської діяльності.

Література:

1. Тинний В.І. Використання ІЕ-технологій у контексті розвитку міжкультурного діалогу іноземною мовою засобами віртуального середовища. Режим доступу: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/36422/smkmosu_21_36.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

2. Chen G., Zhang K. New media and cultural identity in the global society. Handbook of Research on Discourse Behavior and Digital Communication: Language Structures and Social Interaction. Hershey, PA: Idea Group Inc., 2010. pp. 801–815.

3. Афанасьєва О.М., Кущ Я.М. Дослідження напрямів впливу інформаційних технологій на процес міжкультурної комунікації та глобалізаційних процесів. Матеріали III всеукраїнської наукової Інтернет-конференція «Освітньо-інноваційна інтерактивна платформа «Підприємницькі ініціативи»». Харків. 2018. С. 254-259.

4. Аксьонова В. І. Формування комунікативної культури особистості в умовах глобалізації та інформаційного суспільства. *Наукові записки Київського університету туризму, економіки і права. Серія: Філософські науки.* 2011. Вип. 10. С. 239–258.

5. Аксьонова В.І. Міжкультурна комунікація як атрибут соціокультурної життєдіяльності суспільства. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. Запоріжжя. 2011. Вип. 45. С. 128-141.

Nesterenko K. V.

To the issue of students' active engagement during on-line learning

Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv

If the form of distance learning is not new for already many years, the form of on-line or synchronous learning has become especially topical in the times of coronavirus pandemic (about synchronous and asynchronous learning, see, for example, [4]. Due to coronavirus danger in 2020 and on and considering health-safety measures, educational institutions had to shift to and immediately organize on-line learning for their students everywhere. On-line classes have become the form of teaching and learning process that provided direct and close communication between teachers and students. The advantages and achievements of this form of teaching and learning process have been stated by the researchers in pedagogy and methodology of teaching, for example, [2, 3].

But, at the same time, the scholars underline the disadvantages of technology mediated form of conducting classes [1]. Among the disadvantages are different technical opportunities for different students, not enough experience and skills in using all available technological possibilities, different level of students' motivation and concentration to work online, and, what is essential for ELL, different personal students' background.

It is not a secret for all teachers that not all students can be seen during on-line sessions with the teachers. Very often teachers have to assure themselves if the student is present and work actively in a virtual sessions from time to time asking questions, like "Petrenko, are you here?", "Can you hear me?", "Present yourself,

instead of hiding behind the avatar”, etc. So, the students’ motivation to be actively involved in on-line learning, perform necessary activities and produce desired result is one of the most actual problems that teachers face working on the platforms Moodle, Zoom, Google Teams, etc. during distance learning.

As the experience shows, sometimes either technical problems or lack of efficient device prevent students to actively participate in on-line session. But also, their can be problems of individual character, that is, some students are low motivated to learn the material, some of them can not catch up with the group for some time and then can just give up, also some everyday problems can distract students from active learning.

Here we want to consider some ways and methods to keep students’ attention during on-line sessions and make their engagement into the studied material more effective. We can classify such methods as formal (official) and methodological according to the source of enhancing students’ motivation.

Thus, formal methods of students’ active participation in on-line class mean they strive for their good official results on the subject (points, marks) they can get during the class. In the institutions of higher education the system of rating acts. The more active and confident the student is the more points he or she gets, the higher his or her rating is. In this case the teacher can apply authoritative approach and remind inattentive students about their academic duties and obligations.

The methodological ways include teacher’s skills and abilities to design classes in a way to motivate students as much as possible. The content of the class should be thought over thoroughly. The material should be structured properly, delivering the material should be less standard, tailoring some time for entertainment, fun, contest-based tasks, quizzes, games, etc. Earlier prepared tasks, presentations, quizzes can be done using such services as Kahoot, Pear Deck, Google Jamboard, Padlet, Miro Board and others. These programs and tools are specially designed for effective collaborative teaching and learning and they can in a great deal contribute to the students’ active engagement and participation. Moreover, these programs allow the

teacher to consider students' different level of foreign language knowledge and, thus, personify the tasks.

To achieve constant students' engagement and active participation in a virtual class and designing an on-line lesson the teacher should always mind interactivity and collaboration with the students. Moodle services have the instruments for conducting forums, chats, services, messages, etc. For example, Zoom platform allows teachers to organize real time video conferences, meetings, meeting recordings, live chat, share the screen, create break-out rooms for small group works, which in many ways facilitate and substitute in-the-classroom lessons. Interactive presentations with the immediate feedback, commenting, questioning will allow the teacher to monitor students' engagement and to keep up their interest in the subject. Even if the lesson is conducted virtually in real time, it is necessary to give students proper home assignment and get a feedback from them. To all mentioned above tools and instruments such possibilities can be added as messengers, social networks, teacher's site or others which allow constant interaction.

Thus, to achieve the students' active engagement and participation in on-line lesson teachers can use different available instruments, differentiate the tasks and constantly monitor their fulfillment by the students, evaluate them and mind the time management.

References:

1. Mishchenko K., Yurchenko D. Distance Education: opportunities and disadvantages. Contemporary Issues in Plilology. Innovative Methods of Teaching Foreign Language / monograph in 2 vol. Vol. 2. Kharkiv, 2021. P. 190-195.

2. Нестеренко К. В. Distance learning: the approved advantages of implementation. *Актуальні проблеми викладання іноземних мов у навчальних закладах* : матеріали міжнародного науково-методичного семінару (Харків, 22 січня 2021 р.). Харків : ХНАДУ, 2021. С. 97- 99.

3. Нестеренко К. В. Distance learning organization and implementation: issues and experience. Міжвузівський науково-методичний семінар «Проблеми впровадження дистанційного навчання в освітньому процесі закладів вищої освіти та можливі шляхи їх вирішення» – Харків: Національна академія Національної гвардії України, 2021. С.51-54.

4. Scheiderer J. What's the difference between asynchronous and Synchronous Learning? (Retrieved from <https://online.osu.edu/resources/learn/whats-difference-between-asynchronous-and-synchronous-learning>) (accessed 09.01.22).

Нікіфорова С. М., Гутник О. Є.

**Лексичні засоби вираження експресивності у мовленні викладача
англійської мови**

Харківський національний університет міського господарства імені

О.М. Бекетова, Харків

Експресивність мови педагога є однією з невід'ємних умов успішності мовної взаємодії у рамках освітнього процесу. Виділення мовних засобів, що створюють емоційне забарвлення висловлювання і визначення їх функцій дає можливість встановити особливості емоційної мови. На відміну від нейтральної, емоційна мова, на наш погляд, характеризується більшою апелятивністю на рівні прагматики, більшою категоричністю оцінки на рівні змісту і особливою структурною організацією на рівні форми [1, с. 2].

Експресивність мови викладача англійської мови виконує додаткове навантаження: вона занурює студентів в емоційний світ іншої культури і надає автентичність спілкуванню. Як відмічають дослідники експресивності, вона може виражатися різними засобами. На синтаксичному рівні експресивність мови пов'язана з використанням окличних, наказових, умовних конструкцій, незавершених речень, риторичних питань, вигуків, анафор, епіфор, інверсії. На

фонетичному рівні експресивність передається за допомогою специфічних інтонаційних структур і вимовних модифікацій звуків.

У цій роботі робиться акцент на лексичні засоби передачі експресивності. У результаті аналізу було виділено декілька груп засобів вираження експресивності: лексичні інтенсифікатори, підсилювальні фрази, апроксимації, лексичні повтори, дискурсивні маркери, дейктичні слова, вигуки.

Одним із зафіксованих засобів вираження експресивності у мовленні викладача англійської мови є лексичні інтенсифікатори - підсилювальний прислівник, підсилювальні частки і підсилювальні займенники.

У ході дослідження серед підсилювальних часток були відмічені такі, як *just, still, only*. Наприклад:

It's still a complete sentence.

I have one question just now.

Серед підсилювальних прислівників найпопулярнішими є *quite, basically, pretty, really, totally, exactly, actually, so, particularly, specifically, completely, especially, maybe*:

You are to know basically...

Pretty expensive.

Let me be really clear.

It's totally okay.

That's exactly right.

I'll probably actually finish.

Реєстр підсилювальних займенників обмежений використанням *such* та *what*: *Such an animal!*

Посилення може здійснюватися як на рівні слова, так і цілої фрази. Довідник «Cambridge Grammar of English» до списку таких виразів включає *or so, or something, or anything, and so on, or whatever, kind of, sort of* [4, с. 202]. У мовленні викладача англійської мови такі фрази можуть бути націлені на

зменшення дистанції між педагогом і студентом за допомогою надання відтинку розмовності.

You can kind of record.

You sort of pull it apart.

Give you three minutes or so.

Висловлювання, що містять лексичні інтенсифікатори та підсилювальні фрази, можуть виконувати як функцію гіперболізації оцінного сенсу висловлювання, так і функцію емпатичного виділення.

Аналогічну функцію виконують і апроксиматори, які є приблизним описом об'єктів і явищ навколишньої реальності. Апроксиматори надають високого рівня автентичності мові педагога:

Ask you to do this for a couple of minutes.

Skip a couple of lines.

Лексичні повтори також часто використовувалися викладачами з метою передачі експресивності. Повтор надмірний у номінативному плані, не додає нічого у логічному сенсі, але може передавати цілу гаму емоцій: роздратування, гнів, досаду, здивування, сумнів, тривогу, занепокоєння, самозаспокоєння, жаль. У мові викладача повтор може мати функцію переконання. Викладач створює посилення висловлювання за рахунок повтору частини або цілого речення:

Unravel I think you can unravel.

It's very difficult. Very difficult.

If we eat a lot a lot a lot a lot of chocolate.

Велику роль у створенні експресивності грають дискурсивні маркери. Під дискурсивним маркером в англійській мові розуміються такі одиниці мови, які не впливають на загальну суть висловлювання, але при цьому виконують емоційну та експресивну функції. Вони представляють синтаксично незалежні коннективи, що забезпечують збереження дискурсу. У лінгвістичній літературі ці функціональні одиниці зустрічаються під різними назвами: дискурсивні

маркери, дискурсивні частки, дискурсивні коннективи, прагматичні частки, прагматичні маркери тощо [2, с. 53].

Аналіз мовного матеріалу показав, що дискурсивні маркери є частотним явищем у педагогічному дискурсі.

Here we go.

Okay there you go.

Your questions are very similar, right?

Найбільш типовим є дискурсивний маркер *you know*, який стоїть найчастіше на початку речення, при цьому викладач використовує невелику паузу, перед тим як продовжити висловлювання. Даний прийом допомагає повернути увагу студентів та виділити висловлювання із загального контексту:

You know I am not fully aware of.

If you have a beautiful cupcake with the beautiful, you know, decoration.

You know, partners, I keep changing them.

You know, in our previous class.

Особливу групу експресивних лексичних засобів складають так звані знаки у відповідь (response tokens), які в інтеракції покликані вирішити кілька цілей комунікації:

- підтримати перебіг розмови;
- висловити згоду/незгоду;
- висловити оцінку.

Такі лексичні одиниці свідчать про активність позиції викладача як слухача. Вони можуть бути представлені однією лексичною одиницею: *fantastic, great, fine, amazing* або словосполученням: *a great idea, great letters*.

Важливу роль в експресивному оформленні педагогічного дискурсу відіграють дейктичні слова. Дейктичними прийнято називати слова, які співвідносяться зі своїми позначеннями не безпосередньо, а у процесі

комунікації, тобто не у мові, а у мовленні – через мовленнєвий акт. Звернемося до прикладів:

Keep that on your brain.

To get that clarified...

Right here.

Опис експресивних лексичних засобів у мові викладача був би неповним без згадки про роль вигуків, які мають значний потенціал передачі емотивного ставлення. Англоамериканський педагогічний дискурс справляє враження більш експресивного порівняно з українським через широке використання вчителем вигуків:

One, two, three. Alright? So, ready? One, two, three. Oh, alright, not bad for the first time.

My goodness, almost! We are getting there.

My God, boys and girls. He is absolutely right.

That's a great word! Awesome! Oh, my God.

Розглянуті вище засоби лексичної експресивності здебільшого носять клішований характер, за допомогою чого емоційність мовної поведінки викладача може знижуватися. Посилення експресивності на лексичному рівні досягається за рахунок лексичних засобів, які використовуються в обмеженому контексті та індивідуалізовані. До таких відносяться, наприклад, епітети:

This funky thing.

It's an ugly S, isn't it?

Great letters.

Метафоричність мови викладача також надає експресивності педагогічній комунікації:

You're a star.

You are on the right track.

I need your eyes.

You got some fresh air, beautiful!

Just kind of refresh your mind.

Високий рівень експресивності досягається, коли лексичні засоби використані в іронічному сенсі:

It will be dark before you find the answer.

Лексична експресивність мовної поведінки викладача є лише одним компонентом цілісного поняття експресивності. Вочевидь, що у реальній ситуації педагогічного спілкування лексична експресивність доповнюється фонетичною і може супроводжуватися експресивністю, вираженої за допомогою граматичних засобів.

Література:

1. Рождественский Ю. В. Теория риторики. М., 2009. 237 с.
2. Санжеева Л. Т. Прагматический аспект использования английских дискурсивных маркеров в разговорной речи. *Вестник Бурятского университета*. Улан-Удэ. 2017. Вып. 6. С. 53–60.
3. Успенский Б. А. Дейксис и вторичный семиозис в тексте. *Вопросы языкознания*. 2011. № 2. С. 3–30.
4. Carter, R., McCarthy, M. Cambridge Grammar of English: a Comprehensive Guide: Spoken and Written English Grammar and Usage. Cambridge University Press, 2006. 937 p.

Новікова Є. Б., Понікаровська С. В.

Як навчати студентів покоління Z

Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Харків

Відповідно до багатьох досліджень зарубіжних [1–4] та українських [5–7] науковців, майже 80% студентів використовують Інтернет близько 8 годин на день, тобто сучасні студенти вважають Інтернет не сукупністю технологій, а

середовищем проживання. Інтернет більше не є окремою віртуальною реальністю, це частина їхнього життя. Людей, народжених після 2000 року, називають поколінням Z, або інтернет-поколінням, або цифровими аборигенами [1] через їхню здатність добре володіти цифровими технологіями. Вони мають набір соціальних характеристик, які істотно відрізняють їх від інших людей, результатом чого є, насамперед, непорозуміння між студентами, а також між студентами та батьками, адміністраторами та вчителями, які беруть участь у їхньому вихованні та навчанні. Щоб уникнути цього розриву поколінь та побудувати адекватну та продуктивну співпрацю, необхідно виокремити особливості цього покоління та ефективні психолого-педагогічні шляхи співпраці з ним.

Педагоги та психологи обговорюють, як навчати студентів покоління Z. Старий принцип прямої передачі з вуст в уста, передачі від викладача до студента, застарів. Психологи наполягають на тому, що навчання «цифрового покоління» має нейтралізувати негативні риси його представників, допомогти їм подолати труднощі навчання та розвитку, спричинені дивергенцією в цифровому середовищі. А це вимагає вибору нового, адекватного викликам сучасності стилю викладання поколінню Z.

Теорія поколінь Штрауса-Хоува [2] базується на твердженнях, що історія соціальних процесів циклічна й повторюється кожні 80 років. За цей час суспільство проходить чотири етапи, кожен з яких триває близько 20 років: підйом (у суспільстві домінує прагнення до групування та об'єднання), пробудження (переважає прагнення до автономії та індивідуальності), спад (занепад інститутів і процвітання індивідуалізму) і криза (руйнування старих соціальних інститутів і поява нових).

Під час циклу з'являються чотири покоління (кожні 20 років народжується нове покоління [2]). Люди одного покоління належать до однієї історичної епохи, мають схожі погляди та цінності, сформовані під впливом певних політичних, економічних та культурних подій, а також особливостей

виховання; водночас сформовані до 11–12 років цінності визначають характерну модель поведінки людей (мотиви, цілі, напрями розвитку; методи спілкування, управління людьми, вирішення конфліктів). Якщо покоління змінюються циклічно, то й цінності поколінь змінюються циклічно [3]. Незважаючи на те, що багато вчених критикують цю теорію за її стереотипність, дослідження в різних країнах показують, що вона працює.

Нинішнє покоління студентів, народжених після 2000 року, є першим повністю цифровим поколінням. Їх називають «поколінням Z» або «і-поколінням» «цифровими людьми», оскільки вони пов'язані Інтернетом, YouTube, мобільними телефонами, миттєвими повідомленнями. Їхні цінності ще на стадії формування, але психологи відзначають тяжіння до індивідуалізму, впевненості в собі та прагнення до успіху.

Незважаючи на численні праці у царині теорії поколінь, ще й досі невизначеними залишаються дати появи та становлення цифрового покоління. Культурологи та демографи частіше кажуть, що покоління Z народилося в 1991 році (час створення Всесвітньої мережі); деякі інші вчені вважають, що лише 2001 рік потрібно вважати відправною точкою для цього покоління через доступність Інтернету в повсякденній роботі. Тому японське покоління Z народилося з 1985–1992 рр., оскільки рівень діджиталізації в Японії був вищим, ніж в інших країнах постіндустріального типу розвитку; Українське покоління Z народилося щонайменше у 2004 році. Таким чином, в Україні до покоління Z належать діти та підлітки до 18 років.

Інформаційне середовище, в якому живе покоління Z, має значний вплив на розвиток їхньої особистості, визначаючи характерні риси. На думку психологів, зокрема, американського вченого С. Поснік-Гудвіна [4], представники цього покоління, які зростали у віртуальному середовищі Інтернету, виявляють нетерплячість і фрагментарне мислення; орієнтовані на короткострокові цілі; розуміють техніку краще, ніж людські почуття; віддають перевагу віртуальному спілкуванню, залежні від Інтернету та інтернет-ігор;

орієнтовані на практику й легко піддаються впливу. Психологи також відзначають, що покоління Z є гіперактивним і схильне експериментувати над створенням ідентичності.

Цілком очевидно, що у навчанні Z-студентів засоби традиційного навчання не завжди ефективні. Такі лернери по-різному сприймають інформацію не лише через особисті переваги у виборі формату, а й через фізіологічні особливості. Сучасні студенти менш старанні, ніж їхні батьки. Отже, їх уже не цікавлять підручники та тривалі лекції. Крім того, вони не зможуть продуктивно сприймати інформацію більше 8–10 хвилин. Ці студенти надзвичайно активні та водночас поглинені інформаційними технологіями. Їм нудно слухати вступні частини та виклад теорії, вони прагнуть отримати справжні знання, які можна використати на практиці.

Студенти покоління Z проводять багато часу за смартфонами та комп'ютерами. І викладачі не можуть не враховувати цей факт під час викладу матеріалу. Щоб привернути увагу студентів, знадобиться багато зусиль і креативності. Традиційні навчальні програми необхідно урізноманітнити нестандартними методами подання інформації. До речі, такі форми оцінювання студентів, як іспит чи наукова робота, також не зовсім ефективні для такого цифрового покоління. Їх можна розбавити командно-проектними або творчими завданнями. Для зумерів поглиблене вивчення та запам'ятовування інформації не є пріоритетом, оскільки вони звикли все шукати в Інтернеті. Лернери покоління Z не знають життя без гаджетів, вони сприймають матеріал як кліп, тобто за прикладом зміни картинок в Інтернеті. Відповідно, необхідно буде адаптувати освітню систему до можливостей і звичок власне цих студентів.

Враховуючи все вищесказане, ми обрали найбільш ефективні методи навчання. Викладачі завжди повинні використовувати цифрові технології, сучасні онлайн-платформи навчання, різноманітні цікаві програми для демонстрації та пояснення математичних законів, фізичних, хімічних і природних явищ як онлайн, так і офлайн. Доцільно навчити студентів

працювати з навчальними додатками та шукати необхідну інформацію в Інтернеті, швидко перемикаючись з одного виду діяльності на інший.

Типове заняття має містити 7–10 різних форм роботи, при цьому кожне завдання повинно тривати не більше 4 хвилин. Крім того письмові завдання необхідно чергувати з активно-руховими та ігровими. Традиційні заняття з поясненням теорії протягом 15–20 хв. не може бути ефективним. Нову інформацію необхідно подавати яскраво та незвично з інтерактивним поясненням матеріалу. Наприклад, вивчення нового письменника можна розпочати з виконання уривків з його роману, нову формулу чи теорему можна представити за допомогою візуального досвіду чи онлайн-симуляції, граматичне правило – за допомогою комп'ютерної гри тощо. Індивідуальний підхід до кожного студента має високий пріоритет під час навчання зумерів. Необхідно враховувати рівень знань і здібностей студентів (вони можуть бути гіперактивними чи повільними, знайомими з новою темою чи ні тощо). Тому викладач має необхідність в розробці індивідуальних завдань для різних студентів, щоб утримувати їхню увагу.

Сьогодні одним із ключових методів навчання студентів покоління Z є гейміфікація. Ви можете реалізувати ігри в аудиторіях, зокрема вікторини, квести, лабіринти, дослідження, брейн-ринги, командні змагання, дебати та багато інших. Пориноючи в ігрову реальність, студенти намагаються застосувати знання на практиці та закріпити корисні навички, віддаючи перевагу практичній роботі. Близько 90% заняття має бути присвячено виконанню практичних завдань. Метод перевернутого навчання також дуже продуктивний для студентів-зумерів. Лернери покоління Z є візуалами, тому візуальна інформація (картинки, відео, діаграми, фотографії, діаграми) повинна домінувати. Отже, джерелами інформації для заняття можуть бути відеофрагменти з фільмів і трансляцій, YouTube, статистичні дані, таблиці, аудіозаписи, багато роздаткового матеріалу з барвистими ілюстраціями.

Найефективнішим способом залучення студентів до уроків є інтеграція нових технологій або соціальних мереж для обміну корисною інформацією, керування різними видами діяльності та завданнями, такими як Dropbox, Onedrive або Google Drive, Facebook, Instagram [1]. Це підвищує мотивацію та взаємодію студентів до вивчення чогось нового.

Підводячи підсумок, ще раз зазначимо, що студенти покоління Z прагнуть персоналізувати та розставити пріоритети своїх інтересів у всіх сферах. Вони критично ставляться до всього, що їм пропонують. Студенти вимагають не лише змісту, а також його презентації. Щоб зацікавити це покоління, необхідно розмовляти з ними їхньою мовою, враховуючи їхні інтереси, та вміти пристосовуватися до, мабуть, не самих звичайних і звичних форматів.

Отже, наше сьогодення і майбутнє залежать від того, чому і як ми навчаємо студентів покоління Z. Тому викладачі, як представники трьох попередніх поколінь, щоб уникнути конфліктів та оптимізувати навчальний процес, повинні враховувати такі питання: • не лише знати та розуміти особливості студентів покоління Z, а й правильно реагувати на них відповідно до їхніх психологічних особливостей; • створити комфортні умови у ЗВО, які задовольняють усі потреби таких студентів: надають можливість заряджатися гаджетами, користуватися WI-FI, інтерактивними дошками, комфортними лаунж-зонами, нестандартним дизайном інтер'єру тощо; • трансформувати навчальний процес за рекомендаціями зарубіжних і вітчизняних вчених, педагогів-практиків; • постійно підвищувати свою інформаційну грамотність та використовувати сучасні гаджети в навчальному процесі тощо.

Література:

1. Demir B., Sönmez G. Generation Z students' expectations from English language instruction. *Journal of Language and Linguistic Studies*. 2021. No. 17 (Special Issue 1). P. 683–701.

2. Strauss W., Howe N. Generations : the history of America's future, 1584 to 2069. New York: William Morrow and Company Inc, 1991. 538 p.
3. Мифы о «поколении Z». *Современная аналитика образования*. 2019. № 1 (22). 64 с.
4. Posnick-Goodwin S. Meet generation Z. *California Teachers Association*. 2010. No. 3/5. URL : <https://www.cta.org/Professional-Development/Publications/2010/02/Educator-Feb-10/Meet-Generation-Z.aspx>
5. Зеленов Є. А. Цифрове покоління: ризики, переваги, засоби взаємодії. *Духовність особистості : методологія, теорія і практика*. 2018. Вип. 5. С. 46–57. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2018_5_6.
6. Коростіль Л. А. Покоління Z : пошук способів педагогічної взаємодії. *Народна освіта*. 2018. № 1 (34). URL : https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5229.
7. Струтинська О. В. Особливості сучасного покоління учнів і студентів в умовах розвитку цифрового суспільства. *Електронне наукове фахове видання “Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету”*. 2020. № 9. С. 145–160. DOI : <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2020.9.12>

Носкова С. А., Саскевич А. С., Саскевич П. А.

**Использование методов и приемов активного обучения на занятиях по
иностранному языку в вузе**

*Белорусская государственная сельскохозяйственная академия, Горки,
Республика Беларусь*

В современных условиях быстрого обновления информации невозможно обучить человека на всю жизнь, важно заронить в нем интерес к накоплению знаний, научить его учиться, удовлетворить его образовательные запросы и раскрыть как личность.

Реализовать эту важнейшую задачу на занятиях иностранного языка помогают методы и приемы активного обучения: направленная беседа, ролевое общение, дискуссионное общение, проблемное обучение, проблемная лекция, которые дают возможность разнообразить формы создания учебных ситуаций, повысить активность обучаемых в процессе обмена мнениями и суждениями, позволяют каждому студенту проявить индивидуальность, самостоятельность, выразить собственное мнение, привлечь студентов к альтернативному поиску информации при подготовке к занятию, а также к самостоятельной работе над индивидуальными проектами, т.е. открыть путь к самообразованию.

В образовательном процессе стандартом далекого и безвозвратного прошлого является положение, при котором преподаватель – источник информации, контролер качества выполненных заданий и гарант дисциплины.

В настоящее время все более привычной становится ситуация, при которой не только студент черпает знания от преподавателя, но и преподаватель рассчитывает на информацию, получаемую от обучаемых.

Поэтому все чаще преподаватель использует четкие и убедительные критерии для оценки выполненных заданий, конкретных рекомендаций вместо критических суждений, уважительное отношение к личному достоинству каждого студента, демократический стиль общения.

Современный урок иностранного языка – это широкое применение дискуссионных приемов в виде обсуждения проблем, использование страноведческого материала, позволяющее студентам под руководством преподавателя открыть, исследовать и усвоить для себя новые идеи. Этот вид аудиторной работы вовлекает студентов в процесс активного усвоения знаний, при котором задействованы все органы чувств, открыты возможности выбора и применения усвоенного ими на практике. Они работают в небольших группах, знакомятся с разными подходами к решению проблем. Между ними возникает «информационное неравновесие», внимание переключается с языкового материала на речевое содержание. Предлагая им, разнообразные виды заданий,

мы можем учесть их индивидуальные особенности и интересы. Побуждая студентов анализировать материал и обмениваться мнениями, мы помогаем им воспринимать новые и непрерывные идеи умственно и эмоционально. Основной формой учебной деятельности в этом случае является не слушание, говорение или чтение на иностранном языке, а совместная увлеченность коммуникативно-познавательной деятельностью, живое общение преподавателя со студентами.

Лекция по-прежнему продолжает оставаться ведущей формой организации учебного процесса в вузе. Проблемная лекция начинается с вопросов, с постановки проблемы, которую в ходе изложения материала необходимо решить. Компоненты проблемной ситуации на лекции объект познания (материал лекции) и субъект познания (студент). С помощью проблемной лекции обеспечивается достижение трех основных дидактических целей:

1. усвоение студентами теоретических знаний;
2. развитие теоретического мышления;
3. формирование познавательного интереса к содержанию учебного предмета и профессиональной мотивации будущего специалиста.

Проблемные вопросы отличаются от других вопросов тем, что скрытая в них

проблема требует разных решений, то есть, готовой схемы решения в прошлом опыте у студентов нет.

Успешность достижения цели проблемной лекции обеспечивается взаимодействием преподавателя и студентов

Основная задача преподавателя состоит не только в передаче информации, а в приобщении студентов к объективным противоречиям развития научного знания и способам их разрешения. Это формирует мышление студентов, вызывает их познавательную активность. В сотрудничестве с преподавателем студенты узнают новые знания, постигают

теоретические особенности своей профессии. Обучение иностранному языку не может быть полным, глубоким, прочным и эффективным без тесного единства языка и цивилизации страны изучаемого языка. Привлечение и изучение страноведческого материала, который способствует формированию устойчивого интереса к изучению предмета, позволяет познакомить студентов с современной действительностью страны, традициями, обычаями, культурой, с теми «фоновыми знаниями», которые актуальны для носителей языка. Содержание обучения способствует повышению культурно-образовательного уровня его содержанием, воспитательные цели реализуются благодаря тому, что обучение строится как личностно-ориентированное общение в благоприятном психологическом климате в условиях коллективного взаимодействия.

Современной концепцией обучения иностранному языку в высшем учебном заведении должна быть концепция развивающего образования, при которой образование превращается в механизм развития личности. Идеалом развивающего образования становится «человек способный» и «человек свободный». Каждый студент вуза волен выбирать собственную траекторию движения по учебному материалу, отвечающую его целям, потребностям и интересам. Все более необходимым и общепринятым становится сохранение положительной перспективы учения в отношениях между преподавателем и студентами, учет личностных запросов каждого студента.

Таким образом, личностные психологические особенности не могут быть усвоены в виде знаний. Они становятся результатом самостоятельного включения обучаемых в учебную деятельность и являются итогом организации учебного процесса по иностранному языку.

Литература:

1. Вербицкий, А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход /А.А.Вербицкий // М.: Высшая школа,1991. – 207 с.

2. Якупова, Я.Р. Активные формы обучения- фактор интенсификации учебного процесса / Якупова, Я.Р. // Высшее образование сегодня. - 2007. - № 10. С.45-48.

3. Зарукина Е. В. Активные методы обучения: рекомендации по разработке и применению: учеб.-метод. пособие / Е. В. Зарукина, Н. А. Логинова, М. М. Новик. СПб.: СПбГИЭУ, 2010. – 59 с.

Osipova I. V.

New technologies in studying and teaching foreign languages

Belarussian State Agricultural Academy, Gorki, Belarus

In recent years, the problem of the use of new technologies in the study of foreign languages has been increasingly raised. These are not only new technical means, but also new forms and methods of teaching, a new approach to the learning process. The modern stage of technology development is characterized by the transition to the creation of multifunctional educational complexes and computer-based automated training systems. Such complexes allow teaching in an interactive mode, taking into account the individual capabilities of the trainees and provide distance learning using modern technologies. "Modern learning technologies – are ways of implementing the curriculum, which provide for a variety of forms, methods, and means of teaching, thanks to which previously set goals are most effectively achieved, which correspond to an intensively developing modern society.

The composition of the means for the teacher includes educational standards, programs created on the basis of standards, didactic literature, reference and scientific literature, language programs, which give a list of knowledge, skills, exercises that must be learned in the time allotted for classes, and also define the goals and objectives of training.

In addition to basic teaching tools, such as textbooks, dictionaries, there are audiovisual teaching tools for students. They include manuals designed for visual or auditory perception of the information contained in them.

In the methodology of teaching foreign languages, it is customary to refer to modern teaching technologies: learning in cooperation, a project method, student-centered learning and a tandem method. Let's consider some of the listed learning technologies.

1) Training in cooperation. This learning technology is based on the idea of interaction of students in a group, the idea of mutual learning, in which students take on not only individual, but also collective responsibility for solving educational tasks, help each other and bear collective responsibility for the success of each student.

2) Project-based learning technology. By the use of this technology, students take on various social roles and prepare for their fulfillment in the process of solving problematic tasks in situations of real interaction. The popularity of project technology is explained primarily by the fact that the project task to be performed by a student directly connects the process of language acquisition with the acquisition of a certain subject knowledge and the ability to actually use this knowledge.

3) Student-centered learning. The essence of such training is to maximize the transfer of initiative during classes to a student himself. From a didactic point of view, this teaching technology assumes the fullest disclosure of the student's personal potential as a result of a special organization of classes, the creation of partnerships between the teacher and students.

4) Distance learning. This form of organization of the educational process provides for distance learning using computer telecommunication networks. The main feature of this training is the mediated nature of teacher-student telecommunication.

5) Tandem method. This teaching method, which implements the concept of a personality-oriented approach in language education, is one of the ways of autonomous learning of a foreign language by two partners with different native

languages working in pairs. The essence of the tandem is mastering the native language of your partner in a situation of real or virtual communication, getting to know his personality and the culture of the country being studied.

The educational process is based on a model of blended learning, which helps to effectively combine traditional forms of learning and new technologies. New technologies in teaching are an effective source of improving the quality of learning due to the brightness, expressiveness and information saturation of visual-auditory images that recreate communication situations and introduce the country of the language being studied. In recent years, preference has been given to video phonograms in the form of movies, videos, as well as computer programs focused on the possibility of distance learning, the use of the Internet and computer networks.

References:

1. Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам: теория и практика: Учебное пособие для преподавателей и студентов. М.: Филоматис, 2004, 416 с.
2. Павлова Д.Д. Современные технологии обучения иностранным языкам// Молодой ученый. – № 11. – с. 471–473.

Овсюк Д. Р.

Роль іноземних мов у професійній самореалізації майбутнього психолога

Харківський національний педагогічний університет

імені Г. С. Сковороди, Харків

У сучасному глобалізованому світі психологу, як науковцю, так й практику, необхідно однаково ефективно виконувати свої обов'язки як державною, так й іноземними мовами.

Сьогодні вільне володіння іноземними мовами – це доступ до фахової літератури, можливість публікуватися в іноземних журналах, приймати участь

у міжнародних конференціях, обмінюватися думками з іноземними колегами, працювати з клієнтами-іноземцями. На більш глобальному рівні вільне володіння іноземними мовами це включення у глобальний науковий світ безпосередньо, можливість швидко отримувати новітню інформацію та слідкувати за загальносвітовими тенденціями. Все це розширює кар'єрні можливості психолога, підвищує його конкурентоспроможність та дає змогу отримувати більш високу заробітну платню [8].

Хоча важливість володіння психологом іноземними мовами не піддається сумніву, у державному стандарті професії «Практичний психолог закладу освіти» [4] серед загальних компетенцій та трудових функцій, а також наявних у фахівця компетентностей, знань, умінь та навичок, володіння іноземними мовами не відображено. Проте важливість володіння іноземними мовами психолога усвідомлюють заклади вищої освіти. Предмет «Іноземна мова» входить до освітніх програм рівня бакалавра як обов'язковий предмет [2; 3] або як вибіркова дисципліна [5]. Освітні програми [2; 3; 5] визначають компетентності, які повинні сформуватися при вивченні іноземних мов здобувачами вищої освіти. Це: вміння застосовувати іноземні мови на практиці; використовувати їх для міжособистісної взаємодії; здатність розв'язувати спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології за допомогою іноземних мов. Окремо зазначається позитивний вплив вивчення іноземних мов на такі загальні компетентності як: навчання протягом життя; особистісне та професійне самовдосконалення та саморозвиток.

Очікувані результати від вивчення іноземних мов майбутніми психологами освітні програми визначають як: можливість працювати з інформацією професійного спрямування (пошук, аналіз та опрацювання); можливість вести дослідження, представляти його результати усно та письмово; формулювати думку та дискутувати; вести професійну діяльність; комунікувати на професійні теми; професійно самовдосконалюватися.

Ще більше конкретизують завдання освітніх програм робочі програми [6; 7] з вивчення іноземних мов за фахом. Для подальшої фахової діяльності вважається необхідним: сформувати навички перекладу професійних текстів; навички написання наукових текстів (статей, доповідей, тез) та ведення ділової переписки; навички ознайомлювального читання; володіння іншомовною професійною лексикою та стилістичними засобами; їх вільне використання в конкретних професійних ситуаціях; здатність до усного виступу та комунікації іноземними мовами; навички роботи з фаховою інформацією. Як бачимо, оволодіння іноземними мовами створює умови для всебічного втілення майбутнім психологом власного потенціалу у професії.

Серед труднощів, які виникають під час викладання іноземних мов фахівцям немовних напрямів, науковці [1, с. 195] визначають нерівномірність іншомовної підготовки та низький рівень мотивації здобувачів вищої освіти до вивчення іноземних мов. Вважаємо, ще поділ на групи за рівнем знань та робота з мотивацією допоможуть нівелювати зазначені явища.

Таким чином, можемо зробити висновок, що за умови відповідної організації вивчення іноземних мов майбутніми психологами створює умови для їх самовдосконалення та подальшої професійної самореалізації.

Література:

1. Дзевицька Л. С., Романенко О. В. Особливості викладання іноземної мови професійного спрямування студентам юридичних спеціальностей. *Правовий часопис Донбасу*. 2020. №1 (70). С.192–200.
2. Освітньо-професійна програма «Психологія». Спеціальність 053 – психологія. Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти. URL : <http://psychology.univer.kharkov.ua/news2021/NRPOPP2021/oppbak2021.pdf> (дата звернення 15.01.2022).

3. Освітня програма «Психологія» (бакалавр). URL : http://smc.hnpu.edu.ua/files/Osvitni_programi/Osvitni_programu_bakalavr/2019_rik/Psikhologiya.pdf (дата звернення 15.01.2022).

4. Про затвердження професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти» Лист Міністерства освіти і науки України. URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/12/Standart_Praktychnyy_psykholoh.pdf (дата звернення 15.01.2022).

5. Профіль освітньо-професійної програми «Психологія» (бакалавр). URL : <https://khai.edu.ua/education/osvitni-programi-i-komponenti/osvitni-programi-bakalavriv/psihologiya/> (дата звернення 15.01.2022).

6. Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни «Іноземна мова (англійська)». URL : https://khai.edu/assets/files/robochi-programi/vibirkovi-disciplini/rp_b_inozemna-mova-anglijska-za-rivnyami-volodinnyanmk-3-2021-1-kurs.pdf (дата звернення 15.01.2022).

7. Робоча програма навчальної дисципліни «Англійська мова за фахом». URL : https://drive.google.com/file/d/1q_jRkcB-Vl5ofGiJLl1euxG-gTrfDMsd/view (дата звернення 15.01.2022).

8. Скільки готові платити роботодавці за знання англійської мови. URL : <https://grc.ua/article/25432> (дата звернення 15.01.2022).

Очкур К. С.

**Розвиток візуалізації мислення здобувачів освіти під час навчання
англійської мови**

Харківський національний педагогічний університет імені

Г.С. Сковороди, Харків

Актуальність теми обумовлена тим, що людина у сучасному світі, соціумі має використовувати свої мисленнєві здібності на високому рівні потужності.

Навчальна, наукова, робоча, творча та інші діяльності вимагають від людини володіння критичним, аналітичним, творчим та наочно-образним мисленням. Саме тому розвиток різних мисленнєвих процесів учнів в школі є однією з головних цілей навчальної діяльності.

Візуалізація мислення є здатністю людини наочно й структуровано зобразити думки. А. Вербицький надає таке значення «візуалізації»: «згортання розумових змістів у наочний образ; будучи сприйнятим, образ може бути розгорнутий і служити опорою адекватних розумових і практичних дій» [1]. Під час навчального процесу, використання візуалізації значно полегшує процес навчання та запам'ятовування саме у вивченні англійської та інших іноземних мов. Як відомо, понад 85% здобувачам освіти притаманний візуальний стиль навчання. Оскільки зараз є важливим розвиток автономності здобувачів у навчанні, розвиток та майстерне використання візуалізації мислення учнями спонукає їх до самостійного та успішного подальшого навчання впродовж всього життя.

Існує багато методів та технік для розвитку візуалізації мислення під час навчання. Розглянемо найефективніші та практичні з них.

Перш за все здобувачі освіти повинні бачити, як використовувати візуалізацію у реальному житті для поліпшення та полегшення навчального процесу. Прикладом цього може стати педагог, який майстерно та доцільно використовує цю методичку. Ефективним буде наявність візуального зображення матеріалу навчального заняття. Вчитель може використовувати інтерактивні презентації, слайд шоу, відео, структуровані таблиці з основними поняттями, хмари зі слів, пов'язані з темою. Усе це допомагає структурувати знання здобувачів та спонукає до самостійної обробки матеріалу в візуальному стилі.

Змішане навчання, мережеві ресурси і традиційне навчання стали нероздільними поняттями у сучасному світі. Здобувачі відчувають себе вільно та природно в інтернет-просторі. Педагоги повинні використовувати інтереси

учасників освітнього процесу для покращення ефективності навчання. Використання інтерактивних підручників та книг у навчальній діяльності не тільки спонукає інтерес до самостійного читання, але й надає можливість ширше використовувати дидактичний матеріал, доповнюючи текст книги аудіо, відеоматеріалами, малюнками, коміксами. Використання соціальних мереж, гіфок та мемів зробить навчання не тільки візуально яскравим, але й змістовним та зрозумілим. Інтелект-карти та інтерактивні стрічки часу так само чудово структурують і візуалізують інформацію під час навчання англійської та інших мов. Вивчаючи нову тему, педагог може спонукати здобувачів створити мініпроект у вигляді інтелект-карти. Використовуючи основні слова й тези, стрілки, схематичні графічні малюнки та зображення допомагають створити певні інформативні блоки з безліччю інформації в ній.

Одним із найскладніших, але цікавих варіантів візуалізації мислення є скрайбінг (з англійського “scribe”- писати, переписувати). Ця техніка була вперше використана британським художником Ендрю Парком, який під час своєї доповіді малював схематичні зображення на дошці. Слухачі також мали змогу робити помітки, схематичні малюнки та структурувати матеріал найефективніше для себе. Учасники лекції легше концентрувалися на матеріалі лекції використовуючи сенсорну систему максимально потужно. Педагог також може інтегрувати цю техніку під час розповіді нового матеріалу. Таким чином здобувачі освіти розвиватимуть не тільки візуалізацію мислення, але й творчий потенціал.

Аналізуючи різноманіття методів використання візуалізації мислення під час навчання англійської мови, можна зробити висновок, що мисленнєва діяльність через візуалізацію сприяє поліпшенню якості навчання та створює базис для розвитку гармонійної особистості здобувачів освіти.

Література:

1. Вербицкий А. А. Активное обучение в высшей школе: контекстный

подход. Москва: Высш. шк., 1991. с 207.

2. Прийоми візуалізації. URL : <https://naurok.com.ua/post/9-priyomiv-vizualizaci-dlya-vikoristannya-na-uroci> (дата звернення 20.11.2021)

Павліщева Я. О.

Комунікативні методики викладання англійської мови: загальні особливості та нагальні питання

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Харків

Одним з найголовніших завдань, що ставлять перед собою сучасні методики викладання іноземних мов, постає розвиток навички вільного спілкування в ситуації міжкультурної комунікації в глобалізованій спільноті. Тому сукупність навчальних технік та методик, що розробляються на використовуються викладачами англійської мови, умовно можна об'єднати під назвою “комунікативне викладання іноземної мови”. Зазначену групу методик визначають ряд загальних характеристик. Насамперед висувається ідея активної ролі студента й допоміжної, другорядної функції викладача в процесі навчання, коли увага приділяється в першу чергу індивідуальним лінгвістичним потребам студента, а викладач у свою чергу намагається створити сприятливе для спілкування середовище, в якому студенти співпрацюють в процесі виконання різноманітних комунікативних завдань. Розвиток навичок комунікації також підтримується інтерактивними видами діяльності в процесі навчання, які базуються на парній та груповій роботі студентів, де відпрацьовуються види спілкування реальних життєвих ситуацій. В результаті більшість методичних шкіл погоджуються з формулою “80:20”, що означає умовно 80% участі студента у навчальному процесі, його активну та самостійну позицію та 20% втручання викладача, що спрямовує та корегує навчальний процес, допомагає розвивати індивідуальні стратегії навчання студентів.

Також важливою особливістю, яка характеризує сучасні методики, є створення навчальних ситуацій наближених для реальних комунікативних прецедентів. Таким чином студенти вивчатимуть мову у безпосередньому зв'язку з сучасними формами комунікації й матимуть змогу застосовувати отримані знання й поза межами класу. Це впливає безпосередньо на організацію навчального процесу, в якому пріоритетним виявляється створення мовного середовища, в якому реалізується прагматична мета, з використанням аутентичної та функціональної мови.

Оскільки наріжним каменем сучасних методик викладання англійської є розвиток комунікативної компетенції студентів, то іншим фундаментальним критерієм виступає комунікативний характер розвитку чотирьох мовних аспектів (лексика, граматики, аудіювання, письмо). Це означає, що опрацювання зазначених аспектів в кінцевому результаті зводиться до вміння застосовувати їх належним чином у відповідних комунікативних ситуаціях.

Усі комунікативні методики також сходяться у тому, що розвиток навичок спілкування та вживання англійської мови на заняттях, уникаючи розмову рідною мовою та практики перекладу, мають відбуватися з самого початкового рівня. Однак складність, обсяг та типи розмовних завдань будуть варіювати — від вживання окремих елементарних розмовних фраз та слів до побудування складних речень й спонтанного вільного мовлення. Також відрізнятимуться комунікативні компетенції, які набуватиме учень в результаті проходження кожного рівня. Так, вже перед початківцями стоятиме задача оволодіти мінімальними розмовними навичками, серед яких вміння вітатися та прощатися англійською, розповісти мінімальну інформацію про свій вік, професію та родину простими словами. Також з метою якомога більше уникати бажання висказатися рідною мовою учні рівня Beginner мають оволодіти вмінням доповнювати свої комунікації жестами та мовою тіла. Викладач при цьому намагається не втручатися в процесі мовлення учня, допомагає йому самостійно знайти свій індивідуальний спосіб виразити думку іноземною

мовою. Так, з часом, у студента формується впевненість у своєму мовленні та пом'якшується мовний бар'єр. Наприкінці заняття викладач разом зі студентами розбирає помилки та робить відповідні акценти щодо правильної вимови та інтонацій в мовленні. Таким чином, комунікативні методики націлені, починаючи з елементарного рівня, розвивати навичку самостійно будувати форми спілкування, шукати релевантні засоби реалізації комунікативної задачі, спираючись навіть на мінімальний лексико-граматичний запас.

Для середнього рівня знання англійської притаманно збільшення обсягу розмовних тем та активної лексики, а для розмовної мови характерно вживання простих лексико-граматичних конструкцій, допускається певний обсяг помилок у вимові, за паузами задля пошуку відповідних слів. Однак речення стають більш зв'язаними, акт мовлення більш пролонгованим, значно поліпшується розуміння загального змісту розмови співрозмовника. Методисти вважають, що в середньому на рівні володіння мовою *Intermediate* студенти вже у змозі самостійно "вижити" в іншомовному середовищі, тобто опинившись поза класом адекватно розуміти співрозмовників та виразити простими словами свою думку, будучи при цьому зрозумілими іншими. Таким чином, в комунікативному плані учень стає більш менш самостійним, хоча й часто відчуватиме невпевненість через те, що не розуміє швидкої ідіоматичної мови носіїв. Подолати це відчуття або переступити через мовний бар'єр, як правило, студентам вдається на рівнях *Upper-Intermediate/Advanced*. Як правило, більшість учнів цих рівнів є близькими до вільного володіння розмовною мовою, тобто вони оволодівають навичкою спілкуватися тривалий час без пауз та сумнівів, їх мова є зв'язною, логічною та насиченою складною різноманітною лексикою з уживанням ідіом, фразових дієслів, сталих виразів, а також граматично правильною. Саме на вищих рівнях досягається рівномірний баланс між швидкістю мовлення та його точністю. Щодо студентів-початківців та середнього рівня знання англійської, то як показує практика індивідуальних

та групових занять, більшість учнів спрямовані на закріплення точності мовлення, коли закладаються основи граматичної компетентності та накопичується базовий словниковий запас. Однак досить міцним на цьому етапі є мовний бар'єр, невпевненість та страх розмовляти. Саме тому головним завданням викладача тут є оточити студентів якомога більше розмовною практикою, як при опрацюванні нових лексико-граматичних тем, так і при повторенні пройденого матеріалу. Постійна участь в інтерактивних іграх, парних діалогах, розмовних клубах за тематикою виявиться тим стимулом, що допоможе учням подолати мовний бар'єр, розвивати швидкість мовлення та набути навички соціальної комунікації.

Як зазначалося вище, комунікативні методики націлені насамперед розвивати навички вільної комунікації, долати мовний бар'єр й поліпшувати взаєморозуміння співрозмовників, а також безпосередньо використовувати набутий лексичний та граматичний багаж в різноманітних комунікативних взаємодіях. Таким чином, ще одним пріоритетним аспектом в рамках комунікативної методики є розвиток швидкості та зв'язності мовлення. Швидкість мовлення передбачає не тільки вміння використовувати релевантну лексику та граматику в процесі комунікації, а й здатність реалізовувати це в одиницю часу, що є відповідною темпоритму вільної та спонтанної розмови та реакціям на слова співрозмовника. Крім того, ефективність комунікації також залежить від вміння розуміти інтонації та акценти у мовленні іншої людини й здатності робити належним чином ці смислові акценти в процесі власного мовлення. При цьому мова необов'язково повинна бути бездоганною в плані помилок, оскільки у безпосередньому живому мовленні навіть носії допускають певну кількість незначних порушень.

Література:

1.Бесараб Т.П. Переваги комунікативного підходу при вивченні іноземних мов у ВНЗ. *Наукові записки Національного університету Острозька*

академія. 2015. №58. С. 315 – 317.

2.Кокоріна Л., Літунова М. Комунікативно спрямовані методи і прийоми навчання граматики англійської мови. *Науковий збірник «Актуальні питання гуманітарних наук: збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка»*. 2020. Том 3, № 27. с. 128 – 132.

3.Derakhshan A. Developing EFL's learners speaking ability, accuracy and fluency. *English Language and Literature Studies*. 2016. Vol.6, No2. pp.177 – 186.

4.Kuznetsova O.Yu. Education content issues: theoretical and practical issues. *Проблеми законності: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*. 2017. №138. С.230 – 236.

5. Павліщева Я.О. Швидкість та точність мовлення на заняттях з англійської: як знайти баланс. *Актуальні питання гуманітарних наук: Міжвузівський збірник молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2021. Вип.39. Т.2. С.281 — 287.

Перепелица Л. А.

Основные принципы обучения иностранному языку профессионального направления

Белорусский государственный университет информатики и радиоэлектроники, Минск, Республика Беларусь

Принцип (основа, начало, первоначало) (от лат. *principium*; греч. *αρχή* — дословно «первейшее») — постулат, утверждение, на основе которого создают научные теории и законы, юридические документы. К принципам обучения можно отнести положения, определяющие цели, содержание, методы и организацию обучения. Существует различные классификации принципов

обучения иностранному языку, сформированные на основе их базовых стратегических задач и выбранных направлений в организации процесса обучения. Зарубежные методисты отмечают важность лингвистических, психологических и дидактических факторов в обучении иностранному языку, и классифицируют основные принципы иноязычного обучения в соответствие с этими факторами на лингвистические, эмоционально-психологические и когнитивные. Отечественные специалисты придерживаются подразделения основных принципов обучения на общеметодические и общедидактические.

В современной педагогической практике основной задачей и стратегическим направлением развития иноязычного образования является всестороннее развитие личности учащегося, поскольку изучение иностранного языка имеет не только профессионально-ориентированную направляющую, но и влияет на расширение общего кругозора, восприятие мира в целом, что формирует личностно-развивающий потенциал. Все навыки и умения в контексте изучения иностранных языков имеют основной целью формирование гармоничной личности.

В настоящее время наблюдается тенденция изменения традиционного понимания иноязычного профессионального образования. Все чаще это связано не только с ориентированием учащихся в различных предметных областях, но и с целостным развитием человека, его становлением, образованием личностной сферы. В этой связи ведущую роль занимает концепция личностно-ориентированного образования. В педагогической практике основой данной концепции стало создание условий, требующих полноценного проявления и развития личностных функций человека. При этом происходит и реконструкция традиционной профессионально-ориентированной модели образования иностранному языку, которая рассматривается как составная часть личностно-ориентированного парадигмы.

Наиболее продуктивными и перспективными подходами в обучении иностранному языку, связанными с новыми потребностями современного

общества, можно считать синтез личностно-развивающих и профессионально-ориентированных технологий обучения в рамках личностно-ориентированной концепции образовательного процесса.

Отличительной особенностью личностно-развивающего принципа является гуманистическая составляющая учебного процесса, обращенность к человеку, гуманистическим идеалам и нормам. Это педагогика сотрудничества, где основную позицию занимает личность учащегося. Основными характеристиками данного принципа являются демократизация педагогических отношений, стремление к индивидуализации и дифференциации процесса обучения иностранному языку с ориентацией на развитие личности обучающегося, принимая во внимание его интересы, склонности и способности.

Исходными задачами профессионально-ориентированного принципа обучения иностранному языку в рамках реализации личностно-ориентированной концепции выступают образовательные и профессиональные стандарты, применение которых на практике позволит решать различные профессионально-ориентированные задачи, научит критически мыслить, генерировать новые идеи, общаться с представителями различных социальных групп в рамках иноязычного общения.

Также необходимо отметить, что одной из приоритетных ориентаций современного образования и важнейшим принципом обучения иностранному языку является коммуникативно-компетентностный подход. Данный принцип обучения характеризуется как система приемов и методов, ориентированных на формирование ключевых образовательных компетенций, трактуемых как совокупность умений, знаний, нормативно-ценностных установок, необходимых для эффективного решения личностных и социально значимых проблем в определенных сферах деятельности и культуры. Результатами применения коммуникативно-компетентностного подхода в рамках обучения иностранному языку является формирование необходимых общекультурных и

профессиональных компетенций, самоопределение, социализация, развитие индивидуальности и самоактуализация обучающегося. Такой подход ориентирует на обеспечение качества подготовки будущих специалистов в соответствии с потребностями современного общества, что согласуется не только с необходимостью личности интегрироваться в профессиональную и общественную деятельность, но и потребностью самого общества использовать потенциал личности.

Таким образом, основные принципы обучения иностранному языку профессионального направления призваны четко определять базовые цели и задачи образовательного процесса, его содержание, методы и подходы в организации обучения с целью достижения высоких результатов. Применение синтеза личностно-развивающих и профессионально-ориентированных подходов в рамках личностно-ориентированной парадигмы образования, а также построение обучения иноязычному общению на базе коммуникативно-компетентного подхода является залогом эффективности обучения иностранному языку. Компетенции, приобретённые в процессе обучения, построенного на основе данных принципов, позволят обучающимся в дальнейшем обеспечить высокий уровень своей конкурентоспособности и продуктивности профессиональной деятельности, научат адаптироваться в изменяющихся жизненных ситуациях, самостоятельно работать над развитием личностных качеств и профессиональных навыков.

Литература:

1. Ведель Г.Е. Методы обучения иностранным языкам и их методологическая основа // Вестник ВГУ, серия лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2001. – В.1. – с. 85 – 91.

2. Larsen – Freeman, D. Techniques and Principles in Language Teaching. – 2nd edn Oxford: Oxford University Press, 2000. – 252 p.

3. Palmer H. E. The principles of language study. – Yonkers-on-Hudson, New York: WorldBookCompany, 1921. – 196 p.

Перепелица Л. А., Барановская Е. В.

Особенности обучения IT-специалистов иностранным языкам в высших учебных заведениях

Белорусский государственный университет информатики и радиоэлектроники, Минск, Республика Беларусь

Динамические изменения, происходящие во всех сферах профессиональной и общественной жизни, не могут не влиять на содержание педагогической деятельности, её компоненты, цели и средства.

В связи с происходящими изменениями в мировоззрении и появлением новых доминирующих социальных задач трансформируются и основные стратегические направления в процессе обучения в высших учебных заведениях. Процессы стремительной глобализации, интеграции и информатизации являются неотъемлемой частью развития современного общества и диктуют новые условия для возможности полноценного функционирования всех социальных структур. Изменения стандартных педагогических методов обучения и внедрение качественно новых прогрессивных технологий в процесс образования является одной из приоритетных задач современных высших учебных заведений и абсолютной необходимостью для их дальнейшего эффективного развития в рамках постоянно изменяющихся тенденций современного мирового рынка.

Высокий уровень конкуренции в сфере IT- профессий требует особой подготовки будущих специалистов. В данном контексте владение иностранным языком дает неоспоримые и значимые преимущества. Наряду с приобретением актуальных навыков и компетенций в профессионально-

ориентированной сфере, такие как возможность ознакомления с мировыми достижениями в профессиональной области; общение со специалистами интересующего профиля из разных стран; участие в международных программах и конференциях; обсуждение проблем и поиск новых решений с зарубежными коллегами, владение иностранным языком открывает неограниченные возможности для студентов IT-профессий для дополнительного развития личностных качеств и коммуникативных способностей.

В этой связи одной из приоритетных задач современных высших учебных заведений является необходимость модернизации процесса обучения иностранным языкам для специалистов IT-профессий, создание и применение новых прогрессивных педагогических методик, а также активное использование информационно-коммуникационных технологий. Совокупность этих подходов позволит в дальнейшем будущему IT-специалисту обладать высоким уровнем конкурентоспособности и продуктивности в рамках своей профессиональной деятельности.

Особенно следует отметить необходимость активного применения современных информационно-коммуникационных технологий в процесс обучения будущих IT-специалистов. Применение ИКТ на различных этапах обучения иностранному языку дает студентам возможность получения практических навыков использования современных технологий, что является необходимым условием для реализации профессионально-ориентированных задач обучения. Также использование прогрессивных мультимедийных элементов, компьютерных обучающих программ, а также различных Интернет-ресурсов облегчает и ускоряет процесс усвоения информации, позволяя разнообразить формы работы со студентами, создать условия для дифференциации и индивидуализации обучения, что актуализирует традиционные методики преподавания и способствует повышению качества обучения иностранному языку в целом.

На сегодняшний день можно говорить уже не только об отдельных технических средствах, но и о полноценных системных подходах и методах обучения, с помощью которых осуществляется учебный процесс. Одним из наиболее перспективных направлений обучения будущих ИТ-специалистов является проектирование учебных занятий на основе личностно-развивающих методик с применением новейших информационных технологий. Такие занятия представляют собой включение исследовательских, интерактивных, контекстных, диалоговых, имитационно – игровых моделей обучения. Виртуализация профессиональной коммуникации в информационном пространстве представляет собой качественно новую систему обучения иностранному языку в рамках получения высшего образования.

Применение таких современных информационных технологий как веб-конференции, вебинары, форумы, видео- и аудиоподкасты, блоги в асинхронном и онлайн режимах в процессе обучения иностранному языку в высших учебных заведениях позволяет моделировать новые учебные ситуации, способствуя формированию коммуникативного ядра и основополагающих навыков иноязычного общения как в профессионально-ориентированном направлении, так и для формирования компетенций для самостоятельного решения коммуникативно-познавательных задач.

Так, видеоконференции стали одной из важных составляющих процесса проектирования и применения информационных технологий в процессе обучения иностранному языку. Благодаря таким Интернет – системам как Skype, Discord, Zoom возможно проведение онлайн конференций с обеспечением зрительного и звукового контакта между преподавателем и студентами для создания языковой среды и возможности эффективного иноязычного общения. Внедрение видеоконференций в процесс обучения будущих ИТ-специалистов способствуют актуализации навыков применения технических средств в интерактивном режиме, реализации творческих способностей, повышению результативности самостоятельной работы.

Вебинар – альтернативный формат построения диалога (от англ. webinar, сокр. от web-based seminar) — разновидность веб-конференции, проведение онлайн-встреч или презентаций посредством сети Интернет. Технология применения онлайн-семинара представляет возможность использования таких инструментов обучения как организация презентаций, совместное включение в сеансы опросов и голосований, что обеспечивает полное взаимодействие между участниками образовательного процесса. Использование данного формата общения в обучении IT-специалистов позволяет широко применять методики и приемы в обучении профессиональной коммуникации на иностранном языке, сохраняя при этом личностно-развивающие технологии, такие как реализация интеллектуальных и творческих способностей, при отсутствии влияния ряда дидактических и психологических барьеров.

Форум – асинхронный инструмент общения, предназначенный для создания пользователями тематического поля, его обсуждения, обмена мнениями и опытом. Форумы являются своеобразными клубами по интересам. Использование Интернет-форумов, чатов и социальных сетей (Facebook, Telegram, Instagram) в рамках обучения иностранному языку дает IT-специалистам возможность свободно общаться с носителями языка, осуществляя иноязычный диалог в устной и письменной формах, способствует активному применению профессиональных и коммуникативных навыков и умений.

В настоящее время широкое распространение получила дистанционная форма обучения иностранным языкам. Популярность данной формы обучения обусловлена рядом существенных преимуществ, основными из которых можно назвать: возможность доступа к образовательным программам независимо от места, времени, возраста и социального положения обучающихся; доступность людям с ограниченными физическими возможностями; динамичность и гибкость выбора разнообразных форм учебно-методической работы и возможность их широкого применения. Широкое применение дистанционной

формы обучения иностранному языку в высшей школе, с использованием таких современных платформ как Google Classroom, College Smart Nation, Microsoft Team, Moodle позволит значительно увеличить интенсивность использования педагогических приемов и техник для формирования компетенций в рамках профессионально-делового общения студентов IT-профиля.

Таким образом, для эффективного обучения IT-специалистов иностранным языкам в высших учебных заведениях в рамках постоянно изменяющихся тенденций современного мирового рынка, очевидна необходимость изменения стандартов педагогических практик и методов, а также реконструкция традиционных подходов в образовательном процессе. Современное понимание обучения иностранному языку требует постоянной актуализации и трансформации процесса обучения в качественно новые прогрессивные системы, что особенно важно при подготовке специалистов будущих IT-профессий. Активное внедрение и широкое применение информационно-коммуникационных технологий является необходимым педагогическим средством и новым стандартом в обучении иностранным языкам специалистов IT-профиля в высших учебных заведениях. Только использование всех видов новейших методик и сетевых ресурсов в процессе обучения будущих IT-специалистов позволит добиться высокоэффективных результатов в обучении и обеспечить студентов качественно новыми навыками и компетенциями для реализации не только профессионально-ориентированной деятельности и обеспечения высокого уровня конкурентоспособности, но и успешной подготовке к социально- общественной деятельности, интеллектуальному развитию и высокой готовности к межличностному взаимодействию.

Литература:

1. Виленский М.Я., Образцов П.И., Уман А.И. Технология профессионально-ориентированного обучения в высшей школе. – Орел: ГОУ

ВПО «ОГУ», 2010. – 270 с. 3. Крылова М.Н. Интерактивные методы в системе преп Богацкий И.С., Дюканова Н.М. Бизнес-курс английского языка /Под общей ред. Богацкого И.С. – 5-е изд., испр. – Киев: ООО «ИП Логос», 2015. – 352с.

2. Тарарова Э. А. Проблемы и перспективы использования ИКТ в высшей школе / Э. А. Тарарова // Актуальные задачи педагогики: Материалы VI Междунар. науч. конф. (г. Чита, январь 2015 г.). — Чита: Издательство Молодой ученый, 2015. — С. 155–157.

Подворна Л. А.

Особливості професійно-орієнтованого навчання іноземної мови студентів економічного профілю

Державний біотехнологічний університет, Харків

Сучасне суспільство вимагає конкурентоспроможних фахівців, здатних спілкуватися професійною іноземною мовою зі своєї спеціальності. Знання іноземної мови забезпечує підвищення рівня професійної компетенції фахівця, в тому числі економіста. Проблема навчання фахової іноземної мови є однією з найактуальніших, зокрема для студентів немовних спеціальностей, оскільки перед такими студентами постає проблема оволодіння як іншомовною комунікативною компетенцією, так і фаховою компетенцією з певної спеціальності. Дослідники проблем викладання іноземної мови у немовних вищих навчальних закладах відзначають, що слід ураховувати, що професійно-орієнтоване навчання не обмежується лише вивченням мови для спеціальних цілей. Специфіка процесу навчання передбачає інтеграцію англійської мови з фаховими навчальними дисциплінами для набуття студентами додаткових фахових знань та формування професійно значущих якостей особистості студента в курсі англійської мови.

Тому, сучасні методи навчання професійно-орієнтованої іноземної мови стали сьогодні нагальними як ніколи. Одним із напрямків модернізації сучасної вищої школи є впровадження в освітню парадигму компетентнісного підходу, націленого на те, щоб забезпечити студентів не тільки теоретичними знаннями, а й сформувати у них досвід здійснення певної діяльності задля вирішення практичних завдань.

Під професійно-орієнтованим навчанням іноземної мови розуміється навчання, яке в центрі уваги ставить потреби студентів у вивченні іноземної мови з орієнтацією на особливості майбутньої професії, спеціальності. Такий підхід передбачає поєднання процесів оволодіння професійно-орієнтованою англійською мовою з розвитком особистісних якостей студентів, знанням культури країни мови, що вивчається та набуття спеціальних навичок, що базуються на професійних і лінгвістичних знаннях.

Найбільш значущою проблемою сучасної методики навчання іноземним мовам є орієнтація навчального процесу на активну творчу розумову роботу студентів в контексті розвитку їх аналітико-конструктивних умінь. Формування майбутнього спеціаліста економічного профілю в умовах сучасного освітнього простору передбачає розвиток і подальше вдосконалення таких типів його готовності, як мотиваційна, інформаційна та операційна, тобто випускник вузу повинен бути готовий до практичної діяльності, до соціально-затребуваної реалізації його професійного, інтелектуального й творчого потенціалу. Складовими комунікативної компетенції є культурологічна та соціолінгвістична компетенції, які мають велике значення саме для фахівців у галузі права та правоохоронців. Соціокультурна компетенція охоплює знання культурних особливостей носіїв мови, їх звичаїв, традицій, норм поведінки й етикету, а також уміння розуміти й адекватно використовувати їх у процесі спілкування, залишаючись при цьому носієм іншої культури. Формування культурологічної та соціолінгвістичної компетенції передбачає інтеграцію особистості в системі всесвітньої та національної культур. Дані компетенції

здатні сформуватися тільки в процесі використання інтерактивних технологій навчання, спрямованих, насамперед, на якісні зміни в системі освіти, підсумком яких стануть оволодіння курсантами професійною та комунікативною компетенцією та їх здатність ініціативно і творчо брати участь у спілкуванні з тематики досліджуваного предмета.

Таким чином, метою будь-якої професійної освіти є досягнення майбутнім фахівцем, у тому числі економістом, високого рівня професійної компетенції, яка дозволить йому використовувати англійську мову у своїй професійній діяльності на рівні міжнародних стандартів. Але, для ефективної реалізації цієї мети, необхідна наявність адекватної підготовки у вищому навчальному закладі.

Формування професійної компетенції економіста на сучасному етапі розвитку вищої школи неможливе без інтеграції в загальну систему підготовки мовної освіти. Основним інструментом реалізації мети професійно-орієнтованого навчання є зміст, який передбачає поєднання загального та професійного компонентів. Загальний компонент покликаний здійснювати загальноосвітню підготовку, а професійний – безпосередньо орієнтований на практичну професійну діяльність. Зміст навчання визначається на основі діяльнісно-орієнтованого, компетентнісного, плюралінгвістичного та міжкультурного підходів.

Діяльнісно-орієнтований підхід у професійно-орієнтованому навчанні дозволяє виявити соціальний контекст, а саме – сферу галузевої діяльності, конкретизує типи мовленнєвих завдань та виокремлює види мовленнєвої діяльності, що необхідні для успішної професійної діяльності майбутнього фахівця, а також визначає певний рівень опанування мовою. Водночас, цей підхід забезпечує формування у курсантів загальних та комунікативних мовленнєвих компетенцій професійного характеру. Відповідно до плюралінгвістичного підходу, знання мов та їх подальше опанування особою, розглядаються як її мовний досвід, у межах якого всі мовні знання і здібності

взаємопов'язані та взаємодіють. Міжкультурний підхід передбачає виховання у студентів толерантності, сприяння порозумінню, налагодження співпраці та забезпечення можливостей мобільності на теренах Європи та світу.

Діяльнісно-орієнтований, компетентнісний, плюралінгвістичний та міжкультурний підходи скеровують зміст професійно-орієнтованого навчання англійської мови у площину комплексного формування загальних і комунікативних мовленнєвих компетенцій, розвитку цілісної особистості, яка здатна функціонувати у житті та професійній діяльності в умовах багатомовного середовища.

Грамотний відбір змісту навчання іншомовного спілкування й облік професійної специфіки, особливостей предметної сфери функціонування мови спеціальності є чинниками, що сприяють ефективній організації навчального процесу. Орієнтація на реальні інтереси й потреби студентів та урахування вимог, що висуваються до майбутньої професійної діяльності, складають специфіку змісту навчання професійно-орієнтованому спілкуванню англійською.

Мовний матеріал, яким повинен оволодіти майбутній економіст, складається, передусім, з англійської термінології, що позначає відповідні поняття цієї галузі. Від студента вимагається вміння надати відповідні термінологічні еквіваленти у межах кожної теми, яка вивчається. Найбільшими проблемами викладачів, що виникають при професійно-орієнтованому навчанні англійської мови – це вміння навчити студентів не лише знати термінологію англійською мовою, але й застосовувати її на практиці та знати мову на такому рівні, щоб глибоко оволодіти спеціальністю. Складність полягає в тому, що викладачам необхідні знання особливостей діяльності фахівця в економічній сфері.

Передовим прийомом навчання англійської мови є реальне використання мережі Інтернет в якості інформаційної бази. Інтернет є джерелом сучасних автентичних матеріалів, навчальних сайтів, методу проєктів. У зв'язку з цим

відбувається видозміна традиційних форм навчання. Великою перевагою інтерактивних комунікативних технологій при професійно-орієнтованому навчанні студентів-економістів англійської мови є можливість отримання необхідної інформації протягом декількох годин. Позитивним слід вважати також те, що глобальна мережа дає можливість освітньому середовищу забезпечити постійний режим доступу до інформації як з боку викладача, так і з боку студента, що відповідає безперервності освітнього процесу. Більшість професійно-орієнтованих текстів беруться з Інтернету, що дає змогу швидко опанувати живою лексикою й покращити комунікативні навички. Однією із переваг нових технологій, наприклад, мережевих комп'ютерів, є доступ до судових процедур у реальних умовах. До інноваційних технологій належить також кейс-метод, або метод вирішення ситуаційних завдань. Він передбачає моделювання, ігрові методи, дискусію, які виконують певні функції.

Поряд із професійно-орієнтованим методом навчання, важливо, щоб в сучасній практиці викладання іноземних мов ефективно застосовувався особистісно-орієнтований підхід. Необхідність такого підходу обумовлена тим чинником, що будь-яка група, яка починає або продовжує навчання англійської мови, містить в собі студентів із різною здатністю до оволодіння іноземною мовою, з різними інтелектуальними здібностями, з різною мотивацією до вивчення мови.

Професійно-орієнтоване навчання англійської мови можна здійснювати по-різному, в залежності від послідовності, в якій проходить навчання мові й професії. Воно може або передувати спеціальній підготовці, або завершувати її, або проходити паралельно. У першому випадку мета навчання – загальна підготовка англійської мови з орієнтацією на професію, у другому – отримання правової гарантії для працевлаштування за фахом зі знанням англійської мови. При паралельному вивченні англійської мови й професії, як це відбувається при навчанні англійської мови студентів економічного профілю, мета навчання – спроможність використання студентами англійської мови для вирішення

актуальних професійних завдань на момент навчання. При цьому, не слід забувати про формування професійно значущих якостей особистості студентів, у зв'язку з чим посилюється і робиться значущим соціальний аспект будь-якого професійно-орієнтованого навчання.

Література:

1. Коломієць С. С. Навчання спеціалістів професійно-орієнтованого спілкування із зарубіжними партнерами (на матеріалі англійської мови) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / С. С. Коломієць.– К., 1993. – 162 с.

2. Драб, Н.Л. Комплекс вправ для навчання професійно-спрямованого монологічного мовлення студентів-економістів [Текст] / Н.Л.Драб // Іноземні мови. – 2002. – №1. – С. 22–25.

Подрезенко В. В.

Аналіз інтернет-ресурсів для створення тестових завдань з французької

МОВИ

Харківська гімназія №12, Харків

В світі широкого використання інтернет-ресурсів набуває важливості тестові завдання з різних шкільних предметів, зокрема французької мови. Дуже важливо створювати такі тестові завдання, які б допомогли якнайбільш широко охопити матеріал, який вивчається учнями і перевіряється вчителями. В українському навчанні зараз панують три сайти – <https://naurok.com> (далі - «на урок»), <https://docs.google.com> (далі - «гугл форми») і <https://onlinetestpad.com> (далі - «онлайн тестпад»). Кожен із них має функцію перекладу на українську мову, що створює низький поріг входження для учнів, які тільки почали вивчати французьку мову.

«На урок» є найпростішим сайтом для створення тестів, але, водночас, в нього і найменший потенціал використання. Не дивлячись на можливість створення тестів із однією або декількома правильними відповідями і питань із різною кількістю балів, створення тестів типу «співставлення» не є можливим. Також у питаннях із вибором декількох правильних відповідей є один великий недолік – при будь-якій помилці, не дивлячись на кількість правильних або неправильних відповідей, завжди буде зараховано нуль балів, що іноді створює вимогу до подальшого мануального перерахунку балів. До подібних недоліків можна віднести автоматичне висвічування «правильно/неправильно» після кожної відповіді на питання, що створює потребу для індивідуалізації кожного тесту для втримання академічної доброчесності та потрібність студентів мануально відправляти остаточний результат викладачам на інші ресурси. Хоча є можливим створення тестів, у яких як питання, так і відповідь є картинкою. Подібна можливість не є присутньою у інших розглянутих онлайн-ресурсах для створення тестових завдань із французької мови. На сайті також існує функція вибору «класу» для тестів, що робить пошук деяких тем більш легким і доступним для учнів. Загалом цей ресурс можна назвати найбільш лімітованим, але найбільш легким для використання вчителями і учнями.

«Гугл форми», у свою чергу, можна розглядати як інтернет-ресурс, який спрямований на більше підтримання навчального процесу і академічної доброчесності. По-перше можна відмітити необхідність створення акаунту «Gmail» для отримання можливості працювати із ним як і з боку учителя, так і з боку студента, що створює легший контроль академічної доброчесності, так само як і можливість прослідкувати активність з різний IP-адрес. До подібних переваг можна віднести і недосяжність тестів без прямого посилання і автоматичне надсилання результатів екзамену на пошту, вказану автором тесту. Загалом сайт підтримує тести усіх трьох найчастіше створюваних типів – «одна правильна відповідь», «декілька правильних відповідей» і «співставлення».

Також, на відміну від попереднього інтернет-ресурсу, цей автоматично підраховує кількість балів, отриману від частково правильної відповіді на питання типу «декілька правильних відповідей», а також присутня можливість поставити таймер «відкриття» та «закриття» тесту, що обмежує дозвіл на початок і закінчення тестування. Усі ці запобіжні функції дають нам можливість називати цей інтернет-ресурс сфокусованим на підтримці академічної доброчесності.

«Онлайн тестпад» надає середню варіабельність із тестами. На цьому сайті є можливість створення тестів формату «одна правильна відповідь», «декілька правильних відповідей» і «співстановлення». Також цей варіант не вимагає реєстрації учня на сайті, а лише введення імені та прізвища на початку тестування. На цьому сайті, як і на «гугл формах», існує варіант ідентифікації того, хто проходить тестування, за IP-адресою, що спрощує притримування академічній доброчесності, але, на відміну від минулого розглянутого інтернет-ресурсу, немає опції збереження прогресу посередині проходження тесту, що створює перепони для відтворення проходження тесту у разі виникнення надзвичайної ситуації, як от вимикання світла. У цьому ресурсі є унікальний, у масштабі розглянутих інтернет-ресурсів, вбудований таймер, який автоматично завершує тест за витоком часу, що створює додатковий рівень контролю над ситуацією із боку вчителя, яку не можуть забезпечити інші розглянуті інтернет-ресурси і що дає нам змогу назвати цей ресурс найбільш збалансованим між трьома розглянутими.

Література:

1. Інтернет-ресурс <https://naurok.com>
2. Інтернет-ресурс <https://docs.google.com>
3. Інтернет-ресурс <https://onlinetestpad.com>

Полякова Т. Л.

Проблеми віртуального жанрознавства у зарубіжній інтернет-лінгвістиці

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», Харків

Однією з основних характеристик нового комунікаційного середовища, якою є мережа Інтернет, стало велике різноманіття текстів і стилів, що функціонують у ній. Багато з них характеризуються специфічними рисами, що виявляються на графічному, лексичному, синтаксичному рівнях (використання комп'ютерного жаргону та термінів, спеціальних скорочень-акронімів, ітерації літер та знаків пунктуації), а також використання смайликів [1, с. 10]. Виявлені особливості притаманні всім текстам Інтернету, що дозволяє говорити не про мову Інтернету [4], а про особливості використання мови в комп'ютерно-опосередкованій комунікації, що здійснюється у вигляді різноманітних форм – електронних листів, чату, веблогів та ін. [1, с. 10]. Наразі багато дослідників займаються описом мови в текстах конкретних служб Інтернету (електронний лист, чат-спілкування, веб-сторінка та ін), виділяючи деякі характеристики. Однак таке різноманіття текстів у мережі Інтернет та різноманітність підходів до їх опису дуже ускладнює розуміння їх відмінностей один від одного. Усе це веде до необхідності вибору єдиного терміну для позначення кожної групи комунікацій, і навіть розробки критеріїв, на основі яких відбувається дане угруповання.

Так, наприклад, в англомовній лінгвістичній літературі можна зустріти використання таких термінів, як *мовне співтовариство* (англ. *speech community*), *стиль* (англ. *register*), *текст* (англ. *text*), *тип дискурсу* (англ. *discourse type*) [3, с. 6]. Крім того, можна зустріти такі терміни як *комунікативна практика* [10], *комунікаційний режим*, *форма комунікації* [6], *формат* [5]. Д. Кристал поряд із вживанням терміну *ситуація використання*

Інтернету (англ. *broad Internet-using situations*), запропонував використати термін *жанр* [4].

У середовищі інтернет-комунікації термін *жанр* (англ. *genre*) вперше було введено у сферу дослідження інформаційних систем на початку 1990-х років Дж. Йейтсом та В. Дж. Орліковські, які вважали, що жанри з'являються, змінюються з часом і теорія жанрів може допомогти нам зрозуміти історичні та сучасні зміни засобів масової інформації [14].

В англійській лінгвістичній традиції зустрічається велика кількість різних трактувань *мовного жанру*:

- жанр стає комплексом формальних та суттєвих рис, які тягнуть за собою певний вплив у даній ситуації [9];

- класифікуючий вислів, який характеризується наявністю подібного контенту та форми, де контент відноситься до тематики та предмета обговорення, а форма – до фізичних та лінгвістичних особливостей, що спостерігаються [12, с. 238];

- соціально відомі типи комунікативних видів діяльності, які зазвичай встановлюються членами спільноти задля досягнення певної соціальної мети. Жанр можна визначити, виходячи з його соціально визнаної мети та загальних особливостей форми [15, с. 84];

- типові ситуації, учасники яких поділяють загальні моделі, що робить можливою успішну комунікацію [8, с. 955];

- тип комунікативних подій, що мають спільну комунікативну мету та схожу структуру, стилістичні особливості, контент та аудиторію, для якої даний тип призначений [13, с. 58];

- про жанри говорять як про певні комунікативні артефакти, пов'язані з суспільством або спільнотою людей, які характеризуються певними правилами поведінки, зростаючими очікуваннями та демонструють гібридність, індивідуалізацію та які схильні до змін;

- найбільш загальним визначенням жанру є його позначення як текстуальної категорії, яка характеризується єдністю мети та форми [11, с. 5-6].

Таким чином, проблема дослідження інтернет-жанрів тісно пов'язана з аналізом жанрів у реальній комунікації, де поряд із традиційними літературними жанрами, існують мовні жанри, що є предметом вивчення двох основних напрямків теорії мовленнєвих жанрів – генристики та жанрознавства. Вивченням жанрів в інтернет-комунікації займається такий напрямок інтернет-лінгвістики, як віртуальне жанрознавство.

Одним із напрямків дослідження віртуального жанрознавства є виділення критеріїв для класифікації інтернет-жанрів.

Як у вітчизняній, так і в зарубіжній лінгвістичній літературі можна зустріти велику різноманітність різних класифікацій інтернет-жанрів, що ґрунтуються на різних критеріях, проблема виділення яких стала однією з найактуальніших у сучасній теорії жанрів.

Наразі використовують різні класифікації жанрів інтернет-комунікації, які побудовані частково на тих самих підставах, як і класифікація жанрів традиційних сфер спілкування, частково – на нових.

У зарубіжній літературі пропонують різні параметри опису інтернет-жанрів, проте до основних параметрів дослідники відносять: комунікативну мету; структуру функціонування [7, с. 17; 13; 16, с. 63]; риторичні стратегії (вербальні та візуальні) [13]; гіпертекстовість [2, с. 2]; зміст [7, с. 17; 16, с. 63]; концепцію автора та адресата; темпоральні обмеження існування жанрів, локальні параметри існування жанру [16, с. 63]; функціональність [7, с. 17].

Проблема виявлення критеріїв виділення мовних жанрів у комунікативному просторі Інтернету надзвичайно складна і різноманітна, що веде і до різноманіття класифікацій жанрів нового комунікаційного середовища.

Так, наприклад, класифікація жанрів Д. Кристала, які, як уже згадувалося, вчений називає ситуаціями використання Інтернету, включає такі ситуації

використання інтернет-сервісів, як електронна пошта, чат у синхронному та асинхронному різновидах, мультикористувацькі світи та Всесвітню павутину [4, с. 10-14].

Таким чином, незважаючи на велику кількість досліджень, пов'язаних з інтернет-комунікацією, проблема розвитку інтернет-жанрів розроблена мало, хоч і привертає дедалі більшу увагу дослідників. Бурхливий розвиток глобальної всесвітньої павутини супроводжується переходом у мережу вже існуючих жанрів, їх розвитком, а також спонтанною появою нових жанрів [12, с. 236], активно розробляються нові літературні форми, місцем існування яких може бути лише віртуальна реальність. Таким чином, різноманітність, складність проблем, властивих інтернет-комунікації обумовлює перспективи подальшого дослідження інтернет-жанрів.

Література:

1. Щипицина Л.Ю. Жанры компьютерно-опосредованной коммуникации : монография. Архангельск: Поморский университет, 2009. 238 с.
2. Askehave I., Nielsen A.E. What are the Characteristics of Digital Genres? *Genre Theory from a Multi-modal Perspective*. Proceedings of the 38th Hawaii International Conference on System Sciences, 2005.
3. Crystal D., Davy D. Investigating English style. London : Longman, 1969. 264 p.
4. Crystal D. Language and the Internet. Cambridge : Cambridge University Press, 2004. 272 p.
5. Dieter J. Webliteralität. Lesen und Schreiben im World Wide Web : Diss [Электронный ресурс]. F/M, 2006. 191 S. Режим доступа к журн. : <http://www.mediensprache.net/archiv/pubs/3669.pdf>.

6. Durscheid Ch. Medien, Kommunikationsformen, kommunikative Gattungen [Электронный ресурс]. *Linguistik online*. 2005. Nr. 22/1. Режим доступа к журн. : http://www.linguistik online.de/22_05/durscheid.html.
7. Ihlström C. The Evolution of a New(s) Genre. Doctoral Dissertation. School of Information Science, Computer and Electronic Engineering, Halmstad University; Department of Informatics, Göteborg University. Gothenburg Studies in Informatics, 2004. 164 p.
8. Luders M., Proitz L., Rasmussen T. Emerging personal media genres. *New Media Society*. 2010. Vol. 12. No 6. P. 947-963.
9. Miller C.R. Genre as Social Action. *Quarterly Journal of Speech*. 1984. Issue 70. P. 151-167.
10. Runkehl J., Schlobinski P., Siever T. Sprache und Kommunikation im Internet : Überblick und Analysen. Opladen; Wiesbaden : Westdt. Verl., 1998. 240 S.
11. Santini M. Automatic Genre Identification : Towards a Flexible Classification Scheme. BCS IRSG Symposium : Future Directions in Information Access. FDIA, 2007. P. 5-10.
12. Shepherd M., Watters C., Kennedy A. Cybergenre : Automatic identification of Home pages on the Web. *Journal of Web Engineering*. Dalhousie University, Halifax : Rinton Press, 2004. Vol. 3. No.3, No.4. P. 236-251.
13. Swales J.M. Genre Analysis – English in academic and research settings. Cambridge : Cambridge University Press, 1990. 274 p.
14. Yates J., Orlikowski W.J. Genres of Organizational Communication : A Structural Approach to Studying Communication and Media. *Academy of Management Review*. 1992. Vol. 17. No. 2. P. 299-326.
15. Yates J., Orlikowski W.J., Okamura K. Explicit and Implicit Structuring of Genres in Electronic Communication : Reinforcement and Change of Social Interaction. *Organization Science*. 1999. Vol.10. No. 1. P. 83-117.

16. Yates J., Orlikowski W.J. Genre Systems : Structuring Interaction through Communicative Norms. *Journal of Business Communication*. London : SAGE Publications, 2002. Vol. 39. No 1. P. 13-35.

Ponikarovska S. V., Fandieva A. Ye.

Boosting students' inventiveness and incentive at English classes

Kharkiv National Automobile and Highway University, Kharkiv

The concept of inventiveness (or inventiveness) is quite complex and diverse, and its aspects are usually studied and analyzed from different positions. This is one of the reasons why there is no generally accepted definition of inventiveness, and therefore we should always consider from what point of view we define this concept.

An inventive approach to teaching a foreign language is to present inventiveness as one of the many natural skills and talents that everyone has. This approach is based on the idea that everyone can use their hidden potential to be inventive under certain conditions, and that students have different forms and levels of inventiveness. The teacher's task is to stimulate their inventive potential in the learning process. Foreign language teachers have the opportunity to take advantage of the following methodological principles in order to stimulate students' inventiveness.

First, language is inventive and productive in nature. We can express or convey an idea in different ways. In addition, any expressed idea can cause many different reactions and emotions. Any sentence, phrase or word that we say or write is formed in a unique moment of communication, they can be created, formulated or paraphrased depending on the goals of the author.

Second, during foreign language classes, the teacher, in addition to the subject, can touch on the topics of philosophy, management, jurisprudence, focusing on language priorities. Under such circumstances, an inventive atmosphere is created

when students and teachers have the opportunity to share their individual experiences, their own knowledge and skills.

Third, students can also be easily involved in ingenious situations in which they have to find one or more answers to a number of interrelated problems. They do not know how to solve the problem, they may not be sure how many solutions the problem has – one, several or it cannot be solved at all. Students are not offered simple situations with clear decisions won-lost or right-wrong. Most likely, they will encounter difficult situations with unclear or plausible solutions. As language use is a form of communication that can be used in almost any situation, situations which are close to reality can be created much more easily than when teaching other subjects.

As a result, it should be noted that the use of inventive (creative) methods in teaching a foreign language promotes the acquisition of foreign language material. It demonstrates to students all the versatility and complexity of the structure of language, improves the skills of its application in real life situations in a favorable and dynamic environment.

For all kinds of communication language learning is stimulating and provoking debates and discussion. Classes can be organized as a regular discussion of events or topics, as well as a game of debate. This will help students to deeply understand the topic and prepare for the speech so that they can quickly and easily express their opinion, which will help them speak freely in real life.

Using “true-life grammar” is critical. Grammar is too often associated with rules and exercises where students work in uninventive situations and their answers are either correct or not. In other words, they succeed or fail. Some inventive exercises can provide an incentive for students to learn grammar creatively.

For example, a certain grammatical topic is considered during the class. It is a good practice to give live examples from movies or songs, and a homework to look for the examples and make a list of them would be a good incentive. This activity stimulates inventiveness and critical thinking, as students need to choose films or videos that could theoretically contain these grammatical constructions. There are

also no right or wrong solutions in this exercise, because even those who do not find examples but show a list of material they have worked with, will be successful. The reason for everyone's success is the fact that it forces students to spend time thinking and focusing on the specific grammatical structure in the films they watch, in the music they listen to, and ultimately in real life.

Introducing students to an interesting topic that will make them think is a good idea. All project-based lessons are grounded on solving a major issue or problem. Ideally, these questions or problems are asked by students. In order for students to think, we need to provide them with some ambiguous and interesting information. This can happen organically or intentionally. A book, a tour (even a virtual one) or an article according to the interests of the students are all great ways to make students think. When developing a topic and question, we should remember that Google does not need to know the answers! If Google can respond instantly, that's certainly not enough to conduct meaningful research. The problem should be such that only in the process of studying and collecting information it could be solved and the individual point of view is critical for the result of the research. We can help the students by identifying some critical questions once the topic is chosen. We should not forget that the students of engineering specialties are mostly not used to “many-words” discussions, and here our task is not only the answer but the real debate, the reason and consequences of the decisions on the topic are important. For example – Your program is too overloaded with subjects which are likely to be unimportant at all. Which must come first – asking the students which subjects to remove or discussing the problem with the teachers? The topic must be studied, not only the question answered. This is the main point of the project.

Conducting your own research on the topic and supervising students in their search is another way. Students will need additional support during the research phase. We can help a little by doing some research for them and narrowing the search to a few articles of the appropriate level. During the investigation phase, we will be a

guide for students, as well as pay close attention to how well students are oriented for educational purposes.

For some projects, this may only include a presentation. Nevertheless, all students should be able to present their results to the audience. This gives students a real practice of speaking and answering questions, as well as forcing them to critically evaluate the work they have done.

Considering and including the professional topics in discussions and debates is one more way to integrate English for special purpose and English as a foreign language during the classes. The topics can be many as the range of engineering and foreign language overlapping is endless.

We depend on the student's success during the classes. We feel great is it was lively and interesting. We usually feel that everything went well because we saw that the students were involved and motivated. A teacher-oriented class ceases to be an interaction and becomes a lecture, which is not usually expected in language learning. Therefore, the teacher needs to create more situations in which students can contribute, initiate, control and create. With this in mind, we can also become partners in the learning process, and realize that we can also learn a lot from students and can be impressed with what they managed to do.

References:

1. Гончаренко Т. (2010). Мотивація вивчення іноземної мови як соціальна функція освіти. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. № 4. С. 47–55.

2. Gu, H., Bo, H. and Ren, L. (2019) Developing ESP Teaching Materials Based on the Analysis of Information Engineering Majors' Needs. *Open Journal of Social Sciences*, 7, 121–131.

3. Jeffrey, B., Craft, A. (2004) Teaching creatively and teaching for creativity: distinctions and relationships. *Educational Studies*, 30 (1). 77–87.

Попова Н. О., Бесараб Т. П.

Вплив інформаційно – технологічного прогресу на психологічний стан суспільства

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків,

Інформаційно-технологічний розвиток сучасного суспільства сприяв упровадженню у повсякденне життя людей можливість отримання новітньої інформації, яка дає змогу бути в курсі того, що відбувається в світі в режимі поточної години. Ще в ХХ столітті, державний і політичний діяч Великобританії Уїнстон Черчилль – вважав: «How important is everything that happens in the world» (Как важно всё, что происходит в мире). С ХХІ століття найбільш ефективною технологією для доступу у необмежений світ оповіщення являється Інтернет. Останнім часом у зв'язку з глобальною пандемією і обмеженням пересування, людство стало активно, повсюдно використовувати інформаційне поле: конференції, лекції, майстер-класи, коллоквиуми, диспути online. Таким чином, відстань і віддаленість втрачають своє значення, а ключовим критерієм визначення меж, стають почуття і емоції причетності до подій, що відбувається. Необхідність співіснування та співпраці людей у глобальному світі через інформаційний фон, примушує суспільство розширювати свій кругозір, комунікабельність, дотримуватися полі валентності, та змінювати деякі присутні їм психічні навички. Тобто вимагає людство знаходити компроміси у різних морально-етичних аспектах. Можна зробити припущення, що «міра кількості та якості зв'язків людини з оточенням базується на основі його суб'єктивних уявлень про моральні цінності» [1, с.135], на яких вихований суб'єкт, та на котри він орієнтується у своєму житті. Сучасна людина взаємодіє з різними соціальними групам, які відрізняються один від одного етичними, релігійними, національними, моральними стандартами, через що, іноді, навіть входить в конфронтацію з самим собою. Разом з цим, у суспільстві, створюються кардинально нові моральні підвалини,

які перебувають в суперечності із традиційними духовними орієнтирами. Інколи віртуальна реальність викривляє значення загальнолюдських цінностей, культивує негативні, анти людські якості. Часом це приводить до втрати індивідуумом свого духовного світу, власного буття, життєвої позиції. Оскільки кожна людина прагне до спокійного комфортного існування, то стає легкою жертвою для маніпуляцій над своєю свідомістю. Використання психологічних технік впливу на людину дозволяє руйнувати її ціннісні пріоритети, життєвий світ, відволікати від діяльного життя, занурюватись у віртуальну реальність. Інформаційні технології забезпечують включення людей у глобальний інформаційний обмін, та стають інструментом психологічного тиску, втручаючись в емоційно-вольову сферу людини. Оскільки мова йде про особистісні підсумки для ідентичності людини, то при її втрати, виникають психічні переживання, збільшується рівень тривоги, з'являється відчуття керованості та залежності від слів і дій інших людей і, як наслідок, почуття страху. Проникнення механізмів інформаційних технологій в особистий простір людини, іноді породжує в неї відчуття небезпеки та агресивності. В зв'язку з чим, на інформаційний вплив потрібно ставити фільтри, дозувати і не сприймати не потрібні дані, не реагувати на дезінформацію, настирливу рекламу, на емоційний тиск. Всяка людина сприймає та засвоює інформацію в залежності від свого рівня освіти, виховання, загальної культури спілкування. Найбільш адекватною ланкою наявних підходів до поняття інформаційної культури, є здібна до саморозвитку людина. Творча особистість реалізує себе сама, її важко переконати в тому, з чим вона не згодна, котра у своїй діяльності здатна до креативного мислення, ініціативи. Тому, рівень розвитку особистості, її належність до сприйняття й обробки інформації, це потреба інформаційної культури суспільства. Забезпечення необхідною інформацією, уміння її адекватно приймати, обробляти, використовувати – доконечний етап розросту цивілізації.

Створення загальнопланетарного поля інформації, призводить як до позитивних рис творчого та культурного взаємообмену, так і до негативних, втручаючись в емоційно-вольову сферу особистості, стаючи інструментом психологічного натиску на неї. Під наміром інформаційних вкидань, суспільство може змінювати свої погляди на події. Втручання в середовище суспільних відносин, інформаційні «війни», часто мають недоброчливий, нещирий, негативний погляд, стають важливим чинником впливу на розуміння і думки людини в цілях переконання та формування у суспільстві не вірні висновки. Таке активне втручання в життя людства відображено у фільмі "Обдурене людство".

В світі все частіше відбуваються інформаційні війни: між країнами, політичними діячами, митцями, блогерами і таке інше. Навіть президенті країн спілкуються з громадськістю через соціальні мережі Twitter, Facebook, Zoom, Telegram уникаючи спілкування з громадськістю безпосередньо сам на сам. Тому робота піарників соц. мереж набирає популярність і значення, при цьому принципи й алгоритми високотехнологічних діяний на свідомість людини, для більшості, залишаються поза їх розумінням та призводить до залежності від мас-медійних впливів.

Останні події у глобальному світі (пандемія COVID-19, війна в Ізраїлі), супроводжуються розвалом економічних зв'язків, соціально-економічним занепадом населення, різким падінням рівня життя, моральною кризою, розхитуванням традиційних національних цінностей та вживання тиску на психологічний стан населення. Інформаційна філософія таїть у собі не тільки гуманістичні можливості, але й здатна на антигуманне переконання суспільства, замінює розумовий процес пізнання на ілюзію занурення у світ уяви. Формування парадигми «інформаційної людини», висуває вимоги стосовно рівня інформаційної культури особистості. Тому, розвиток технологій креативних галузей культури являються важливим напрямком політико-дипломатичних та інституціональних підходів сьогодення. Інтелектуальне

(цифрове, інформаційне, творче) ставлення до вирішення економічних та культурних проблем, стає важливим фактором конкурентоспроможності. Креативність і творчість затребувані в найрізноманітніших галузях життя – аж до управління країною, та проявляють себе як соціальні явища. Нові форми інформаційного суспільства ґрунтуються на професіоналізмі; творчому підході в роботі; свідомому розумінню процесів, що відбуваються; загальнолюдської культури та потребують сучасних засобів втілення. Володіння отриманою інформацією набуває фундаментального значення в умовах сучасного розвитку суспільства, та забезпечує повноцінне гармонійне буття людей.

Література:

1. Артюхович Ю.В. Моральна полівалентність особистості. *Філософские науки*. 2016. Вып.12 (54). ч.2. с. 134-136.
2. Ціватий В.Г. Культурні та креативні індустрії в культурі інформаційного суспільства і поліцентричного світоустрою ХХІ століття: інституціональні традиції та новації [Духовна культура України перед викликами часу] м. Харків 2020р. с. 90-93.
3. Палеха Ю.І. Інформаційна культура організації як індикатор стану її інформаційного забезпечення. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2019. № 2. С. 87-97.
4. Holubnych, L., Khodakovska, O., Besarab, T., Dolgusheva, O., & Malieieva, T. Psychological impact of online learning during covid-19 pandemic on students' mental health as life quality basis [https://doi.org/10.34069/AI/2021.47.11.9]

Потапова О. В.

**Формування громадської думки використанням евфемізмів у засобах
масової інформації**

Державний біотехнологічний університет, Харків

У сучасному світі все більше звертають увагу на інтерес до антропоцентричної парадигми у сучасних лінгвістичних дослідженнях і відображені у мовній картині світу лінгвокультури окремих народів.

Як зазначає Шаповал О.В., виникнення нових соціальних зв'язків призводить до перетворення сенсу слів, шляхом прирощування значень, виникнення конотацій [2].

Одним з проявів процесу вторинної номінації є використання евфемізмів.

Евфемістична лексика активно застосовується в соціальних сферах. Вчені приділяють багато уваги аналізу процесів евфемізації, які базуються на стереотипах, що існують у суспільстві та віддзеркалюють тенденції у слововжитку. Аналізуючи роботи великої кількості науковців, які займалися цією тематикою, звернено увагу на вплив стереотипів у мові та застосування евфемістичної лексики у різних сферах життя людини. Без сумнівів, професійна діяльність людини, є окремою сферою вжитку евфемізмів, яка відзеркалює певні тенденції розвитку суспільства.

При аналізі евфемізмів велику увагу приділено їх застосуванню у правоохоронній сфері, політиці, військовій сферах. Звертає увагу, що широке застосування евфемістичної лексики використовується у засобах масової інформації та у інтернет-комунікації. У своїх роботах, Дубинець З.О. відмічав, що ЗМІ використовують евфемістичні заміники для маніпуляції нашою свідомістю [3]. При чому, є особливості вжитку евфемізмів та їх вплив на формування громадської думки. Вони застосовуються для маніпулювання свідомістю, а також для формування стереотипних образів певних професій з боку уряду на певному етапі розвитку суспільства та політичного курсу країни.

Саме ЗМІ формують образ сучасної людини як ділової, успішної та значущої, тим самим формуючи певні стереотипи [2].

Протилежні поняття застосовують для найменування одних і тих самих військових спеціальностей для створення подвійних стандартів, в залежності від сторони, яка створює повідомлення. Відчуття захищеності та спокою для населення у країні дуже важливо для її стабільного розвитку. Тому образ людини, яка захищає правопорядок у державі має являти собою свого роду «обличчя держави», її впевненість у майбутньому. Ось чому, евфемістичні назви професії правоохоронця ввібрали в себе образ людини із народу у привласненні найрозповсюдженіших імен і приписуючи цьому образу перебільшені риси. Так, *Old Bill*, *Bobby*, *bear* – усі ці назви характеризують поліцейських. У той час як порушників закону називають принизливими назвами, які підкреслюють їх нікчемність та формуючи образ невпевненої, неосвіченої, жорстокої людини, яка немає моральних цінностей. Їх називають *a dip* (кишеньковий злодій) замість *pickpocket* (кишеньковий злодій); *just a member* (людина, яка займає нижню ланку у кримінальній сфері) [1]. Ці співставлення сили та могутності поліції проти підкреслювання нікчемності злочинців, особливо під час новин або перегляду художніх фільмів, сприяють формуванню у населення думки про непохитність правоохоронної системи та безумовну можливість контролювати злочинність [4].

Тож можна сказати, що відокремлюються основні тенденції та цілі для використання евфемістичної лексики. Однією з основних цілей є маніпулювання свідомістю суспільства та нав'язування владою певних ідей та стереотипів для приховання непопулярних політичних військових соціально-економічних рішень і підкреслювання важливості людської праці та набуття більшої значущості в особистій сфері.

Отже, однією з найважливіших тенденцій у розвитку словникового складу мови є його збагачення шляхом евфемізації. Аналізуючи ті чи інші

терміни, можливо робити висновки про розвиток соціально-культурної спадщини, культурних цінностей народу та цивілізації в цілому.

Література:

1. Judith S.Neaman, Carole G.Silver. The book of euphemism. Wordsworth Reference, 1995. 373 p.

2. Шаповал О.В. Комунікативно-стильові параметри вторинної номінації в газетно-журнальній публіцистиці 80 – 90-х років ХХ століття: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова». Дніпропетровск, 2001. 21 с.

3. Дубинець З.О. Теми та сфери евфемізації в сучасній пресі. *Вісник Запорізького університету*. 2012, № 1, с. 15-163.

4. Чеканова С.А. Стереотипные представления о профессиях у русских и англичан: монография. МГИМО-Университет, 2012. 216с.

Прокопенко С. Л., Серафимович Н. А.

О некоторых аспектах профессионально-ориентированного обучения иностранному языку на неязыковых факультетах высших учебных заведений

*Белорусская государственная сельскохозяйственная академия, Горки,
Республика Беларусь*

В 21 веке возможность построения коммуникации на иностранном языке занимает одно из первостепенных мест для профессионалов в различных областях экономики и социальной сфере, что влечет за собой возрастание важности такой университетской дисциплины, как «Иностранный язык», на неязыковых факультетах высших учебных заведений. При изучении государственных образовательных стандартов высшего профессионального

образования различных стран можно заметить, что одним из критериев освоения учебной программы по той или иной специальности является не только обладание знаниями и навыками, необходимыми для профессиональной деятельности, но и требует учета профессиональной специфики при изучении иностранного языка, его нацеленности на реализацию задач будущей профессиональной деятельности выпускников.

В связи с чем возрастает необходимость в профессионально-ориентированном подходе к обучению иностранного языка на неязыковых факультетах вузов.

Профессионально-ориентированное обучение иностранному языку – обучение, основанное на учете потребностей студентов в изучении иностранного языка, диктуемого особенностями будущей профессии или специальности [1, с. 3].

Можно выделить следующие цели профессионально-ориентированного обучения иностранному языку:

- формирование у студентов способности иноязычного общения в конкретных профессиональных, деловых, научных сферах и ситуациях с учетом особенностей профессионального мышления;
- овладение профессионально-ориентированным иностранным языком;
- развитие личностных качеств студентов;
- ознакомление с культурой страны изучаемого языка;
- приобретение специальных навыков, основанных на профессиональных и лингвистических знаниях;
- получение студентом такого уровня владения иностранным языком, который позволит ему свободно осуществлять профессиональную коммуникацию (общаться и обмениваться опытом с иностранными коллегами, изучать профессиональную литературу на языке оригинала и пр.) [2, с. 4].

В первую очередь, на наш взгляд, данные цели достигаются путем интеграции в процесс обучения иностранных языков специальных дисциплин.

Так, по мнению автора, в обучение иностранному языку в непрофильных вузах необходимо внедрять работу студентов над текстами по осваиваемой специальности; составление и овладение студентами словаря, содержащего в себе лексику по специальности; создание преподавателями пособий для активизации грамматического и лексического материала обучающихся с акцентом на выбранную специальность (методических материалов, конспектов, сборников тестов и заданий); использование аудио и видеоматериалов на иностранном языке.

Существенным аспектом в профессионально-ориентированном обучении иностранному языку является то, что такой подход если и не исключает, то значительно затрудняет его освоение студентами в том случае, если дисциплина «Иностранный язык» изучается ранее, чем студенты прослушали курс по дисциплинам основной специальности. В связи с чем предполагается, что учебные планы по изучению иностранного языка должны строго координироваться с учебными планами по профильным дисциплинам [3, с. 12].

К сожалению, не все учебные планы учитывают эти особенности. Во многих непрофильных вузах освоение дисциплины «Иностранный язык» происходит на 1-2 курсе, то есть тогда, когда студенты еще не в полной мере владеют знаниями по дисциплинам выбранной специальности, что не позволяет в полной мере использовать потенциал профессионально-ориентированного обучения иностранному языку.

В связи с этим зачастую возникает необходимость в доработке учебных планов старших курсов такими обязательными или факультативными дисциплинами, как, например, «Профессиональная лексика» по конкретным специальностям для более качественной подготовки специалистов.

Полагаем, что подобной ситуации можно избежать, скоординировав учебные планы по языковым и профильным дисциплинам так, чтобы у

обучающихся образовывались неразрывные когнитивные связи между знаниями и навыками, полученными в ходе изучения дисциплин по специальности, как самостоятельно, так и на занятиях по иностранному языку.

Литература:

1. Профессионально-ориентированное обучение иностранному языку на неязыковых факультетах вузов: Учебное пособие / Под ред. П.И. Образцова. - Орел: ОГУ, 2005. - 114 с.;

2. Рощина Е.В. Функции иностранного языка как учебного предмета в системе обучения в университете // Иностранные языки на неспециальных факультетах: Межвуз. сб. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1978. – с.3-6;

3. Парикова Г.В. Исследование возможностей повышения эффективности процесса обучения иностранным языкам в неязыковом вузе. – Л.: Изд-во Ленингр. Ун-та, 1972. – 44 с.

Прокопова О. В.

Использование виртуальной интерактивной доски Padlet при обучении иностранному языку

*Белорусская государственная сельскохозяйственная академия, Горки,
Беларусь*

На сегодняшний день интерактивные доски являются очень ценным и актуальным ресурсом при обучении иностранному языку, который создан для облегчения совместной работы преподавателя и студентов, а также повышения эффективности онлайн занятий.

Электронные интерактивные доски – это эффективный способ внедрения электронного содержания учебного материала и мультимедийных материалов в процесс обучения. Заранее подготовленные тематические тексты на

иностранном языке, обучающие и проверочные упражнения, красочные картинки различного характера, материал мультимедийных дисков, аудио-, видеоматериалы служат для введения или активизации материала урока, повторения или закрепления лексических единиц и грамматической структуры языка, контроля и самоконтроля знаний.

Основные преимущества современных информационных технологий (наглядность, возможность использования комбинированных форм представления информации, стереозвучание, графическое изображение, обработка и хранение больших объемов информации, доступ к мировым информационным ресурсам) должны стать основой поддержки процесса образования. Успешность обучения во многом зависит от форм организации познавательной деятельности учащихся, взаимодействия учителя и учеников. Современному учителю необходимо научиться умело использовать имеющийся на вооружении технический арсенал, в частности интерактивную доску, для эффективной организации учебного процесса.

Существует несколько видов подобных досок, и каждый педагог может выбрать для своих занятий наиболее эффективную и простую в использовании. Рассмотрим одну из наиболее функциональных, очень простую и удобную в использовании и применении доску Padlet.

Интерактивная доска Padlet предлагает огромные возможности для применения. К преимуществам данного веб-сервиса можно отнести многофункциональность и простоту освоения. Сервис предлагает различные возможности для дизайна, шаблоны размещения элементов, указание уровня доступа посетителей, предоставляющего право просмотра, добавления и редактирования информации. На стене можно размещать текстовые документы, картинки, видео, аудио файлы, указывать ссылки на интернет-страницы. Особенность Padlet – это универсальность для организации различных видов деятельности обучающихся – усвоение нового материала, систематизация полученных знаний, проектная деятельность, использование в аудиторной

работе (при наличии соответствующего технического оснащении), организация самостоятельной учебно-познавательной деятельности.

Padlet – это самый эргономичный сервис по созданию виртуальных стен. Вот лишь некоторые возможные варианты применения данного веб-сервиса для организации продуктивного сетевого обучения в учебном процессе:

- ✓ хранилище разнохарактерных учебных материалов любого формата по выбранной теме;
- ✓ организация дискуссии, мозгового штурма, опроса;
- ✓ проведение викторины с включением видео, аудио и фотоматериалов;
- ✓ организовать эффективное дистанционное обучение;
- ✓ эффективное общение со всеми участниками образовательного процесса;
- ✓ создание карты памяти, опорного конспекта, интерактивного плаката или презентации.

Самым эффективным применением данного сервиса является его использование при работе над проектом. В начале определяется тема проекта. Затем работа проводится в форме парного взаимодействия с целью совместного решения коммуникативной задачи. Учитель выступает в роли организатора: создает условия для работы, объясняет задание, делит учащихся на пары, а также создает общую онлайн доску с возможностью редактирования для обучающихся. Для создания онлайн-доски учитель переходит на сайт веб-сервиса, нажимает кнопку «Создать Padlet», вводит название темы и отправляет ссылку на доску для дальнейшей работы над проектом. Обучающиеся на подготовительном этапе самостоятельно выбирают одну из известных личностей, распределяют обязанности, учащиеся определяют способы представления результатов, осуществляют сбор информации, после чего приступают к практическому этапу: размещение подготовленной статьи на общей доске Padlet. Для размещения статьи обучающиеся переходят по ссылке для работы с веб-сервисом и попадают на основное рабочее поле программы.

Также обучающиеся могут зайти на главную страницу интерактивной доски и, нажав кнопку «Присоединиться к стене», вставить в появившееся окно данную преподавателем ссылку. Добавление статьи происходит по двойному нажатию в любом свободном месте доски или на кнопку «Добавить» в нижнем правом углу доски. Перед пользователем появится специальное окно с полем для текста статьи, а также кнопками загрузки других материалов – изображений, видео, аудио или дополнительных ссылок из Интернета. Также обучающиеся имеют возможность менять размер, цвет поста и местоположение объектов на доске. В верхнем правом углу находится кнопка «Изменить», нажав на которую обучающиеся могут выбрать фон доски, цвет поста и стиль шрифта. Данную работу прделывает каждая пара обучающихся. На этапе презентации проекта каждая из пар представляет свою часть совместно выполненной работы. При этом использованные дополнительные материалы после нажатия на них открываются в специальном окне поверх основной стены с возможностью их увеличения для более удобного просмотра. После этого обучающиеся и преподаватель оценивают процесс выполнения и результат проекта. Оценка результата созданной доски в целом или ее части может осуществляться как с помощью словесных комментариев, так и невербальных средств установления обратной связи (например, лайки). Данная функция добавляется преподавателем после завершения работы над проектом [1, с. 29].

Использование виртуальной интерактивной доски Padlet позволяет включить всех учащихся в процесс познания на максимальном для каждого обучающегося уровне успешности, стимулировать развитие мыслительной и творческой активности, интенсифицировать процесс обучения, способствовать увлечению предметом, что обеспечивает в конечном счете эффективность усвоения материала на уроках иностранного языка. Кроме того, использование данного веб-сервиса создает условия для овладения обучающимися компетенциями в области использования современных информационных и телекоммуникационных технологий [1, с. 30].

Литература:

1. Давлетшина Э.М., Архипов И.Б. Использование виртуальной доски Padlet для формирования коммуникативных универсальных учебных действий при обучении иностранному языку. Новые технологии в обучении иностранным языкам : сборник материалов научно-практической конференции. Омск : Изд-во Ом. гос. ун-та, 2019. 132 с.
2. Использование интерактивной доски при обучении иностранному языку.<http://www.allbest.ru/> (дата обращения: 12.01.2022)
3. Кожухарь Т.Ю. Использование виртуальной онлайн-доски Padlet как одной из составляющей сетевого взаимодействия в образовательном процессе.https://урок.пф/library/ispolzovanie_virtualnoj_onlajndoski_padlet_kak_01920.html (дата обращения: 12.01.2022).

Pryanitska V.

Wilfred Owen as the one of the most leading poets of the First World War

O. M. Beketov National University of Urban economy in Kharkiv, Kharkiv

Wilfred Edward Salter Owen was one of the leading and most famous poets of the First World War. His poetry was dedicated to the horrors of trenches and gas warfare. Very often Owen focused on the negative aspects of war and his poetry stood in contrast to the public perception of war at the time and to many patriotic verses written by other famous poets.

There were many personalities that had a big impact on Owen's poetry, including his mother, who greatly affected his world outlook especially in his early childhood. The Romantic poets Keats and Shelley influenced much of his early writing and poetry as well. His great friend, the poet Siegfried Sassoon, later had a profound effect on his poetic voice, and Owen's most famous poems. Sassoon's emphasis on realism and "writing from experience" was contrary to Owen's romantic-

influenced style, as seen in his earlier sonnets. Owen was to take both Sassoon's gritty realism and his own romantic notions and create a poetic synthesis that was both potent and sympathetic, as summarised by his famous phrase "the pity of war"[1].

Unlike some poets who never experienced the horrors of the war themselves Owen decided not to stay out. After visiting a hospital for the wounded he decided to enlist in the army. "I came out in order to help these boys— directly by leading them as well as an officer can; indirectly, by watching their sufferings that I may speak of them as well as a pleader can. I have done the first" (October, 1918).

His participation in the war was reflected in many poems, the most famous of which are "Dulce et Decorum est" and "Anthem for Doomed Youth".

"Anthem For Doomed Youth" is a war poem Owen wrote whilst recovering from shell-shock in a Scottish hospital in 1917. There's no doubt that *this poem* explores the darker side of war, aspects that some would rather ignore or gloss over. The poem's success lies in the stark contrast between the furious, explosive reality of the battle and the calm holiness of the church ritual. Instead of populating the poem with examples of bravery, the poem is full of the daily realities of battle. There are guns, the relentless fire of rifles, and wailing shells falling overhead. All of these are portrayed as hellish and terrifying. The guns fire in "monstrous anger" and the shells scream like "shrill, demented choirs." In other words, they take on the emotions that represent the worst of humanity: fury and violent madness—the very things that cause war in the first place (along with politics, oppression, and so on)[2].

"Dulce et Decorum est" is another war poem which he wrote in the same hospital *"Here is a gas poem ... done yesterday,"* he wrote to his mother from that hospital. He was 24 years old. A year later he was killed in action, just one week before the Armistice of 11 November 1918 was signed to signal the end of hostilities and was buried at Ors Communal Cemetery in northern France[3].

This poem, written by a young soldier recovering from his wounds who was brave enough to return to the battlefield, still resonates today with its brutal language and imagery:

*Gas! Gas! Quick, boys!—An ecstasy of fumbling
Fitting the clumsy helmets just in time,
But someone still was yelling out and stumbling
And flound'ring like a man in fire or lime.—
Dim through the misty panes and thick green light,
As under a green sea, I saw him drowning.*

Reading these lines we can imagine vividly the scene as chemical warfare raises its ugly head and one man gets caught and left behind. He's too slow to do his gas mask and helmet, which would have saved his life by filtering out the toxins. The ecstasy is used here in the sense of a trance-like frenzy as the men hurriedly put on their helmets. It has nothing to do with happiness. The last four lines of the poem are thought to have been addressed to a Jessie Pope, a children's writer and journalist at the time, whose published book *Jessie Pope's War Poems* included a poem titled *The Call*, an encouragement for young men to enlist and fight in the war. *The very last phrase of this poem "Dulce et decorum est pro patria mori"* is a line which was taken from the Latin odes of the Roman poet Horace. It literally means: "It is sweet and fitting to die for one's country." War is often presented along nationalistic lines, as it has been already mentioned, with young men encouraged to fight for their countries out of a sense of patriotism. From Owen's poems, we can conclude that Wilfred Owen takes the opposite stance. And taking all these details into account, we can clearly understand why this poem is often contrasted with Rupert Brook's more patriotic poem "The Soldier" and with the other poems of the kind.

Poems of Owen are extra powerful because they raise the important questions often ignored when countries commit to war - Why should so many people especially the young die in such a hideous way? Why are our rulers so blind to the inhumanity of wars?

These issues are raised in the poem "Parable of the Old Man and the Young". It takes the biblical story of Abraham and Isaac and gives it new vitality and resonance in the context of the First World War. In the biblical version, Abram takes his son

Isaac up into the mountains and prepares his sacrifice. It is to be Isaac, and Abram is anguished. He is just about to take his son's life in order to fulfill God's command when an angel appears and tells him to stay his hand. A ram caught in a nearby thicket is sacrificed instead. In Owen's poem, there are a few modern touches that ground it in the context of WWI. Abram builds "parapets and trenches" and holds Isaac down with "straps and belts". Where the poem most markedly deviates from the biblical story is when the angel instructs Abram to sacrifice the "Ram of Pride" instead of Isaac, but the old man slays his son anyway and then also slays "half the seed of Europe, one by one". It is commonly assumed that Abram stands for the rulers of Europe and Isaac is a typical soldier, representative of all the young men slaughtered so such rulers could play out their games of conquest. Rather than slay their own pride, the military machine sacrificed the next generation. Owen's poem may be traditional in its structure, but the seething commentary is certainly not ambiguous.

Ultimately, Wilfred Owen asks the reader not to romanticize war. Though his poems are lyrical and beautiful, their power comes from the way in which it brings the horrors of war to life. War is held up to the light, exposed as futile, horrific, and tragic.

Only five of Owen's poems were published in his lifetime. However, after his death his manuscript drafts were published. The drafts were subsequently acquired by the British Museum Library in 1934.

Such people as Wilfred Owen set good examples of right life styles for many people. He was a patriot although he was always against the horrors of trench and gas warfare. There is an appeal in his poetry to all rulers of our world to stop thoughtless horrible wars.

References:

1. https://en.wikipedia.org/wiki/Wilfred_Owen
2. <https://www.litcharts.com/poetry/wilfred-owen/anthem-for-doomed-youth>

3. <https://owlcation.com/humanities/Analysis-of-Poem-Dulce-et-Decorum-Est-by-Wilfred-Owen>

4. <https://www.gradesaver.com/wilfred-owen-poems/study-guide/summary-parable-of-the-old-man-and-the-young>

Rudenko N. V., Saienko N. V.

Implementation of current methods and approaches in teaching foreign languages in higher education

Kharkiv national automobile and highway university, Kharkiv

With the development of global integration processes in the world, which especially affect the activities of specialists in various professional fields, the issue of the effectiveness of foreign language teaching in higher education is gaining more and more attention in terms of developing and improving foreign language teaching technologies. According to the education reform, one of the key competencies is foreign language proficiency. This is important for everyone, for mathematicians, chemists, engineers and all specialists. That is, a foreign language is not the main object of study, but an indispensable means of professional educational communication. So, if an engineer does not know a foreign language, he/she will not be able to read many foreign professional publications, communicate with colleagues from other countries and therefore will be isolated, which is unacceptable for his professional development. That is why it is so important to maintain the level of foreign language teaching in educational institutions at the appropriate level.

Requirements for foreign language classes have changed over time, the latest teaching methods are being developed. At present it is safe to say that the days when the ability to translate from a foreign language and, conversely, adapted, inauthentic texts was sufficient proof of language acquisition. Today the educational process in Ukrainian universities is being reformed in accordance with European requirements

for the quality of education: informatization of educational space, integration processes in modern domestic education, establishing Ukrainian universities with European educational institutions in the field of education and research, international student exchanges, education and training in master's programs abroad.

In the context of higher education reform, educational technologies for teaching foreign languages must also change. Language education itself is also gradually being modernized through the introduction of a modular rating system for teaching foreign languages, interdisciplinary integration. All this puts new demands on teaching a foreign language in universities.

Good knowledge of foreign languages is now and will continue to be one of the leading requirements of employers. In this regard, the university is responsible for providing students with a set of language knowledge, skills, abilities, it requires to systematically create conditions for training its teachers, to provide the institution with adequate materials and technical support.

High-quality language training of students is not possible without the use of modern educational technologies and approaches. Modern technologies in education are professionally-oriented teaching of foreign languages, project work in teaching, application of information and telecommunication technologies, work with educational computer programs in foreign languages (multimedia system), distance technologies in teaching foreign languages, creation of presentations, use of Internet resources, learning a foreign language in a computer environment, the educational applications for studying languages like Quizlet, Cake, Duolingo, Coursera, Skyeng and many others.

Let's study some of the modern methods and approaches of teaching foreign languages. Task-based learning is considered a means of communication by the use of grammar, vocabulary, lexical structures or other units of language. Language is learned through use. Types of group work are focused on certain tasks and during their performance students learn to interact [1, c.16].

Presentation-Practice-Production (PPP), this approach, as the name implies, involves the introduction of new vocabulary or grammar (new lexical or grammatical functions), then the practice of their use in controlled conditions and the last stage is the free use of the studied (in freer or free conditions). In this approach, as in some others, grammatical and lexical structures are the most important part of the language, and the typical types of learning are situational use of learned vocabulary or role-playing games.

Lexical Approach focuses on vocabulary, omitting the grammar from learning. Students' attention is focused on the study of different types of vocabulary in general or fixed language expressions. When using this approach, the teacher often uses authentic resources, and students work with texts, highlighting (writing, underlining) lexical items. There is also the practice of studied lexical items in different conditions: controlled, semi-free and free.

In the functional approach, it is the functions that stand out, they are the main component of language. However, both lexical and grammatical functions are important. The learning process is generally similar to PPP.

In communicative approaches, the priority is the actual success of communication, that is, the successful communication of thoughts to the interlocutor through functions, grammar, vocabulary, syntax and others (a set of speech competencies). The best way to learn a language is to interact. The key principle is that you need to learn the language itself, not about the language.

While teaching a wide range of types of work is used: pairs, groups, work with authentic materials, the main principle is "Fluency rather than accuracy". The role of the teacher is reduced to the facilitator of types of interactions (indicates the appropriateness of work in threes or work in moving groups) and the correction of students, as well as the introduction of new units of language.

Grammar-Translation approach has a number of grammatical rules/patterns, respectively, the language is studied through their analysis and application. Types of work include memorizing lexical items, focusing on literacy (the direct opposite of

the principle of "Fluency rather than accuracy" - here rather "Nothing but accuracy", and get "Everything but fluency"), translation of texts or sentences from L2 to L1 and vice versa.

In Total Physical Response, the balance between the importance of grammar and vocabulary is preserved. Learning occurs through immersion in language ("exposure"). Awareness precedes the use of language units. Often, students need a "silent period", so there is no point in forcing them to produce speech.

According to the name of the method, language is best studied when accompanied by movements, that is the performance of physical actions. Learning should also take place in a relaxed atmosphere; this method is usually used with younger students [2, c.151].

The key claim of the method of Guided discovery is that students learn better when they discover something new (elements of language) on their own, rather than when the material is taught by a teacher. The technique, in particular, can be for instance: the teacher gives students an example of the target language (a text with an audio recording), and asks students to find a sequence (regularity) and formulate a rule. This method is often combined with PPP, TBL and the function method.

In content-based learning the grammatical, lexical and functional parts of speech as well as usage skills are equally important. The key principle is to motivate students to learn through the use of materials whose content (topic) meets the interests of students and helps them learn something new. This method is used mainly in schools, foreign textbooks are mostly built on it.

Content and Language Integrated Learning involves studying a certain subject in a foreign language, the focus is not on grammar or other linguistic parts of language learning. However, the process of teaching a certain subject is integrated into a foreign language it is, in fact, is performed by a foreign language. For example, teaching the discipline of "Machine Parts" in English. The linguistic basis of this method lies in the principle of acquisition.

Of course, it is not effective to use one method all the time, the teacher must combine different approaches of learning, creating their own teaching style, adapting to the goals, features, objectives and needs of students.

From all the above, we must conclude that it is important for teachers today to constantly improve their knowledge of foreign language teaching methods, to introduce into their own teaching practice the latest educational concepts, to keep up with the times.

References:

1. Коваленко О. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти. *Іноземні мови в навчальних закладах*. Педагогічна преса, 2003. Вип. 37. С.12-19.

2. Ярмоленко О. Я. Сучасні технології у вивченні іноземної мови. *«Гуманізм та освіта»*. Вінницький національний технічний університет. Вінниця, 2008. Вип. 96. С.148-170.

Саєнко Н. В., Созикіна Г. С.

Підхід «перевернутий клас» у навчанні іноземних мов у ЗВО

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Ідея технології «перевернутий клас» (flipped classroom), яка стає все більш популярною у зв'язку із повсюдним переходом на змішане навчання, полягає в тому, що основні етапи процесу викладання та навчання, у тому числі заняття у класі та виконання домашнього завдання, змінюються місцями. Тобто, теоретичний матеріал вивчається студентами індивідуально через перегляд та прослуховування відео- або аудіоматеріалів, записаних викладачем або завантажених з веб-сайтів в Інтернеті в готовому вигляді, тоді як заняття в аудиторії присвячені виконанню практичних завдань та обговоренню

проблемних питань. Це в корені відрізнялося від традиційного підходу, при якому студенти спочатку дивляться відео в аудиторії, потім перевіряється ступінь розуміння матеріалу, потім організовується дискусія. Природно, що, по-перше, на обговорення залишається значно менше часу, ніж у студентів перевернутого класу, а по-друге, низка студентів, яким недостатньо було одного перегляду відео в аудиторії, просто виявляються виключеними з навчального процесу.

Основною умовою реалізації підходу є забезпечення необмеженого доступу до електронних ресурсів. Студенти, працюючи в середовищі електронного навчання, переглядають відеолекції, виконують тести на перевірку своїх знань, відповідають на запитання до текстів у зручній для них час та у зручному для них місці.

Вперше підхід «перевернутий клас» застосували вчителі хімії Й. Бергманн та А. Самс із середньої школи Вудленд-Парк у 2007 р. Вони почали записувати свої уроки у прямому ефірі та транслювати їх онлайн для учнів, які пропустили ці уроки. У найпростішому вигляді перевернутий клас визначають так: «те, що робиться у школі – робиться вдома, домашня робота, що робиться вдома – завершується у класі» [1].

На заняттях з іноземної мови такий підхід може принести відчутну користь як викладачам, так і студентам, оскільки значно більше аудиторного часу можна присвятити вирішенню інтерактивних завдань.

Переваги перевернутого класу визначають у чотирьох аспектах: навчання у власному темпі, можливість випереджальної підготовки студентів, як би «заздалегідь», подолання обмежень навчального часу, інтенсивніша участь у аудиторних заняттях [2].

Серед переваг перевернутого класу дослідники також зазначають таке [3]. Підхід дозволяє студентам, яким потрібно більше часу для розуміння певного матеріалу, вивчати його самостійно і не відставати від групи. Завдяки відеолекціям, які завжди доступні в Інтернеті, ті студенти, які змушені

пропускати заняття через різні обставини, можуть швидко наздогнати інших. Перевернутий клас підвищує відповідальність студентів за навчання. Вони стають більш самостійними і мотивованими, ніж при традиційному підході. Їм доводиться вчитися розпоряджатися своїм часом, розвивати навички автономного навчання під час роботи з електронними ресурсами.

Однак підхід має низку недоліків, які визнаються як студентами, так і викладачами.

Однією з найгостріших проблем є необхідність безперешкодного доступу студентів до Інтернету для перегляду відео. Це особливо незручно для тих, хто має обмежений доступ до електронних ресурсів. Спостереження показують, що не всі студенти швидко пристосовуються до перевернутої моделі.

Існує також проблема додаткового навантаження на викладача. Йому доводиться записувати та завантажувати лекції, що вимагає часу та навичок, розробляти інструменти, які дозволяють інтегрувати елементи перевернутого класу та аудиторного навчання, а також мотивувати студентів ретельно готуватися до занять.

Деякі дослідники вважають, що якщо кожен викладач стане «перевертати» свої класи, студенти будуть проводити надто багато часу за переглядом та прослуховуванням лекцій на комп'ютері. А найбільший виклик для педагогів – це не лише підготовка чи трансляція лекційних відеороликів, а й розробка завдань до них, їхня інтеграція в канву заняття [4].

При правильному використанні відео як основний інструмент перевернутого класу є ефективним технологічним засобом навчання [5].

У перевернутому класі відео записуються до занять та відправляються студентам через Інтернет. Бажано, щоб ці відео включали не просто записані лекції, а й анімацію, вікторини чи інші інтерактивні елементи, які залучають студентів до діяльності, оскільки монотонні відеоролики зробляють їх просто пасивними слухачами. Відео повинні підтримуватись такими інструментами Web 2.0, як Padlet, Voxorop або Joghtheweb. Система управління навчанням

(learning management system (LMS)) допомагає тримати всі інструменти, необхідні для перевернутого класу, під контролем в одному місці. Багато LMS мають безкоштовні, прості у використанні сайти в Інтернеті (напр. www.engage.com, www.schoology.com, www.edmodo.com), вони ідеально підходять для створення організованого перевернутого класу. За допомогою LMS викладачі можуть надсилати відео та завдання до них, зв'язуватися зі студентами, перевіряти та оцінювати завдання, надсилати посилання на інші ресурси. Це навчальне середовище доступне 24 години на добу, 7 днів на тиждень [2, с. 33].

Незважаючи на те, що підготовка відео вимагає часу та зусиль, як показав наш досвід використання цього підходу, після того, як матеріали вже створені, завантажені в Інтернет, розроблені тести та інтерактивні завдання до них, робота викладача значно полегшується, і в майбутньому дозволяє приділяти більше часу обговоренню дискусійних питань, вирішенню проблемних завдань та виконанню творчих завдань в аудиторії.

Цей підхід був протестований під час дистанційного навчання в період карантину Covid-19 (зразок можна знайти на платформі YouTube <https://www.youtube.com/channel/UCF9gPDPSh0djwmvv8ZyU6A/>).

Ми розробляли власні ролики для навчання граматиці, а також пропонували студентам для прослуховування та перегляду різноманітні тексти соціокультурного характеру. Студенти могли працювати з роликами у зручному для них темпі, прослуховувати їх стільки разів, скільки їм було необхідно для того, щоб почуватися на занятті впевнено.

Переглянувши попередні відео, на занятті студенти виконували граматичні та лексичні завдання на основі відпрацьованого самостійно матеріалу та були готові до дискусії з різних проблем прикладного та оцінного характеру.

У дизайні курсу широко використовувався паралельний переклад. Словник до текстів і самі тексти розміщували на екрані паралельно з перекладом. Далі матеріал відпрацьовували методом дрілінгу.

Незважаючи на деякі звинувачення в одноманітності, дрілінг залишається корисним прийомом, якщо його застосовувати належним чином.

Студенти мали можливість слухати подкасти стільки разів, скільки вони хотіли, і в паузах, зроблених диктором в аудіоролику, повторювати слова та фрази стільки разів, скільки їм потрібно. Таким чином, студенти бачать на екрані текст з перекладом, який надає їм повне уявлення про зміст висловлювання в найкоротші терміни. Вони повторюють нові слова та фрази в паузах, а потім слухають правильну вимову. Коли студенти належним чином опрацювали базову ситуацію, вони були готові відійти від неї та використати отримані знання для вирішення проблемних та творчих завдань.

За всієї привабливості підходу дані проведенного опитування виявили суперечливі погляди студентів на перевернутий підхід до навчання. Більшість студентів стверджувало, що перевернута модель дозволила їм готуватися до занять заздалегідь, а на занятті з більшою впевненістю брати участь у спонтанній бесіді. Проте деякі студенти говорили, що вважають за краще отримувати інструкції від викладача, а не у відеоформаті, і що перевернутий клас означає для них додаткову роботу, яку їм доводиться виконувати як домашнє завдання.

Хоча більшості студентів (87%), які взяли участь в опитуванні, сподобалася ідея інтеграції перевернутого класу в навчальний процес, інші респонденти згадували про дві основні проблеми, з якими вони стикалися: проблема з доступом до Інтернету та проблема з самодисципліною при організації самостійної роботи. У той же час майже всі студенти (98%) назвали найбільшою перевагою курсу наявність електронних навчальних матеріалів, які завжди під рукою.

На наш погляд, найбільшим плюсом цього підходу є те, що студенти привчаються до самостійності, несуть відповідальність за організацію власного навчання, стаючи таким чином повністю автономними та незалежними від зовнішніх умов.

У сучасній літературі це називається адаптивним навчанням, популярність якого зростає у зв'язку із розвитком інформаційно-комунікаційних технологій. Метою адаптивної технології є навчити студентів самостійно здобувати знання, полегшити онлайн-навчання, яке персоналізується відповідно до потреб окремих студентів [6].

В цілому, для оцінки ефективності запропонованого підходу необхідний додатковий досвід його застосування та додаткові дослідження результатів його використання.

Література:

1. Bergmann, J., Sams, A. Flipping for mastery. *Educational Leadership*, 2014. № 71 (4). pp. 24–29.
2. Basal, A. The implementation of a flipped classroom in foreign language teaching. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE*, 2015. Vol. 16 (4). pp. 28–37.
3. Acedo, M. 10 pros and cons of a flipped classroom, 2013. URL: <https://www.teachthought.com/learning/10-pros-cons-flipped-classroom/>.
4. LaFee, S. Flipped learning. *The Education Digest*, November 2013. pp. 13–18.
5. (Hartsell, T., Yuen, S. (2006). Video streaming in online learning. *AACE Journal*, 2006. № 14(1). pp. 31–43.
6. Trilling, B., Fadel, C. *21st Century Skills*. San Francisco: Wiley, 2009. 243 p.

Селіверстова І. С.

Проблеми концентрації уваги учнів старших класів під час аудіювання

Харківський національний педагогічний університет імені

Г.С. Сковороди, Харків

У сучасному світі майже в кожного учня є власний гаджет, а також доступ до мережі інтернет. Тепер здобувачі освіти усіх рівнів і будь-якого віку мають змогу відшукати потрібну інформацію вкрай швидко, отримувати нові знання, спілкуватись з будь-ким. Таким чином, соціальні мережі є для них справжнім «мікросвітом». Саме тому молоді важливо постійно бути онлайн, слідкувати за останніми новинами та трендами. Усе це впливає на навчальну діяльність молоді різного віку. Останнім часом, проблема концентрації уваги під час занять загострюється все більше. Немало педагогів, учених, батьків дітей переймаються через те, що сучасна дитина не досить уважна і їй важко зосередитись під час вирішення завдань, а багато здобувачів скаржаться, що їм дуже важко дається частина аудіювання під час іспитів, інших форм контролю.

Сучасні науковці розглядають мову як соціальну діяльність, що складається з чотирьох основних видів її використання: говоріння, аудіювання, письма та читання. Багато людей не усвідомлюють наскільки важливим є аудіювання та його практика. Саме такий формат діяльності дає учням змогу дізнатися про іноземну мову та спосіб її використання. Аудіювання, поряд з говорінням, забезпечує можливість спілкування іноземною мовою. Оскільки мовленнєве спілкування – процес двосторонній, то недооцінка аудіювання може вкрай негативно позначитися на мовленнєвій підготовці школярів.

Ось чому педагоги повинні бути готовими до використання різноманітних методів, які допоможуть здобувачам набути навичок ефективного аудіювання. Саме тому, сучасним педагогам дуже важливо звести до мінімуму відволікання здобувачів під час занять, використовуючи прийоми розвитку концентрації уваги під час аудіювання, аби допомогти здобувачам

скласти іспит з англійської мови, розвинути їх вміння сприймати інформацію на слух, розуміти та аналізувати її.

У своїй роботі ми прагнемо на міждисциплінарному рівні вивчити проблему концентрації уваги учнів старших класів під час аудіювання та пошук шляхів їх подолання.

Для досягнення поставленої мети, необхідно вирішити ряд наступних **завдань**: розкрити поняття уваги, її властивостей, функцій та видів. Дослідити її значення для опанування вмінь аудіювання. Ознайомитись з віковими особливостями та особливостями концентрації уваги учнів старшої школи. Дослідити компетентність аудіювання в англійській мові, етапи її формування. Віднайти шляхи подолання проблем концентрації уваги учнів старшої школи під час навчання аудіювання.

Вирішенню поставлених завдань сприятиме спільна робота з одногрупниками – магістрантами, науково-викладацькими працівниками, взаємодія з учасниками неформальної педагогічної освіти.

Зазначимо тут, що юнацький період відбувається систематизація отриманих знань та їх узагальнення, учні старшої школи вже володіють довільною увагою і усвідомлюють важливість отримання знань. В цей період підвищується інтерес до навчання, тому що важливими стають мотиви самовизначення і підготовки до самостійного життя школяра. Проте, часом, виникають проблеми з концентрацією уваги під час навчання аудіюванню. Гаджети, однокласники, не цікавий матеріал, погане самопочуття та ін. можуть сприяти відволіканню під час занять. Тому, вчителям дуже важливо підтримувати дисципліну у класі, використовувати різні методи у навчанні та спиратись на вікові та психологічні особливості учнів, брати до уваги їхнє самопочуття, знаходити спільні цікаві теми, заохочувати їх до участі в навчальному процесі, давати змогу учням пропонувати теми та завдання, тощо. Вчитель має бути другом, наставником, підтримкою, прикладом та натхненням

для своїх вихованців, тож дуже важливо спілкуватись зі своїми учнями та разом знаходити вирішення спільних проблем.

Серафимович Н. А., Прокопенко С. Л.

Актуальность проблем межкультурной коммуникации в современном мире

*Белорусская государственная сельскохозяйственная академия, Горки,
Беларусь*

Возрастающий интерес к проблемам межкультурной коммуникации связан с тем, что процесс международной интеграции выдвигает в первую очередь изучение этнокультурного своеобразия различных языковых сообществ. Исследование межкультурной коммуникации непосредственно связано с изучением особенностей межъязыкового общения, так как как раз в языке отражается своеобразие национального менталитета того или иного народа.

Ни одна культура не существует изолированно. В процессе своей жизнедеятельности она вынуждена постоянно обращаться к своему прошлому или к опыту других культур. Это обращение к другим культурам получило название “взаимодействие культур”. В этом взаимодействии очевидным фактом является общение культур на разных языках [1, с. 21].

Каждая культура обладает тем языком, который ей необходим для успешного функционирования. Изменяются потребности – изменяется язык. Последний накапливает уникальный опыт культур. Культура реализуется именно через язык. Язык, в свою очередь, выражает самобытную среду существования культуры народа. Известный специалист в межкультурной коммуникации С. Г. Тер-Минасова пишет: “Язык – сокровищница, кладовая, копилка культур. Он хранит культурные ценности – в лексике, в грамматике, в

идиоматике, в пословицах, в поговорках, в фольклоре, в художественной и научной литературе, в формах письменной и устной речи”.

Говоря о соотношении понятий “язык” и “культура”, нужно сказать, что более общим среди национально-специфических компонентов является культура, а язык – часть культуры и один из способов её хранения и репрезентации.

Межкультурная коммуникация – это связь и общение между представителями различных культур, что предполагает как непосредственные контакты между людьми и их общностями, так и опосредованные формы коммуникации (в том числе язык, речь, письменность, электронную коммуникацию). Д. Б. Гудков определяет межкультурную коммуникацию как “общение языковых личностей, принадлежащих к различным лингвокультурным сообществам” [2, с. 51].

Рассматривая особенности межкультурной коммуникации, следует обратить внимание на процессы взаимопроникновения (конвергенции и ассимиляции) различных культур в мире, или аккультурации. В “Философском энциклопедическом словаре” аккультурация – это процессы взаимовлияния культур, восприятия одним народом полностью или частично культуры другого народа, обычно более развитого [3, с. 16].

Можно выделить шесть основных причин, мешающих эффективной межкультурной коммуникации.

1. Допущение сходств. Одной из причин непонимания при межкультурной коммуникации становится то, что люди наивно предполагают, будто все они одинаковы или, по крайней мере, достаточно схожи для того, чтобы легко общаться друг с другом. Коммуникация – это уникальная человеческая особенность, которую формируют специфические культуры и общества.

2. Языковые различия. Когда люди пытаются общаться на языке, который знают не в совершенстве, они часто считают, что слово, фраза или

предложение имеют одно значение. Люди цепляются за простые интерпретации, поэтому в коммуникации будут возникать проблемы.

3. Ошибочные невербальные интерпретации. В любой культуре невербальное поведение составляет большую часть коммуникативных сообщений. Но очень трудно полностью понимать невербальный язык культуры, не являющейся вашей собственной. Неправильная интерпретация невербального поведения может привести к конфликтам и непониманию.

4. Предубеждения и стереотипы. Излишняя опора на стереотипы может помешать нам объективно посмотреть на других людей и их сообщения и найти подсказки, которые помогут проинтерпретировать эти сообщения в том ключе, в котором нам намеревались их передать.

5. Стремление оценивать. Культурные ценности также влияют на наши атрибуции в отношении других людей и окружающего нас мира. Различные ценности могут вызывать негативные оценки, которые становятся ещё одним препятствием на пути к эффективной межкультурной коммуникации.

6. Повышенная тревога или напряжение. Эпизоды межкультурной коммуникации часто связаны с большей тревогой и стрессом, что, разумеется, усложняет процесс.

Зная о возможности возникновения данных проблем, мы, возможно, сможем избежать их для эффективного контакта с представителями других культур.

Если следовать нескольким простым правилам, таким как дружелюбие, спокойствие и иметь базовые знания о культуре собеседника, можно добиться эффективной коммуникации даже без огромного багажа знаний.

Для некоторых профессий вопрос социокультурной компетенции и грамотности невероятно важен. Например, это очень важно для менеджеров, мировых лидеров стран, политиков и дипломатов, туристических агентов, для которых знание культурных реалий той или иной страны особенно актуально

для принятия решений и выработки чёткого курса действий в развитии современных межкультурных коммуникационных механизмов. Однако очень важно помимо ясности и межкультурного баланса сохранить пространство для творчества и изобретательности. В современном мире можно выделить проблемы, такие как:

Проблема миграции. В настоящее время миллионы людей являются мигрантами, их число стремительно растёт. Граница между культурами и нациями становится более размытой. Ещё труднее становится контролировать широкое влияние культур или их распространение в мировом сообществе.

Проблемы межкультурного менеджмента. Мы можем говорить о ценностях и стратегиях в управлении, где важен каждый аспект, хотя их разнообразие растёт. Что нам нужно прямо сейчас: сокращение и контроль или широкое распространение, баланс или определённый тренд. Все эти вопросы направлены на решение этой проблемы, связанной с правильной организацией межкультурного менеджмента.

Проблема непонимания. Межкультурные особенности национальностей создают больше возможностей для профессионального, духовного взаимодействия и обмена, но неправильное применение и замена основных понятий часто приводит к мелким конфликтам между различными культурными группами: этническими, возрастными, религиозными, субкультурными, консервативными, инновационными группами.

В итоге хотелось бы отметить, что в настоящее время пространство межкультурной коммуникации стало практически безграничным. Этому способствует современное общество, которое развивается динамично и создаёт новые социокультурные образования.

Литература:

1. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Язык и культура. – М., 1990. – 25 с.

2. Гудков Д.Б. Теория и практика межкультурной коммуникации. – М., 2003. – 51 с.
3. Философский энциклопедический словарь. – М., 1983. – С. 16.

Скриннік Н. А.

Організація дистанційного навчання студентів коледжу іноземної мови в умовах карантину

Харківський державний автомобільно-дорожній коледж, Харків

Одним з необхідних форм організації освітнього процесу в умовах карантину є введення дистанційного навчання. Платформа дистанційного навчання – це центральний елемент, навколо якого збираються учасники дистанційної освіти. Ідея дистанційного навчання полягає в тому, що взаємодія викладача й студента відбувається у віртуальному просторі за умови наявності у них комп'ютерного забезпечення та Інтернет-мережі. Поява мережі Інтернет дозволила по-новому організувати освітній процес, оскільки з'явилася абсолютно нова можливість – вивчати англійську мову дистанційно, тобто без безпосереднього контакту з викладачем.

У цій системі викладач на базі інтернет-платформи створює загальний курс навчання, використовуючи мультимедійні педагогічні ресурси, індивідуалізує його до потреб та здібностей кожного студента, здійснюючи підтримку діяльності студентів.

Студент вивчає в мережі або завантажує педагогічний матеріал з дисципліни, що йому рекомендована, організовує свою роботу, виконує вправи, він може прослідкувати еволюцію своєї діяльності на інтерфейсі комп'ютера, виконати завдання для самооцінки та передати виконані завдання на перевірку викладачеві. Викладачі та студенти спілкуються індивідуально або в групі,

пропонують теми для обговорення й співпрацюють при вивченні або створенні загальних документів.

Адміністратор забезпечує й підтримує обслуговування системи, керує доступами та правами викладачів і студентів, створює зв'язки із зовнішніми інформаційними системами (адміністративними документами, каталогами, педагогічними ресурсами тощо). Тобто адміністратор платформи має специфічну роль, яка відрізняється від ролі адміністратора освітньої установи.

Існує велика кількість інтернет платформ, серед яких Google Classroom, Prometheus, Мій клас, E-Learning, Padlet та інші.

В умовах карантину базовим інструментом дистанційної освіти з дисциплін «Іноземна мова» та «Іноземна мова за професійним спрямуванням» в Харківському державному автомобільно-дорожньому коледжі є система Moodle, яка була запропонована Міністерством освіти і науки України, як одна з освітніх інтернет-платформ з метою її впровадження під час карантину.

Використовуючи платформу Moodle у навчальному процесі, студент під керівництвом викладача самостійно опрацьовує на заняттях освітній матеріал, який подається у різному вигляді (текстовому, графічному, анімаційному, гіпертекстовому); залучається до форуму; виконує необхідні навчальні завдання; складає іспити, заліки, теми у вигляді тестування, анкетування тощо. Moodle надає доступ до численних ресурсів, які необхідні студентові для вивчення англійської лексики, нові можливості щодо вивчення дисципліни: студенту надається можливість в будь-який час не тільки переглядати необхідний матеріал в режимі онлайн, а й пройти тестування, перевірити свої знання з дисципліни, ознайомитися з додатковими джерелами, які відповідають вивченим темам.

Важливими завданнями для студентів є прослуховування аудіозаписів (аудіювання) для розуміння англійського тексту, а також перегляд англійського відео. Викладачі створюють спеціальні завдання для студентів, такі, як, короткий запис прослуханого тексту; визначення, чи твердження є

правильними або неправильними; відповіді на запитання до прослуханого тексту і т. д. Крім того, викладачі можуть використовувати аудіо- та відеозаписи для надання інформації студентам щодо навчального курсу й для оголошень [1, с. 8].

Навчальні матеріали дистанційного курсу (підручники та методичні посібники) на платформі Moodle представлені в електронному вигляді та доповнені різними вставками для більш успішного засвоєння дисципліни. Тобто для оформлення матеріалів курсу можуть використовуватись різні мультимедійні програми, за рахунок яких курс з іноземної мови стає більш привабливим для студентів.

Проте має сенс відзначити ще кілька переваг системи Moodle, що є важливими саме для студентів:

- більша кількість функцій, ніж на інших інтернет-платформах (наприклад, ніж в Google Classroom);
- надає більше інтерактивності та стимулює активне навчання;
- наочно демонструє ідеї, які важко пояснити викладачу на практичних заняттях;
- дозволяє розглянути сутність досліджуваних процесів за допомогою різних симуляцій;
- розвиває навички самостійного навчання та самоконтролю;
- дозволяє студентам спробувати неможливі, небезпечні або дорогі сценарії та ситуації;
- дозволяє розширити доступ і гнучкість;
- надає можливість завантажити безкоштовні плагіни, які дозволяють зв'язуватися зі студентами в форматі відеоконференцій, а також бути учасником аудіочатів;
- можливість за допомогою такого плагіна скласти своє електронне портфоліо;
- економічна ефективність (заощаджує гроші) [2].

Оцінювання успішності студентів може проводитися у режимі онлайн. Це тестування, виконання проєктних методик (індивідуальних, групових) та різнорівневих завдань.

Ефективність дистанційного навчання полягає в тому, що воно може бути настільки ж ефективним, як і аудиторне навчання, за умов володіння викладачами та студентами ІКТ, якщо методи й технології відповідають завданням, є вчасний зворотний зв'язок між викладачем та студентом. Дистанційна форма навчання англійської мови надає можливість студентам ефективно вивчати англійську мову на основі різноманітних видів діяльності, завдяки новітнім технологіям та засобам навчання. Таким чином, проблема дистанційного навчання іноземної мови потребує значної уваги та подальшого дослідження.

Література:

1. Дмитриева Е. И. Основная методическая проблема дистанционного обучения иностранным языкам через компьютерные телекоммуникационные сети Интернет. *Иностр. языки в школе*. 1998. № 4. С. 10–16.
2. Чередніченко Г.А., Шапран Л.Ю. Модель змішаного навчання і її використання у викладанні іноземних мов. «Moodle Moot Ukraine 2015. Теорія і практика використання системи управління навчанням Moodle»: зб. тез доп. III міжнар. наук-практ конф., м. Київ, 21-22 травня 2015 р. Київ: КНУБА, 2015. 68 с. URL: <http://2015.moodlemoot.in.ua/course/view.php?id=83>. (дата звернення: 10.01.22).

Скрипин С. В.

Типы интернет-сообществ, полезных при изучении иностранного языка

*Харковский национальный педагогический университет имени Г.С. Сковороды,
Харков*

Вместе с быстрым развитием технологий, особенно сетевых, развиваются и возможности изучения иностранных языков. Благодаря приходу социальных сетей в разные страны и большому количеству желающих изучать языки, соцсети богаты интернет-сообществами (далее просто сообществами), полезными в этой цели.

Интернет-сообщество — группа людей со сходными интересами, которые общаются друг с другом в интернете. [1].

Так как чтение постов на целевом языке в социальных сетях, переписка на нём с иностранцами и другие варианты использования социальных сетей — не учебные ситуации, мы можем назвать это практическим применением языка. Такое практическое применение очень важно при изучении [2].

Самая простая классификация сообществ, которые можно использовать для данных целей — по языку: ведется ли блог или сообщество на языке изучающего, либо языке, который изучается. Ценность таких сообществ: находится образовательный или развлекательный контент по теме языка как такового. Эти сообщества обычно создают преподаватели этого языка, которые таким образом рекламируют себя. Энтузиасты языка или эмигранты тоже создают подобные сообщества.

На мой взгляд, есть две категории, которым они подойдут лучше всего. Первая — начинающие, которым пригодятся таблицы с грамматикой или её легкое объяснение на родном языке, списки полезных слов и мотивационные посты. Вторая — продвинутые учащиеся, которым полезны блоги с разъяснениями нюансов слов или выражений с точки зрения опытного преподавателя или человека, живущего в стране целевого языка.

Для обучающихся же среднего (intermediate) уровня важно погружение в язык. Чаще всего это сообщества, созданные нейтив спикерами и для нейтив спикеров – сообщества по интересам, хобби и мировоззрениям. Выделяются также сообщества с мемами и шутками. Они особенно полезны для учащихся, которые имеют достаточный словарь для понимания или угадывания многих шуток. Если в мемах есть отсылки к поп-культуре или новостям, то это тоже облегчает понимание. При изучении языка необходим именно «понятный ввод» (англ. comprehensible input) [3]. Важно также то, что понимание шутки служит мгновенной наградой за усилия в иностранном языке [4]

В дополнение к выше сказанному, они могут подойти тем, кому не нравится читать длинные тексты или у кого слабее внимание. Низкая концентрация внимания может вызывать проблемы с чтением книг или других длинных текстов. Однако многие люди часто проверяют ленту новостей на смартфоне, поэтому мемы или шутки в ней могут хотя бы отчасти внести в их жизнь практику чтения на иностранном языке. Это важно, ибо чтение полезно для изучения языка в целом. [5]

С другой стороны, участие в более серьезных сообществах, организованных на основе общих интересов, тоже имеет преимущество: у него появляется личная мотивация изучать эту информацию на изучаемом языке [5]. Люди часто говорят о своих интересах или хобби, так что повышается и вероятность, что он будет использовать изученные термины и конструкции в речи. Также в сообществе по интересам легче найти единомышленников и завязать с ними разговор. Наконец, если это хобби неизвестно или менее распространено в стране изучающего, он получает и новые культурные знания.

Кроме навыков чтения (и письма в случае активного участия), участие в интернет-сообществах могут развивать и навык аудирования (и, соответственно, говорения): например, в онлайн-играх можно создавать "кланы" с аудиочатом. Также в недавнее время появилась даже возможность общаться в виртуальной реальности в VR-приложениях вроде VRChat,

наиболее популярного из них, который в 2020 году имел 24 тысячи пользователей [6].

Что касается сообществ с целью непосредственно изучения языка, они организовываются изучающими для языковой практики, когда общение с носителями языка осложнено – например, у изучающих может быть ещё недостаточный уровень знаний языка или присутствует страх перед носителями. В случае редких языков найти других изучающих может быть легче, чем самих носителей. Другие цели создания – обмен полезной информацией и мотивация друг друга.

Родственными им являются сообщества по подготовке к международным экзаменам по английскому (таким как IELTS или CAE). Их легко найти в социальных сетях, потому что они часто указывают тип экзамена в названии.

Существуют и сообщества по улучшению конкретных навыков – например, произношения или письма: один из членов публикует запись своей речи или эссе, а остальные анализируют и дают ему подсказки.

Совершенно иной тип сообществ – по поиску языкового партнера для общения один-на-один. Члены такого сообщества указывают в постах свой родной и целевой языки, а также дополнительную информацию о себе вроде хобби. Далее каждый из них может просматривать такие объявления, и при совпадении языков, начинать переписываться. Так как люди часто обсуждают свою жизнь, то происходит процесс персонализации в практике языка, что улучшает эффективность изучения [7].

В целях практики языка также можно использовать YouTube. YouTube-каналы сложно назвать сообществами, но и в них происходит общение – в виде комментариев и ответов на них под видео.

Таким образом, как мы видим, существуют 4 типа сообществ:

1. сообщества носителей языка или интернациональные, без цели его изучения;

2. интернациональные сообщества с целью совместного изучения языка;
3. сообщества по поиску языковых партнеров;
4. блоги на родном языке.

Литература:

1. Arinze B., Ridings C., Gefen D. Some antecedents and effects of trust in virtual communities, *Journal of Strategic Information Systems*, 2002, No. 11, pp. 271–395.

2. Colin Thompson Practice makes perfect? A review of second language teaching methods, *The Bulletin of the Graduate School of Josai International University* Vol. 22, March 2019 55-69

3. Stephen D. Krashen *Second Language Acquisition and Second Language Learning*, University of Southern California, 1981

4. Marc Deneire *Humor and Foreign Language Teaching*, *International Journal of Humor Research* 8(3):285-298, January 1995

5. Warwick B. Elley and Francis Mangubhai *The Impact of Reading on Second Language Learning*, *Reading Research Quarterly* Vol. 19, No. 1 (Autumn, 1983), pp. 53-67 (15 pages), International Literacy Association, 1983

6. Spurred by Quest 2 Launch, ‘VRChat’ Hits Record 24,000 Concurrent Users, More Than Half in VR [Электронный ресурс] <https://www.roadtovr.com/vrchat-record-concurrent-users-traffic-quest-2/> (дата обращения: 20.11.2021)

7. Xieling Chen, Di Zou, Haoran Xie and Gary Cheng *Twenty Years of Personalized Language Learning*, *Educational Technology & Society* Vol. 24, No. 1 (January 2021), pp. 205-222 (18 pages), International Forum of Educational Technology & Society

Скрипник Н. С., Новікова Є. Б.

**Методичний потенціал використання графічних органайзерів у
викладанні іноземних мов**

Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Харків

Сучасні викладачі іноземної мови постійно шукають нові засоби і технології для вдосконалення своїх занять. Різні форми унаочнення навчального матеріалу з іноземних мов (картки, картинки, таблиці, фото, відео тощо) традиційно привертають увагу викладачів, адже використання різних технологій візуалізації навчального матеріалу буде сприяти більш ефективному сприйняттю та запам'ятовуванню інформації. Візуалізація робить процес навчання більш цікавим, чим підвищує рівень активності студентів на занятті, забезпечує основу для обговорення тих чи інших тем, спонукає до саморефлексії, усвідомленості та співпраці серед студентів. Одним із сучасних засобів візуалізації у процесі викладання іноземної мови є графічні органайзери.

Графічні органайзери (також відомі під назвами «візуальний органайзер», «когнітивний органайзер», «концептуальна мапа», «мапа думок» чи «діаграма зв'язків») зазвичай являють собою форму з порожніми місцями у певній послідовності для заповнення навчальною інформацією та власними ідеями студентів, що певним чином пов'язані.

Освітняни наразі пропонують багато визначень графічних органайзерів. Так, І. Сахневич розглядає графічні органайзери як «такі візуальні інформаційні засоби, які дають змогу пришвидшити процеси розуміння, тлумачення, критичного сприйняття та запам'ятовування певних кластерів інформації в освітніх закладах будь-якого рівня (початкової, середньої, старшої школи, університету тощо)» [3, с. 207]. Н. Соловйова та Н. Ігнатюк визначають візуальні органайзери як візуальне представлення різних розумових процесів в об'єктивній формі на площині, що дає змогу студентам і викладачам

створювати альтернативні структури, опрацьовувати зміст, актуалізувати відоме, вплітати досвід і знання в нову інформацію, виправляти помилки [5, с. 263]. Ciascai [1, с. 1] стверджував, що графічні органайзери – це уявлення, зображення або моделі, які використовуються для обробки візуальної інформації.

Основною метою використання графічних органайзерів на занятті є полегшення сприйняття складних навчальних контентів, сприяти розвиткові критичного мислення, спонукати до аналізу та синтезу поданої інформації, а у плані виховання – сприяти самоорганізації та самодисципліні учасників освітнього процесу. Застосування графічних органайзерів у навчальному процесі закладів освіти спонукає студентів перемагати сумніви, ставити правильні питання та інколи не сприймати на віру ті чи інші постулати; шукати і бачити зв'язки між певними явищами або вчинками людей; вибудовувати докази, що підтверджують або спростовують подану інформацію з наукової точки зору, здійснювати аналіз, порівняння, синтез та оцінювання інформації з певних джерел. Перевагою візуальних технологій взагалі та графічних органайзерів зокрема у викладанні іноземної мови є можливість надання студентам мовних знань і комунікативних умінь у стислій, доступній і легкій для засвоєння формі завдяки інтенсифікації зорового сприйняття.

Наразі освітяни зазначають основні переваги застосування графічних органайзерів у викладанні іноземних мов [4, с. 182-183]:

- можливість перетворити великий обсяг інформації на структуроване, легке для сприйняття графічне зображення. Демонстрація (на відміну від розповіді) того, як структурована інформація, – це спосіб полегшити розуміння та запам'ятовування навчального матеріалу;

- легкість редагування, перевірки та доповнення органайзера, що дає змогу студентам сприймати різні позиції, генерувати й уточнювати власні ідеї та бачити можливості, пов'язані з темою, у міру його наповнення;

– усунення мовного бар'єру, студенти можуть зосередити увагу на головних положеннях і зв'язках між ними;

– розвиток навичок аналітичного, критичного, планувального та творчого мислення. Щоб створити органайзер, студент повинен визначити пріоритетні положення, проаналізувати зв'язки між ними та вирішити, де кожен елемент має бути розміщений у ньому;

– можливість багаторазового використання. Органайзер можна використовувати для структурування письмових робіт, узагальнення текстів для читання, організації та зберігання лексики, а також допомоги у вирішенні проблемних ситуацій, прийнятті рішень, плануванні досліджень і мозкових штурмів;

– можливість застосування для індивідуальної, парної та групової роботи студентів;

– універсальність та використання для студентів будь-якого рівня володіння мовою на будь-якому етапі заняття, від актуалізації знань до оцінювання досягнень студентів.

Існує багато форм графічних органайзерів для відображення навчального матеріалу, але всі вони мають однакову основну мету – візуально показати студентам, як структурується інформація. Серед найбільш поширених органайзерів можна назвати такі:

– ієрархічні органайзери (hierarchical organizers), які дають змогу упорядкувати поняття (об'єкти, елементи, значення) за рівнями на основі їхніх властивостей: пірамідальна діаграма, дерево, сходи, матриця.

– послідовні органайзери (sequential organizers), що використовуються для представлення інформації, яка може бути організована в послідовність або співвіднесена з часовою шкалою: шкала часу, блокова діаграма (блок-схема), циклічна діаграма;

– органайзери порівняння і зіставлення (compare / contrast organizers) застосовуються для визначення подібностей і відмінностей між двома або

більше категоріями об'єктів: діаграма Венна, Т-діаграма, діаграми «за» і «проти», плюси і мінуси, факт-думка, скелет риби, квадрант;

– концептуальні органайзери (conceptual organizers) розкривають зміст концепту або безлічі концептів, ключові ідеї в темі, що вивчається, даючи змогу візуалізувати їхні основні характеристики (факти, описи): ментальна карта (інтелект-карта), концепт-карта, семантична мережа, павук;

– органайзери даних (data representation organizers) – графіки, гістограми, кругові діаграми, сітки, таблиці – призначені для візуального представлення кількісних даних у схематичній формі [2, с. 145].

Вибір відповідного органайзера передбачає врахування функції, призначення, характеру навчального матеріалу та особистих уподобань. Для того, щоб навчити студентів використовувати ВО, викладачу необхідно впроваджувати їх поступово та систематично, починаючи з простих мап думок до більш складних багатосарових графіків із різною метою. Зважаючи на це, останнім часом з'являються дослідження використання певних типів графічних органайзерів у різних аспектах викладання іноземної мови – у навчанні лексики, граматики, різних типів читання, аудіювання, письмових завдань, мовлення.

Таким чином, використання графічних органайзерів має великий методичний потенціал у викладанні іноземної мови, але потребує подальших науково-методичних досліджень і розробок.

Література:

1. Ciascai L. (2009). Using Graphic Organizers in Intercultural Education. *Acta Didactica Napocensia*. 2009. 2 (1). P. 9–18.

2. Кондрашова Г. А. Графические органайзеры в обучении иностранному языку. *Современные технологии в образовании: материалы международной научно-практической конференции (26-27 ноября 2015 г.)*. Минск, БНТУ, 2015. Ч. 1. С. 143-46.

3. Сахневич І. Використання графічних органайзерів як медіаінформаційних засобів на практичних заняттях з англійської мови в закладах вищої технічної освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 27, том 4, 2020. С. 205-211.

4. Смелікова В. Б. Використання візуальних органайзерів на заняттях із морської англійської мови. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020 р., № 68, Т. 2. С. 181-186.

5. Соловійова Н.Д., Ігнатюк Н.А. Розвиток універсальних умінь у процесі читання іншомовних текстів. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2015. Вип. 44. С. 260–269.

Собченко Т. М.

Модель дослідження англійських лексичних засобів номінації та дескрипції ювелірних прикрас

*Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди,
Харків*

Робота пропонує модель дослідження лексико-семантичного поля «Ювелірні прикраси» в сучасній англійській мові. Дослідження здійснюється на матеріалі англійських словників, публіцистичних текстів (газет, журналів), як друкованих, так і тих, що містяться у глобальній мережі Інтернет, тобто електронних.

Загальнотеоретичну базу дослідження склали праці таких учених, як О. Цобенко, Л. Строченко та інші

О. Цобенко досліджувала лексико-семантичне поле «ювелірні прикраси» в англомовних енциклопедіях та навела тематичну класифікацію досліджуваного матеріалу у свої наукових працях [2].

Наукові розвідки Л. Строченко присвячені лексико-семантичного поля «коштовне каміння» в англійській мові та англомовному художньому мовленні [1].

Англійську терміносистему ювелірної справи вивчала у своєму дослідженні К.Кравченко.

Слід зазначити, що ювелірне ремесло має глибоке коріння та давню історію свого розвитку. Тому цілком виправданим є той факт, що людство за такий тривалий час винайшло прикраси для багатьох частин тіла, зокрема, для голови, шиї, тулуба, рук, ніг, статевих органів. Також назви ювелірних прикрас залежать від культури певного історичного періоду. Наразі номінації ювелірних прикрас складають близько 300 номінативних одиниць.

Найчисельнішою є група ювелірних прикрас для рук. Зазначимо, що вони поділяються на прикраси для зап'ястя, тобто верхньої частини руки та для пальців або кисті. До них відносять такі, як от: браслети та запонки, а також їхні різновиди (для верхньої частини), різновиди каблучок (для кисті).

Також поширеними є номінативні одиниці такі як прикраси для голови, а саме: для вух, волосся, носа, губ, зубів. Це сережки, булавки та їхні різновиди.

Прикраси для шиї – ланцюжки, намиста та їхні різновиди.

Менш поширеними є прикраси для статевих органів, тулуба та ніг.

Література:

1. Строченко Л.В. Лексико-семантичне поле «коштовне каміння» в англійській мові та мовленні (лінгвокогнітивне дослідження на матеріалі словників і текстів): дис. ...канд.філол.наук: 10.02.04. Одеса. 2008. 200 с.

2. Цобенко О.В. Англомовне лексико-семантичне поле «ювелірні прикраси»): дис. ...канд.філол.наук: 10.02.04. Одеса. 2012. 224 с.

3. Кравченко К.О. Англійська терміносистема ювелірної справи: структура, концептуальне наповнення. Острог. 2020. Режим доступу: <https://theses.oa.edu.ua/DATA/245/%D0%9C%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%9A%D1%80%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%2>

Созикіна Г. С., Борзенко О. Б.

**Стимулювання студентів до інформальної освіти під час вивчення
іноземної мови**

Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Харків

У сучасних умовах інформальна освіта визначається як «індивідуальна пізнавальна діяльність особистості, яка здійснюється щодня, може мати як нецілеспрямований характер, так і являти собою цілеспрямовану пізнавальну самостійну діяльність у повсякденному житті», що включає усвідомлену постановку цілей, вибір дій, джерел та оцінку результатів [1, с. 21].

Необхідність застосування інформальної освіти при оволодінні іноземними мовами обумовлена специфікою самого навчального предмета: адже щоб успішно та результативно опанувати іноземну мову, потрібно систематично «включати» її у повсякденну комунікативну, пізнавальну та трудову діяльність. Потреба у самостійному вивченні іноземної мови закладається та розвивається у студентів переважно під час навчання у закладі вищої освіти, у процесі розмов з активними студентами, зацікавленими викладачами та людьми, які просто за власним бажанням щодня вивчають іноземну мову, дізнаються про нові тенденції в мові, використовують її як засіб навчання, намагаються відкрити для себе нові можливості та перспективи для вивчення мови.

Одним із засобів формуючого впливу на особистість та діяльність студентів є стимулювання їх особистісних сил та навчання їх способам самостійного пізнання в процесі вивчення іноземної мови. Так, педагогічне стимулювання студентів до інформальної освіти можна розглядати як

«цілеспрямований процес формування в студентів позиції суб'єкта пізнавальної діяльності на основі відбору викладачем комплексу педагогічних стимулів, які звернені до мотиваційної сфери особистості студента і спонукають процеси самостимулювання» [2, с. 93].

Інформальна освіта під час вивчення іноземної мови нерозривно пов'язана із самоосвітньою діяльністю студента і становить її невід'ємну частину, а результатом цієї діяльності стає розвиток у студента потреби у самоосвіті як особливої психологічної властивості [3, с. 44]. При вивченні іноземної мови важливо задіяти інтереси студентів, виявити сфери, які їх хвилюють, що посилить мотивацію до навчання та стане стимулом до інформальної освіти [4, с. 162].

Одна з проблем, з якою можуть зіткнутися викладачі, котрі створюють умови для інформального навчання іноземної мови, — це мотивування тих, хто навчається, до активного використання щоденних можливостей для вивчення мови. Якщо розглядати самонавчання іноземної мови як діяльність, то важливо пам'ятати про те, що «мотив будь-якої діяльності співвідноситься з метою цієї діяльності» [5, с. 110].

Формування усвідомленої внутрішньої мотивації в студентів до вивчення іноземної мови має відбуватися поступово, з перших днів навчання у закладі вищої освіти, оскільки це дозволить самому студенту усвідомити зміни, що відбуваються в його бажаннях та мотивах до вивчення мови та виконання завдань, які сприятимуть плавному переходу від одного виду мотивації до іншого. Визначаючи основні види мотивації студентів до самостійного вивчення іноземної мови за умов інформальної освіти, можна виокремити:

- нестійку мотивацію (відсутність усвідомленого прагнення використовувати іноземну мову у повсякденному житті);
- нестійку зовнішню мотивацію (використання іноземної мови у повсякденному житті залежить від рекомендацій викладача);

– стійку мотивацію (зовнішня та внутрішня мотивація до свідомого використання іноземної мови у повсякденному житті);

– виражену зовнішню та внутрішню мотивацію (підкріплена усвідомленням та описом конкретних навчальних дій, цілей та результатів навчання, досвіду використання іноземної мови у повсякденній та навчальній діяльності, самостійністю у плануванні та організації свого самонавчання та самостійної роботи) [5, с. 126].

Формування як внутрішньої, так і зовнішньої мотивації до інформальної освіти під час вивчення іноземної мови може відбуватися:

– через застосування прийомів активного цілепокладання, планування, рефлексії на занятті з іноземної мови;

– через звернення до творчої активності, пізнавальних потреб студентів;

– через включення універсальних навчальних завдань до конспектів занять;

– через навчання продуктивному використанню різних повсякденних джерел інформальної освіти під час вивчення іноземної мови та актуалізацію важливості їх використання для освіти загалом, у тому числі й для формальної програми підготовки студентів бакалаврату.

Так, внутрішнім стимулом стає наявність активного інтересу, установок для подальшої роботи з іноземною мовою для досягнення цілей та завдань, поставлених самим студентом. Зовнішнім стимулом може бути необхідність щоденного самостійного виконання тих чи інших вправ, використання різних джерел для подальшого формального контролю результатів і досягнень або для виконання певних навчальних завдань в процесі вивчення іноземної мови [5, с. 137].

Отже, необхідно формувати в студентів мотиви до інформальної освіти під час вивчення іноземної мови з перших занять, оскільки саме в цей момент викладач може впливати на особистість студента, зацікавити його, показати приклад та направити його діяльність у потрібне русло.

Література:

1. Лискина Т.В., Паульзен Н.С. Возможности организации учебного процесса при обучении иностранным языкам в контексте информального вида образования (уровень языкового вуза). *Baikal Research Journal*. 2017. Т. 8, № 4. DOI: 10.17150/2411-6262.2017.8(4).4.
2. Еремина Е.И. Влияние самообучения на развитие творческой активности будущего специалиста : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Воронеж, 2000. 172 с.
3. Тамбовкина Т.Ю. Некоторые закономерности самообучения иностранным языкам студентов-лингвистов. *Вестник Балтийского федерального университета им. И. Канта. Серия: Филология, Педагогика, Психология*. 2007. № 2. С. 42–48.
4. Малышева Е.Б., Микаелян Л.А., Окерешко А.В. Стимулирование студентов к информальному образованию в процессе преподавания иностранного языка. *Проблемы современного педагогического образования*. 2017. № 54-6. С. 161–167.
5. Колесников А.А. Концептуальные и технологические основы профориентационного обучения иностранному языку в системе непрерывного филологического образования : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02. Москва, 2017. 167 с.

Старцева Н. М., Сапрун І. Р.

Можливості застосування свободи дії студента у навчальному процесі

Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна, Харків

Свобода дій або активності студентів - *Learner agency* [2, с. 134] - є концепція навчання, що активно дискутується в зарубіжній методичній

спільноті вже протягом кількох десятиліть і стає актуальною у сучасній вітчизняній науці, яка також починає сприймати студента як активного стейкхолдера процесу навчання, що робить свідомий вибір та приймає рішення щодо змісту матеріалу, що вивчається і має змогу колегіально оцінювати свої набутки.

Концепція *Learner agency* орієнтує на стратегічний та відповідальний розвиток особистості студента та визначає роль викладача як ментора процесу навчання. Задля об'єктивності оцінювання результатів навчання студента важливо приймати до уваги попередню історію навчального процесу студента та його результати, передумови розвитку особистості студента, включаючи його соціальне походження, здібності, досвід та сподівання на майбутнє, а також індивідуальні наміри та соціальний контекст.

Термін *agency* підкреслює гнучкий підхід до процесу навчання, зосереджений на студентах (*learner-centered approach*), замість негнучкого підходу, орієнтованого на вчителя (*teacher-centered approach*) у процесі засвоєння мови [11]. В середовищі навчання, орієнтованому на вчителя, студенти вважалися пасивними учасниками процесу навчання, що не надавало їм можливості для активних дій та рішучості у прийнятті рішень щодо запроваджуваних різних видів діяльності.

У підході, орієнтованому на *студента*, останні мають бути активними учасниками, на яких покладається більша відповідальність за власне навчання. Це також підкреслює важливість усвідомлення власної мети *студентів*, що може призвести до кращого навчання [1].

Автономія студента є ключовою складовою, оскільки саме вона дає змогу учасникам брати ініціативу та діяти відповідно до свого вибору [4]. Дослідження Боуна [3] показує, що усвідомлення власної активності студента та віра в себе, можуть дати йому можливість ефективно керувати своїм навчанням.

Лантольф і Торн стверджують, що *agency* «ніколи не є власністю конкретної особи; скоріше, це відносини, які постійно вибудовуються та переглядаються з тими, хто оточує окрему людину та з суспільством у цілому» [7, с. 238]. У дослідженні Мерсера *agency* «уявляється як складна динамічна система діяльності студента із складовими компонентами - мотивацією, афектом та саморегуляцією як контрольними компонентами» [8, с. 427].

Цунглер і Міллер висувають аргумент про співіснування соціокогнітивних та соціокультурних перспектив щодо засвоєння другої іноземної мови [13]. Мова - не тільки культурний ресурс, але й форма соціальної дії та набір соціокультурних практик, вона є соціокультурно опосередкована у її виробництві та тлумаченні. Соціально-когнітивна перспектива засвоєння другої мови пояснює відмінності між хорошими та слабшими студентами деякими змінними факторами, такими як мотивація, ставлення, здібності, стратегії навчання.

З соціокультурної точки зору ключовими ознаками вивчення мови є опосередковане навчання та соціальна взаємодія. Палфрейман ствержує, що навчання відбувається не тільки в окремій людині, а скоріше у зв'язку з «сім'єю, класом чи іншою соціальною групою» [9, с. 353]. Навчальний процес є опосередкованим навчанням і посередницькі засоби надходять від викладачів, однолітків та інших більш компетентних дорослих, а також від матеріальних та символічних артефактів, таких як книги, технології.

Теоретичне дослідження *другої іноземної мови* в соціокультурному контексті включає три основні елемента. Перший - це *learner agency* - здатність ініціювати діяльність, віру в подолання викликів, рішучість використати можливості навчитися спілкуватися в умовах повсякденного дефіциту іноземної мови. Другий елемент - це результати вивчення іноземної мови, які вимірюються оцінками студентів. Третій - це соціальний контекст, у якому соціальні структури, тобто засоби людського посередництва, такі як викладачі, однолітки та соціальні стосунки, впливають на прояв волі студента.

Перетворення окремих думок та ментальних концепцій у поведінку опосередковується символічними артефактами та соціальними відносинами. Ці соціальні відносини становлять спільноту практик (community of practices), групу осіб, які об'єднуються для спільної мети і мають спільні переконання, цінності та способи спілкування [10]. На думку Лантольфа та Павленка, ця спільнота практик може бути «суб'єктом, таким широким, як суспільство чи культура», або мовним класом [6, с. 148]. Для того, щоб повністю зрозуміти організацію навчання студента, слід дослідити його соціальну біографію, яка стосується історії життя цього студента з особливим акцентом на сімейне походження та досвід навчання, пов'язаний з вивченням іноземної мови.

Участь у спільноті практик вважається важливою для розвитку мови студентів. Уявна спільнота студентів впливає на рівень інвестицій цих студентів у реальну спільноту практик та на їх конструювання своєї ідентичності [12]. Уявна спільнота є бажаною спільнотою, можливим, або лише нематеріальним, світом, майбутньою мрією, до якої студенти можуть не мати доступу або залишатися сторонніми. Ця уявна спільнота побудована на основі минулого досвіду студентів та їх очікувань і надії на майбутнє.

Якщо існує суперечність між уявною спільнотою та реальною, студент може відчувати опір та може відмовитись від відвідування уроків іноземної мови, оскільки його викладач вважав його недостатнім знавцем цієї мови, тоді як студент очікував, що він буде належати до певної професійної спільноти. Однак, студенти можуть «збільшити свої символічні та матеріальні ресурси» або побудувати «уявну ідентичність», та щоб отримати доступ до уявної спільноти, вони інвестують час та енергію, прагнучи до реалізації альтернативних бачень майбутнього» [5, с. 248].

Діяльність студентів, однак, є обмеженою контекстом офіційних рішень та суспільних норм, владою викладачів або адміністрації закладу, а іноді і бажаннями батьків, які не дозволяють достатньо вільно розвиватися свободі дій студентів.

Визначено ряд закономірностей щодо діяльності тих, хто досить успішно вивчає мову: вони тісно пов'язані з самостійним навчанням, пошуком спільноти практик, пошуком підтримки від однолітків та викладачів та бажанням і натхненням вивчати мову. Навички самонавчання та відповідальність за навчання є важливими аспектами діяльності успішних студентів. Успішні студенти виявляють рішучість досягти високого рівня володіння іноземною мовою та продовжити перспективну кар'єру, тоді як менш успішні студенти не мають чітких кар'єрних цілей. З менш успішними студентами, знання яких досить обмежені, бажано очікувати більш безпосередньої підтримки викладачів та більш здібних однолітків, заохочувати студентів брати участь у своїй спільноті практик та змусити їх почуватись комфортно та безпечно, оскільки ці практики допомогатимуть їм ефективно навчатися.

Література:

1. Baldauf R.B, Moni R.B. (2006). *Learner Centeredness in Teaching English as a Foreign Language: Teachers' Voices*: University of Queensland.
2. Biesta, G., & Tedder, M. (2007). Agency and learning in the lifecourse: Towards an ecological perspective. *Studies in the Education of Adults*, 39(2), pp. 132-149.
3. Bown, J. (2009). Self-regulatory strategies and agency in self-instructed language learning: A situated view. *The Modern Language Journal*, 93(4), 570-583.
4. Hunter, J., & Cooke, D. (2007). Through autonomy to agency: Giving power to language learners. *Prospect*, 22(2), 72-88.
5. Kanno, Y., & Norton, B. (2003). Imagined communities and educational possibilities: Introduction. *Journal of Language, Identity & Education*, 2(4), 241-249.
6. Lantolf, J. P., & Pavlenko, A. (2001). Second language activity theory: understanding second language learners as people. *Learner Contribution to Language Learning*. Harlow: Pearson Education., 141-158.

7. Lantolf, J. P., & Thorne, S. L. (2006). Sociocultural theory and the genesis of second language development. Oxford.
8. Mercer, S. (2011). Understanding learner agency as a complex dynamic system. *System*, 39(4), 427-436.
9. Norton, B. (2000). Identity and language learning: Gender, ethnicity and educational change. Harlow, England: Longman/Pearson.
10. Palfreyman, D. (2006). Social context and resources for language learning. *System*, 34(3), 352-370.
11. Tudor, I. (1992). Learner-centredness in language teaching: Finding the right balance. *System*, 20(1), 31-44.
12. Villamil, O. S. (2000). Activating the ZPD: Mutual scaffolding in L2 peer revision. *The Modern Language Journal*, 84(1), 51-68.
13. Zuengler, J., & Miller, E. R. (2006). Cognitive and sociocultural perspectives: Two parallel SLA Worlds? *TESOL Quarterly*, 40(1), 35-58.

Тагієв М.

Медіа для навчання англійської мови: погляд майбутнього вчителя
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,
Харків

Усе моє життя мені дуже подобалося вчити англійську мову, навіть попри те, що вчився я у сільській школі, де англійську викладали на рівні «Лондон – це столиця Великобританії».

Саме англійська мова підштовхнула мене до думки стати вчителем, тому що тоді, у віці 17 років я вважав, що англійська мова, як і будь-яка іноземна – це найкращий інструмент, який неможливо загубити, який ніколи не закінчиться і який не треба за купувати. Попри все, цей інструмент – це знання. І як інструмент, ці знання можна використовувати у викладанні.

Шанс стати викладачем не тільки в Україні, але й за кордоном, вмотивовував мене вчити англійську в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди. Мій репетитор у сусідньому містечку була колишня студентка нашого університету, що дала мені ще більший стимул вивчати англійську. У той час, джерелом вивчення були такі медіа, як YouTube (“English with Lucy”, “English with Leila and Sabrah” і т.д.), сайти, де можна було почитати короткі історії, або книжки англійською мовою. Також солідний ресурс мали сайти, де можна було почитати новини, або щось нове (BBC.com, NewYorkTimes).

Але час минув і, чесно кажучи, такої мотивації, яка була в мене в 17 років, у віці 21 року вже немає. І це не через заробітню плату вчителя у нас в Україні.

У 17 років я чітко знав чого я хочу. У мене був план:

1. вивчити англійську мову до гідного рівня та вдосконалювати його;
2. отримати диплом вчителя;
3. попрацювати вчителем;
4. набути досвід викладання;
5. поїхати викладати за кордон та заробляти на своїх знаннях;
6. помандрувати;
7. порадувати батьків;
8. купити собі дім в Україні, або переїхати жити за кордон і викладати, викладати і викладати.

Два перших пункти я виконав. А ось попрацювати я так і не встиг. Не тому, що я не хотів, а тому що у нас, в Україні, студентів, який вирішив попрацювати, навіть за обраним фахом часто відмовляють на роботі через відсутність досвіду.

І тут я особисто став у глухий кут. Тому що якщо приходити на роботу під час навчання, то тобі кажуть, що ти ще не досвічений, та й вчитися треба.

А коли ти вже довчився і приходиш на роботу з дипломом вчителя, зі свіжими знаннями, а головне – з бажанням працювати, дуже часто питають «Де ти був раніше?» і відмовляють. А раніше я вчився, бо я теж вважаю, що майбутній спеціаліст має повністю віддавати себе навчанню. Поки є час та можливість.

Ось така заплутана, алогічна система поки що стримує мене від виконання третього пункту, який тягне за собою усі інші.

Але я не дуже засмучений, бо попри все, я дуже радий тому, що маю змогу вчитися чомусь новому зараз, на магістратурі. Я знаю, що в мене все попереду і замість того, щоб працювати заради інтересів якоїсь компанії чи когось, я буду працювати над собою, щоб в один чудовий день прийти працювати до школи, або на курси і показати майстерклас, а не карикатуру на вчителя. За роки, посвячені навчанню на бакалаврі, я набув навичок, які треба тільки відточити. Набув досвіду опрацювання матеріалів з університету (методичні рекомендації, навчальні видання, посібники, конспекти лекцій) та сайтів з інтернету, за допомогою яких можна було б вчити дітей (і не тільки дітей):

1) перекладати якісно, професійно - www.multitran.com (про цей сайт я дізнався у нашому університеті), www.reverso.com, <https://dictionary.cambridge.org/ru/>;

2) вчити англійській фонетиці (правил вимови), граматиці, читанню, говорінню;

3) сприймати живу мову на слух за допомогою фільмів, або уривків з фільмів - <https://gidonline.io/> , <https://zloekino.su/> , <https://flixgo.me/> , <https://www3.123moviesla.org/> , <http://megamult.net/> , <https://kinoprostor.pro/> , <https://kinomax.to/fantasyfilm/> , <https://avatarepisode.com/> , <https://kinokong.org/> , <http://baskino.me/> , <https://newmovies24h.com/>;

4) сайт, де люди з усього світу щоденно розмовляють англійською, і не тільки абсолютно безкоштовно – www.free4talk.com. Найкращий, який можна тільки знайти;

5) пісні чудових груп та виконавців, які я міг би порадити у вивченні англійської мови. Ось деякі з них: ABBA, Beatles, Michael Jackson, The Cranberries, Wheatney Heuston, Adele, Bee Gees, Aqua, Britney Spears, Lady GaGa, Ed Sheeran, Idina Menzel, Imagine Dragons. І це ще не весь список. Особисто я відмовився від пісень на рідних мовах і віддав перевагу виключно англійським та німецьким пісням. Такий метод, якщо його можна так назвати, змушує невільно та з комфортом поринати в англomовну та німецькомовну атмосферу;

6) можу порадити слухати підкасти англійською. Найраший, що я зустрічав – Google Podcasts;

7) Канали на ютубі. Ютубом я став користуватися рідше, але «English with Rohny», «English with Lucy» та «English with Sabrah and Leila», «Kiril's English» поки що очолюють список найкращих каналів, як на мене, для вивчення англійської мови.

У цілому, я задоволений програмою свого університету. Зокрема, варті уваги і вивчення досвіду викладачів курсів англійської фонетики, практичної та теоретичної граматики англійської мови, стилістики, лексикології, педагогіки та психології. Університет навчив мене самостійності, самодисципліні, буди собою. І це я дуже ціную. Ці принципові положення принесу в майбутню професійну діяльність.

Тимошук О. О.

**Професійно-орієнтоване навчання міжкультурній комунікації у підготовці
майбутніх фахівців немовних закладів вищої освіти**

Державний біотехнологічний університет, Харків

На сучасному розвитку суспільства іншомовне спілкування стало важливим компонентом професійної діяльності фахівців різних галузей, тому значно зросла роль вивчення іноземної мови у немовних закладах вищої освіти. Метою навчання іноземної мови у такому закладі є досягнення рівня, достатнього для його практичного використання у подальшій професійній діяльності фахівця, що є можливим у разі використання у навчанні професійно-орієнтованого підходу на заняттях з іноземної мови. Володіння навичками міжкультурної ділової комунікації у професійно-орієнтованій сфері дозволяє студенту розширювати спектр особистого та професійного спілкування, удосконалювати вміння чітко викладати свої думки в усній та письмовій формах, брати активну участь в інноваційних процесах, розширювати міжкультурні контакти та інше.

Під час професійної підготовки сучасного спеціаліста будь-якого профілю, як вважає О. А. Клімов, особлива увага приділяється професійній комунікативній компетенції, іншими словами, навичкам спілкування у професійних ситуаціях. Відомо, що на енциклопедичному (когнітивному) рівні знання, навички та вміння, необхідні майбутнім спеціалістам для успішної іншомовної професійної діяльності, суттєво відрізняються відповідно до галузі науки через професійну орієнтованість тезаурусу як складової когнітивної бази мовної особи [2, с.8].

Л. М. Босова, а також інші вчені вважають, що предметом пізнавальної діяльності студентів, які вивчають іноземну мову, мають стати типові ситуації,

що виникають у діловому спілкуванні в англomовному соціумі, їх структурування та мовна маніфестація. Формування професійної інтерактивної компетенції, пізнання світу професійного спілкування та його правил, розвиток навичок ідентифікації та породження мовленнєвих моделей різноманітних ситуацій ділового співробітництва є навчання стратегіям професійної комунікативної взаємодії, адекватної мовної поведінки, ефективного впливу на партнера.

Досягається це шляхом моделювання у навчальному процесі ситуацій професійного співробітництва, у яких іноземна мова постає як інструмент соціальної взаємодії особистості та професійного колективу; у ньому відбиваються всі зміни соціокультурних чинників, що впливають на ієрархію смислів і цінностей у картині світу особистості, її менталітет, прагматичні установки. Йдеться не лише про спеціальне, професійно-орієнтоване навчання, а й насамперед про навчання спеціальним мовним моделям, корекцію професійного дискурсу, реалізацію стратегії комунікативної взаємодії в кожній ситуації, спрямовану на досягнення угоди у вирішенні практичних завдань [1].

До основних принципів навчання іноземної мови для спеціальних цілей Т. Хатчінсон та А. Уотерс відносять такі: – відбір змісту навчання повинен ґрунтуватися на інтересах та потребах учнів; – тематичний зміст має відповідати сфері професійної діяльності студентів; – центральним елементом навчання виступає мовна компетенція (синтаксис, лексика, дискурс, семантика та дискурс-аналіз); – за змістом навчання іноземної мови для професійних цілей протиставляється навчання іноземної мови для загальних цілей [4]. Згодом теоретичні основи даної моделі продовжували уточнюватися у працях багатьох авторів, які виділяли методичні та психолого-педагогічні умови її успішної реалізації [3, с 186]. Вочевидь, що для реалізації даної моделі у студентів вже повинна бути сформована іншомовна комунікативна компетенція рівня B1 за загальноєвропейською шкалою. Відповідно до опису цього рівня компетенції студентів у галузі володіння іноземною мовою (сформованості мовних навичок

мови та розвитку мовних умінь в аудіювання, читанні, письмі та говорінні) буде достатньо для того, щоб «надбудувати» на вже наявну мовну основу новий матеріал сфери професійної діяльності.

Найбільш поширені в освітньому процесі з іноземної мови у закладах вищої освіти технологічні моделі. Основу технологічних моделей становлять розробки американських учених Х. Стейкера та М. Хорна [6], які виділили такі моделі інтеграції: “Face-to-Face”, “Flex”, “Rotation”, “Online Lab”, “SelfBlend”, “Online Driver”. Однак у чистому вигляді дані моделі використовуються рідко. В освітньому процесі з іноземної мови, стосовно мети нашого дослідження, доцільно використовувати сценарії, що поєднують технологічні моделі “Face-to-Face”, “Flex”, “Rotation”, а також дидактичні моделі – Інтегрована мультимодальна модель, модель «Навчання через дослідження» [5, с.166]. Інтегрована мультимодальна модель має такі компоненти: зміст навчання, що включає використання різноманітних модальностей (текст, аудіо, відеолекція, відеофільм тощо) для конструювання нового «особового знання», для створення індивідуального середовища діяльності та спілкування; соціальна підтримка (блоги, чати); дискусійні форми роботи (онлайн та офлайн форуми, диспути, бесіди); рефлексія (ведення електронних журналів, блогів); спільне навчання (проектна діяльність) та оціночні засоби.

Технології змішаного навчання мають дидактичні можливості для вирішення завдання з розвитку міжкультурної компетентності студентів при методично грамотному та систематичному їх застосуванні. Запропонована модель, заснована на використанні змішаної форми навчання ділової комунікації іноземною мовою, сприяє підвищенню рівня володіння іноземною мовою у діловій та професійній сфері, підвищенню мотивації до міжкультурної взаємодії та розвитку міжкультурної комунікації студентів.

Таким чином, розвиток комунікативних компетенцій у процесі навчання іноземної мови у немовних закладах вищої освіти має бути спрямований на формування знань лексико-граматичних, стилістичних особливостей та

сутності процесу міжкультурної ділової комунікації; на оволодіння вміннями брати участь у міжкультурній діловій комунікації в усній та письмовій формах, вміннями вирішувати професійні завдання та проблеми у процесі міжкультурної ділової комунікації; на розвиток здатності усвідомлено та цілеспрямовано брати участь у різних комунікативних актах міжкультурної ділової комунікації, а також на формування позитивного ставлення до цінностей інших культур та процесу міжкультурної комунікації; на розвиток особистісних якостей – міжкультурної сприйнятливості, толерантності, емпатії, гнучкості мислення.

Література:

1. Босова Л. М. Об интерактивной компетенции специалиста в ситуациях профессионального межкультурного общения. – URL: <http://www/aoma1.secna.ru>, вільний [дата звернення 10.11.2021]
2. Климов Е. А. О феномене профессиональной относительности образа мира. *Вестник Московского университета. Психология*. М., 1995. Сер. 14. №1. С.8.
3. Поляков О.Г. Английский язык для специальных целей: теория и практика. М., 2003, 186 с.
4. Huntinson T., Waters A. *English for Specific Purposes*. Cambridge: Cambridge University Press, 1987.
5. Picciano A. G. An integrated multimodal model for online education. *Theories and frameworks for online education: Seeking an integrated model. Online Learning*. 2017. № 21 (3). P. 166-190.
6. Staker H., Horn M. B. Classifying K-12 blended learning [Электронный ресурс]. URL:<http://www.christenseninstitute.org/wpcontent/uploads/2013/04/Classifying-K-12-blended-learning.pdf> (дата звернення: 09.11.2021).

Тихонова М. Є.

**Розширення мовного запасу у викладанні іноземних мов у технічному ВНЗ
за допомогою mind map**

Харківський національний університет будівництва та архітектури,

Харків

Володіння іноземною мовою є невіддільною частиною професійної підготовки всіх спеціалістів у ВНЗ. Курс англійської є багаторівневим і розробляється в контексті безперервної освіти. Вивчення англійської мови будується на міждисциплінарній інтегрованій основі та навчання англійської мови спрямоване на комплексний розвиток комунікативної, когнітивної, інформаційної, соціокультурної, професійної та загальнокультурної компетенцій студентів. Але, маючи єдину програму, необхідно завжди враховувати специфіку навчального закладу або його кафедр, потребу замовників та самих студентів. Одним із головних факторів щодо мови є самі викладачі. При розробці навчальних планів варто взяти до уваги різноманітність методів та підходів, що застосовуються залежно від мети курсу та наявних ресурсів.

В сучасності широко застосовуються різноманітні інтерактивні, автоматизовані методи: мультимедійні посібники, онлайн-спілкування з викладачем, тематичне спілкування вивчається в різних соціальних мережах, на форумах, відеоуроки, аудіювання, електронні комунікативні види зв'язку: електронна пошта, конференц-зв'язок.

Щодо вивчення англійської мови можна відзначити, що найбільш добре себе показує комплексна методика з використанням використання mind - map (ментальна карта, див рис. 1), мультимедійний метод з використанням підручників з вправами граматичними, лексичними, текстовими у контексті спеціальності.

Що таке ментальна карта?

Ментальна карта - простий органічний спосіб упорядкувати ідеї, поняття, завдання та всілякі предмети, не обмежуючи себе лінійною структурою. У центр карти, як правило, міститься основна ідея або мета, від якої розходяться лінії-гілки до споріднених тем і конкретних прикладів.

Подібна карта має такі складові, як:

Центральна думка.

Кожна ментальна карта вибудовується навколо основної ідеї, події чи проекту. Залежно від вибраної структури, ця ідея може розташовуватися в центрі, з краю або вгорі сторінки.

Декілька головних тем, або «гілок».

Центральна ідея карти розпадається на кілька головних тем, пов'язаних із нею безпосередньо. Вони вважаються асоціаціями першого рівня і дають упоряднику карти набір категорій, у яких можна згрупувати дрібніші елементи. Щодо асоціацій першого рівня діє принцип «чим менше, тим краще», тому намагайтеся, щоб їх було не більше як сім.

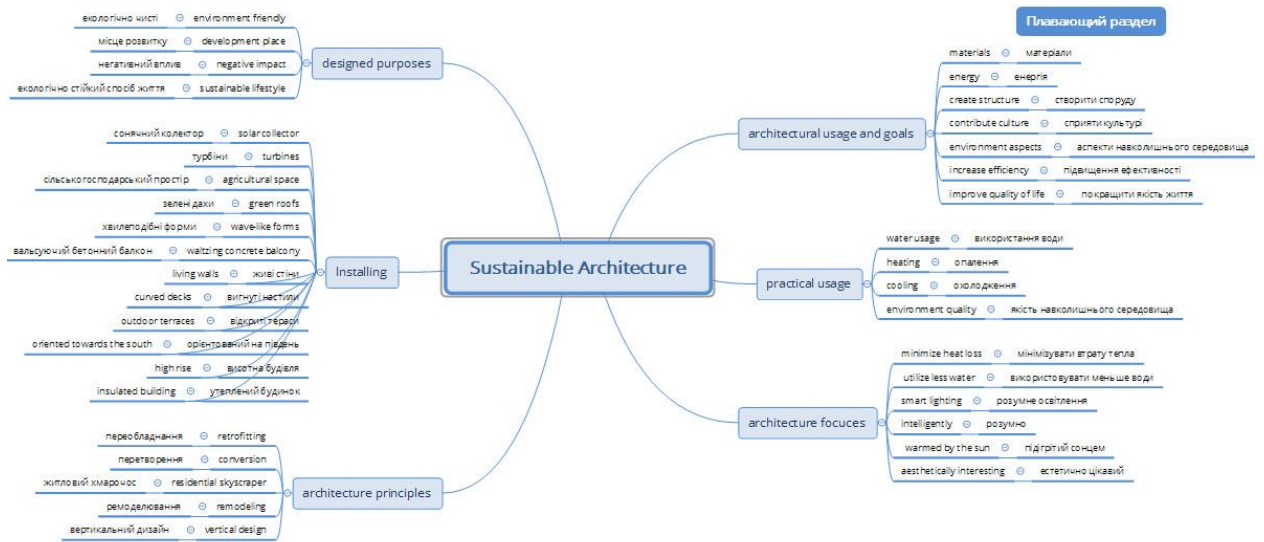
Дрібні елементи, або "гілки".

Сюди відносяться дрібніші та конкретніші ідеї, або асоціації другого, третього, четвертого тощо рівня. Кожна асоціація має вносити ще більше конкретики, ніж гілка вище рівнем.

Ключові слова.

Ключові слова застосовуються замість цілих речень та подають інформацію в стислому вигляді. Вони одночасно дають автору карти та творчу свободу, і чіткіше розуміння предмета.

Таким чином здійснюється перехід від сприйняття мовного оточення колишнім школярем до сприйняття галузевою спрямованістю.

Література:

1. Культура фахового мовлення: Навчальний посібник / За ред. Н. Д. Бабич. - Чернівці: Книги - XXI, 2006.
2. Михайлова Т.В. Культура мовлення фахівця: навч. посіб. / Т. В. Михайлова. Х.НТУ «ХП», 2015.
3. Романовський О. Г. Ментальні карти як інноваційний спосіб організації інформації в павчальному процесі вищої школи / Романовський О. Г., Гриньова В.М. Резван О. О, // Інформаційні технології і засоби навчання, 2018, Том 64, Мо. С, 195-186.

Тищенко Т. І.

Тренди послуг провайдерів освіти дорослих

Харківський національний педагогічний університет імені

Г.С. Сковороди, Харків

Увага до освіти дорослих є важливим складником міжнародної політики Європейського Союзу та ООН. Рекомендації ЮНЕСКО щодо навчання і освіти

дорослих у 2015 р. зосереджують увагу професійної педагогічної спільноти на забезпечення участі дорослих у житті суспільства, освіту дорослих у шести взаємопов'язаних вимірах: політика, врядування, фінансування, участь, інклюзія та справедливість, якість [1]. Відповідно угода про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом передбачає співробітництво в галузі освіти, навчання та молодіжної політики з метою покращення взаєморозуміння, міжкультурного діалогу та інтеркультурності як соціального тренду в освіті дорослих реалізувати змістові компоненти через волонтерство і неформальну освіту [2].

Метою цієї публікації визначено стислий огляд об'єктивних та суб'єктивних чинників, що впливають на визначення тематичних трендів послуг освіти дорослих, затребуваних в умовах сьогодення.

В роботі ми послуговувалися висновками, представленими О. Панич у звіті (2021) щодо орієнтирів державної політики у сфері освіти дорослих [4], міркування В. Шульги (2015) про інформаційну безпеку як актуальний тренд в освіті дорослих [2; 5].

Перший чинник – інтелектуальний (предметно-психологічний). Його суттєві об'єктивні і суб'єктивні ознаки: свідомий консерватизм у визначенні пріоритетів цінностей знань, нестабільні інформаційні потреби у дорослого населення і, як наслідок, поширені практики знецінення і маніпулювання свідомістю в інформаційному просторі, недостатній рівень усвідомленості дорослими людьми інформаційних загроз, низький рівень функціональної медійної грамотності дорослих громадян, загальний науковий нігілізм.

Другий чинник – багатокомпонентної інтерпретації елементів інформаційної сфери. Погодимось із В. Шульгою у тому, що на теперішній час незавершеність розроблень норм законодавства, що регламентує інформаційну сферу суспільних відносин, не ефективна його реалізація в умовах прогресування суспільства знань і розвитку інформаційно-комунікаційних

технологій. Прояви цього об'єктивного чинника: відсутність стандартизованих безпечних форматів поведінки дорослих в інформаційній сфері [5].

Третій чинник: соціодинамічний. Його ознаки: підвищення соціального престижу інформаційно-комунікаційних, медійних технологій, мережевих ресурсів, створення нових шаблонів освітньої комунікації: використання для самоосвіти і професійного розвитку елементів соціальних мереж, мережевих каналів поширення інформації – для нетворкінгу тощо.

Четвертий чинник – економічний. Він передбачає, що освіта дорослих обумовлена об'єктивними, економічно виправданими важелями. Пріоритетним тематичним напрямом освіти дорослих вважаємо професійний розвиток працівників у сфері освіти, охорони здоров'я, юриспруденції. Це врегульовано чинним законодавством. Найбільш прийнятним варіантом провайдери освітніх послуг у цьому тренді презентують практики відкритої освіти. Метою відкритої освіти є навчання особистості використовувати фактичні ресурси для власної освітньої програми. Особистість сама проектує зміст і здійснює самооцінку.

Технічний чинник передбачає врахування рівня цифрової і медійної грамотності дорослих під час розроблення і практичної реалізації відкритих навчальних систем, освітніх платформ і відповідних національних стратегій. Прикладом, на наш погляд, став портал «Дія» <https://diia.gov.ua/>

Безсумнівно, трендом 2020-тих років стали відкриті освітні системи, які дали доступ до навчальної, пізнавальної та інших видів інформації у спеціально створених тематичних чи галузевих репозитаріях. Серед розмаїття відмітимо тут гіпер-посилання найпопулярніших не лише серед здобувачів і викладачів, але й серед дорослих людей, які опікуються самоосвітою і професійним саморозвитком: Creative Commons, Coursera, MITOpenCourseWare, OpenLearning, Prometheus, World lecture project, Портал знань.

За предметними галузями представлено матеріали у репозитаріях провідних українських закладів вищої освіти: Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя, НТБ НУ «Львівська політехніка»,

Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди тощо. Відкриті освітні системи і електронні репозитарії через відкритий доступ до навчальних матеріалів (відео лекцій, семінарів, вебінарів, майстерок тощо) дають змогу мінімізувати економічні, соціодинамічні, правові бар'єри в доступі до наукової інформації, повною мірою реалізують ідею навчання людини упродовж життя.

Наступний тренд – змішане чи гібридне навчання. Це, передусім, конкретні розробки навчального контенту, алгоритмізованого навчання, організацію індивідуальних, групових консультацій, моніторинг навчального прогресу за допомогою спеціально розробленого віртуального освітнього середовища. Варіанти розробляються провайдерами освіти дорослих: MOODLE, HUMAN, корпоративні тренінги/курси підвищення кваліфікації PIFA, Толока, Освіторія, Центр громадського здоров'я МОЗ, Медексперт тощо. Однак проблема визнання результатів навчання, механізми сертифікації освітніх онлайн курсів, підтвердження якості змісту таких програм провідними навчальними закладами та стейхолдерами, Державною службою якості освіти – в стані розроблення.

Третьою групою трендів в освіті дорослих стали тренди мобільного навчання [6]. Таке навчання підтримує ідею особистісно зорієнтованого навчання, реалізує принципи відкритої освіти дорослих: гнучкість, модельність, безбар'єрність. Воно затребуване у сферах післядипломної та другої вищої освіти. Віртуальний комерційний ринок освітніх послуг у цьому ключі представлений у магазинах Google Play та App Store прикладами застосунків з різних галузей знань. Мобільний застосунок Mova розроблено для вдосконалення знань з української мови на платформах iOS та Android. Особливо популярні застосунки з вивчення іноземних мов: «Англійська з Lingualeo», busuu – Easy Language Learning, Memrise. Мультигалузевий мобільний застосунок: UdeMyOnlineCourses. Ключова тенденція мобільного мікро-навчання – персоналізація таких застосунків, розроблення сучасних

застосунків з використанням технологій віртуального тренера, доповненої реальності, діджитал-ресурсів.

Отже, стислий огляд об'єктивних та суб'єктивних чинників контексту тематичних трендів послуг освіти дорослих, затребуваних в умовах сьогодення, засвідчив про певну динаміку чинників, що визначають тренди освіти дорослих. Більш виразними виступають інтелектуальний, соціальний, економічний чинників. Для забезпечення відповідності ринку праці й освіти на рівні держави створюються умови для безбар'єрного навчання упродовж життя представників сфер освіти, охорони здоров'я, юриспруденції, інших сфер діяльності і галузей знань. Затребуваними трендами є відкрита, дистанційна освіта, мобільне навчання.

Перспективним напрямом подальшого розроблення заявленої проблеми є використання функціональних можливостей комп'ютерно-мобільних пристроїв, персоналізація і дидактичні сценарії цифрових сервісів і застосунків в освіті дорослих.

Література:

1. Recommendation on Adult Learning and Education. 2015. Published in 2016 by UNESCO. 16 p.
2. Беззуб І. (2017) Поширення інформаційно-комунікаційних технологій в освіті протягом життя. Наук. пр. Нац. б-ки України ім.В. І. Вернадського. Київ, 2017. Вип. 48. С. 503–516. https://otherreferats.allbest.ru/pedagogics/00996634_0.html
3. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (2015). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення 1.12.2021)
4. Державна політика у сфері освіти дорослих. Звіт за результатами дослідження. (2021) За заг.ред. О. Панич. 39 с. URL: <https://www.dvv-international.org.ua/fileadmin/files/eastern->

neighbors/Ukraine_pics/Ira/Publications/State_policy_web.pdf (дата звернення 29.11.2021)

5. Шульга В. Сучасні підходи до трактування поняття інформаційна безпека. Ефективна економіка № 4, 2015. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5514>

6. Використання засобів мобільного Інтернету у дистанційному навчанні кваліфікованих робітників [О. В. Базелюк, С. Г. Кравець, Л. А. Майборода та ін.]. Житомир: “Полісся”, 2019. 66 с. <https://doi.org/10.32835/978-966-655-910-7/2019>

Фандеева А. Е., Чевичелова О. О.

**Некоторые аспекты компетентностного подхода в преподавании
иностранного языка студентам в университетах**

*Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет,
Харьков*

Иноязычная подготовка будущих специалистов является одной из важных составляющих современной системы высшего технического образования, поскольку способствует личности средствами иностранного языка осуществлять языковую деятельность в соответствии с целями и ситуациями общения в рамках той или иной сферы деятельности, в основе которой лежит комплекс умений, позволяющий участвовать в речевом общении в его продуктивном и рецептивном видах. Поэтому целью обучения иностранному языку в технических университетах является овладение им как средством коммуникации и приобретение профессионально направленной иноязычной компетентности для успешного выполнения дальнейшей профессиональной деятельности.

На основе мирового опыта и перспектив определено, что ведущим подходом образовательной политики государства является компетентностный подход. Исследователи отечественной образовательной политики рассматривают компетентностный подход как направленность образовательного процесса на формирование и развитие ключевых и предметных компетентностей личности. Результатом такого процесса О. Пометун определяет «формирование общей компетентности человека, являющегося совокупностью ключевых компетентностей, интегрированной характеристикой личности. Такая характеристика должна быть сформирована в процессе обучения и содержать знания, умения, отношения, опыт и поведенческие модели личности» [3].

Исследовательница Н. Кропотова, изучая контекстность, комплексность и креативность компетентно-ориентированного профессионального образования определила квалификационные модели специалиста, цели и содержание профессионального образования, требования к отдельным составляющим профессиональной подготовки через "язык компетенции" [1].

Подготовка будущих специалистов с углубленным профессионально направленным изучением иностранного языка стала одной из важнейших составляющих системы высшего технического образования промышленно развитых стран. Одно из направлений совершенствования образовательного процесса изучения иностранного языка в технических университетах представляется в широком внедрении в учебный процесс средств современных инновационных технологий, позволяющих накапливать, обрабатывать, передавать большие объемы информации, открывают большие перспективы расширения теоретической базы знаний и предоставления результатам обучения практическому значению.

Термин "коммуникативная компетентность" впервые был введен в научное обращение в 60-х годах 20-го столетия американским этнолингвистом Д. Хаймсом, по мнению которого сущность коммуникативной компетенции

заключается во внутреннем понимании ситуационной уместности речи, а владение языком предполагает знание не только грамматики и лексики, но и социальных условий для их применения [5].

Теория коммуникативной компетенции получила широкое признание и распространение после того, как ее развитие продолжили исследователи М. Канейл и М. Свейн. По их мнению, коммуникация формируется в результате взаимодействия системы знаний и умений с 4 основными видами компетенций:

- грамматическая компетенция (Grammatical competence): лексика, фонетика, правописание, семантика и синтаксис;

- социолингвистические (Sociolinguistic competence): соответствие высказываний по форме и содержанию в конкретной ситуации, контекстному фону;

- дискурсивная компетенция (Discourse competence): способность построения целостных, связных и логических высказываний в устном и письменном языке;

- стратегическая компетенция (Strategic competence): компенсация особыми средствами в недостаточности знания языка, языкового и социального опыта общения в иноязычной среде [4].

Другая модель иноязычной коммуникативной компетенции, предложенная П. Дуайе, представлена следующими компонентами:

- компетенция говорения (лексическая, грамматическая, произносящая);

- компетенция написания (лексическая, грамматическая, орфографическая);

- компетенция аудирования (различение звуков, грамматическая и лексическая);

- компетенция чтения (различение графических знаков, грамматическая и лексическая) [2].

Коммуникативное сознание определяет поведение коммуникативной личности при информационном обмене. Чем больше развито коммуникативное сознание человека, тем осознаннее его поведение и выбор речевых действий, успешнее происходит конструирование коммуникативных ситуаций.

Умение учиться может также рассматриваться как знание или готовность к познанию новых фактов – и тогда, когда это касается другого языка, другой культуры или новых отраслей знаний.

Опираясь на особенность компетентностного подхода, проявляющегося на основании личностно-ориентированной парадигмы в образовании, будем считать иноязычную коммуникационную компетентность качеством специалиста, которое включает в себя совокупность компетенций по владению иностранным языком в интеграции с профессиональными знаниями, умениями и способность решать проблемы, возникающие в профессиональной и социокультурной среде.

Также отметим, что формирование коммуникативной компетенции предполагает не только овладение соответствующей иноязычной техникой (т.е. языковую компетенцию), но и усвоение неречевой информации, необходимой для адекватного взаимопонимания. Это, по нашему мнению, считается сегодня также одной из приоритетных задач обучения иностранным языкам.

Применительно к иностранным языкам для современного специалиста важна не столько теоретическая грамотность, сколько способность применять обобщенные знания, навыки и умения в иностранном языке для решения конкретных ситуаций и проблем, возникающих в реальной деятельности профессионального общения.

Компетентностный подход в обучении иностранным языкам в технических университетах дает ряд преимуществ, а именно:

- личностно-ориентированная направленность обучения;
- возможность выбора индивидуальной образовательной стратегии;
- развитие потенциально значимых качеств каждого студента;

- формирование профессиональных и общекультурных компетенций;
- ориентация на востребованность профессии в обществе и т.д.

Цель обучения иностранному языку в учреждении высшего образования предполагает формирование у студентов умения иноязычного общения в реальных ситуациях, то есть обретение иноязычной коммуникативной компетентности в ограниченном объеме, причем, на ее реализацию отводится сравнительно мало времени. Однако, как показывает практика, конечная цель обучения иностранному языку в высшем учебном заведении технического направления достигается на 30 – 40%. Причины преподаватели называют разные: недостаточное количество часов, отводимое на изучение иностранного языка; низкий уровень сформированности мотивационно-ценностной сферы студентов; недостаточная активность студентов, что опять же обусловлено недостаточным количеством времени для активной тренировки и практики студентов в аудитории. Поэтому преподаватели должны прилагать соответствующие усилия для преодоления негативных факторов, препятствующих достижению необходимых учебных результатов и поиску эффективных методов и приемов с целью повышения качества языковой подготовки будущих специалистов.

Компетентностный подход в настоящее время закономерно считается основой обучения иностранным языкам в технических университетах. Процесс обучения иноязычному общению студентов следует строить на основе принципа лично-ориентированного обучения, принципов студенто-центрированной направленности и непрерывности обучения. Понятие компетентности следует рассматривать как задачу образования, направленную на обеспечение будущего специалиста возможностью самореализации в обществе.

Литература:

1. Кропотова Н. В. Компетентностно-ориентированное

профессиональное образование: контекстность, комплексность, креативность. Професіоналізм педагога в контексті Європейського вибору України. 2006. Ч.1. С. 84–90.

2. Мазо М. В. Педагогическая технология формирования коммуникативной компетенции у студентов (на материале изучения иностранных языков) : дис. ... канд. пед. наук.: 13.00.08 / Мазо Марина Владимировна. Саратов, 2000. 198 с.

3. Пометун О. І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : (бібліотека з освітньої політики) колективна монографія. К. : К.І.С., 2004. С. 64–70.

4. Canale M., Swain M. Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. Applied linguistics. 1980. №.1. P. 1–47.

5. Hymes D. On communicative competence. Sociolinguistics. Harmondsworth : Penguin, 1972. P. 269–293.

Фоменко В. В.

Лексико-фразеологическое поле в языковой картине мира

Белорусская государственная сельскохозяйственная академия, Горки,

Беларусь

Изучение взаимодействия языка и культуры является одним из основополагающих направлений в лингвистике. Рассмотрение языка как многопланового, многоаспектного и целостного системного объекта объясняет возможность построения в нем взаимосвязанных подсистем. Структура словарного состава языка рассматривается в двух аспектах: системные отношения между лексическими единицами и стратификация словарного

состава. Группы слов, образующие систему, могут различаться по объёму, по тому, что лежит в основе их общности (форма или содержание), по степени сходства форм или значений лексических единиц, по характеристике отношений между лексическими единицами [3].

Смысл передаваемого сообщения может быть вербализован лексическими и фразеологическими способами. Выявление этого комплекса языковых средств, семантическая систематизация и его описание позволяет выделить национально-культурные особенности менталитета народа.

Фразеологизмы хранят в себе и передают информацию, отражают национальное своеобразие языка и культуры. Образ фразеологизма становится тем своеобразным проводником культуры, благодаря которому осуществляется взаимопроникновение двух семиотических систем – культуры и языка. «Сквозь языковой «материал» высвечиваются культурные смыслы, а сам языковой материал» становится телом нового знака – знака культуры, в котором воплощены выделенные в культуре категории и смыслы» [2].

Семантика фразеологических единиц намного сложнее и своеобразнее семантики лексических единиц, что обуславливает необходимость изучения системных связей, чему, в свою очередь, способствует интенсивно развивающаяся теория семантических полей. Под лексико-фразеологическим полем мы понимаем совокупность устойчивых словесных комплексов, объединенных общим семантическим признаком, содержащимся в значении каждого члена, обладающих стилистической неоднозначностью и характеризующихся системными парадигматическими отношениями [2, с. 150-152].

Сравнение реализации того или иного понятия в разных языках дает возможность определить общечеловеческие универсалии и национальную специфику отражения окружающего мира в сознании носителей языка. Так, раскрываются структурные и семантические особенности слов в сопоставляемых языках, описываемых на основе базовых корреляций внутри

поля: синонимии, антонимии, иерархических отношений и словообразовательных связей.

Фразеологизмы имеют большой информационный объем и включают систему общепринятых представлений о реальности, накопленную многими поколениями в рамках культуры народа. Описание и сопоставление языковых систем дает возможность выявить национально-культурное своеобразие языка, проявляющееся на всех уровнях.

Фразеологический фонд языка, подобно лексическому фонду, представляет собой определенную языковую систему, компоненты которой вступают между собой в различные семантические корреляции. Раскрытие и изучение этих отношений представляет большой теоретический и практический интерес. Так, к примеру, семантика номинативных единиц понятия *здорового смысла* характеризуется, в частности, антропоцентричностью и взаимообусловленностью всех сфер деятельности сознания. Лексико-фразеологическое поле «Здравый смысл» представляет собой совокупность лексическо-фразеологических единиц, характеризующихся наличием определенных парадигматических отношений и объединенных общей семантической идеей *способности мыслить, рассуждать и принимать разумные решения*. Исходя из заданного на лексическом уровне понятия, следует выявить фразеологизмы, в которых оно отражено.

Лексика и фразеология не являются изолированными областями языка. Недостаточная исследованность проблем, связанных с вопросами структурирования лексико-фразеологического пространства и его лексикографическим отражением, обуславливают актуальность его исследования.

Полевой метод реализуется в структурировании и организации лексики по принципу ядра и периферии, а также в вычленении в нем лексико-семантических микрогрупп. Возможности вербализации понятия в виде

синонимов и ядерных лексем при их функционировании затрагивает выяснение специфики передачи их значений при переводе с одного на другой язык.

Изучение лексико-фразеологических полей дает достаточное четкое представление о значении слов и их взаимодействии. Таким образом, значения слов являются основным критерием деления словарного состава языка. Проблема лексико-фразеологического поля как объект сравнительном типологии находится в числе важнейших исследований современной лингвистики.

Литература:

1. Ковшова М. Л. Семантика и прагматика фразеологизмов: лингвокультурологический аспект: автореферат дис. ... доктора филологических наук : 10.02.19 / Ковшова Мария Львовна: Ин-т языкознания РАН]. - Москва, 2009. - 48 с.

2. Белова Н.А.. "Определение лексико-фразеологического поля и логические признаки его идентификации" Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук, по. 4, 2012

3. Лингвистический энциклопедический словарь / [Науч.-ред. совет изд-ва "Сов. энцикл.", Ин-т языкознания АН СССР]; Гл. ред. В. Н. Ярцева. - М. : Сов. энцикл., 1990. - 682с.

Ходцева А. О.

Групова проектна робота як засіб формування комунікативної професійної компетентності студентів економічного профілю

Сумський державний університет, Суми

В умовах переорієнтації вищої освіти на формування компетентної особистості нових акцентів набувають вимоги до методів та засобів навчання

іноземної мови. Студіювання наукових джерел в аспекті обраної проблеми свідчить, що компетентнісний підхід передбачає навчання студентів мови не як системи ізольованих знань, навичок, умінь, а як формування готовності до відповідної комунікативної поведінки у різноманітних ситуаціях професійної сфери, яка уможлиблює успішне вирішення виробничих завдань [1, с.151; 2, с. 71–72; 4, с.143].

У відповідності до Програми з англійської мови для професійного спілкування(АМПС) для ВНЗ України [3, с.33] загальною метою викладання та вивчення курсу англійської мови у нашому навчальному закладі є формування у студентів професійних мовних компетентностей, що забезпечують їх ефективне функціонування у культурному розмаїтті навчального та професійного середовища. Курс англійської мови для студентів економічних спеціальностей, відповідно, побудований таким чином, щоб охопити ключові професійні комунікативні компетентності у сфері економіки та бізнесу, а саме: telephoning (ефективне спілкування по телефону), socializing (встановлення та розвиток соціальних контактів), making presentations (проведення ділових презентацій), taking part in meetings and negotiating(участь у ділових зустрічах та переговорах), corresponding and reporting (написання ділової кореспонденції та звітів). Саме ці вміння, на думку провідних вчених у галузі вивчення/викладання ділової англійської мови (Н. Брігер, Т. Дадлі-Іванс, Т. Хаткінсон та ін.) забезпечують адекватну мовну поведінку бізнес-орієнтованих студентів у реальних ситуаціях професійного життя і посилюють їх мобільність та конкурентоздатність на ринку праці.

Досвід переконує, що одним із ефективних засобів формування та вдосконалення зазначених професійних компетентностей та умінь є проектна робота, оскільки вона допомагає подолати прогалину між вивченням мови та користуванням нею, заохочуючи студентів до того, щоб вони вийшли за межі аудиторії вишу та перенеслися у професійне середовище.

Під час вивчення навчальних дисциплін «Ділова іноземна мова (англ.)» та «Іноземна мова (англ.) для міжнародного бізнесу» ми залучаємо студентів до групової проектної роботи, що базується на методі аналізу конкретних професійно-спрямованих ситуацій (КС) і здійснюється у тісній співпраці з викладачами профільних дисциплін.

Студентам пропонується сформувати команду із 4-6 осіб для роботи над проектом, проаналізувати реальну проблемну ситуацію у сфері економіки/бізнесу і запропонувати шляхи її вирішення. У загальному вигляді конкретна ситуація являє собою опис реальних явищ, що мали або мають місце в бізнесі в словах, цифрах, образах. Це "зріз" процесу бізнесу, фіксація його динаміки в певних часових рамках, що ставить студента перед вибором шляхів рішення проблеми та визначення напрямків наступних дій. При цьому очікується, що після вивчення ситуації студент дійде свого індивідуального рішення, а після обговорення КС у команді внесе в нього необхідні зміни. На нашу думку, саме КС якнайкраще відповідають критеріям компетентісно орієнтованих завдань, оскільки вони передбачають залучення нових та застосування вже набутих знань, навичок, умінь для набуття елементів професійного досвіду; містять проблему, що спонукає до критичного аналізу ситуації, прийняття нестандартного рішення; потребують відбору доцільної інформації для вирішення поставленого завдання; вирізняються ситуативністю, наближеністю до реалій професії; не передбачають тільки однієї правильної відповіді; створюють можливість для залучення індивідуального досвіду; є потужним мотиваційним чинником; забезпечують умови для розвитку навчальної автономії; виходять за межі однієї предметної галузі; викликають особистісну зацікавленість студентів; спонукають до рефлексії навчальної діяльності для виявлення труднощів і способів їх подолання.

Процес обговорення КС студенти знімають на відео з наступною демонстрацією і обговоренням в аудиторії. Студенти мають ефективно співпрацювати у складі команди при проведенні ділової зустрічі і

продемонструвати не тільки навички вирішення проблем і прийняття рішень, а й мовленнєві вміння, а саме:

- брати участь у дискусіях на теми, пов'язані з проблемами ведення бізнесу та економічних стосунків та керувати перебігом дискусії із застосуванням адекватних стратегій мовної поведінки;

- адекватно реагувати на позицію та точку зору співрозмовника, аргументовано та ввічливо висловлювати свою думку;

- ефективно реагувати на запитання слухачів.

Слід відзначити, що цінність групової проєктної роботи полягає не лише у кінцевому продукті, але й у процесі руху до кінцевого результату, створюючи для студентів можливість розвивати швидкість і точність мовлення на різних етапах розробки та презентації проєкту.

Акцентуємо увагу на тому, що групова проєктна робота, що базується на аналізі КС:

- зосереджена на вивченні змісту, а не конкретних мовних одиниць. Центром уваги проєктів є життєві питання та теми, що викликають у студентів професійний інтерес;

- побудована на співпраці, а не на конкуренції: для виконання проєкту студенти можуть працювати індивідуально, у парах, у невеличких групах або ж усією групою, обмінюючись ресурсними матеріалами, ідеями та досвідом;

- веде до справжньої інтеграції вмінь та обробки інформації з різних джерел, віддзеркалюючи життєві практичні завдання та потреби, з якими студенти зіткнуться у майбутньому професійному середовищі;

- має кінцевий продукт (напр., усна презентація, доповідь або відео), який можна винести на суд інших та яким можна поділитися з іншими, що надає проєкту реального значення;

- мотивує, стимулює, уповноважує і захоплює: як правило, вона зміцнює впевненість студентів, самоповагу та самостійність, а також сприяє

удосконаленню мовленнєвих умінь студентів, поглибленню знань з предмета і розвитку пізнавальних здібностей.

В умовах компетентісно орієнтованої мовної освіти принципово змінюється роль викладача, діяльність якого спрямована на створення навчального середовища, що забезпечує можливості для розвитку інтелектуальних та інших здібностей студентів, реалізацію їх власних прагнень та інтересів. Важливими складовими професійної компетентності викладача, здатного до ефективної організації компетентісно орієнтованого середовища, є створення на заняттях невимушеної атмосфери, коли студенти можуть вільно висловлювати свою точку зору, критичне ставлення до проблеми; уміння зайняти нейтральну експертну позицію, що сприяє самостійному виробленню правильних суджень студентів; здатність розробити чіткі й зрозумілі для студентів критерії оцінювання; здатність враховувати індивідуальні особливості студентів; уміння застосовувати різноманітні прийоми залучення студентів до навчання; здатність здійснювати рефлексію та корекцію своєї педагогічної роботи [1, с.153].

Зазвичай, повномасштабний проєкт передбачає три основні етапи:

- планування роботи в аудиторії. На цьому етапі обговорюються зміст і рамки проєкту, а також прогнозуються конкретні мовленнєві потреби та приймаються рішення щодо способів збору необхідної інформації;
- виконання проєкту, коли студенти вирушають у професійне середовище та виконують заплановані завдання;
- аналіз та моніторинг роботи, що передбачає дискусії та відгуки на роботу, аналіз результатів виконання проєкту та якості кінцевого продукту в групах, а також самоконтроль [3, с.51].

Таким чином, застосування методу аналізу КС в проєктній роботі забезпечує професійний зміст, що знаходиться в центрі комунікації і слугує засобом досягнення компетентності студентів у чотирьох основних видах їх професійної діяльності: плануванні, керівництві, організації, контролі;

розширення диференціації і уточнення категоріального апарату; розвитку пізнавального інтересу і дотримання професійної спрямованості.

На нашу думку, групова та/або індивідуальна проектна робота має здійснюватися у всіх навчальних модулях курсу АМПС. Доцільність вибору проекту залежить від потреб студентів, їх рівня володіння англійською мовою для потреб спеціалізації та програмних цілей модуля.

Література:

1. Борисенко В.В., Гагіна Н.В. Компетентнісне навчання в контексті мовної підготовки студентів вищої школи. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка І Психологія». Педагогічні Науки.* 2017. № 1 (13). С.149-154.
2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи /заг. ред. О.В. Овчарук. Київ: К.І.С., 2004. 112 с.
3. English for Specific Purposes (ESP) National Curriculum for Universities/ Г.Є. Бакаєва та ін. Київ: Ленвіт, 2005.119 с.
4. Richards J. C., Rodgers T. S. Competency-Based Language Teaching. Approaches and Methods in Language Teaching. *Cambridge, 2012. P. 141–150.*

Христюк С. Б.

Сучасні інноваційні технології в умовах комунікативних трансформацій вищої освіти

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
Київ*

Стрімкий розвиток суспільства вимагає від людини вміння швидко адаптуватися до умов існування, які постійно змінюються. Сучасне українське суспільство має задовольнити попит на мислячих та освічених людей,

сформувати об'єктивні умови існування конкретного індивіда, його пізнавальної активності та мовного спілкування, які б відповідали потребам всього суспільства. В даному контексті в останні роки на перший план в освітній площині виходять комунікативно-мовні функції навчання. Іншомовна освіта стає одним з базових компонентів у компетентнісній структурі моделі підготовки спеціаліста. У зв'язку з цим значно зростає роль іноземної мови при підготовці фахівців в закладах вищої освіти, в яких вивчення іноземної мови носить комунікативно-прагматичний та професійно-орієнтований характер.

В цьому контексті основними цільовими важелями реалізації нових стандартів третього покоління постають компетенції, отримані студентами у процесі навчання. Той, хто навчається, повинен уміти не просто відтворювати отриману від викладача інформацію, а вчитися оригінально та нестандартно мислити та бути готовим до реальних життєвих ситуацій. Нині перед вищою освітою стоїть завдання не лише модернізувати зміст навчальних курсів, а й запровадити новітні інноваційні технології формування іншомовної комунікативної компетенції майбутніх спеціалістів.

В епоху стрімкого розвитку інформаційних технологій суспільство висуває до майбутніх спеціалістів вимогу володіти навичками та вміннями, необхідними для самостійного набуття знань, та застосування їх на практиці для ефективного вирішення різних проблем, збору та аналізу фактів, виконання узагальнення та аргументованих висновків [1, с. 257; 4, с. 46], для досягнення успіху необхідно бути комунікабельними, працювати спільно у різних ситуаціях, шукати вихід із конфліктних ситуацій; мислити критично і творчо, знаходячи шляхи вирішення проблем з використанням сучасних інформаційних технологій; самостійно працювати над підвищенням власного культурного рівня.

Сучасні інноваційні технології стали невід'ємною частиною життя не лише окремої людини, а й українського суспільства в цілому. Нині досить важко уявити інституцію, яке не користувалася б досягненнями сучасного

технологічного прогресу задля власного розвитку, подальшого прогресу та самовдосконалення. Широке застосування інноваційних технологій в освітньому процесі стимулює розвиток пізнавальної та творчої активності студентів, сприяє підвищенню якості освіти та ефективності використання навчального часу, урізноманітнює зміст, методи та форми навчання. Студенти можуть брати участь у віртуальних дискусіях на різних освітніх сайтах та тематичних форумах, виконувати спільні творчі проекти разом зі студентами інших навчальних закладів. Таким чином використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі може розглядатися як одна з активних форм індивідуалізації навчання.

У науковій думці тема впровадження інноваційних технологій в освіту актуалізувалася порівняно недавно. Сьогодні існує значна кількість відповідних публікацій, в яких увага акцентується на використанні сучасних технологій у вивченні і викладанні іноземних мов, вивченням проблеми займались Л.В. Афанас'єва, А. Коломієць, Т. Коломієць, О.В. Купчинська, В.И. Носков, А.В. Кальян, О.В. Мирошніченко і інші [2].

Розвиток Інтернету та поява безлічі комп'ютерних програм, що спрощують процес навчання, значною мірою змінило вивчення іноземних мов, прискоривши та полегшивши роботу з автентичними джерелами. Інтернет наповнений великою кількістю сервісів, які зручно поєднувати у процесі – форуми, чати, блоки, електронна пошта. Все це можна використовувати як доповнення до традиційних форм навчання, ефективно збільшуючи спілкування викладача зі студентами. Цими сервісами володіє система дистанційного очного навчання Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment), яка дозволяє створити єдиний інформаційний простір для студентів та викладачів, поєднуючи традиційні особливості очного навчання з інформаційно-комунікативними технологіями. Система дистанційного навчання Moodle активно використовується в навчальному процесі Національного університету біоресурсів і природокористування

України та є сучасним, прогресивним середовищем, що постійно розвивається. Вона має багатий набір модулів – складових для курсів: чат, опитування, форум, глосарій, робочий зошит, тест, лекція.

Найбільш поширеними сучасними інноваційними технологіями навчання, які сьогодні вже запроваджені у вищих навчальних закладах України, є технологія проблемного навчання (формулювання викладачем проблемних завдань, проблемне пояснення предмета навчання), технологія ситуативного моделювання (побудова навчального процесу за допомогою включення студентів у гру, яка підпорядкована дидактичній меті), технологія ділової гри (активізація мислення, розвиток самостійності майбутнього фахівця, формування творчості, наближення до реалій життя), технологія розвивального навчання (орієнтація не стільки на готові знання, скільки на принципи одержання нових знань), кейс-технологія (аналіз складної ситуації, для розв'язання якої немає достатнього обсягу інформації), технологія колективного та групового способу навчання (спосіб побудови навчального процесу на основі історично сформованої (природної) структури спілкування, в результаті якого відбувається взаємне навчання), технологія розвитку критичного мислення, технологія програмованого навчання, технологія інтерактивного навчання, проектна технологія, технологія модульного навчання [3].

Невід'ємними особливостями сучасних інноваційних технологій є їх інтерактивність, полімодальність, мультимедійність, візуалізація змісту,. Так, комп'ютерна візуалізація освітнього контенту, особливо в ігровій, інтерактивній формі розвиває когнітивні стилі мислення, креативність та розумову активність студентів, а також позитивно впливає на їх психологічний та емоційний стан [9, с. 23].

Показниками успішності сучасних інноваційних технологій є їх ефективність; мобільність, оптимізація навчального процесу, доступність та ефективність навчання, інтеграція студентів в інформаційне співтовариство,

побудова індивідуальної траєкторії навчання, економічність (засвоєння більшого обсягу інформації за одиницю часу); ергономічність (навчання у співпраці, присутність сприятливого емоційного мікроклімату, без перевтоми); формування позитивної мотивації в освоєння дисципліни, що надає можливість виявити особисті якості студентів, впливати на зону найближчого розвитку в навчанні.

Література:

1. Голубева Н. Б. Развитие критического мышления как важный элемент формирования профессионально-ориентированной иноязычной компетенции. *Вестник университета*. 2015. № 3. С. 257–261.
2. Горобець І. А., Маковська Г. Я. Інноваційні технології у викладанні іноземної мови професійного спрямування. *Молодий вчений*. Миколаїв, 2018. № 3.2 (55.2). С. 56–59.
3. Інноваційні технології навчання : навч. посіб. для студ. вищих технічних навчальних закладів / за відп. ред. Бахтіярова Х.Ш., наук. ред. Арістова А.В., упорядн. словника Волобуєва С.В. Київ : НТУ, 2017. 172 с.
4. Трапезникова Г. А., Хабибуллина Ф. Я. Использование технологии критического мышления при обучении студентов языкового факультета общественно-политической лексике. *Вестник Марийского государственного университета*. 2017. Т. 11. № 2 (26). С. 46–52.

Цимбал С. В.

Основи опанування людиною іншомовним мовленням

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
Київ*

Оволодіння людиною іншомовним мовленням означає, що воно стало

невід'ємною частиною її самої, її думок і відчуттів, її свідомості і підсвідомості; що воно увійшла до психіки людини природно та органічно, і вона управляє нею не лише на рівні усвідомленості, але і не замислюючись. Навчитися оперувати мовними знаками, конструювати з них фрази і навіть цілі тексти можна суто механічно, як і математичними символами, проте таке мовлення, хоч і може бути за цілою низкою ознак мовною діяльністю, власне мовою ще не буде. «Мовлення, повноцінне мовлення людини – не система знаків, значення і вживання яких може бути довільно встановлено і вивчено, як вивчаються правила операції знаками, алгебри...» [1, с. 397]. Для оволодіння справжнім словом, необхідно, щоб воно було не просто вивчено, а стало органічною частиною, не лише пам'яті людини, але і усієї її психіки, що полягає як із свідомих, так і несвідомих зон. Усі психічні процеси (без виключення), як когнітивні, так і емоційні, не просто пов'язані з мовленням і служать помічниками в її освіті, але і є неодмінними мовленнєвими складовими. На підтвердження цього Л.М. Веккер говорить про «єдину теорію усіх психічних процесів», включаючи і навіть висуваючи на перший план мовлення, називаючи ці процеси «наскрізними» у тому сенсі, що вони є не лише взаємопроникними, але і єдиними [2, с. 491, 605-606].

Іншомовне «вивчене мовлення», успіхів в якому досягли лише за рахунок усвідомленої пізнавальної діяльності, заснованої на роботі довільної уваги і пам'яті, але яка не стала органічною частиною усієї психіки людини, але яку багато хто (особливо педагоги) за традицією називає мовленнєвою діяльністю, недаремно буває штучною і скутою. Найчастіше її характеризує акцент рідної мови і така ж побудова фраз – людина будує це мовлення з мовних знаків, усвідомлено і цілеспрямовано, погодившись, головним чином, із законами і моделями рідної мови, але ні про який автоматизм, що породжується роботою несвідомих пластів психіки, говорити не доводиться. Люди, що вивчали мову таким конструктивістсько-механістичним способом, мають великі складнощі і з розумінням мовлення (багато хто стверджує, що вони просто його не «чують»,

мовлення є для них нерозбірливим шумом), а справа у тому, що при його навчанні природні закони сприйняття мовлення, первинні при оволодінні мовленням, не лише не враховувалися, але і були порушені. У нашому розумінні той, хто навчається, опановує іноземним мовленням тоді, коли йому раптом починають снитися сни на іноземній мові, коли, несподівано для себе, людина помічає, що стала на ній думати, і коли усвідомлює, що їй набагато простіше написати листа або скласти розповідь іноземною мовою, а не перекладати з рідної – у буденному житті таке володіння іноземною мовою називається вільним.

Призначенням психолінгвістики є допомога людям в оволодінні іноземним мовленням у тій мірі свободи, про яку ми говоримо. І саме тому прагнемо розібратися не лише у зовнішніх, але і у внутрішніх психічних законах мовлення, які працюють як на рівні свідомості, так і підсвідомості, вважаючи, що і ті та інші повинні бути предметом психолінгвістичного вивчення. Виходячи з усього вищезазначеного, можна запропонувати таке визначення психолінгвістики. Психолінгвістика – це наука про людське мовлення, що розглядається комплексно – психологічно і лінгвістично: як засіб спілкування (тобто мовний код, мовна система), психічний і психофізіологічний процес, мовленнєва діяльність і поведінка, особлива властивість людської особистості. Об'єктом і предметом психолінгвістики, відповідно, є мовлення в усій багатогранності його лінгвістичних і психічних сторін.

У науковців збереглися традиції чистої лінгвістики, що навіть у своїх психолінгвістичних роботах, не дивлячись на вимоги часу до об'єднання мовознавства із психологією, вони намагаються ці сфери науки розвести якнайдалі, а у своїх дослідженнях мовлення виокремлювати лише лінгвістичні феномени. Так, наприклад, можна зустріти у О.М. Шахнаровича такі положення: лінгвістика протиставляє мову як систему мові як процесу (мовлення); сучасна психологія мовлення протиставляє механізм (мовну

здатність) і процес (мовленнєву діяльність); для психолінгвістики характерним є співвідношення мови як системи і мови як здібності (мови як мовленнєвого механізму) [3, с. 62-63].

Відзначаючи сучасний виток у розвитку психолінгвістики, ним пропонується співвідношення – «тріада «мова – мовна здатність – мовна діяльність» [3, с. 62]. Дійсно, співвідношення досліджуваних явищ на початкових, аналітичних, стадіях їхнього вивчення і на певних рівнях розвитку науки є цілком виправданими і навіть необхідними, оскільки дозволяють, абстрагуючись від самого феномена, будувати його апроксимовані моделі з метою вивчення принципів функціонування цього феномена. Проте аналітичний етап дослідження завжди припускає подальший етап синтезу, і сучасний рівень розвитку науки вимагає приступити до його здійснення, а також об'єднувати і розглядати досліджувані явища не лише в усій їхній повноті і багатогранності, але і із застосуванням даних суміжних наук, тобто міждисциплінарний.

О.М. Шахнарович зазначає, що «варто розрізняти: мову як абстрактну надіндивідуальну систему; мовну здатність як механізм (функцію індивіда); мовлення як індивідуальний акт реалізації мовної здатності» [3, с. 63]. Як бачимо, мовлення розглядається у них не як феномен, що належить людині, а точніше людям взагалі, які, не зважаючи на масу індивідуальних особливостей (зокрема мовленнєвих), володіють цілою низкою загальних (у нашому випадку мовленнєвих) рис, а певному індивіду, тобто людині, наділеній за визначенням особливими, характерними лише їй особистісними якостями. Таке розуміння, коли мова кваліфікується як явище узагальнене, соціальне, а мовлення – як явище індивідуальне, широко поширене в сучасному мовознавстві з середини ХІХ століття.

Література:

1. Рубинштейн С.Л. Человек и мир / С.Л. Рубинштейн. – М. : Наука, 1997. – 190 с.

2. Веккер Л.М. Психика и реальность: единая теория психических процессов / Л.М. Веккер. – М. : Смысл, 2000. – 685 с.

3. Арама Б.Е. Интонация и модальность / Б.Е. Арама, А.М. Шахнарович. – М. : Тамбов, 1997. – 124 с.

Чевичелова О. О., Скрипник Н. С.

Формування граматичної компетенції студентів при вивченні іноземної мови у ЗВО

Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Харків

Нині при навчанні іноземної мови дослідники все частіше наголошують на важливості мовленнєвої компетенції, обґрунтовуючи це тим, що швидкість мовлення і формування мовленнєвих стратегій важливіші за мовну грамотність, і що маючи невеликий запас мовних засобів можна ефективно вирішувати практично будь-які комунікативні завдання.

Однак слід наголосити, що обмежений словниковий запас і поверхнєве знання граматики є серйозною перешкодою не тільки для розвитку вмінь говоріння та письма, а й для формування ефективних навичок читання та аудіювання. Отже, при навчанні іноземної мови студентів-нелінгвістів необхідно приділяти не меншу увагу мовному компоненту, зокрема лексико-граматичній складовій мовної компетенції. Оскільки володіння прийомами лексико-граматичного кодування та декодування лежить в основі розуміння та продукування мови, особливу увагу у мовній підготовці студентів-нелінгвістів слід приділяти розвитку їх умінь якісно оперувати іншомовним лексико-граматичним кодом при мовомисленні та мововідтворенні [1].

Питання навчання граматики отримали досить широке висвітлення у науково-педагогічній літературі. У численних публікаціях на цю тему

розглядаються різні аспекти навчання граматики, що визначають тактику навчання, психологічні та методичні особливості оволодіння граматичною стороною мови (Б. Беляєв, Б. Бенедиктов, О. Миролубов, Г. Китайгородська, С. Торнбері та інші). Етапи формування граматичних навичок досліджували (П. Гальперін, О. Миролубов, Є. Пассов); оволодіння продуктивними лексико-граматичними навичками, а також мовними вміннями, включно з комунікативним письмовим мовленням (О. Леонтєв, В. Резерфорд та М. Сміт, С. Торнбері, Дж. Ричардс, Г. Клазен, Р. Дірвен), методичні особливості викладання граматики у ЗВО (Ю. Склізков, В. Луньов, Ю. Сітнов, Т. Лопарева та ін.).

Лексико-граматичний компонент мовної компетенції, на нашу думку, є базовою мовною субкомпетенцією, що інтегрує формування лексичних та граматичних навичок на рівні рецепції та продукування в усному та писемному мовленні, а також служить запорукою повноцінної участі у міжкультурному спілкуванні.

Як відомо, у процесі засвоєння іноземної мови всі компоненти мови нерозривно пов'язані між собою: лексика (співвіднесеність із позамовною дійсністю), граматики (організуюча схема), фонетика (звукове оформлення), – вони є основою для формування мовленнєвих навичок та умінь у всіх видах мовленнєвої діяльності [2]. Наразі лексика та граматики найчастіше сприймаються як основоположні аспекти мови. Не заявляючи категорично про пріоритет лексико-граматичних навичок над слухомовними, ми вважаємо, що з психолінгвістичної точки зору оволодіння лексико-граматичною стороною мови є вирішальним для формування мовної компетенції.

Аналіз досліджень вітчизняних та зарубіжних методистів, що розглядають навчання комунікативно-орієнтованої граматики як поетапний процес, дозволив вивести алгоритм формування комунікативної граматичної компетенції у студентів-нефілологів, який складається з чотирьох кроків: 1)

презентація, 2) мовна практика, 3) комунікативна практика 4) зворотній зв'язок [3].

Виокремлення перерахованих кроків алгоритму обумовлено цілями навчання іноземної мови як професійно-значущого компонента навчання. Відповідно до розробленого алгоритму введення граматичного матеріалу, що вивчається, починається з його презентації в адекватному контексті. Під час навчання увага акцентується на функції та формі граматичного явища, що вивчається, це сприяє формуванню граматичної компетенції. Комунікативна практика спрямована на розвиток та вдосконалення комунікативних граматичних навичок та умінь. Підсумком роботи є сформованість певних граматичних навичок, рівень яких визначає останній крок алгоритму – зворотний зв'язок.

Кожному кроку алгоритма властиві певні завдання, створені задля розв'язання конкретної задачі.

Під час мовної практики використовуються такі завдання, як: заповнення пропусків відповідною граматичною формою; трансформація; заповнення пропусків з множинним вибором/без варіантів (за змістом); 4) побудова речень шляхом поєднання слів із стовпчиків; відтворення автентичних діалогів у парах та складання діалогів за аналогією зі зразками, з підстановкою лексичних одиниць у граматичних структурах; драматизована пародія; робота щодо змісту тексту; трансформація тексту; використання пісень та поезії; рольова гра з визначеними ролями.

Серед завдань, що входять до комунікативної практики, найефективнішими є: завдання з інформаційними пробілами; завдання, що надають вибір вирішення питання; завдання з «відкритим фіналом»; завершення речень/текстів; завдання на послідовність складових частин тексту; рольові ігри; завдання на імпровізацію – уявні ситуації (симуляції); завдання на бесіду щодо змісту ілюстрацій/графіків/схем; різні варіанти переказу змісту тексту; створення оригінальних історій з урахуванням тексту з наступним

обговоренням групи; завдання на перекодування інформації; ігри із проблемно-орієнтованими завданнями.

Особливістю завдань, що входять до цього комплексу, є їх комунікативна спрямованість, що переважно втілюється у парній та груповій роботі студентів.

Специфіка формування комунікативних граматичних навичок визначається методичними прийомами та засобами, що використовуються у навчальному процесі. Аналіз релевантних прийомів та засобів, що застосовуються для розвитку комунікативної граматичної компетенції, дозволив виділити та дати опис таким варіантам, як: прийоми -аудіювання та реакція, оповідання, елементи драматургії, інформаційна нерівновага, ігри з проблемно-орієнтованими завданнями; засоби тексти, графічні зображення (картинки, схеми, діаграми), пісні, поезія [4].

Класифікація прийомів та засобів представлена за рівнями володіння мовою та кроками алгоритму формування комунікативних граматичних навичок та умінь.

Визначення змісту навчання, відбір граматичних явищ були проведені відповідно до професійно-значущих ситуацій чотирьох комунікативних сфер (особиста, громадська, освітня, професійна). Критеріями відбору граматичних явищ є їх частотність та функціонування у професійно-значущих ситуаціях. З метою визначення функціональних характеристик граматичних явищ було проведено аналіз рівнів граматичного значення. Ієрархія рівнів (понятійного, інформативного, емотивного та дискурсивного) показує, що кожна комунікативна ситуація є основою для виявлення набору різнорівневих функціонально-семантичних значень мови, що виражаються відповідними граматичними явищами. Отже, селективний аналіз граматичних явищ було здійснено з прикладу ситуативних блоків, вивчених лише на рівні базового володіння мовою. Навчання комунікативної граматики проводилося на матеріалі видо-часової системи англійського дієслова та найбільш частотних модальних дієслів. Комунікативно-граматичні навички формуються на

понятійному рівні (видо-часові значення, що виражаються особовими формами дієслова) та інформативному рівні (твердження, питання та відповіді, заперечення та підтвердження, що виражаються різними типами речень; ступеня ймовірності, що виражаються модальними дієсловами). Комуникативно-граматичні навички розвиваються на емотивному рівні (опис емоцій, що передається дієсловами, що виражають ставлення мовця; волевиявлення, що передається за допомогою форми Future Simple; дозвіл і обов'язки, вплив на людей, що передаються модальними дієсловами).

Проблема формування іншомовної компетенції студентів у немовному ЗВО досить багатогранна та неоднозначна. Нині випускники часто демонструють невисокий рівень лексико-граматичної складової мови, що пояснюється як причинами об'єктивного, так і суб'єктивного характеру. У зв'язку з цим проблема формування та контролю лексико-граматичного компонента мовної компетенції у студентів немовного ЗВО потребує подальшого дослідження. Адже формування граматичної компетенції іншомовного спілкування сприяє впевненому та ефективному використанню мови.

Література:

1. Clahsen H. Felser C. Grammatical Processing in Language Learners. *Applied Psycholinguistics*. 2006. 27. P. 3–42.
2. Dirven R. Pedagogical Grammar. *Language Teaching*. 1990. Vol. 23. №. 1. P. 1–18.
3. Richards J. Approaches and methods in language teaching. New York : Cambridge University Press, 2014. 90 p.
4. Приходько О. О. Формування граматичної компетенції у процесі навчання англійської мови у технічному ВНЗ. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Філологічні науки*. 2015. Кн. 2. С. 160–165.

Шамрай О. В., Руденко Н. В.

**Нові формати навчання студентів у мультимедійному середовищі
навчання**

Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Харків

У світі Інтернет та комп'ютерні технології стали невід'ємною складовою як повсякденного життя, так і освітнього процесу загалом. Учні різного віку та категорій сприймають комп'ютерні технології з набагато більшим інтересом і позитивом, ніж звичайні підручники та посібники. На шляху інформатизації суспільства та всебічного поширення глобальної комп'ютерної мережі Інтернет актуальність використання мультимедійних технологій в освітньому процесі на сучасному етапі є незаперечною.

У той час, коли нове покоління студентів, які мають навички роботи з цифровими інструментами, приходять до університетів, останні зазнають найбільших труднощів у виконанні своєї місії «вищої освіти», модернізуючи своє обладнання та оновлюючи методи роботи.

Крім матеріальних перешкод, які реальні, але можуть бути подолані, коли педагогічні колективи мобілізуються для впровадження інновацій, у галузі сучасних іноземних мов існує низка проблем, які важко заперечувати: інертність чи консерватизм у передачі знань, відсутність знань у галузі дидактики сучасних іноземних мов, відмова ставити під сумнів «аудиторні практики» в університеті та визначати цільові компетенції при побудові навчального плану. До того ж, існує бажання зберегти «університетський характер» викладання граматики, віддаючи перевагу теоретичним підходам лінгвістичного типу, далеким від функціоналізму.

Тому серед студентів граMATика залишається ізольованим об'єктом вивчення, вивчається сама по собі. Взаємодія обмежена обміном питаннями та відповідями, у якому бере участь лише невелика частина присутніх студентів. Акцент, як і раніше, робиться на придбанні інструментів та концепцій, які

повинні дозволити краще пояснити мовні явища, тобто форми, правила і вживання, які вважаються проблематичними або заслуговують на осмислення. У когнітивному плані ставка робиться на те, що усвідомлення внутрішніх механізмів мови, відкриття організації та узгодженості системи дозволить вчитися «з відкритими очима» і при цьому значно покращити виразність мовлення.

Очевидно, що просте перенесення на екран правил, прикладів або вправ «паперового» типу – це скоріше гаджетизація, ніж інновація. Ми не будемо оцінювати тут незліченні сайти для вивчення або повторення англійської граматики, які, платні або безкоштовні, початкові або просунуті, просто викладають у мережу правила, таблиці та самовчителі, які нічим не відрізняються за своїм оформленням та формулюванням від того, що зазвичай друкується у посібниках чи збірниках. Оцифрування без переформатування, повернення «паперових» вправ на екран без створення нових, невикористання багатомірності мультимедіа (шляхом інтеграції звуку, анімації зображення, інтерактивності) не становить особливого інтересу. Той, хто пропонує вивчати граматику в мультимедійному середовищі навчання, повинен не тільки взяти на себе зобов'язання змінити свою практику, а й погодитись змінити свою концепцію граматики та викладання мовних явищ.

Бі-Бі-Сі доклала значних зусиль з диверсифікації та розміщення онлайн-контенту для вивчення англійської граматики в Інтернеті (BBC Learning English / Grammar, vocabulary & pronunciation: Grammar Challenge), який є загальнодоступним та безкоштовним. Цей контент переважно призначений для самостійних користувачів з рівнем *intermediate*. На додаток до «студентських» ресурсів, які можна використовувати для самостійного вивчення, пропонується методичне забезпечення для викладачів іноземних мов, які бажають використовувати записи та вправи на заняттях з англійської мови (Ideas for Teachers та Activities for Teachers, файли, що завантажуються у форматі pdf).

В даний час доступні 48 подкастів. Відправною точкою є чотиришестихвилинний аудіо документ із граматики, який можна завантажити у форматі mp3. Подкасти Grammar Challenge, пропонувані BBC Learning English, звичайно, не розглядають усі граматичні явища. Однак, відводячи центральне місце формальної корекції висловлювань, граматичні інтерв'ю та супроводжуючі їх пояснення пропонують студенту вийти за рамки виключно синтаксичних правил, звертаючи його увагу на фонологічні (вимова певних наголосів, інтонація), прагматичні та соціолінгвістичні компоненти.

У своєму оригінальному підході, що відповідає міжнародній аудиторії, ці програми об'єднують багатомовну та мультикультурну точку зору учнів, залучених з-поміж іноземних студентів, які відвідують різні мовні школи Лондона. Їхні імена, особи та походження вказані на головній сторінці сайту. Їхній іноземний акцент, завжди відчутний, є відмінною рисою інтерв'ю: «Should have з Сільвією з Колумбії», «Запитання в непрямій мові з Ноелією з Іспанії», «Present perfect & past simple з Ясміною з Бельгії», і т.д.

Сильний іноземний акцент учасника, навіть якщо він був запрошений Бі-Бі-Сі, особливо якщо його вимова звучить екзотично, викликає короткий момент подиву чи сміху у студентів, які з подивом чують антипатерн, який бере участь у їхньому навчанні, і мимоволі замислюються про труднощі розуміння, які можуть бути результатом недостатньої артикуляції. Виявити нерішучість, помилки та приблизні результати інших учнів, що недвозначно відображені в опорному аудіо документі, - це і тривожно, і складно.

Ведучий дотримується типово британського стилю викладання, доброзичливого та допитливого щодо іншої культури, принципово позитивного та конструктивного щодо помилок. Цей ведучий не тільки не помічає помилок, а й за найменшої спроби виправити, хай навіть не до кінця, граматичну помилку, підбадьорює співрозмовника і навіть вітає його: «Молодець! Ви дуже добре впоралися із граматиною цього тижня».

Незалежно від рівня складності розглянутого граматичного явища, всі програми будуються за однією і тією ж трифазною схемою.

Перша фаза. Прослуховування шестихвилинного запису.

Етап 1: коротке вітання гостя, що прийшов прийняти «граматичний виклик», оголошення теми, прослуховування короткого уривка (кліпу), що містить нові граматичні форми, реакція претендента.

Етап 2: короткий роз'яснювальний етап у формі дружнього уроку, який проводить певний член команди граматистів, щоб допомогти і пояснити.

Етап 3: перевірка розуміння ведучим, перехід до нової ситуації, питання претенденту на вміння використовувати структуру.

Друга фаза. Читання граматичних таблиць, які містять ключові приклади, почуті під час інтерв'ю. При необхідності ці таблиці можна переглядати під час прослуховування.

Третя фаза. Прийняти виклик. Запрошення виконати дві онлайн вправи на початковому рівні, Practice Quiz 1 & 2, а потім ознайомитися з граматичним блогом найкращих повідомлень, що стосуються обговорюваного питання, та відповідей, які були надані.

Аудіофайли можна завантажити із сайту у форматі mp3. Також можна завантажити пояснення граматичного експерта у форматі pdf та додаткові вправи або коментарі (для деяких складних конструкцій).

Граматичні подкасти, такі як Grammar Challenge, пропонують діалогове, контекстуальне та інтерактивне введення в англійську граматику, яке можна використовувати на занятті з викладачем або самостійно. Не будучи новаторським у своєму металінгвістичному змісті, який залишається обережним і іноді розчаровує класичним підходом, цей матеріал заохочує використання аудіо або відео файлів на заняттях. Вони дають змогу розширити письмову частину мультимедійного граматичного практичного заняття. Нарешті, вони враховують реальність навчання дорослих, яку іноді заперечують безумовні прихильники «всекомунікативного» підходу: що

свідоме та структуроване вивчення граматики сучасної іноземної мови більше допомагає, ніж заважає як з точки зору правильності, так і ступеня впевненості в собі [1].

Крім диверсифікації засобів, оновлення діяльності та збереження досягнень, викладання граматики з використанням мультимедійних засобів призводить до більшої пластичності ролей вчителя та учня.

ГраMATика подкасту дозволяє організувати справжню металінгвістичну поліфонію, дозволяючи почути інші голоси, інші коментарі, крім власного, з різним ступенем компетентності, починаючи від іноземного студента, який кидає виклик мові, до визнаного експерта. ГраMATика подкастів, що зловживає дедукцією, спочатку здається штучною та обмеженою, надто спрощеною або «роз'яснювальною» може стати спусковим гачком для нових практик, вимогливих і одночасно ігрових, дійсно адаптованих до цифрової епохи.

Література:

1. Muriel Barbazan. Intégrer les Tice à une approche cognitive de la grammaire du discours. *Alsic* [En ligne], Vol. 14 | 2011, mis en ligne le 10 septembre 2011, consulté le 06 janvier 2022. URL: <http://journals.openedition.org/alsic/2337>; DOI: <https://doi.org/10.4000/alsic.2337>

2. BBC Learning English. Grammar, vocabulary & pronunciation: Grammar Challenge. http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/grammar/grammar_challenge

3. Keep your English up to date. <http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/language/uptodate/>

Шаповалова Т. М.

Особливості організації навчання іноземних мов у закладах дошкільної освіти

ДНЗ № 178, Харків

Багатьох батьків на сьогоднішній день турбує питання: «Чи доцільно починати вивчати англійську мову дошкільнятам? Чи зможуть малюки засвоїти навички у такому ранньому віці?».

Питання, пов'язані з навчанням іноземної мови дошкільнят, є сьогодні предметом широких дискусій, оскільки раннє дитинство (з 5 років) розглядається фахівцями І.О.Зимня, О.О.Леонт'єв, Р.Олбрайт, Г.В.Рогова, В.Л.Скалкін, Н.І. Гез, М.Д. Пайвіна, Є.І. Пасов, О.О. Миролубов, І.М. Верещагіна, В.М. Плахотник, Е.Е. Бабушис. Проблемами навчання іноземної мови дітей дошкільного віку займалися чимало науковців. Так, О. Глухарєва розглядала використання наочності для навчання дітей дошкільного віку іноземної мови, О. Матецька вказувала на важливість використання мовної гри під час вивчення іноземної мови дітьми дошкільного віку, З. Нікітенко розкрила роль і функції підручника у навчанні дітей іноземної мови.

Навчання дітей іноземної мови – це особливий вид освітньої діяльності у ЗДО. Недивно, що на шляху його реалізації у вихователів виникає багато запитань. Брак спеціалістів із дошкільної освіти, що володіють іноземною мовою, змушує залучати до цього процесу вчителів.

Саме тому раннє навчання іноземної мови є одним із важливих напрямів удосконалення і розвитку системи освіти, який був визначений законом України «Про дошкільну освіту», а також Базовим компонентом дошкільної освіти в Україні як його варіативна складова [1, с.27]. За останні роки віковий поріг початку навчання дітей іноземної мови суттєво знизився. Дошкільний вік є найбільш сензитивним для мовленнєвого розвитку особистості. Це обумовлено специфікою психофізіологічних можливостей дітей цього віку, а

саме високою пластичністю функцій мозку та психіки, що з віком зменшується [8, с.28].

Важливо, щоб педагоги самі мали бездоганну або принаймні дуже добру звуковимову, що дасть змогу уникнути переучуванню дітей у майбутньому [6, с.3]. Фонетична зарядка (хвилинка) має бути складником кожного заняття.

Важлива безпосередньо комунікація іншою мовою, а не переклад [9, с.59]. С. Гунько у своїй програмі «Граючись, учимось» пропонує метод асоціативних символів (МАС). МАС – це мова рухів, міміки, мова нашого тіла, мова уявлення та асоціації. За допомогою яскравої дитячої уяви створюються образи будь-якої лексичної або граматичної одиниці, адже відомо, що дитина набагато краще та швидше засвоює іноземні слова якщо вони пов'язані з конкретними образами або діями [4, с.3]. Таким чином МАС можна вважати одним з видів мнемотехніки.

Найголовнішою особливістю освіти дітей дошкільного віку залишається не лише навчання знань, умінь та навичок, а й одночасний розвиток життєвих компетентностей.

Викладання англійської мови для дітей базується на особливостях сприйняття оточуючого середовища: сприймання світу відбувається через рухи, дотики, смакування, нюхання, зір..

Існує п'ять базових принципів, на яких побудовано навчання малюків іноземній мові:

1. Наполегливість. Діти часто примхливі та не хочуть робити те, що «потрібно». У такому випадку не варто реагувати на дитячі маніпуляції, а треба проявляти м'яку наполегливість – і з часом дитина увійде у смак.

2. Природність. В новій, незвичній обстановці, дитина буде зосереджена на навколишньому світі, а не на навчанні. Тому освітній процес має відбуватися в природному середовищі або максимально до нього наближеному. Так результату можна буде досягти набагато швидше.

3. Інтерес. Основне завдання викладача – показати малюкові, що англійська мова – це цікаво. Інакше всі заняття будуть зведені до нуля.

4. Послідовність. Починати потрібно з малого. І при цьому розвивати не тільки розмовну мову, а й граматику, читання, письмо.

5. Ігрова форма. Грою зацікавити дитину найпростіше, саме це допоможе утримувати її увагу. Вчити англійську мову для малюків у такий спосіб куди легше, ніж у формі звичайних уроків.

Гра – це дієвий спосіб привернути увагу вихованця, основний інструмент пізнання світу й розвитку. Саме тому використання ігрової форми навчання ідеальне для вивчення англійської мови малюками.

Є кілька типів ігор для покращення вивчення англійської мови:

- Ситуативні. На заняттях відбувається моделювання різних ситуацій із життя. Діти занурюються в ситуацію з певним сценарієм і ролями

- Змагальні. Необхідні для перевірки вивченого. Тут застосовуються різні настільні ігри, завдання та кросворди. Перемагає той, хто краще за всіх засвоїв пройдений матеріал.

- Музичні. Сюди відносяться пісні, танці, в тому числі й із партнером, що сприяє додатково розвитку комунікативних навичок.

- Творчі. Це все, що тільки може вигадати вихователь: малювання, вірші, різні конкурси. [11, с.2]

У навчанні іноземної мови величезну роль відіграє грамотний і розумний початок. Гарний початок може бути запорукою подальшого успіху, погане-принести невиправна шкода. Від спотвореної вимови, неправильної, невиразної мови так же важко позбутися надалі, як від будь-якої поганої звички». [6,с.78] Раннє навчання іноземним мовам-це ігрова діяльність спрямована на розвиток і виховання дитини, спосіб соціалізації, а також процес, метою якого є розкриття потенціалу дитини з урахуванням його індивідуальних особливостей. Воно сприяє розвитку емоційно-вольових якостей дитини на основі створеного у дитини інтересу до досягнення цієї мети; вміння правильно оцінювати

результати своїх досягнень, а також розвиток творчих здібностей, фантазії дитини, емоційної чуйності на іншу мову.

Отже, вивчення дітьми іноземної мови сприяє психічному, розумовому та соціальному розвитку. Сьогодні представлено чимало методів і засобів вивчення іноземної мови, кожен із яких має як позитивні, так і негативні сторони. Але правильний підбір методів, їх вдале поєднання сприяє активізації мовлення дитини та готує її до вивчення іноземних мов у школі.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти: Нова редакція / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України: Національна Академія педагогічних наук України. – К., 2012. 21с.

2. Віттенберг К. Ю., Білоущенко І. Б. Повний курс англійської мови в ДНЗ. – Харків : Основа, 2010. 398с.

3. В'юнник В.О. Сучасні методи навчання дітей дошкільного віку іншомовного спілкування: від теорії до практики [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.psyh.kiev.ua> [дата: 29.09.2019]. 4. Гунько С., Гусак Л., Лещенко

4. Граючись, учимось: Англійська мова: Програма та методичні рекомендації. – К. : Редакції газет з дошкільної та початкової освіти, 2013. 88с.

5. Дитина: освітня програма для дітей від 2-ох до 7-ми років / Г. В. Беленька, О. В. Богініч, Н. І. Богданець-Білоускаленко та ін. – К. : Бізнес-Логіка, 2016. 303с.

6. Захарченко А.О. Особливості організації навчання англійської мови на ранньому етапі // Англійська мова у початковій школі. – 2008. -78 с.

7. Іванюк О. Англійська мова для малят. Палітра Педагога. 2017. №2. С. 5-12.

8. Казачінер О. С. Заняття з англійської мови в ДНЗ. – Харків : Основа, 2014. 284с.

9. Кулікова І. А., Шкваріна Т. М. Англійська мова для дітей дошкільного віку: Програма та методичні рекомендації. – Тернопіль : Мандрівець, 2015. 48с.

10. Низьковська О. Англійська з дошкільного віку: Мода чи вимога часу. Палітра Педагога. 2017. №2. С. 3-4.

11. Інтернет-журнал «Англійська мова для малюків».

Шинкевич А. И.

Дидактические возможности ИКТ в обучении иностранному языку при дистанционном обучении

Учреждения образования «Белорусский государственный университет»,

Минск, Республика Беларусь

Дистанционное обучение – процесс взаимодействия студента и преподавателя на расстоянии с сохранением всех присущих обучению компонентов (целей, содержания, методов, организационных форм, средств обучения) и с применением специфических технических средств (интернет-технологий или других интерактивных сред).

Для внедрения дистанционного обучения существует ряд причин: помимо неблагоприятной эпидемиологической обстановки, к основным причинам перехода на дистанционное обучение можно отнести проживание в другом городе, отсутствие возможности посещать курсы в установленное время, работа; профессиональные занятия спортом и творчеством; возможность выбора собственного темпа обучения; территориальная свобода обучающегося; разнообразие средств и способов обучения; приобретение дополнительных знаний в новых технологиях; рост достижений в области технологий обучения; быстрый рост технической базы.

Для того чтобы обеспечить эффективное взаимодействие, при дистанционном обучении используется целый набор инструментов, включая

интерактивные компьютерные программы, Интернет, электронную почту, телефон и т. д. Современные ИКТ обладают следующими дидактическими свойствами, способствующими более эффективному обучению иностранному языку: мультимедийность, интерактивность, возможность организации синхронного и асинхронного общения, многоязычие и поликультурность, функциональное разнообразие, возможность создания личной зоны пользователя, возможность выстраивания индивидуальной образовательной траектории, развитие умений самостоятельной учебно-познавательной деятельности.

Мультимедийность современных ИКТ предполагает использование графики и анимации, что, в свою очередь, способствует созданию атмосферы полного погружения в культуру страны изучаемого языка, а прослушивание аудиофайлов и просмотр видеозаписей помогает гораздо чаще слышать иностранную речь в ее «живом» исполнении. Все это в свою очередь способствует повышению мотивации обучения, скорости усвоения знаний и развития умений. Использование вербальных, графических, изобразительных, звуковых опор облегчает смысловое восприятие, разгружает оперативную память и активизирует функционирование долговременной памяти, развивает механизм вероятностного прогнозирования и повышает мотивацию учения.

Под *интерактивностью* понимается «возможность пользователя активно взаимодействовать с носителем информации, по своему усмотрению осуществлять ее отбор, менять темп подачи материала» [1, с. 13]. При обучении иностранному языку, особое внимание следует обратить, в первую очередь, на интерактивность как процесс коммуникации, как возможности общаться, высказывая свое мнение и узнавая мнение партнера по общению.

К средствам *синхронного* общения относятся чаты, интернет телефония и видеосвязь; *асинхронно* пользователи могут общаться путем электронной почты, форумов, блогов. Данное свойство ИКТ, помимо развития умений речевой деятельности, позволяет реализовывать международные

телекоммуникационные проекты, когда обучающиеся из разных стран совместно работают над решением поставленной проблемы, что в свою очередь помогает сформировать социокультурную компетенцию. Использование ИКТ (в частности, применение средств синхронного общения) позволяет создать условия, максимально приближенные к реальному общению на иностранном языке, а общение через социальные сети способствует свободной коммуникации обучающихся с носителями языка.

Многоязычие и поликультурность ИКТ дает обучающимся возможность сравнения и сопоставления материалов о вариантах изучаемого иностранного языка, а также разнообразных культурных группах; способствует формированию у обучающегося представления о языковом и культурном многообразии страны изучаемого языка и позволяет реализовать принцип диалога культур. Таким образом, при помощи ИКТ при обучении иностранному языку можно объяснить не только языковые, но и культурные феномены. При обучении иностранному языку данное дидактическое свойство ИКТ помогает наиболее полно реализовать принцип обучения иноязычному общению в рамках диалога культур.

Функциональное разнообразие современных ИКТ предполагает использование не только текстовых, но также графических и аудиовизуальных материалов различных стилей; электронных библиотек; справочников; энциклопедий; виртуальных туров по известным музеям; средств массовой информации; Интернет-каталогов и др. Работа с различными типами источников позволяет обучающимся развивать умение извлечения необходимой информации и значительно обогащает их языковую культуру. Современные ИКТ предлагают разнообразные, отличные от традиционных, упражнения и задания, а также новые формы, методы и приемы работы, что значительно повышает мотивацию и интерес обучающихся.

Возможность создания личной зоны пользователя (блог, викисервис, подкаст, страница в социальных сетях и т.д.) позволяет обучающемуся

размещать информацию различного вида (фотографии, аудио- и видеозаписи, текстовые сообщения) на различные темы для общего доступа, хранения и распространения. Данное свойство активно способствует развитию у обучающихся умения представлять себя, свои интересы, свой вуз, город, страну, культуру и др.

Выстраивание индивидуальной образовательной траектории позволяет широко реализовать принцип индивидуализации в обучении. В зависимости от преобладающего вида мышления, каждый обучающийся усваивает материал по-своему: одному необходимо увидеть логические закономерности между изучаемыми объектами, другому – применить полученные знания в практической деятельности и т.д. В связи с этим, каждый обучающийся использует определенный способ овладения информацией. Таким образом, индивидуальная образовательная траектория – это индивидуальный способ достижения образовательной цели или решения учебной задачи конкретным обучающимся, исходя из его способностей, интересов, мотивов и потребностей. Работа с применением ИКТ делает возможным учет возрастных особенностей и подготовки обучающихся, а также их индивидуальных и психологических качеств. Обучающиеся могут работать в удобном для них темпе и режиме работы.

Развитие умений самостоятельной учебно-познавательной деятельности является необходимым в рамках современного перехода от модели обучения «на всю жизнь» к обучению «в течение всей жизни», которая предполагает постоянное совершенствование обучающегося как специалиста. Для этого ему необходимо развивать умения самостоятельного поиска и применения полученной информации. Самостоятельная учебно-познавательная деятельность представляет собой такой способ познавательной деятельности, которая регулируется и управляется самим обучающимся и нацелена на освоение предметных знаний и умений. Использование ИКТ в обучении значительно расширяет объем самостоятельной работы, что вместе с

выстраиванием индивидуальной образовательной траектории, является отличной подготовкой обучающегося к активной деятельности по саморазвитию и самосовершенствованию в современном быстроменяющемся мире.

Таким образом, основными причинами целесообразности внедрения ИКТ в образовательный процесс по иностранному языку являются: потребность в повышении качества образования, а также необходимость развития учебных, профессиональных и общекультурных умений работы с информацией и установлений контактов с людьми; необходимость развития у студентов умений самостоятельной работы, что позволит подготовить специалиста с выраженной способностью организовать свою профессиональную деятельность в различных условиях.

Литература:

1. Якушина, Е. В. Методика обучения работе с информационными ресурсами на основе действующей модели Интернета: автореф. дис. с. ... канд. пед. наук.: 13.00.02 / Е. В. Якушина. – М., 2002. – 190 с.

Шинкевич А. И.

Использование ИКТ в преподавании иностранного языка при дистанционном обучении

*Учреждения образования «Белорусский государственный университет»,
Минск, Республика Беларусь*

Дистанционное обучение – это учебный процесс, где взаимодействие обучающегося и преподавателя осуществляется через электронные каналы передачи и получения информации (Интернет, электронная почта), т.е. без непосредственного контакта между ними. В наше время оно набирает популярность не только из-за неблагоприятной эпидемиологической ситуации в

мире, но также и по ряду других причин, среди которых могут быть проживание в другом городе, отсутствие возможности посещать курсы в установленное время, работа и т.д.

Для того, чтобы обеспечить эффективное взаимодействие, при дистанционном обучении используется целый набор инструментов, включая интерактивные компьютерные программы, Интернет, электронную почту, телефон и т. д. Помимо этого, выделяют следующие причины для внедрения информационно-коммуникационных технологий в сферу образования. К ним относятся: потребность современного общества в повышении качества образования; необходимость модернизации образовательного процесса путем перехода от пассивных способов освоения учебного материала, к активным групповым и индивидуальным формам работы; необходимость развития учебных, профессиональных и общекультурных умений работы с информацией и установлений контактов с людьми; необходимость развития у студентов умений самостоятельной работы, что позволит подготовить специалиста с выраженной способностью организовать свою профессиональную деятельность в различных условиях; широкое распространение современных информационных и коммуникационных технологий; массовая информатизация и компьютеризация современного общества, которая вызывает необходимость в подготовке специалиста, умеющего работать с современными информационными и телекоммуникационными технологиями.

Анализируя роль ИКТ в обучении иностранным языкам, выделяют от трех до четырех различных типов их применения в обучении.

Первый тип – дистанционный – базируется на использовании ИКТ, которые позволяют вести образовательный процесс без прямого участия преподавателя, способствуя развитию навыков самостоятельного поиска, выбора и применения информации. Обучающиеся могут выполнять

коммуникативные задания в блоге, чате, на странице группы в социальной сети или на вики-сервисе.

Второй тип предполагает полное погружение обучающихся в виртуальную среду обучения с использованием системы управления обучением (Learning Management Systems) и технологий, позволяющих разрабатывать, хранить и изменять содержание информационных ресурсов (Learning Content Management Systems).

Третий тип предполагает использование в обучении специальных обучающих программ, разработанных самим преподавателем. Данная модель использования ИКТ в обучении иностранному языку применяется чаще всего в авторских курсах, где учебная программа может быть построена вокруг данных обучающих программ.

Четвертый тип – смешанная форма (blended learning), предполагает интеграцию информационно-коммуникационных технологий в традиционный процесс обучения для повышения эффективности преподавания различных дисциплин. К ИКТ, используемым подобным образом, относят справочные и информационно-поисковые средства, мультимедийные обучающие курсы, электронные учебники, программные средства-тренажеры, контролирующие и демонстрационные программные средства. Все они используются для достижения конкретных методических целей и задач: демонстрации речевых образцов, предъявления видео/аудио материала и другой наглядности, автоматизации/активизации речевых навыков, развития речевых умений, управления устным/письменным иноязычным взаимодействием учащихся, организации контроля/взаимоконтроля/самоконтроля усвоения материала.

Дистанционное обучение имеет ряд плюсов и минусов. К плюсам можно отнести доступность, гибкость, экономию времени, актуальность заданий, обеспечение мобильности учащегося, возможность выбирать из большого количества интернет-ресурсов наиболее удобные и комфортные для преподавателя и для обучающегося; возможность выбирать более яркий,

красочный демонстрационный материал; использование видео- и аудиоконтента.

Однако, несмотря на всё вышеперечисленное, существует и ряд недостатков: в онлайн-занятии трудно включить всех учащихся в общее обсуждение; сложность организации групповой работы, которая необходима для деятельностного образования; большие временные затраты на техническую организацию занятия; отсутствие гарантии самостоятельного выполнения/решения учебных заданий и задач; необходимость специального технического обеспечения; нехватка личного общения; зависимость от наличия либо отсутствия света и Интернет-соединения и т.д.

Учитывая перечисленные плюсы и минусы, и принимая во внимание важность регулярного общения с преподавателем, следует отметить, что наиболее целесообразным нам видится использование четвёртого типа обучения – смешанной модели обучения.

На сегодняшний день не существует единой общепринятой классификации моделей смешанного обучения. С небольшими терминологическими расхождениями все вариации сходятся в том, что смешанное обучение может быть реализовано на двух уровнях – на уровне аудитории и на уровне личности обучающегося.

На уровне аудиторной работы, использование ИКТ в обучении предполагает реализацию таких моделей обучения как автономная группа, перевернутый класс, смена рабочих зон.

При реализации *автономной группы* студенты делится на 2 группы: одна занимается по традиционным учебным средствам, другая – использует в обучении ИКТ. Критерий разделения на группы определяет преподаватель. Численный состав и участники групп могут меняться. При этом ведется учет времени работы. Количественных и качественных показателей объема работы каждого обучающегося.

Модель *«перевернутого класса»* подразумевает перенесение репродуктивной образовательной деятельности на внеаудиторное изучение. Время, отведенное на работу в аудитории, посвящается обсуждению изученного, разным видам деятельности, организации индивидуальной и групповой форм работы за счет высвобождения времени от заучивания материала. Во время внеаудиторного изучения материала ведется учет времени работы, фиксируются количественные и качественные показатели объема работы каждого обучающегося.

Модель *смены рабочих зон* реализуется в зоне работы онлайн (индивидуальная работа по инструкции преподавателя) и в зоне работы в группах (групповая работа по инструкции преподавателя). [1, стр. 81]

Использование ИКТ для всех описанных моделей обучения создает благоприятные возможности для обучения иностранному языку. Обучающиеся получают возможность пользоваться аутентичными текстами, а также общаться с носителями языка.

Литература:

1. Кудряшова А. В. Модель интеграции метода смешанного обучения в систему языковой подготовки студентов технического вуза / А. В. Кудряшова, Т. В. Сидоренко // Уровневая подготовка специалистов: электронное обучение и открытые образовательные ресурсы: сборник трудов I Всероссийской научно-методической конференции, 20-21 марта 2014 г., Томск. – Томск : Изд-во ТПУ, 2014. – С. 81– 83.

Шмулич А. А.

**Використання новітніх технологій у викладанні іноземних мов у закладах
вищої освіти**

Харківський національний педагогічний університет імені

Г. С. Сковороди, Харків,

Так, одним із важливих напрямів державної освітньої політики є інтеграція української освіти до європейського та світового освітнього простору. Сьогодні важливою складовою професійної підготовки студентів різного профілю є вивчення іноземної мови. Актуальним є висловлювання В. Гете: «Той, хто не знає іноземної мови, не знає своєї власної».

Дійсно, знання іноземних мов – це ключ до успіху в сучасному світі, де спілкування іноземними мовами та обробка величезних обсягів інформації набуває все більшого значення. Адже розвиток у будь-якій сфері та індустрії цілком залежить від комунікацій.

У чинному Законі України «про інноваційну діяльність» зазначено, що інновації – це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені інноваційні продукти, інноваційна продукція, технології, продукція або послуги, результати наукових досліджень і розробок, що спрямовані на суттєве покращення структури та якості виробництва і соціальної сфери [1].

Викладачам вищих закладів освіти наразі необхідно володіти сучасними методиками викладання, зокрема іноземної мови, спеціальними техніками, обирати доцільні методи навчання, методи контролю знань відповідно до інтересів студентів, а також враховувати рівень їхніх знань, навичок, у тому числі і з оволодіння сучасними комп'ютерними технологіями.

У наукових дослідженнях сучасних учених порушується питання затребуваності використання інноваційних технологій, оскільки це зумовлено потребою сучасного життя у здатності здобувачів вищої освіти успішно здійснювати іншомовне спілкування; швидким оновленням різноманітних

технологій у всіх сферах життя; впровадженням комп'ютерних технологій в освітній процес; поширенням міжнародних соціокультурних комунікацій тощо [2; 3; 4; 5].

Застосування новітніх засобів, методів навчання дає змогу організувати ефективний навчальний процес у найбільш прийнятних для студентів формах, у тому числі – забезпечити можливість повноцінного навчання без необхідності вносити значні зміни у поточну діяльність.

Слід зазначити, що методи навчання – це не прості алгоритмізовані одиниці, оскільки їх раціональне та вмотивоване використання на заняттях з іноземної мови потребує креативного підходу з боку викладачів [4, с. 14,].

Методи навчання іноземних мов ґрунтуються на гуманістичному підході, що допомагає розкрити творчий потенціал здобувачів і сприяє їхньому розвитку та вдосконаленню під час організації навчально-комунікативного процесу. Процес навчання іноземної мови це не автоматичне вкладання навчального матеріалу в голову здобувача. Цей процес потребує напруженої розумової роботи особистості та її власної активної участі в процесі. Цього можна досягти тільки активним навчанням за допомогою інноваційних освітніх технологій. Актуальність даного дослідження визначає поступову зміну традиційних методів на інноваційні.

Так, у процесі навчання найбільш доцільним є використання, в першу чергу, тих методів, при яких у здобувачів:

- розвивається бажання до творчої, продуктивної праці;
- розвиток критичного мислення;
- розвиток самостійності;
- прагнення до активних дій;
- досягнення успіхів;
- мотивація власної поведінки.

У сучасній педагогічній літературі визначено, що найбільш поширеними інноваційними методами навчання у закладах вищої освіти є такі, які:

- забезпечують опанування навчального предмету (словесні, практичні, наочні, проблемно-пошукові, індуктивні, дедуктивні тощо);
- стимулюють та мотивують навчально-пізнавальну діяльність (інтерактивні методи навчання, дискусії, проблемні ситуації, творчі завдання, вікторини, метод проектів, конкурси, гейміфікація тощо);
- спрямовані на здійснення контролю та самоконтролю навчально-пізнавальної діяльності здобувачів (опитування, тестові завдання, заліки, колоквиуми, питання для самоконтролю з широким використанням цифрових сервісів, комп'ютерних систем тощо) [6].

Слід також зазначити, що в останні два роки у закладах вищої освіти освітній процес здійснюється у дистанційному або змішаному форматі, що теж вимагає здійснення принципово нового підходу до вибору методів навчання. Досить помітно змінилася роль викладачів в організації процесу навчання. Вітчизняні та зарубіжні автори стверджують, що досконале володіння новими технологіями навчання вимагає від усіх учасників освітнього процесу готовності до серйозних змін, що відповідають умовам швидкозмінного інформаційно-цифрового суспільства [3].

Отже, якісна мовна підготовка, а саме навчання іноземних мов здобувачів вищої освіти неможлива без використання сучасних інноваційних освітніх технологій, проєктної роботи, роботи з широким використанням комп'ютерних і мультимедійних програм, дистанційних технологій тощо. Інноваційні методи навчання іноземних мов базуються на інноваційному підході, спрямовані на розвиток і самовдосконалення особистості, на розкриття її резервних можливостей і творчого потенціалу.

Вважаємо за доцільне виділити такі переваги використання новітніх технологій у викладанні іноземних мов:

- установлення дружньої атмосфери і взаємозв'язків між усіма учасниками освітнього процесу;
- можливість бути незалежними й упевненими в собі;

- мотивація до процесу навчання;
- можливість подолати страх перед мовним бар'єром;
- рівноправність усіх учасників;
- отримання допомоги від сильніших здобувачів, викладача;
- кожен здобувач залучений до роботи, оскільки має певне завдання та несе відповідальність за його виконання;
- оптимізація процесу навчання;
- використання різноманітних форм, методів, засобів, режимів (синхронних та асинхронних).

Серед недоліків зазначимо, що використання новітніх технологій у викладанні іноземних мов залежить від врахування конкретних умов, є певна обмеженість в організації викладачами групових або колективних форм проведення заняття, потрібно більше часу для систематизації комп'ютерної інформації, а також оволодіння учасниками освітнього процесу навичками роботи з сучасними комп'ютерними технологіями для успішного їх використання у процесі навчання. Перспективами подальших наукових розвідок є здійснення аналізу використання цифрових сервісів у вивченні іноземних мов.

Література:

5. Закон України «Про інноваційну діяльність» 05.12.2012 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
6. Інноваційні технології у вивченні англійської мов\упор.: Т. Михайленко. К. 2008. 128 с.
7. Собченко Т. М., Марцин С. О. Реалізація дидактичної системи змішаного навчання студентів філологічних спеціальностей у закладах вищої освіти. Інноваційна педагогіка. 2021. Вип. 36. С. 246–250.

8. Тарнавський В.Г. Підвищення ефективності навчання англійської мови шляхом використання інтерактивних технологій: навчально- методичний посібник. Віньківці. 2014. 48 с.

9. Пономаренко Н. Г. Комп'ютер та Інтернет на заняттях з іноземної мови. [Електронний ресурс] Режим доступу: [http://dspace.mnau.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/822/1 Пономаренко.pdf](http://dspace.mnau.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/822/1/Пономаренко.pdf)

10. Абдалова, О. И. Использование технологий электронного обучения в учебном процессе [Текст] *Дистанцион. и виртуал. обучение*. 2014. № 12. 53 с.